T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

6698 SAYILI KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU VE 2016/679 SAYILI AVRUPA BİRLİĞİ GENEL VERİ KORUMA TÜZÜĞÜ KAPSAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI

IŞIL ÇELİK
2501171616

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ NAFİYE YÜCEDAĞ

İSTANBUL – 2022

ÖZ

6698 SAYILI KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU VE 2016/679 SAYILI AVRUPA BİRLİĞİ GENEL VERİ KORUMA TÜZÜĞÜ KAPSAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI

IŞIL ÇELİK

İnternet ve teknolojik gelişmelerle kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasının oldukça kolay hale gelmesi, kişilerin sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerin sınırlarını zorlamaktadır. Yurt dışına aktarım ile kişisel veriler ülke sınırlarını aşacak şekilde paylaşılmakta, ilgili kişinin tâbi olduğu ulusal hukukun uygulama alanından çıkarılmaktadır. Verileri üzerindeki hâkimiyeti azalan ilgili kişinin haklarını kullanması, veri aktaranın ise veri güvenliğini sağlaması zorlaşmaktadır. Veri aktaran ile veri alanın farklı ülkelerde bulunması, farklı ülke hukuklarının uygulama alanlarını kesiştirmekte ve yetkili hukuk konusunda uyuşmazlıklara neden olabilmektedir. Türkiye'de 2016 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hazırlanırken AB'de uygulanan 95/46/EC sayılı Direktif hükümlerinden yararlanılmıştır. Ancak 2018'de Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesiyle beraber Direktif yürürlükten kalkmıştır. Türkiye'nin verilerin korunması alanında AB standartlarıyla uyumlu hale gelme hedefi, 6698 sayılı Kanun uygulanırken Tüzük hükümlerinin dikkate alınmasını gerektirmektedir. Çalışmamızda 6698 sayılı Kanun ve Tüzük kapsamındaki kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin hükümler, Türkiye ve AB kapsamındaki yetkili makamların konuyla ilgili görüşlerine, rehberlerine ve kararlarına atıf yapılarak incelenecektir. 6698 sayılı Kanun'daki ilgili hükümler uygulanırken karşılaşılan sorunlar tespit edilecek ve Tüzük kapsamında çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: kişisel veri, kişisel verilerin aktarılması, kişisel verilerin yurt dışına aktarılması, kişisel verilerin korunması kanunu, avrupa birliği genel veri koruma tüzüğü

ABSTRACT

TRANSFER OF PERSONAL DATA ABROAD IN THE SCOPE OF PERSONAL DATA PROTECTION LAW NUMBERED 6698 AND GENERAL DATA PROTECTION REGULATION NUMBERED 2016/679

IŞIL ÇELİK

The fact that transfer of personal data abroad become quite easy with the Internet and technological developments pushes the limits of the individuals' fundamental rights and freedoms. It causes data sharing beyond the borders of the country and the scope of application of the national law of the data subject. While decreasing control over personal data causes difficulties regarding exercising data subject's rights, the disclosing party of the transfer has difficulties in ensuring data security. Location differences between the disclosing and receiving parties may cause an intersection of the scope of application of national laws and a conflict of laws. While preparing Personal Data Protection Law No. 6698 which came into force in Turkey in 2016, the provisions of the Directive 95/46/EC implemented in the EU were utilized. However, the Directive was repealed with the entry into force of General Data Protection Regulation in 2018. Turkey's goal of harmonizing with EU standards in the field of data protection requires the Regulation to be taken into account when applying the Law No. 6698. In this study, the provisions regarding the transfer of personal data abroad within the scope of the Law No. 6698 and the Regulation will be examined with referring to the opinions, guides and decisions published by the competent authorities within Turkey and the EU. The problems encountered in practice while applying the relevant provisions in the Law No. 6698 will be identified and solutions regarding them will be offered within the scope of the Regulation.

Keywords: personal data, transfer of personal data, transfer of personal data abroad, personal data protection law, general data protection regulation

ÖNSÖZ

Kişisel verilerin yurt dışına aktarılması, avukat olarak mesleğimi sürdürürken 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında uygulanması bakımından bazı sorunların yaşandığını fark ettiğim bir konudur. Bu tez çalışması, konuya ilişkin merakımın ve bilgi sahibi olma arzumun bir sonucudur. Çalışmanın hazırlanabilmesi için emek veren ve zaman ayıran insanları bu kısımda ayrıca belirtmek isterim.

Öncelikle tez çalışmama ilişkin değerli yorumlarını benimle paylaşan ve yurt dışına aktarım konusunu farklı açılardan ele almam konusunda beni yönlendiren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nafiye Yücedağ'a saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım. Çalışmayı hazırlama sürecimin başından itibaren beni sabırla destekleyen, akademik yazı üslubunu öğreten ve yapıcı eleştirileriyle daha iyi bir çalışma hazırlamama katkıda bulunan Prof. Dr. Mustafa Aksu'ya çok teşekkür ederim. Tez jürimde yer alıp çalışmam konusunda çeşitli tavsiyelerde bulunan Prof. Dr. Haydar Burak Gemalmaz'a ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bedii Kaya'ya da ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte benim için en büyük moral ve destek kaynağı sevgili ailem ve yakın arkadaşlarım oldu. Tezi yazmaya devam etmem konusunda beni motive eden değerli arkadaşım Arş. Gör. Dolunay Çörek'e ve benimle farklı mekanlarda kahve eşliğinde ders çalışan dostum Av. Aylin Ceren Avşar'a teşekkür ederim. Ayrıca en yakın arkadaşım olan sevgili ablam Burcu Karaağaç'a, eşi Umut Karaağaç'a ve yeğenim Umay Karaağaç'a bana verdikleri manevi destek için minnettar olduğumu belirtmek isterim. Hayatım boyunca sevgilerini ve güvenlerini benden esirgemeyen, çalışmayı hazırlamam için bana sessiz bir çalışma ortamı sağlayan ve sabır gösteren annem Hülya Çelik'e ve babam Ümit Çelik'e ise en büyük teşekkürü borçluyum. Sizler bu hayatta en çok saygı duyduğum ve minnettar olduğum insanlarsınız. İyi ki varsınız. Son olarak, bana olan inancını hiç yitirmeyen ve yüreği sevgiyle dolu olan sevgili halam Besalet Öztürk'ü rahmetle anıyorum.

İSTANBUL, 2022

IŞIL ÇELİK

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **ii**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **iv**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **ix**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

SORUNUN ORTAYA KONULMASI, TEMEL KAVRAMLAR VE KVKK İLE GVKT'NİN UYGULAMA ALANI

I. ÇALIŞMANIN KONUSU VE ÖNEMİ **3**
II. KİŞİSEL VERİLERLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR **7**
A. Kişisel Veri Kavramı 7
B. Veri Sorumlusu Kavramı 9
C. Veri İşleyen Kavramı 11
D. İlgili Kişi Kavramı 13
E. Alıcı ve Üçüncü Kişi Kavramları 15
F. Denetim Makamı Kavramı 17
1. KVKK Kapsamında Denetim Makamı 17
2. GVKT Kapsamında Denetim Makamı ve EDPB 18
III. KVKK VE GVKT'NİN UYGULAMA ALANI **21**
A. KVKK'nın Uygulama Alanı 21
B. GVKT'nin Uygulama Alanı 23
1. Genel Olarak 23
2. GVKT'nin Sınır Ötesinde Uygulanması 27

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI

I. YURT DIŞINA AKTARIMA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR **33**
A. Aktarım Kavramı 33
B. Sınır Ötesi Veri İşleme Kavramı 35
C. Üçüncü Ülkelere veya Uluslararası Kuruluşlara Aktarım Kavramı 37

II. YURT DIŞINA AKTARIM İLE ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE VEYA ULUSLARARASI KURULUŞLARA AKTARIMDA HÂKİM OLAN YAKLAŞIMLAR 37
III. KVKK KAPSAMINDA YURT DIŞINA AKTARIM 45
A. İşleme Faaliyetlerine İlişkin İşleme Şartları 46
B. Yurt Dışına Aktarıma İlişkin Ek Şartlar 49
C. 108 sayılı Sözleşme'nin Yurt Dışına Aktarıma Etkisi 57
IV. GVKT KAPSAMINDA ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE VEYA ULUSLARARASI KURULUŞLARA AKTARIM 63
V. UYGULAMA ALANININ YURT DIŞINA AKTARIM İLE ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE VEYA ULUSLARARASI KURULUŞLARA AKTARIMA ETKİSİ 68
A. KVKK Bakımından Değerlendirme 68
B. GVKT Bakımından Değerlendirme 75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YETERLİ KORUMANIN BULUNMASI VE UYGUN KORUYUCU ÖNLEMLERİN ALINMASI DURUMUNDA KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI

I. KVKK KAPSAMINDA YETERLİ KORUMANIN BULUNMASI, TAAHHÜTTE BULUNMA VE BAĞLAYICI ŞİRKET KURALLARI 82
A. KVKK Kapsamında Yeterli Korumanın Bulunması 82
1. Genel Olarak 82
2. Yeterli Korumanın Bulunduğu Ülkelerin Belirlenmesi 84
a. Karşılıklılık Durumu 85
b. Aktarım Yapılacak Ülkenin Mevzuatı ve Uygulaması 86
c. Bağımsız Veri Koruma Otoritesinin Bulunması 87
d. Uluslararası Antlaşmalar, Uluslararası Kuruluşlar, Küresel ve Bölgesel Örgütler 88
e. Ticaret Hacmi 88
B. KVKK Kapsamında Taahhütte Bulunma 89
1. Genel Olarak 89
2. Taahhütnamede Düzenlenmesi Gereken Hususlar 92

C. KVKK Kapsamında Bağlayıcı Şirket Kuralları 99
1. Genel Olarak 99
2. Bağlayıcı Şirket Kurallarında Düzenlenmesi Gereken Hususlar 102
a. Bağlayıcılık Unsuru 104
b. Etkili Uygulama 107
c. Kurum ile Koordinasyon 108
d. Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Aktarılması 109
e. Raporlama ve Kayıt Değişikliği Mekanizmaları 110
f. Veri Güvenliği 110
g. Hesap Verebilirlik ve Diğer Esaslar/Araçlar 111
h. Yardımcı Bilgi ve Belgeler 112
II. GVKT KAPSAMINDA YETERLİ KORUMANIN BULUNMASI VE UYGUN KORUYUCU ÖNLEMLERİN ALINMASI 113
A. GVKT Kapsamında Yeterli Korumanın Bulunması 113
1. Genel Olarak 113
2. ABAD'ın Schrems I ve II Kararlarına İlişkin Değerlendirme 116
B. GVKT Kapsamında Uygun Koruyucu Önlemlerin Alınması ve Kullanılabilecek Aktarım Araçları 120
1. Kamu İdareleri veya Organları Arasındaki Düzenlemeler 125
2. Standart Sözleşme Maddeleri ve Ad Hoc Niteliğindeki Özel Sözleşme Maddeleri 130
3. Bağlayıcı Şirket Kuralları 135
4. Onaylı Davranış Kuralları 139
5. Onaylı Belgelendirme Mekanizmaları 143
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
AÇIK RIZA VE GVKT M.49 KAPSAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI
I. KVKK KAPSAMINDA AÇIK RIZAYA DAYANARAK YURT DIŞINA AKTARIM 148
A. KVKK Kapsamında Geçerli Bir Açık Rıza İçin Aranan Unsurlar 149
1. Belirli Bir Konuya İlişkin Olması 149
2. Bilgilendirmeye Dayalı Olması 150

3. Özgür İradeyle Açıklanması 153
B. Açık Rızanın Yurt Dışına Aktarım Bakımından Öne Çıkan Özellikleri .. 155
1. İleriye Etkili Olması 155
2. Bağlantı Yasağı 155
3. Geri Alınabilir Olması 158
C. Bazı Sektörlere İlişkin Düzenlemeler Bakımından Açık Rızanın Yurt Dışına Aktarımdaki Rolü 160
II. GVKT M.49 KAPSAMINDA ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE VEYA ULUSLARARASI KURULUŞLARA AKTARIM YAPILABİLEN İSTİSNAİ HALLER 166
A. Aktarım İçin İlgili Kişinin Açık Rıza Vermesi 168
1. Genel Olarak 168
2. GVKT Kapsamında Geçerli Bir Açık Rıza İçin Aranan Unsurlar 169
a. İspat Edilebilir Olması 169
b. Bilgilendirmeye Dayalı Olması 171
c. Geri Alınabilir Olması 172
d. Özgür İradeyle Açıklanması 173
B. Aktarımın Sözleşmenin İfası veya İlgili Kişinin Talebi Üzerine Alınan Sözleşme Öncesi Önlemlerin Uygulanması İçin Gerekli Olması 175
1. Sözleşme Taraflarının Veri Sorumlusu ile İlgili Kişi Olması 175
2. Sözleşme Taraflarının Veri Sorumlusu ile Bir Diğer Gerçek veya Tüzel Kişi Olması 177
C. Aktarımın Kamu Menfaati İçin Gerekli Olması 179
D. Aktarımın Hukuki Talepte Bulunma, Bunların Uygulanması veya Savunulması İçin Gerekli Olması 181
E. Aktarımın Hayati Çıkarların Korunması İçin Gerekli Olması 182
F. Aktarımın Kamuya Bilgi Verme Amacıyla Oluşturulan Bir Sicilden Yapılması 184
G. Aktarımın Zorlayıcı Meşru Çıkarlar İçin Gerekli Olması 185
SONUÇ 187
KAYNAKÇA 194

KISALTMALAR LİSTESİ

108 sayılı Sözleşme	:	108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi
181 sayılı Ek Protokol	:	181 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınır Aşan Veri Akışına İlişkin Protokol
95/46/EC sayılı Direktif	:	95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi
a.e.	:	Aynı eser
a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
AB	:	Avrupa Birliği
ABAD	:	Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AEA	:	Avrupa Ekonomik Alanı
bkz.	:	Bakınız
bs.	:	Basım
bsk.	:	Baskı
BŞK	:	Bağlayıcı şirket kuralları
C.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
Ed.	:	Editör
EDPB	:	European Data Protection Board
EDPS	:	European Data Protection Supervisor
GVKT	:	2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü
Kurul	:	Kişisel Verileri Koruma Kurulu
Kurum	:	Kişisel Verileri Koruma Kurumu

KVKK	:	6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
OECD	:	The Organisation for Economic Co-operation and Development
para.	:	Paragraf
PNR	:	Passenger name record
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
SSM	:	Standart sözleşme maddeleri
TMK	:	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
UYAP	:	Ulusal Yargı Ağı Projesi
v.d.	:	Ve devamı

GİRİŞ

Gerçek kişilerin belirlenebilir olmasını sağlayan bilgiler olarak tanımlayabileceğimiz kişisel veriler, eskiden olmadığı kadar kolay bir şekilde elde edilebilmekte ve teknoloji yardımıyla anlamlı bir şekilde işlenebilmektedir. Uluslararası etkileşimin artması, önemli teknolojik gelişmelerin yaşanması ve internetin fiziksel sınırları ortadan kaldırmasıyla kişisel verilerin kolay bir şekilde yer değiştirebilmesi sağlanmıştır. Yaşanan gelişmeler bir yandan günlük hayat kadar iş hayatını da kolaylaştırırken, diğer yandan insanların temel hak ve özgürlüklerine yönelik yeni riskler ortaya çıkarmaktadır. Bu gelişmelere nazaran eski tarihli olan hukuki düzenlemelerle uygulamada karşılaşılan sorunlara cevap vermek zorlaşmaktadır. Özellikle internet vasıtasıyla kişisel verilerin yurt dışına kolay bir şekilde aktarılabilmesi, kişisel verilerin nasıl daha etkili bir şekilde korunabileceği sorusunu gündeme getirmektedir.

07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda (KVKK) yurt dışına veri aktarımı ayrı bir hükümle düzenlenmiştir. KVKK'nın Avrupa Birliği (AB) mevzuatı dikkate alınarak hazırlanmış olması ve Türkiye'nin AB aday ülke statüsünün devam etmesi itibariyle verilerin korunmasına ilişkin olarak AB kapsamında geçerli olan 2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nü (GVKT) iyi anlamanın, AB hukukunda uygulanmasının takip edilmesinin ve değerlendirilmesinin önemli olduğu aşikardır. Türkiye'nin 2021-2023 yılları için eylem planlarında yer alan kişisel verilere ilişkin hedefleri de GVKT'nin KVKK'nın geleceğinde etkili olacağını ortaya koymaktadır. Bütün bu açılardan kişisel verilerin yurt dışına aktarılması sorun grubunu mümkün olduğunca ayrıntılı değerlendirmek başlı başına önemli olduğu gibi, bu çerçevede GVKT hüküm ve uygulamasının incelenmesi de gerekli durmaktadır.

Çalışmamızda KVKK ve GVKT kapsamında kişisel verilerin yurt dışına aktarılması konusu ayrıntılı bir şekilde incelenecek olup bu çerçevede iki düzenleme

arasındaki benzerlikler ve farklılıklar da tespit edilmeye çalışılacaktır. Çalışmamızın birinci bölümünde yurt dışına aktarıma ilişkin olarak çalışmamıza konu edilen sorunlar belirtilecek ve diğer bölümlere hazırlık için kişisel verilerle ilgili temel kavramlar ile KVKK'nın ve GVKT'nin uygulama alanları genel hatlarıyla incelenecektir. İkinci bölümde KVKK ve GVKT kapsamında verilerin yurt dışına aktarımına ilişkin düzenlenen hükümler değerlendirilecek, bu kapsamdaki aktarım yolları arasındaki hukuki ilişkiler ile uygulama alanlarının yurt dışına aktarıma etkisi tespit edilecektir. İlgili düzenlemeler arasında daha rahat bir şekilde karşılaştırma yapılabilmesi için çalışmamızın devamında KVKK ve GVKT kapsamındaki aktarım yollarının gruplandırılarak incelenmesi tercih edilmiştir. Çalışmamızın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde KVKK kapsamındaki aktarım yolları bakımından uygulamada yaşanan sorunlar değerlendirilecek ve veri koruma otoriteleri ile mahkemelerin konu hakkındaki kararları da dikkate alınarak GVKT kapsamında çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM
SORUNUN ORTAYA KONULMASI, TEMEL KAVRAMLAR VE KVKK İLE GVKT'NİN UYGULAMA ALANI

I. ÇALIŞMANIN KONUSU VE ÖNEMİ

Bilgisayar ve internetin keşfiyle küreselleşmenin hızı artmış, genel olarak bilgilerin kapsamlı bir şekilde işlenebilmesinin önü açılmıştır. Örneğin günümüzde çok büyük hacimli verilerin anlamlı bir şekilde işlenebilmesiyle Büyük Veri (*Big Data*) kavramı oluşmuştur[1]. Büyük teknoloji şirketlerinin yeni hedefi olan *metaverse* ise fiziksel yaşam alanını; çeşitli sanal deneyimlerin, ortamların ve varlıkların bir araya gelmesiyle oluşturulan dijital yaşam alanına aktarılmasını öngörmektedir[2]. Kişisel veriler hizmet veya ürün sağlanması, verimlilik, müşteri memnuniyeti, reklam gibi çeşitli amaçlar için şirketlerin ticari faaliyetlerinin de merkezinde yer almaktadır[3]. Teknolojik gelişmeler sonucunda ürün ve hizmetlerin dijital ortama taşınması, çok uluslu grup şirketlerinin yaygınlaşması ve yurt dışında yerleşik şirketlerle işbirliğinin artması sonucunda kişisel verilerin küresel düzeyde dolaşımı söz konusu olmuştur.

Ülke sınırlarının dışına çıkan kişisel verilere istinaden kişilik haklarının ve ulusal güvenliğin korunmasına ilişkin kaygılardan dolayı devletler tarafından yurt dışına veri aktarımına ihtiyatla yaklaşıldığını belirtmek gerekir[4]. Aktarım sonucunda ilgili kişinin verileri üzerindeki hâkimiyetinin azalması riski bulunmaktadır. Nitekim farklı bir hukuki rejimin uygulama alanına giren veriler bakımından ilgili kişi haklarının kullanılması ve hakların yöneltilebileceği bir muhatap bulunması

[1] Metin Turan, **Bilişim Hukuku**, Güncellenmiş 4. bsk., Ankara, Seçkin, 2020, s. 260-261.
[2] John Herrman, Kellen Browning, "Are We in the Metaverse Yet?", 10 Temmuz 2021, (Çevrimiçi) https://www.nytimes.com/2021/07/10/style/metaverse-virtual-worlds.html, 29 Ekim 2021.
[3] Çetin Arslan, "Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Üçüncü Ülkelere Aktarılması", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, S. 2010/1 (Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan), 2010, s. 447-487, s. 462, (Çevrimiçi) http://dosya.gsu.edu.tr/Docs/HukukFakultesi/TR/FakulteDergisi/fakulte-dergisi-2010-1-Cilt-1-hukuk-fakultesi.pdf, 3 Kasım 2021.
[4] Berna Akçalı Gür, "Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 2, 2019, s. 850-872, s. 851, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/902576, 30 Kasım 2021.

zorlaşmaktadır. Mevcut hakların kullanılması mümkünse de aktarımın yapıldığı ülkedeki resmi dilin farklı olması, iletişimde bulunurken veya hukuki talepler iletilirken para birimi farklılığına istinaden fazla masraf oluşması ve uluslararası işlemlerin ulusal ölçekteki işlere nazaran daha uzun sürmesi ilgili kişilerin üzerindeki olumsuz etkilere örnek verilebilir.

Ulusal mevzuat kapsamında korunan kişisel verilerin ülke sınırlarını aşacak şekilde aktarılması, veri güvenliği açısından da daha fazla riske maruz kalmaya neden olmaktadır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri (ABD) istihbarat makamları tarafından kitlesel gözetim yapıldığına dair 2013 yılında Edward Snowden tarafından yapılan ifşalar ve Cambridge Analytica isimli danışmanlık şirketinin Facebook'tan toplayıp işlediği kişisel verileri Amerikan seçmenlerini yönlendirecek siyasi içerikli reklamlarda kullanması hakkındaki skandalın 2018 yılında ortaya çıkması, veri ihlallerinin ne kadar ciddi boyutlara ulaşabileceğini göstermektedir[5]. İnsanların özel hayatını ve kişisel verilerini hedef alan bu ihlaller ile mahremiyet sınırlarının zorlandığı belirtilebilir. Gizliliğin korunması, küresel ticari akışın istikrarlı ve güvenli bir ortamda yapılabilmesi ile tüketicinin güveninin kazanılması bakımından da vazgeçilmez bir unsurdur[6]. Ancak gizliliğin korunması amacıyla kişisel verilerin aktarımının ölçüsüz bir şekilde sınırlandırılması olumsuz ticari sonuçlara neden olur. Bu bakımdan aktarıma ilişkin önemli olan bir husus, veri sorumlusu ve veri işleyenin menfaatleri ile ilgili kişinin kişisel verileri üzerindeki denetim hakkı arasındaki dengeyi kurabilmektir[7]. Aktarımın yapıldığı ülkede kişisel verilerin güvenliği için uygun bir koruma seviyesinin sağlanması da önemlidir.

Gelecekte yaşanacak her gelişme önceden tahmin edilerek hukuki düzenleme yapılması mümkün olmamakla beraber, hukuki düzenlemelerin mevcut durum dikkate alınarak hazırlanması ve farklı ihtiyaçlar halinde değişikliğe gidilebilecek esnekliğe

[5] Rosalie Chan, "The Cambridge Analytica Whistleblower Explains How the Firm Used Facebook Data to Sway Elections", 6 Ekim 2019, (Çevrimiçi) https://www.businessinsider.com/cambridge-analytica-whistleblower-christopher-wylie-facebook-data-2019-10, 30 Ekim 2021.
[6] Avrupa Komisyonu'nun küreselleşen dünyada kişisel verilerin aktarımı ve korunmasına ilişkin 2017 tarihli açıklaması için bkz. (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A7%3AFIN, 5 Ağustos 2021.
[7] Arslan, **a.g.m.**, s. 448-449.

sahip olması önemlidir. Örneğin 1995 yılında AB kapsamında geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi Sırasında Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafiği Direktif (95/46/EC sayılı Direktif) ile etkili bir iç pazar oluşturarak ticari menfaatleri güvence altına almak, verilere ilişkin koruma seviyesini artırmak ve üye devletlerin iç hukuklarındaki farklılıkların verilerin serbest akışını zedelemesinin önüne geçebilmek için üye devletler arasında yeknesak bir düzenin kurulması amaçlanmıştır[8]. Ancak AB hukuku kapsamında direktifler doğrudan AB'ye üye devletlere uygulanamadığından ilgili düzenlemeler üye devletlerin iç hukukuna aktarılırken takdir yetkileri kapsamında farklılıklar oluşmuş ve hedeflenen yeknesak düzene ulaşılamamıştır[9]. Bu sebeple daha tutarlı, gelişen teknoloji ve küresel ticaretin yarattığı ihtiyaçlara cevap veren bir düzenin oluşturulabilmesi için 25.05.2018 tarihinde yürürlüğe giren GVKT tüm üye devletlere doğrudan uygulanabilir hale gelmiş ve 95/46/EC sayılı Direktif yürürlükten kalkmıştır[10].

2016 yılında yürürlüğe giren KVKK, 95/46/EC sayılı Direktif dikkate alınarak hazırlanmış olduğundan KVKK ve GVKT'nin yurt dışına aktarıma ilişkin bazı hükümleri birbirine benzemektedir. Ancak bölgesel bir örgüt olan AB ile Türkiye arasındaki yapısal farklılıklar ve verilerin korunmasına ilişkin benimsenen yaklaşımlar, aktarıma ilişkin yapılan hukuki düzenlemelerde farklılıklara neden olmuştur. Devletin egemenliği kapsamında iç hukukta farklı düzenlemeler yapılması mümkün olsa da

[8] Council of Europe v.d., **Handbook on European Data Protection Law**, Lüksemburg, Publications Office of the European Union, 2018, s. 29, (Çevrimiçi) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5b0cfa83-63f3-11e8-ab9c-01aa75ed71a1, 2 Kasım 2021; Elif Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. bsk., Ankara, Turhan, 2019, s. 161; İkbal Gür, **Kişisel Verilerin Korunması Hususunda AB ile ABD Arasında Çıkan Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları**, Ankara, Turhan, 2010, s. 25; Lee Andrew Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, 3. bs., United Kingdom, Oxford University Press, 2014, s. 57-58; Nilgün Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Yetkin, 2004, s. 25.

[9] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 29-30; Kieran St C Bradley, "Legislating in the European Union", **European Union Law**, Ed. Catherine Barnard, Steve Peers, United Kingdom, Oxford University Press, 2014, s. 97-139, s. 100; Nilgün Başalp, "Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 21, S. 1, 2015, s. 77-105, s. 82, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/271091, 3 Kasım 2021.

[10] GVKT'nin AB'ye üye devletlerin iç hukukundaki bir kanun gibi etkili ve bütünüyle bağlayıcı olmasının nedeni, AB hukukundaki ortak politikalar için tercih edilen tüzük (*regulation*) niteliğindendir. Bkz. Bradley, **a.g.m.**, s. 99-100.

Türkiye'nin AB'ye aday ülke statüsünün devam etmesi itibariyle verilerin korunmasına ilişkin mevzuatını AB standartlarıyla uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Aranan bu şart KVKK'nın mevcut haliyle karşılanamamaktadır. Nitekim Avrupa Komisyonu'nun Türkiye için hazırladığı 2021 tarihli ülke raporunda; uluslararası organize suçlar ve terörizmle mücadelede işbirliğine yönelik çalışan European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) ile Türkiye arasında veri paylaşımına ilişkin anlaşma imzalamanın ön şartı olarak verilerin korunmasına ilişkin mevzuatın AB standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi gerektiği, mevcutta ise bunun henüz sağlanamadığı açıkça belirtilmiştir[11]. Kişisel veriler konusunda AB standartlarıyla uyumlu hale gelme şartı, Türkiye'nin 2021-2023 tarihli eylem planlarına da yansımıştır. Ekonomi Reformları Eylem Planı'nda 7.3.g sayılı eylem olarak GVKT'nin yurt dışına kişisel veri aktarılmasına ilişkin hükümleri esas alınarak 31.03.2022 tarihine kadar KVKK'da gerekli değişikliklerin yapılacağı belirtilmiştir[12]. İnsan Hakları Eylem Planı'nda da verilerin korunmasına ilişkin çeşitli hedefler belirlenmiş, 6.7.a sayılı eylem olarak KVKK'nın AB standartları ile uyumlu hale getirileceği düzenlenmiştir[13]. Ancak bu hedefler kapsamında KVKK'da yapılması planlanan değişikliklerin detayları henüz bilinmemektedir.

Sonuç olarak KVKK'nın AB hukuku dikkate alınarak hazırlanması ve GVKT hükümleri esas alınarak KVKK'da değişiklik yapılacak olması, KVKK ile GVKT'nin yurt dışına aktarıma ilişkin hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Ancak hukuki rejimin farklılığı sebebiyle ilgili GVKT hükümlerinin KVKK'ya aynı şekilde aktarılması mümkün değildir. Örneğin GVKT'de AB içerisindeki veri akışları bakımından verilerin işlenmesine ilişkin genel kurallara uyulması yeterli görülürken KVKK bakımından böyle bir yapı söz konusu değildir. Ayrıca bir işleme faaliyetinin yurt dışına aktarım olarak kabul edilmesi için aranan unsurlar yönünden de farklılıklar bulunmaktadır. Burada Türkiye'nin yurt

[11] Avrupa Komisyonu'nun 2021 tarihli Türkiye raporunun tam metni için bkz. (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/turkey-report-2021_en, 21 Ekim 2021.
[12] Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Ekonomi Reformları Eylem Planı (2021-2023) için bkz. (Çevrimiçi) https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2021/03/Ekonomi-Reform-Takvimi.pdf, 30 Ekim 2021.
[13] Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan İnsan Hakları Eylem Planı (2021-2023) için bkz. (Çevrimiçi) https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/1/dosya/insan-haklari-ep02-03-202115-14.pdf, 30 Ekim 2021.

dışına veri aktarımına ilişkin tercih ettiği yaklaşıma ve getirdiği hukuki sınırlandırmalara dikkat edilmelidir. KVKK'nın 2016 yılında yürürlüğe girmiş olmasına karşın yurt dışına aktarıma ilişkin bazı hükümlerine uygulamada dayanılamamakta, başvurulacak aktarım yollarının azlığı ise hukuka uygun şekilde aktarımın gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu bakımdan eylem planları kapsamında KVKK'da değişiklik yapılırken uygulamada yaşanan sorunların da dikkate alınması elzemdir. Çalışmamız kapsamında KVKK'nın yurt dışına aktarıma ilişkin mevcut durumunun değerlendirilmesi ve GVKT kapsamında yapılabilecek değişikliklerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

II. KİŞİSEL VERİLERLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Çalışmamızın asıl konusu olan kişisel verilerin yurt dışına aktarımı ele alınırken kullanılacak kavramların ve değerlendirilecek hükümlerin daha iyi anlaşılması açısından, kişisel veri kavramı ile işleme faaliyetine dahil olan kişiler için kullanılan temel kavramlar aşağıdaki alt başlıklar kapsamında genel hatlarıyla incelenecektir.

A. Kişisel Veri Kavramı

Kişisel veri, KVKK m.3/f.1/d bendinde kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanmıştır. 95/46/EC sayılı Direktif'in m.2/a bendinde ise doğrudan veya dolaylı olarak tespit edilmiş veya tespit edilebilir gerçek kişiye ilişkin herhangi bir bilgi olarak ifade edilmiştir[14]. GVKT m.4/f.1'de verilen kişisel veri tanımı, 95/46/EC sayılı Direktif'teki tanıma oldukça yakındır[15]. İki düzenlemede de gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine ilişkin faktörlere veya özellikle kimlik numarası gibi kimlik belirleyici unsurlara yapılan atıfların, ilgili kişiyi tespit edilebilir hale getirdiğinden

[14] 95/46/EC sayılı Direktif'in Türkçe tercümesi için bkz. Bora Gemicioğlu, Zeynephan Gemicioğlu, **Kişisel Verilerin Korunması Mevzuatı Uluslararası Düzenlemeler ve İçtihatlar**, 2. bsk., İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 423-447.
[15] GVKT'nin Türkçe tercümesi için bkz. **a.e.**, s. 453-518.

bahsedilmiştir. GVKT'de ayrıca isim, konum verisi ve çevrimiçi kimlik (*online identifier*) gerçek kişinin kimliğini belirleyici unsurlara örnek verilmiş, ilgili kişiyi tespit edilebilir hale getiren faktörler arasında genetik faktörler de belirtilmiştir. Tanımda verilen örneklerin bu şekilde çoğaltılmasında bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler sonucunda yeni veri kategorilerinin ortaya çıkmasının, verilere erişimin kolaylaşmasının ve işleme faaliyetlerinin kapsamının genişlemesinin etkili olduğu; tanım kapsamında bu hususların vurgulandığı anlaşılmaktadır[16].

Article 29 Data Protection Working Party (Çalışma Grubu) bilgiyi, ilişkili olmayı, belirli veya belirlenebilir olmayı ve gerçek kişiyi, kişisel verinin dört ana unsuru olarak belirtmiştir[17]. "*Bilgi*", Türk Dil Kurumu sözlüğündeki tanımlar kapsamında öğrenme, araştırma veya gözlem yoluyla elde edilen, insan aklının erebileceği olgular olarak açıklanabilir. Herhangi bir bilgi olmanın yeterli bir unsur olarak görülmesi, kanun koyucunun kişisel veri kavramını geniş bir şekilde yorumlama niyeti olarak görülebilir[18]. Bilgilerin bir kişiyle ilgili olması ise *"ilişkili olma"* unsurunu sağlamakta olup somut olayın tüm koşullarını dikkate alarak değerlendirmeyi gerektirmektedir[19]. *"Kimliği belirli veya belirlenebilir olma"*, somut olay ve makul tüm yöntemler dikkate alınarak kişinin diğerlerinden ayırt edilmesi veya ayırt edilebilir hale gelmiş olmasıdır[20]. "*Gerçek kişi"*, bir bilginin kişisel veri olması

[16] Veri kavramı, çalışmamızda aksi ayrıca belirtilmediği hallerde kişisel veri anlamında kullanılmıştır.
[17] Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, 2007, s. 6, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf, 9 Temmuz 2021. 95/46/EC sayılı Direktif uyarınca kurulan Çalışma Grubu'nun Direktif'e uyum ve verilere ilişkin haklarının korunması gibi konularda tavsiyede bulunma ve görüş bildirme gibi görevleri bulunmaktaydı. GVKT'nin yürürlüğe girmesiyle Çalışma Grubu'nun görevleri sona ermiştir. Ancak Çalışma Grubu'na benzer şekilde, GVKT kapsamında Avrupa Veri Koruma Kurulu (European Data Protection Board, EDPB) kurulmuştur. Direktif'teki bazı hükümlerin GVKT'de de bulunması ve hükümlerin yorumlanmasında yardımcı olması itibariyle Çalışma Grubu'nun yayımladığı görüşler ve diğer belgeler önemli kaynaklardır.
[18] **A.e.**; Oğulcan Özkan, **Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Yetkin, 2020, s. 9.
[19] Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 9-10; Hüseyin Can Aksoy, **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Çakmak, 2010, s. 28.
[20] Emine Hizarcı, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun AB Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi**, Ankara, Yetkin, 2020, s. 27; Süleyman Yılmaz, Gökçe Filiz Çavuşoğlu, **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**, Ankara, Yetkin, 2020, s. 40; Şehriban İpek Aşıkoğlu, **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 17. Kimliğin belirli veya belirlenebilir olmasının somut olay özelinde değil, herhangi bir kişi tarafından kimliğin tespit edilip edilememesine göre değerlendirilmesi gerektiğine dair farklı bir görüş

için gereken son unsurdur. Bu unsuru sağlamayan tüzel kişiler ile ölen gerçek kişilere ait verilerin, kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat kapsamında doğrudan korunamayacağı sonucu çıkmaktadır[21].

Bazı kişisel verilerin işlenmesi, verilerin doğası gereği kişilerin mağduriyetine veya ayrımcılığa maruz kalması gibi temel hak ve özgürlüklere ilişkin önemli riskler oluşturabileceği için özel bir korumayı gerektirmektedir. GVKT Gerekçe/para.10'da bu özel kategorilerdeki kişisel veriler "*hassas veri"* olarak nitelendirilmiştir[22]. GVKT m.9 kapsamında ırk ve etnik köken, siyasi görüş, dini veya felsefi inanç, sendika üyeliği, genetik ve biyometrik veri, sağlık, cinsel hayat veya cinsel tercihler hakkındaki veriler hassas veriler olarak düzenlenmiştir[23]. KVKK m.6/f.1'de ise ırk, etnik köken, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep veya diğer inançlar, kılık ve kıyafet, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlık, cinsel hayat, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleri, biyometrik ve genetik verilerin *"özel nitelikli kişisel veri"* olduğu belirtilmiştir[24]. Verilerin özel nitelikli kişisel veri olup olmadığı tespit edilirken somut olay özelinde ve işleme amacı dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır[25].

B. Veri Sorumlusu Kavramı

KVKK m.3 uyarınca veri sorumlusu; verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sistemi kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan kişidir.

---

için bkz. İbrahim Korkmaz, **Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması**, Güncellenmiş 2. bsk., Ankara, Seçkin, 2019, s. 45-46.

[21] "İlgili Kişi Kavramı" başlığı kapsamında bu konu daha detaylı şekilde incelenmiştir.

[22] GVKT'nin *Recital* kısmı tüzüğün giriş kısmında bulunmaktadır. GVKT'nin maddeleri (*articles*) hakkında ek bilgi ve açıklamalar içerdiğinden maddelerin yorumlanmasında yol gösterici niteliktedir. Çalışmamızda recital kavramına istinaden gerekçe ibaresinin kullanılması uygun görülmüştür.

[23] Kişisel verilerin hassas veri ve hassas olmayan veriler olarak ayrılmasının uygun olmadığı, somut olay özelinde değerlendirme yapılması gerektiğine dair doktrin görüşleri için bkz. Aksoy, **a.g.e.**, s. 33-34; Beşir Orak, **Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması**, Ankara, Yetkin, 2020, s. 28; İslam Safa Kaya, Yüksel Tolun, **Uygulayıcılar İçin Türkiye'de ve Avrupa'da Kişisel Verilerin İşlenmesi: KVKK-GDPR Karşılaştırması**, Ankara, Adalet, 2020, s. 72; Korkmaz, **a.g.e.**, s. 53-54; Küzeci, **a.g.e.**, s. 245-246.

[24] GVKT'den farklı olarak KVKK'da ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleri açıkça özel nitelikli kişisel veri olarak belirtilmiştir. GVKT'de ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirlerine ilişkin veriler hassas veri olarak nitelendirilmemiş, ancak özel bir hükümle GVKT m.10'da düzenlenmiştir. Bkz. Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 96-97.

[25] Aksoy, **a.g.e.**, s. 352; Orak, **a.g.e.**, s. 28.

Gerçek kişi olabileceği gibi kamu kurumu, şirket, dernek veya vakıf gibi bir tüzel kişi de olabilir[26]. Veri sorumlusu GVKT m.4 kapsamında benzer şekilde tanımlanmıştır[27]. Çalışma Grubu veri sorumlusu tanımının üç temel unsuru olarak "*gerçek veya tüzel kişi, yetkili kamu kurumu, kuruluşu veya diğer organlar olma*", "*tek başına veya diğerleriyle birlikte gerçekleştirme*" ve "*verileri işleme amaç ve vasıtalarını belirleme*" olarak belirtmiştir[28]. Birinci unsur hangi kişilerin veri sorumlusu olabileceğini ifade ederken ikinci unsur veri işlemenin birden fazla kişinin kontrolünde olması olasılığına işaret etmektedir[29]. Üçüncü unsur ise veri sorumlusunun işleme faaliyetinin temel öğeleri hakkında karar veren taraf olduğunu, bu yetkinin hem teknik hem de idari unsurları içerdiğini göstermektedir[30].

Veri sorumlusunun işleme faaliyetinin amacını ve işlemede kullanılacak vasıtaları belirlemesi, bu süreci organize etmesi beklenmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun (Kurul) 30.01.2020 tarihli ve 2020/71 sayılı kararında veri sorumlusunun işleme faaliyetini gerçekleştirirken özerkliği ve bağımsızlığı vurgulanmış, işleme faaliyetinin her anında serbestçe karar verebilme yetkisine sahip olması gerektiği belirtilmiştir[31]. İşlenecek verilerin türü ve işleme süresi gibi doğası gereği işleme faaliyetinin amacı ve kapsamıyla yakından ilgili olan unsurlar veri sorumlusu tarafından belirlenmelidir[32].

---

[26] Tüzel kişi bünyesindeki birimler ayrı tüzel kişiliği olmadığından veri sorumlusu olarak kabul edilmezken şirketler topluluğunda yer alan şirketlerin ayrı tüzel kişilikleri bulunduğundan ilgili unsurları taşımaları halinde ayrı ayrı veri sorumlusu olarak değerlendirilmeleri mümkündür. Bkz. Murat Altındere, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku ve Uygulaması**, Ankara, Adalet, 2020, s. 34.

[27] KVKK hazırlanırken ağırlıklı olarak 95/46/EC sayılı Direktif hükümleri dikkate alınmış olup işleme faaliyetinin tarafı olarak GVKT'de de mevcut olan "*data controller*" kavramının KVKK'ya veri sorumlusu olarak aktarılması tercih edilmiştir. Bu kapsamda çalışmamızda GVKT bakımından da veri sorumlusu ibaresinin kullanılması uygun görülmüştür.

[28] Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 1/2010 on the Concepts of "Controller" and "Processor"**, 2010, s. 7, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinionrecommendation/files/2010/wp169_en.pdf, 8 Temmuz 2021.

[29] **A.e.**, s. 10-13.

[30] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 104; EDPB, **Guidelines 07/2020 on the Concepts of Controller and Processor in the GDPR**, Version 1.0, 2020, s. 10-13, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/consultation/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_en.pdf, 8 Temmuz 2021.

[31] Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6874/2020-71, 8 Ekim 2021.

[32] EDPB, **Guidelines 07/2020 on the Concepts of Controller and Processor in the GDPR**, s. 14.

KVKK'da açıkça düzenlenmese de sınırlandırıcı bir hüküm bulunmadığından işleme faaliyetinin amaç ve vasıtalarının müştereken belirlenmesi halinde ortak veri sorumluluğu mümkündür[33]. KVKK'dan farklı olarak ortak veri sorumluluğu GVKT m.26'da açıkça düzenlenmiş olup iki veya daha fazla veri sorumlusunun işleme faaliyetinin amacını birlikte belirlediği hallerde söz konusu olabilmektedir. Ortak veri sorumluluğu işleme amacı ve vasıtalarını eşit şekilde belirlemeden ibaret olmayıp uygulamada farklı şekillerde ortaya çıkması mümkündür. Amaç ve vasıtaların sadece bir kısmı ortak olabileceği gibi veri sorumlularının bu konuda verdiği kararların birleştirilmesiyle de işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesi tercih edilebilmektedir[34].

C. Veri İşleyen Kavramı

Veri işleyen, KVKK m.3'te veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak veri sorumlusu adına veriyi işleyen gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır[35]. GVKT m.4 kapsamında da benzer şekilde tanımlanmış, veri sorumlusu adına veri işleyen gerçek veya tüzel kişi, yetkili kamu kuruluşu veya diğer organlar olarak ifade edilmiştir[36]. Veri işleyen; işleme faaliyetinin teknik kısımlarıyla ilgilenmekte, veri sorumlusunun belirlediği amaç ve araçlar doğrultusunda, veri sorumlusunun menfaatlerine ve talimatlarına uyması şartıyla işleme faaliyetini gerçekleştirmektedir.

---

[33] Murat Volkan Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Tamamen Güncellenmiş ve Yenilenmiş 2. bsk., İstanbul, Hukuk Akademisi, 2019, s. 124. Bu durumda bir sözleşmeyle işleme faaliyeti kapsamındaki yükümlülükler ve sorumluluk kapsamları açıkça düzenlenmeli, uyuşmazlık halinde ise somut olay özelinde değerlendirme yaparak ortak veri sorumluluğu teyit edilmelidir. Bkz. **a.e.**; Yılmaz, Çavuşoğlu, **a.g.e.**, s. 54.

[34] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 106-107; EDPB, **Guidelines 07/2020 on the Concepts of Controller and Processor in the GDPR**, s. 17-18. AB veya AB'ye üye devletlerin mevzuatında ortak veri sorumlularının sorumluluğu ayrı ayrı düzenlenmemişse veya bu konuda bir eksiklik bulunuyorsa, ilgili veri sorumluları arasında şeffaf bir düzenleme yapılması ve GVKT'deki hangi yükümlülüklerden sorumlu olduklarının açıkça tespit edilmesi gerekmektedir. İlgili kişilerin irtibat kurabileceği bir kişi tayin edilmeli ve ilgili düzenleme ilgili kişilerin erişimine açık olmalıdır. Ancak böyle bir düzenlemeye karşın ilgili kişi GVKT kapsamındaki haklarını herhangi bir veri sorumlusuna yönelik olarak kullanabilir.

[35] Veri sorumlusu bünyesinde bulunmaması ve belirtilen unsurları taşıması gerektiğinden veri sorumlusunun çalışanı veya alt birimi veri işleyen olmayacaktır. Bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar**, Ankara, KVKK Yayınları, 2020, s. 21, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ca752cda-c3df-4645-8d5ee2a507e63200.pdf, 3 Kasım 2021.

[36] İşleme faaliyetinin tarafı olarak 95/46/EC sayılı Direktif ile GVKT'de mevcut olan "*data processor*" kavramının KVKK'ya veri işleyen olarak aktarılması tercih edilmiştir. Bu kapsamda çalışmamızda GVKT bakımından da veri işleyen ibaresinin kullanılması uygun görülmüştür.

İşleme için kullanılacak yazılım gibi işleme faaliyetinin temel nitelikte olmayan unsurlarına, veri sorumlusu tarafından yetkilendirilmesi halinde karar verebilir[37].

Veri sorumlusunun işleme faaliyeti kapsamında veri işleyenden yararlanması söz konusuysa ilgili veri işleyeni gerekli dikkat ve özeni göstererek seçmesi gerekmektedir. KVKK bakımından veri sorumlusunun veri işleyene ilişkin yetkilendirmeyi verilerin işlenmesine dair hazırlanan bir sözleşme kapsamında yapması mümkündür[38]. Kurul'un "*kişisel veri işleme sözleşmesi*" olarak ifade ettiği bu sözleşme, KVKK dahil herhangi bir kanun kapsamında açıkça düzenlenmemiş olup kural olarak herhangi bir şekle de tâbi tutulmamıştır[39]. GVKT bakımından ise veri işleyenden yararlanacak olan veri sorumlusu, GVKT m.28/f.3 ve GVKT Gerekçe/para.81 uyarınca sözleşme veya AB ya da AB'ye üye devletlerin mevzuatı kapsamında hukuken bağlayıcı bir hukuki işlem kapsamında veri işleyeni yetkilendirebilir[40]. GVKT m.28/f.9'da ilgili sözleşmenin veya hukuki işlemin elektronik format da dahil olmak üzere yazılı olması gerektiği belirtilmiştir. Veri sorumlusu ile veri işleyen arasındaki düzenlemede işleme faaliyetinin konusu, kapsamı, süresi, amacı, işlenen veri ve ilgili kişi kategorileri, görev ve sorumlulukları, ilgili kişilerin hak ve özgürlüklerine dair riskler belirtilmelidir[41].

---

[37] EDPB, **Guidelines 07/2020 on the Concepts of Controller and Processor in the GDPR**, s. 14.

[38] Veri sorumlusunun işleme faaliyeti için temsil yoluyla da yetkilendirme yapabileceğine dair bkz. Furkan Güven Taştan, **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 112.

[39] **A.e.**, s. 113; Gamze Turan Başara, "Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, S. 16, 2020, s. 57-90, s. 58, s. 67-69, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1472674, 21 Aralık 2021; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi**, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, s. 56, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f35c628468646.PDF, 3 Kasım 2021. Kişisel veri işleme sözleşmesine ilişkin şekil serbestisinin istisnası olarak KVKK m.9/f.2 uyarınca yeterli korumanın bulunmadığı yabancı ülkelere veri aktarımı için dayanılabilen taahhütnamelerin gösterilebileceğine dair bkz. Taştan, **a.g.e.**, s. 123.

[40] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 108-109.

[41] **A.e.**, s. 109; Mesut Serdar Çekin, **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu,** 3. bsk., İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 127. İşleme faaliyeti kapsamında veri sorumlusunun veri işleyenden yararlanması durumunda, KVKK m.12/f.2 uyarınca işleme faaliyeti kapsamında veri güvenliğinin sağlanabilmesi için uygun güvenlik düzeyini temin eden her türlü teknik ve idari tedbirlerin alınması konusunda veri sorumlusu ve veri işleyen müştereken sorumlu olur. Bu bakımından Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Kurum), veri sorumlusu ile veri işleyen arasındaki sözleşmenin kişisel veri saklama ve imha politikasına uygun olmasını, veri işleyenin süresiz sır saklama yükümlülüğünü düzenleyen bir hükmün bulunmasını, sözleşmenin niteliğine uygunsa sözleşme kapsamında işlenecek veri kategorilerinin belirtilmesini ve verilerin tutulduğu sistemler üzerinde gerekli denetimlerin yapılmasını önermektedir. Bkz. Kişisel

Veri işleyen, veri sorumlusunun işleme amacı ve vasıtalarının temel unsurlarına ilişkin talimatlarına uymakla yükümlüdür. Bu talimatlar kendisine tanınan hareket serbestisinin de sınırını çizer. Veri sorumlusunun verdiği yetki ve talimatların dışına çıkarak gerçekleştirdiği işlemeler bakımından veri işleyenin veri sorumlusu olarak kabul edilmesi ve yaptırıma tâbi tutulması mümkündür[42].

D. İlgili Kişi Kavramı

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat ile amaçlanan hususlardan birisi, özel hayatın gizliliği dahil olmak üzere ilgili kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasıdır. KVKK m.3/f.1/ç bendi ve GVKT m.4/f.1 uyarınca ilgili kişi, kişisel verisi işlenen ve kimliği belirli veya belirlenebilir olan gerçek kişidir[43]. Bu bakımdan kişisel verinin ana unsurlarından olan kimliği belirli veya belirlenebilir olma ile gerçek kişi unsurlarının ilgili kişi açısından bir arada bulunması gerekmektedir[44].

Kimliğin belirli veya belirlenebilir olmasından kastedilen, kişinin diğerlerinden ayırt edilmesi veya ayırt edilebilir hale gelmiş olmasıdır. Özellikle kişiyle yakın ilişkili ve ona özgü olan bilgiler, kişinin doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir olmasını sağlar[45]. Örneğin nadir kullanılan bir isim vasıtasıyla kimliğin doğrudan tespiti söz konusu olabilir. Yaygın olarak kullanılan bir isimse yeterli olmayacak ve kişinin doğum tarihi veya adresi gibi diğer bilgilerle eşleştirmeyi gerektirecektir[46]. Somut olay özelinde değerlendirilmesi gerekmekle beraber, kimliğin

---

Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)**, Ankara, KVKK Yayınları, 2018, s. 13, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7512d0d4-f345-41cb-bc5b8d5cf125e3a1.pdf, 3 Kasım 2021.

[42] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 108-109; EDPB, **Guidelines 07/2020 on the Concepts of Controller and Processor in the GDPR**, s. 25; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, s.60, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a23bfe08-9b3a-4c2f-8a97-a259dcc0e667.PDF, 3 Kasım 2021. İşleme faaliyetini kendi menfaatine gerçekleştiren veri işleyenin ortak veri sorumlusu olarak nitelendirileceğine dair bkz. Dülger, **a.g.e.**, s. 135.

[43] 95/46/EC sayılı Direktif ile GVKT'de de mevcut olan "*data subject*" kavramının KVKK'ya ilgili kişi olarak aktarılması tercih edilmiştir. Bu kapsamda çalışmamızda GVKT bakımından da ilgili kişi ibaresinin kullanılması uygun görülmüştür.

[44] Bkz. "Kişisel Veri Kavramı" başlığı.

[45] Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 12.

[46] **A.e.**, s. 13; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 89.

tespiti için makul olanı aşan ölçüde sürenin, çabanın ve kaynakların gerekmesi halinde, kimliğin belirlenebilir olduğundan bahsedilemeyecektir[47].

KVKK m.3/f.1/ç bendinden ve GVKT m.4/f.1'den anlaşıldığı üzere veri sorumlusu ve veri işleyenden farklı olarak ilgili kişi ancak gerçek kişi olabilir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m.28 uyarınca kişilik bir çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlayıp ölümle sona erdiği için ölen gerçek kişilerin KVKK kapsamında olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Sağ doğmak şartına bağlı olarak ana rahmine düştüğü anda kişilik kazandığı için ceninin verilere ilişkin korumadan yararlanması söz konusu olabilir[48]. GVKT Gerekçe/para.27 uyarınca GVKT de ölen gerçek kişilerin verileri için uygulanmamakta, ancak AB'ye üye devletler ölen kişilerin verilerinin işlenmesine ilişkin olarak iç hukukunda düzenleme yapabilmektedir. Kişilik ölümle sona eriyor olsa da ölen gerçek kişinin verileri, yakınlarını ve mirasçılarını etkiyorsa bu kişilerin ölen kişiye ait veriler üzerinde bazı hakları olduğu ileri sürülebilir[49]. Konu hakkında açık bir hükmün bulunmaması sebebiyle ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların önüne geçebilmek için ölen kişilerin onur ve saygınlığına, özel yaşamına ve sağlığına ilişkin verilerin korunmasına dair düzenleme yapılmasının uygun olacağı yönünde bir görüş bulunmaktadır[50].

---

[47] Aksoy, **a.g.e.**, s. 24-25; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 92; Süleyman Yılmaz, **Bilişim Hukuku Güncel Sorunlar**, Ankara, Yetkin, 2020, s. 52.

[48] Dülger, **a.g.e.**, s. 105; Onur Baskın, **Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Seçkin, 2021, s. 27, (Çevrimiçi) https://www.turcademy.com, 25 Eylül 2021. İlgili TMK hükmünden yola çıkarak en fazla sekiz haftalık olan ve henüz cenin haline gelmeyen embriyonun kişisel verilerinden bahsedilemeyeceğine ilişkin görüş için bkz. Muhammet Sefa Mutlu, **Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması**, Ankara, Adalet, 2020, s. 42, (Çevrimiçi) https://www.turcademy.com, 8 Aralık 2020.

[49] Aksoy, **a.g.e.**, s. 20-21; Dülger, **a.g.e.**, s. 105; Özkan, **a.g.e.**, s. 14. Konunun medeni hukuk alanındaki ölen kişilerin kişilik hakları değerlerinin korunmasına dair tartışmalar kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine dair bkz. Nafiye Yücedağ, "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. LXXV, S. 2, 2017, s. 765-790, s. 766-767, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470647, 3 Kasım 2021. Yasal mirasçıların ölen gerçek kişinin verileri üzerinde sahip olduğu haklara örnek olarak 21.06.2019 tarihli ve 30808 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik m.11 gösterilebilir. İlgili maddede yasal mirasçıların ölen kişilerin sağlık verilerini almaya yetkili olduğu ve bu sağlık verilerinin en az yirmi yıl süreyle saklanacağı düzenlenmiştir.

[50] Baskın, **a.g.e.**, s. 29.

Doktrinde tüzel kişilere ait verilerin kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatın sağladığı korumadan yararlanmasının gerekip gerekmediği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır[51]. Ancak KVKK ve GVKT bakımından tüzel kişilerin ilgili kişiler için aranan gerçek kişi unsurunu sağlamadığı barizdir. Kişisel veri niteliği bulunmadığı için tüzel kişilere ait verilerin KVKK ve GVKT kapsamında sağlanan korumadan doğrudan yararlanması mümkün değildir. Ancak tüzel kişiye ait veriler vasıtasıyla bir gerçek kişi belirli veya belirlenebilir hale geliyorsa, gerçek kişinin menfaatinin korunması için ilgili veriler de kişisel verilere ilişkin korumadan yararlanacaktır[52].

E. Alıcı ve Üçüncü Kişi Kavramları

KVKK'da üçüncü kişi ve alıcı kavramları tanımlanmamıştır. Ancak KVKK m.11/f.1/ç ve f bendi ile m.16/f.2'de üçüncü kişilerin, m.16/f.3/ç bendinde ise alıcıların "*kişisel verilerin aktarıldığı taraf*" olarak belirtildiği görülmektedir. Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik m.4/a bendinde alıcı grubu, veri sorumlusu tarafından kişisel verilerin aktarıldığı gerçek veya tüzel kişi kategorisi olarak tanımlanmıştır. İlgili hükümden yola çıkarak alıcının KVKK kapsamında veri sorumlusu tarafından kişisel verilerin aktarıldığı gerçek veya tüzel kişi olarak ifade edilmesi mümkündür. Üçüncü kişi kavramının kapsamı ve alıcı ile olan bağlantısı ise mevcut hükümlerden anlaşılamamaktadır. Bu kavramların kaynağının AB hukuku olması itibariyle GVKT'nin konuyla ilgili hükümlerinin dikkate alınması uygun olacaktır.

---

[51] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 14; Dülger, **a.g.e.**, s. 104. Örneğin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, konut ve yazışmaya saygı gösterilmesi bağlamında ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m.8 kapsamında verilerin ihlal oluşturulacak şekilde kullanıldığı yönündeki tüzel kişi iddialarını da incelemektedir. Bkz. Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 15; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 84.

[52] Cemal Başar, **Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 17; Dülger, **a.g.e.**, s. 104-105; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Temel Kavramlar**, Ankara, KVKK Yayınları, s. 12, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8110dc3c-2856-4e54-91295e2e375469af.pdf, 3 Kasım 2021. KVKK'dan farklı olarak bazı sektörlere ilişkin düzenlemelerde tüzel kişilere ait verilere ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Örneğin 04.12.2020 tarihli ve 31324 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik'te abone ve kullanıcı tanımlarına tüzel kişiler de dahil edilmiş olup tüzel kişilerin de yönetmeliğin verilerin korunmasına ilişkin hükümlerinden yararlanabilmesi sağlanmıştır. Bkz. A. Çiğdem Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması: Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil**, Genişletilmiş 2. bsk., İstanbul, Beta, 2019, s. 9-10; Başar, **a.g.e.**, s. 16-17.

KVKK'nın aksine GVKT'de üçüncü kişi ve alıcı kavramları ayrı ayrı tanımlanmıştır. GVKT kapsamında üçüncü kişinin (*third party*) ve alıcının (*recipient*) veri sorumlusu ile olan ilişkileri birbirinden farklıdır[53]. GVKT m.4/f.10 uyarınca üçüncü kişi; ilgili kişi, veri sorumlusu, veri işleyen ve alt veri işleyen haricindeki gerçek veya tüzel kişi, kamu idaresi, kamu kurumu veya organıdır. Veri sorumlusu ve veri işleyenden ayrı bir taraf olması itibariyle hukuka uygun şekilde verileri elde edebilmesi için somut olay özelinde GVKT'de düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerinden birine dayanılması gerekmektedir[54]. Alıcı ise GVKT m.4/f.9 uyarınca üçüncü kişi olup olmamadan bağımsız olarak verilerin ifşa edildiği gerçek veya tüzel kişi, kamu idaresi, kamu kurumu veya organıdır[55]. Ancak AB veya AB'ye üye devletlerin mevzuatı uyarınca soruşturma kapsamında verileri elde edebilen kamu idarelerinin alıcı olarak nitelendirilemeyeceği düzenlenmiştir. Tanımdan yola çıkarak alıcının üçüncü kişi kavramına göre daha kapsamlı olduğu, üçüncü kişi olabileceği gibi veri sorumlusu veya veri işleyen bünyesindeki bir çalışan da olabileceği anlaşılmaktadır[56]. Bu bakımdan veri sorumlusu ve veri işleyenin bir parçası olan alıcıya verilerin açıklanmasının ayrı bir hukuka uygunluk sebebi gerektirmemesi söz konusu olabilecekken üçüncü kişi için her zaman ayrı bir hukuka uygunluk sebebi aranacaktır[57].

[53] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 110-111.
[54] **A.e.**, s. 111.
[55] Tanımda geçen verilerin ifşası ibaresinin, ortam ve vasıtalardan bağımsız olarak her türlü veri açıklaması olarak yorumlanmasının uygun olacağına dair bkz. Brendan Van Alsenoy, **Data Protection Law in the EU: Roles, Responsibilities and Liability**, United Kingdom, Intersentia, 2019, s. 132, (Çevrimiçi) https://www.cambridge.org/core, 27 Eylül 2021.
[56] **A.e.**, s. 133; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 110; İslam Safa Kaya, Tolun, **a.g.e.**, s. 58; Selen Uncular, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve AB Genel Veri Koruma Tüzüğü Kapsamında: İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. bsk., Ankara, Seçkin, 2018, s. 113-114.
[57] Van Alsenoy, **a.g.e.**, s. 134. Örneğin veri sorumlusunun veya veri işleyenin çalışanı olan alıcının, ayrıca başka bir hukuka uygunluk sebebine dayanılması gerekmeden ilgili iş ilişkisinin sonucu olarak verileri elde edebileceğine dair bkz. Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 111; Uncular, **a.g.e.**, s. 114. Hizmet sağlayıcının sağladığı hizmetten yararlanmak için çalışanların verilerinin paylaşılması durumunda ise ilgili hizmet sağlayıcının üçüncü kişi olarak değerlendirileceği ve bu paylaşımın bir hukuka uygunluk sebebine dayandırılması gerektiğine dair bkz. Uncular, **a.g.e.**, s. 114.

F. Denetim Makamı Kavramı

1. KVKK Kapsamında Denetim Makamı

KVKK kapsamında verilerin korunması açısından Kurul'un önemli bir rolü vardır. Kurul, KVKK m.21 uyarınca KVKK ve ilgili diğer mevzuat kapsamındaki görevlerini bağımsız bir şekilde yerine getirir. Nitekim aynı maddede Kurul'un görev alanına giren konularda hiçbir organın, makamın, merciin veya kişinin Kurul'a emir veya talimat veremeyeceği düzenlenmiştir. Kurul'un görevleri arasında verilerin temel hak ve özgürlüklere uygun işlenmesini sağlamak, verilere ilişkin ihlal iddialarını incelemek ve gerektiğinde geçici önlemler almak da yer almaktadır[58]. KVKK m.15/f.5 uyarınca ilgili kişinin başvurusu incelenirken ihlal tespit edilirse hukuka aykırılıkların giderilmesi için veri sorumlusuna tebliğ edilen kararın gereğinin gecikmeksizin ve en geç otuz gün içerisinde yerine getirilmesi gerekmektedir. Yaygın olarak gerçekleşen bir ihlal varsa Kurul tarafından KVKK m.15/f.6 uyarınca ilke kararı alınıp yayımlanabilmektedir. Kurul'un önemli yetkilerinden biri, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve açıkça hukuka aykırılık olması halinde KVKK m.15/f.7 uyarınca verilerin yurt dışına aktarılmasının durdurulmasına karar verebilmesidir[59].

KVKK m.17/f.1'de verilere ilişkin suçlar için 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiş olup m.18'de belirtilen ihlallerin tespiti halinde Kurul tarafından idari para cezası verilmesi mümkündür. İdari para cezası gerçek kişi veya tüzel kişi olan veri sorumlularına yönelik uygulanabilmektedir[60]. İhlalin niteliğine göre düzenlenen idari para cezaları için geniş

[58] KVKK m.22/f.1.

[59] Kurul'un bu kararı veri sorumlusunu zorlayıcı nitelikte olduğundan ve işleme faaliyetine ilişkin hukuki sonuçları bulunduğundan idari yaptırım olarak değerlendirilebileceği ve bu kapsamda idari yargı yoluna başvurunun mümkün olduğuna dair bkz. Samet Saygı, "6698 Sayılı Kanun'un Sistematiğinde Yargısal Başvuru Yolları", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 2, S. 2, 2020, s. 30-61, s. 45-46, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1106037, 30 Eylül 2021.

[60] Veri sorumlusunun talimatları dışına çıkarak işlemeyi gerçekleştiren veri işleyen de veri sorumlusu olarak kabul edileceğinden ona yönelik de idari para cezası verilmesi mümkündür. Bkz. Çekin, **a.g.e**, s. 225. KVKK m.18/f.3 uyarınca ihlalin kamu kurumu ve kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde gerçekleşmesi halinde ise ilgili yerde görev yapanlar için disiplin hükümlerine göre işlem yapılıp Kurul'a bildirilmesi gerekir.

aralıklar verilmiş olup GVKT m.83/f.2'den farklı olarak para cezası belirlenirken Kurul tarafından hangi kriterlerin esas alınacağı belirtilmemiştir. Ancak madde gerekçesinden idari para cezası aralıklarının geniş verilmesiyle hakkaniyeti sağlamanın amaçlandığı; para cezasının kabahatin haksızlık içeriği, failin kusuru ve ekonomik durumu dikkate alınarak belirleneceği anlaşılmaktadır[61]. Kurul'un düzenleyici işlem ve kararları idari yargı yoluna tâbidir[62]. Ancak idari yaptırım kararlarına ilişkin hangi yargı yoluna başvurulabileceği KVKK'da açıkça düzenlenmediğinden 5326 sayılı Kabahatler Kanunu uygulama bulacak olup bu kapsamda sulh ceza hâkimliğine başvurulması mümkündür[63]. İdari para cezasının yanında farklı bir yaptırım kararı bulunuyorsa İdare Mahkemesi'ne itirazda bulunulabilir[64].

2. GVKT Kapsamında Denetim Makamı ve EDPB

Verilerin korunması, ilgili kişilerin hak ve özgürlüklerini etkin bir şekilde kullanabilmesi için bağımsız denetim makamının varlığı AB hukukunun temel unsurlarından biri olarak görülmektedir[65]. Üye devletler, GVKT m.51 uyarınca gerçek kişilerin verilere ilişkin temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve AB kapsamında verilerin serbest dolaşımının kolaylaştırılması için GVKT'nin uygulanışını takip etmekle sorumlu olacak bir veya birden fazla bağımsız kamu idaresini denetim makamı olarak görevlendirir. GVKT m.52 ve m.69 uyarınca denetim makamları ve üyeleri görevlerini yerine getirirken ve yetkilerini kullanırken kimseden talimat almamalıdır. Denetim makamının görev ve yetkileri arasında GVKT'ye uyumluluğu

[61] Adem Akkır, "Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun Vermiş Olduğu Kararların Yargısal Denetimi", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Ed. Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 163-184, s. 170.
[62] **A.e.**, s. 172. Kurul'un işlemlerine karşı yargısal ve genel idari denetimin olduğuna dair bkz. Çağla Tansuğ, "2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Karşısında Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Bağımsızlığı", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 16, S. 183, 2018, s. 1159-1178, s. 1167.
[63] Altındere, **a.g.e.**, s. 125; Başar, **a.g.e.**, s. 251. İdari yaptırım kararlarına ilişkin başvurulabilecek yargı yolunun tespiti için somut olay özelinde inceleme yapılması ve kararın hukuki niteliğinin değerlendirilmesi gerektiğine dair bkz. Saygı, **a.g.m**, s. 44.
[64] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar**, s. 64-65.
[65] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 189.

takip etmek, önleyici ve düzeltici nitelikte denetim faaliyetlerini gerçekleştirmek bulunmaktadır[66].

GVKT m.68'de düzenlendiği üzere üye devletler bünyesindeki denetim makamlarından ayrı olan, AB'ye üye devletlerin denetim makamlarının başkanları, Avrupa Veri Koruma Denetçisi (European Data Protection Supervisor, EDPS) ve temsilcilerinden oluşan EDPB ise AB'nin bir organı olarak düzenlenmiştir. GVKT m.69 uyarınca GVKT kapsamındaki görevlerini yerine getirirken bağımsız bir şekilde hareket eder ve AB kapsamında verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin etkili ve tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlar. Verilerin korunmasına ilişkin olarak Avrupa Komisyonu'na tavsiyede bulunmak, GVKT'nin uygulanışına ilişkin kılavuz ilkeler ve tavsiyeler yayımlamak GVKT m.70'te düzenlenen bazı görevlerindendir[67]. EDPB'in görüşünü alması gereken yetkili denetim makamının bu görüşü talep etmemesi veya EDPB'in verdiği görüşe uymaması gibi bazı durumlarda EDPB'nin hukuken bağlayıcı karar verme yetkisi bulunmaktadır[68].

Özellikle sınır ötesi veri işleme faaliyetleri açısından AB'ye üye devletler ile denetim makamları arasındaki işbirliği oldukça önemlidir. GVKT m.61 uyarınca denetim makamları GVKT'nin tutarlı bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli bilgileri birbirine sağlamalı, bu kapsamda elde edilen bilgileri ancak talep edilen amaç uyarınca kullanmalı ve etkin bir yardımlaşma süreci için gerekli önlemleri almalıdır. GVKT'nin tek noktada hizmet sunumu mekanizması (*one-stop-shop mechanism*) kapsamında veri sorumlusu veya veri işleyenin sınır ötesi veri işleme faaliyetleri bakımından denetim makamlarını koordine edecek baş denetim makamının belirlenmesi gerekmektedir[69].

---

[66] **A.e.**, s. 194. GVKT Gerekçe/para.146'da GVKT uyarınca üye devletlerin iç hukukunda yürürlüğe giren düzenlemelerin ve GVKT hükümlerini detaylandıran kuralların ihlalinin de GVKT hükümlerinin ihlali olarak değerlendirileceği belirtilmiştir.

[67] Avrupa Komisyonu, AB kapsamında yasama sürecini başlatan ve AB'nin yürütme organı olarak hareket eden kurumdur. Bkz. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, "Avrupa Komisyonu", 8 Mayıs 2020, (Çevrimiçi) https://www.ab.gov.tr/45629.html, 3 Aralık 2021.

[68] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 200.

[69] GVKT kapsamında üye devletlerin denetim makamları arasındaki işbirliğinin olumlu bir sonucu, üçüncü ülkelerde verilerin korunmasına ilişkin hükümlerin uygulanmasını sağlaması ve verilere ilişkin sağlanan koruma seviyesinin artırılmasıdır. Bunun mevzuatı kapsamında lehe karar vereceği düşünülen mahkemenin bulunduğu yer hukukunun tercih edilmesi olarak tanımlanabilecek "*forum shopping*" uygulamasını önleyebileceğine dair bkz. David Wright, "Enforcing Privacy", **Enforcing Privacy:**

Baş denetim makamı GVKT m.56/f.1 uyarınca veri sorumlusunun veya veri işleyenin ana işletmesi ya da tek işletmesidir. Ancak GVKT m.56/f.2 kapsamında konusu sadece kendi bulunduğu ülkedeki bir işletmeyi ilgilendiren veya kendi ülkesindeki ilgili kişileri kayda değer şekilde etkileyen şikâyet ve ihlalleri değerlendirmek bakımından ilgili ülkenin denetim makamı yetkilidir. Tek noktada hizmet sunumu mekanizması kapsamında hareket edilen hallerde denetim makamlarının ilgili ve gerekçeli itirazının olması, hangi denetim makamının baş denetim makamı olduğu hususunda çelişkili görüşlerin bulunması durumunda EDPB'nin vereceği karar hukuken bağlayıcı olacaktır[70].

Değinilmesi gereken bir diğer husus ise GVKT kapsamında düzenlenen tutarlılık mekanizmasıdır (*consistency mechanism*). GVKT m.63'te düzenlendiği üzere GVKT'nin AB kapsamında tutarlı bir şekilde uygulanabilmesi için denetim makamları GVKT m.63-67'de düzenlenen ve tutarlılık mekanizmasını oluşturan kurallara uygun hareket etmeli, üye devletler ve uygun olduğunda Avrupa Komisyonu ile işbirliği halinde olmalıdır. Tutarlılık mekanizması örneğin standart sözleşme maddeleri belirlenirken ve tek noktada hizmet sunumu mekanizmasının kullanıldığı hallerde EDPB'nin denetim makamlarına ilişkin verdiği hukuken bağlayıcı kararlar için uygulanır[71].

GVKT'nin etkili bir şekilde uygulanabilmesi ve caydırıcılığın sağlanabilmesi için GVKT hükümlerinin ihlali halinde denetim makamları tarafından karar verilebilecek idari para cezaları GVKT m.83'te düzenlenmiştir. GVKT kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeyen veri işleyene ilişkin olarak da idari para cezasına karar verilebileceği ilgili maddede açıkça belirtilmiştir. İdari para cezasına karar veren denetim makamının cezanın etkili, ölçülü ve caydırıcı olmasına dikkat etmesi, GVKT m.83/f.2'de belirtilen kriterler kapsamında değerlendirme yapması gerekmektedir.

Regulatory, Legal and Technological Approaches (Law, Governance and Technology Series), Ed. David Wright, Paul De Hert, C. 5, Switzerland, Springer International Publishing, 2016, s. 13-49, s. 36.

[70] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 200.

[71] **A.e.**, s. 201.

İdari para cezası olarak verebilecek miktar aralığının yanında teşebbüslerin cirosuna göre karar verilebileceği bazı haller de düzenlenmiştir[72].

III. KVKK VE GVKT'NİN UYGULAMA ALANI

KVKK ve GVKT'deki hükümlerin ne zaman ve hangi kapsamda uygulama bulacağının tespiti, çalışmamızın konusu açısından önemlidir. Özellikle ülke sınırlarını aşan veri akışı sonucunda kişisel verilere farklı hukuki düzenlemelerin uygulanması söz konusu olabildiği için verilere uygun koruma seviyesinin sağlaması amacıyla dikkatli bir değerlendirme yapılmalıdır. KVKK ve GVKT'nin uygulama alanına ilişkin düzenlemeler, Türk ve AB hukuku kapsamında verilerin korunmasına ilişkin benimsenen yaklaşımlara da işaret etmektedir. Çalışmamızın ikinci bölümünde uygulama alanının yurt dışına veri aktarımına etkisine ilişkin yapacağımız incelemeye hazırlık olarak, aşağıdaki alt başlıklar kapsamında KVKK'nın ve GVKT'nin uygulama alanına ilişkin temel bilgilere yer verilmesi tercih edilmiştir.

A. KVKK'nın Uygulama Alanı

KVKK'nın *kişi açısından uygulama alanı* olarak KVKK m.2 dikkate alınmalıdır. Bu maddede KVKK'nın hükümlerinin verileri işlenen gerçek kişilere ve bu verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilere uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu bakımından ilgili kişi kavramını incelediğimiz başlıkta gerçek kişi unsuruna ilişkin belirttiğimiz hususlar dikkate alınabilir[73].

Konu açısından uygulama alanı, KVKK m.2'de *"tamamen veya kısmen otomatik olan sistemlerle"* ya da *"herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işlenen"* veriler olarak düzenlenmiştir[74]. Otomatik

[72] GVKT m.83/f.4-6.
[73] Bkz. "İlgili Kişi Kavramı" başlığı.
[74] Çekin, **a.g.e.**, s. 26; Özkan, **a.g.e.**, s. 71-74; Sezen Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış: 2016/679 sayılı GVKT (GDPR) ile 6698 sayılı KVKK'nın Detaylı Analiz ve Karşılaştırması ile**, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 231-232.

olan sistemlerle veri işlemeden kastedilen, insan müdahalesi olmaksızın bilgisayar, telefon gibi işlemcisi olan cihazlarla bilişim sistemleri üzerinden işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesidir[75]. Veri kayıt sistemleri ise KVKK m.3'te verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi olarak tanımlanmış olup fiziki veya elektronik ortamda tutulması mümkündür[76]. KVKK m.2 uyarınca bir işleme faaliyeti otomatik olan sistemler kullanılmadan gerçekleştirilse dahi veriler bir veri kayıt sisteminin parçası olmak üzere işleniyorsa KVKK hükümlerine tâbi olacaktır.

KVKK m.28/f.2'de KVKK hükümlerinin kişi ve konu açısından uygulama alanını sınırlandıran çeşitli hükümlere yer verilmiştir. Örneğin KVKK m.28/f.1/a bendi uyarınca gerçek kişinin tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında kişisel veri işlemesi halinde, verilerin üçüncü kişilere verilmemesi ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulması şartıyla KVKK hükümleri uygulanmayacaktır.

Zaman bakımından uygulama alanı olarak değerlendirilebilecek KVKK Geçici m.1/f.3'te, KVKK'nın yayımlanmasından önce işlenen verilerin yayım tarihinden itibaren iki yıl içinde KVKK hükümlerine uygun hale getirilmesi gerektiği; bu kurallara aykırı işlenen verilerin ise silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerektiği düzenlenmiştir[77]. Hükmün devamında, KVKK'nın yayım tarihinden önce hukuka uygun olarak alınan rızaların bir yıl içerisinde aksi yönde irade beyanında bulunulmazsa KVKK'ya uygun kabul edileceği belirtilmiştir.

Yer açısından uygulama alanına ilişkin olarak KVKK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kural olarak ülkemiz sınırları dahil Türk hukukunun uygulama bulduğu yerler için KVKK'nın geçerli olacağı belirtilebilir[78]. Ancak Kurul'un KVKK için *mülkilik ilkesinin* esnek uygulanması eğiliminde olduğu görülmektedir. Türkiye'de temsilciliği bulunan yabancı bankanın işleme faaliyetleri bakımından

[75] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 18.
[76] **A.e.**, s. 15.
[77] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi**, s. 45.
[78] Çekin, **a.g.e.**, s. 33; Kama Işık, **a.g.e.**, s. 238.

KVKK kapsamında veri sorumlusu statüsünü taşıyıp taşımayacağı konusundaki 23.06.2020 tarihli ve 2020/471 sayılı Kurul kararı önemli bir örnektir[79]. İlgili kararda; Türkiye'de sürekli mevcut olan ve işleme faaliyeti gerçekleştiren temsilciliğe KVKK'nın uygulanmamasının KVKK'nın amacıyla bağdaşmayacağı, Anayasa m.20/f.3 kapsamında verilerin korunması hakkının temel hak ve özgürlük olduğu, bunun için yer bakımından uygulama alanı belirlenirken en üst düzeyde ve kapsamda koruma sağlayan yaklaşımın benimsenmesi gerektiği belirtilmiştir. Kurul'un verilerin korunması hakkının anayasal bir hak olması sebebiyle KVKK ile etkili bir korumanın sağlanması gerektiği görüşüne katılıyoruz. Ancak açık bir kanuni dayanağı olmaksızın uygulama alanını genişletici yorumların tartışmaya açık olduğu ve kanunlar ihtilafı gibi sorunlara neden olabileceği görüşündeyiz. Çalışmamızın ikinci bölümünde detaylı bir şekilde incelenecek olmakla beraber, Kurul'un KVKK'nın uygulama alanını genişleten yorumunun yurt dışına veri aktarımı bakımından da çeşitli soru işaretleri oluşturduğu belirtilmelidir.

B. GVKT'nin Uygulama Alanı

1. Genel Olarak

KVKK'nın uygulama alanı GVKT'ye nispeten daha somut ve tespiti kolaydır. Bölgesel bir örgüt olan AB ve AB'ye üye devletler için geçerli olan GVKT'nin uygulama alanının belirlenmesi daha detaylı bir düzenlemeyi gerektirmiştir.

GVKT m.2/f.1 ile GVKT'nin *maddi kapsamı* belirlenmiş olup KVKK m.2 ile benzer şekilde *"tamamen veya kısmen otomatik yollarla"* ya da *"bir dosyalama sisteminin parçası olarak veya olması amaçlanarak otomatik olmayan yollarla"* yapılan veri işleme faaliyetlerine uygulanacağı düzenlemiştir. Gerçek kişiye ilişkin olmanın GVKT'de verilen kişisel veri tanımının temel unsurlarından biri olması itibariyle GVKT'nin uygulama alanının ilgili kişiler için kişi bakımından

[79] İlgili karar için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6772/2020-471, 3 Kasım 2021.

sınırlandırıldığı belirtilebilir[80]. GVKT m.2/f.2/c bendinde ise gerçek kişi olan veri sorumlusu ve veri işleyene ilişkin bir sınırlandırma öngörülmüş olup gerçek kişilerin kişisel veya evle ilgili faaliyetlerini gerçekleştirirken veri işlemesi halinde GVKT hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir[81]. Ancak GVKT Gerekçe/para.18'de belirtildiği üzere ilgili kişilerin aksine ticari boyutu olmayan bu faaliyetlere yönelik işleme vasıtalarını sağlayan veri sorumlusu veya veri işleyen için GVKT hükümleri uygulanacaktır[82].

95/46/EC sayılı Direktif'in hangi AB'ye üye devletin iç hukukunun uygulanacağını belirleyen m.4'üne karşılık olarak, doğrudan uygulanabilir nitelikteki hukuki bir düzenleme olan GVKT'nin *bölgesel kapsamı* GVKT m.3'te düzenlenmiştir[83]. Bu hüküm kapsamında GVKT'nin yer bakımından uygulama alanı tespit edilebilir. Kuruluş unsurunu dikkate alan GVKT m.3/f.1 uyarınca veri işleme faaliyetinin AB sınırları içerisinde gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmamaktadır[84]. AB'de bulunan veri sorumlusu veya veri işleyene ait kuruluşun faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen bir işlemeyse GVKT hükümleri uygulanacaktır. GVKT Gerekçe/para.22'den yola çıkarak *"AB'de bulunan kuruluştan"* kastedilenin AB sınırları içerisinde istikrarlı düzenlemeler vasıtasıyla etkin ve gerçek bir faaliyet yürütmek olduğu; bu kapsamda ilgili faaliyetin ayrıca şube veya iştirak gibi bir tüzel kişilik aracılığıyla yapılmasının aranmadığı, geniş yorumlanmasının tercih edildiği anlaşılmaktadır[85]. Etkin ve gerçek bir faaliyetin mevcut olup olmadığının tespiti için, internet vasıtasıyla sağlanan hizmetler için de geçerli olmak üzere, yürütülen faaliyetin niteliği ve istikrarlı düzenlemelerin mevcudiyeti değerlendirilmelidir[86].

---

[80] Murat Volkan Dülger, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", **Yaşar Hukuk Dergisi**, C. 1, S. 2, 2019, s. 71-174, s. 94, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1335152, 3 Kasım 2021.
[81] **A.e.**
[82] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 102-103.
[83] EDPB, **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, Version 2.1, 2019, s. 4, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_3_2018_territorial_scope_after_public_consultation_en_1.pdf, 24 Mayıs 2021.
[84] **A.e.**, s. 9.
[85] Çekin, **a.g.e.**, s. 37; W. Gregory Voss, "Cross-Border Data Flows, the GDPR, and Data Governance", **Washington International Law Journal**, C. 29, S. 3, 2020, s. 485-532, s. 496, (Çevrimiçi) https://web.b.ebscohost.com, 7 Aralık 2020.
[86] EDPB, **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, s. 6; Neslihan Kasap, Ali Cem Bilgili, "GDPR ve Sınır Ötesi Uygulanabilirlik", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel**

Değerlendirilmesi gereken bir diğer husus *"kuruluşun faaliyetleri kapsamındaki işleme faaliyetinden"* kastedilenin ne olduğudur. Bunun için *"AB dışındaki bir veri sorumlusu veya veri işleyen ile AB içerisindeki yerel kuruluşu arasındaki ilişki"* ile *"AB içerisinde gelir artışının"* varlığı değerlendirilmelidir[87]. Kuruluşu AB sınırları dışında bulunan bir veri sorumlusunun veya veri işleyenin AB sınırları içerisindeki bir yerel işletmenin faaliyetleriyle ayrılmaz bir bağlantısı bulunuyorsa, yerel işletme ilgili işleme faaliyetinde herhangi bir rol almasa dahi, GVKT'nin uygulanması gündeme gelebilir[88]. AB içerisindeki yerel işletmenin elde ettiği gelir artışının, AB sınırları dışındaki ve AB vatandaşlarını içermeyen bir işleme faaliyetiyle ayrılmaz bir bağlantısının olduğunun kabulünü gerektirecek miktarda olması halinde de GVKT hükümleri uygulama bulabilecektir[89]. Nihayetinde kuruluşun faaliyetleri kapsamına giren bir işleme faaliyeti olup olmadığı, somut olaya göre değerlendirilmesi gereken bir hususdur[90]. Örneğin Avrupa Adalet Divanı'nın (ABAD) C-131/12 sayılı Google İspanya davasında mahkeme Google İspanya'nın Google Inc.'in bir kuruluşu olduğuna karar vermiş, faaliyetlerinin bir Amerikan şirketi olan Google Inc.'e reklamcılık dahil arama motorunun finanse edilmesine ilişkin olması nedeniyle 95/46/EC sayılı Direktif'e tâbi olduğunu belirtmiştir[91].

Hedef kriterini dikkate alan GVKT m.3/f.2 uyarınca kuruluşu AB'de bulunmayan veri sorumlusu veya veri işleyen *"AB'de bulunan ilgili kişilere ücretli veya ücretsiz olarak mal veya hizmet sunuyorsa"* ya da *"ilgili kişilerin AB kapsamındaki davranışlarını izleyerek"* işleme faaliyetini gerçekleştiriyorsa GVKT hükümlerine tâbi olur. AB'de bulunan ilgili kişi sayılmak için kişinin AB vatandaşı olması veya AB'de ikamet etmesi gerekmemektedir[92]. GVKT m.3/f.2 kapsamında

---

Verilerin Korunması Hukuku, Ed. Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 209-218, s. 214.

[87] EDPB, **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, s. 8.

[88] **A.e.**; Ufuk Dal, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Ülke Dışı Uygulama Yetkisi ve Bu Yetkinin Uluslararası Hukukta Meşruiyeti", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 1, S. 1, 2019, s. 21-33, s. 26-27, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/746059, 3 Kasım 2021.

[89] EDPB, **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, s. 8; Kasap, Bilgili, **a.g.m.**, s. 215.

[90] Çekin, **a.g.e.**, s. 37.

[91] Voss, **a.g.m.**, s. 497.

[92] Çekin, **a.g.e.**, s. 39; Dal, **a.g.m.**, s. 27; EDPB, **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, s. 14; İslam Safa Kaya, Tolun, **a.g.e.**, s. 39.

kasıtlı olarak verisi işlenen ilgili kişinin konum olarak AB içerisinde olması dikkate alınır[93]. GVKT Gerekçe/para.23 uyarınca veri sorumlusunun veya veri işleyenin açıkça birden fazla AB'ye üye devlete hizmet sunmayı planladığının tespiti halinde AB'de bulunan ilgili kişilere ücretli veya ücretsiz olarak mal veya hizmet sunumundan bahsedilebilir. GVKT Gerekçe/para.23'te veri sorumlusunun, veri işleyenin ve aracının internet sitesinde birden fazla üye devlette ortak olan dilin veya para biriminin kullanılması, AB'de bulunan müşteri veya kullanıcılardan bahsedilmesi örnek olarak verilmiştir. GVKT Gerekçe/para.24 uyarınca kişilerin davranışlarının izlenilmesinden kastedilen ise profil çıkarma dahil işleme teknikleri kullanılarak gerçek kişilere ilişkin karar almak ya da tercih, davranış ve tutumlarının analizi için internetten takip etmektir[94]. Örneğin internet sitelerindeki çerez kullanımı (*cookies*), internet sitesini ziyaret eden kişilerin verilerini kaydederek kişilerin tanınmasına ve izlenmesine katkıda bulunmaktadır[95]. Burada veri sorumlusunun elde ettiği verileri özel reklamlar sunmak gibi farklı amaçlar için tekrar kullanma niyetinin olduğundan da bahsedilebilir[96].

GVKT m.3/f.3 ve GVKT Gerekçe/para.25 uyarınca uluslararası kamu hukukunun gereği olarak AB üyesi olmayan bir ülkede bulunsa da üye devlet konsolosluğu gibi üye devletin ulusal hukukunun uygulandığı bir yerde işleme faaliyetini gerçekleştiren veri sorumlusu bakımından da GVKT hükümleri uygulanmalıdır. GVKT m.2/f.2'de ise GVKT'nin konu bakımından uygulama alanı sınırlandırılmış olup aşağıda belirtilen kapsamdaki işleme faaliyetlerine GVKT hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmiştir:

---

[93] EDPB, **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, s. 15; Kasap, Bilgili, **a.g.m.**, s. 216.

[94] EDPB, **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, s. 19. Üçüncü bir ülkede sosyal medya, e-posta veya arama motoru hizmeti sağlayan kişilerin AB'de bulunan ilgili kişilerin davranışlarını izlediğine dair bkz. Paul De Hert, Michal Czerniawski, "Expanding the European Data Protection Scope Beyond Territory: Article 3 of the General Data Protection Regulation in its Wider Context", **International Data Privacy Law**, C. 6, S. 3, 2016, s. 230-243, s. 238, (Çevrimiçi) https://academic.oup.com/idpl/article/6/3/230/2447252, 27 Eylül 2021.

[95] Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, **Bulut Bilişimde Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Yetkin, 2016, s. 126; Çekin, **a.g.e.**, s. 42; Leyla Keser Berber, **Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık (Online Behavioral Advertising) Uygulamaları Özelinde Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha, 2014, s. 23; Mustafa Topaloğlu, **Bilişim Hukuku**, Adana, Karahan, 2005, s. 164.

[96] Çekin, **a.g.e.**, s. 247-248; EDPB, **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, s. 20; Keser Berber, **a.g.e.**, s. 23.

- AB kanunlarının kapsamı dışında kalan faaliyetler,
- AB'nin dış ilişkileri ve güvenlik politikasına ilişkin özel hükümlerin yer aldığı Avrupa Birliği Antlaşması'nın beşinci başlığının ikinci bölümü kapsamındaki faaliyetler,
- gerçek kişilerin tamamen kişisel veya evle ilgili faaliyetleri,
- yetkili makamların suç önleme, suçlara ilişkin soruşturma, kovuşturma, cezai yaptırımların uygulanması süreçlerine ilişkin faaliyetleri[97].

Örneğin kamu güvenliğine ve verilerin serbest dolaşımına ilişkin tehditlerin önlenmesi ve koruma sağlanması dahil, yetkili makamlarca ceza gerektiren suçların önlenmesi, soruşturulması, tespiti ve kovuşturulması, cezai yaptırımların uygulanması amaçlarıyla kişisel veri işlendiği hallerde GVKT değil, 2016/680 sayılı Direktif'in (*Data Protection Law Enforcement Directive*, LED) hükümleri uygulanacaktır[98].

2. GVKT'nin Sınır Ötesinde Uygulanması

AB'nin verilerin korunmasına ilişkin öngördüğü hukuki rejimin bir sonucu olarak GVKT hükümleri AB sınırlarını aşacak şekilde uygulama alanı bulmaktadır. Aynı yaklaşım 95/46/EC sayılı Direktif'te de tercih edilmiş olup kişisel verilerin aktarımına ilişkin hükümler kapsamında verilerin korunmasına ilişkin mevzuatın da sınır ötesinde uygulanması (*extraterritoriality*) söz konusu olmaktadır[99]. AB hukukundaki bu hükümlerin doğrudan AB dışındaki kişilere uygulanmaması itibariyle sınır ötesi kapsamının olmadığı, ancak hükümler uygulanırken bu yönde etkileri olduğu yönünde bir görüş bulunmaktadır[100]. Aksi yönde bir görüş olarak AB veri

[97] Dülger, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", s. 98. Yetkili makamlara ilişkin istisnai durum mevcut olsa da verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkelere uygun hareket edilmesi gerektiği; bunun istisnasının temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmaması, orantılı ve gerekli ölçüde olması, gerekçesinin açıkça gösterilmesi halinde mümkün olduğuna dair bkz. Mutlu, **a.g.e.**, s. 104.

[98] GVKT Gerekçe/para.19.

[99] Şehriban İpek Aşıkoğlu, Fatih Burak Uzun, "Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarımının Açık Rızaya Dayandırılmasının Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **Prof. Dr. Türkân Rado'nun Anısına Armağan**, Ed. Abuzer Kendigelen, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 921-967, s. 932-933, (Çevrimiçi) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3683903, 14 Ekim 2021.

[100] Christopher Kuner, "Extraterritoriality and International Data Transfers in EU Data Protection Law", **International Data Privacy Law**, C. 5, S. 4, 2015, s. 235-245, s. 235, s. 239, (Çevrimiçi) https://acade

koruma hukukunun doğasında sınır ötesi uygulamanın olduğu ifade edilmektedir[101]. Bizim de katıldığımız farklı bir görüş ise sınır ötesi uygulama ibaresinin yabancı ülkelerdeki etkileri de kapsadığı ve AB veri koruma hukukunun uygulaması açısından yetki ve etki ayrımı yapmanın bir farklılık yaratmayacağı yönündedir[102].

Bir kesim sınır ötesi uygulamayı ilgili kişi haklarının korunması ile veri sorumlusu ve veri işleyenlerin yükümlülüklerini yerine getirmesinin sağlanması açısından faydalı görmekteyken farklı bir kesim ise uluslararası hukuk kapsamında değerlendirildiğinde yabancı ülkelerin yetki alanına meşru olmayan bir müdahale olarak yorumlamaktadır[103]. Tek taraflı olarak yetki alanının genişletilmesinin; karşılıklı bir anlaşmaya dayanmaksızın başka bir ülkenin iç hukukuna müdahaleye neden olması, belirli bir hukuki rejimi tercih eden veri sorumlusu ve veri işleyenin çıkarlarının dikkate alınmaması, çelişen hükümler itibariyle kanunlar ihtilafının oluşması ve bunun sonucunda yükümlülüklerin aşırı artması olasılığı karşısında meşruluğunun sorgulanabilir olduğu belirtilmektedir[104]. Mevzuatının ticari bir bağlantısının bulunduğu bir kuruluşa sınır ötesi uygulanmasını isteyen bir devletin, kişilerin haklarının zarara uğradığını veya riskin bulunduğunu kanıtlamasının gerektiği yönünde bir görüş bulunmaktadır[105]. Somut olarak zararın gösterilebilmesinin ulusal mevzuatının sınır ötesi uygulanmasını meşrulaştırabileceğinden bahsedilmektedir[106]. Ancak sonuç olarak siyasi ve ticari gücü daha fazla olan ülke ve birliklerin mevzuatlarını yabancı ülkelerin yetki alanını ihlal edecek şekilde uygulamaya zorlamasının meşruluğunu kabul ve ispat etmenin oldukça zor olduğu kanaatindeyiz.

---

mic.oup.com/idpl/article/5/4/235/2404454, 18 Ekim 2021.

[101] **A.e.**, s. 235.

[102] **A.e.**, s. 239.

[103] **A.e.**, s. 235-236; Dal, **a.g.m.**, s. 32. GVKT'nin uygulama alanının bu kadar geniş olmasının AB'yi adeta mahremiyet polisi haline getirdiği yorumu için bkz. Başalp, **a.g.m.**, s. 85; Paul M. Schwartz, "Global Data Privacy: The EU Way", **New York University Law Review**, C. 94, S. 4, 2019, s. 771-818, s. 772, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.

[104] De Hert, Czerniawski, **a.g.m.**, s. 239-240.

[105] Alan Toy, Gehan Gunasekara, "Is There a Better Option than the Data Transfer Model to Protect Data Privacy", **University of New South Wales Law Journal**, C. 42, S. 2, 2019, s. 719-746, s. 744-745, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.

[106] **A.e.**

Kişisel verilerine ilişkin haklarının ihlal edilmesi sonucunda zarara uğrayan ilgili kişinin tazminat talepleri bakımından GVKT ile ülkelerin ulusal kanunlarının uygulama alanı kesişirse kanunlar ihtilafı kurallarının uygulanması gerekebilmektedir[107]. Örneğin Türk hukuku bakımından kişisel verilerin işlenmesi veya veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılmasıyla kişilik hakkının ihlali halinde 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun m.35 uygulama bulacaktır. Bu kapsamdaki taleplere, zarar görenin seçimine göre aşağıda belirtilen hukuklardan biri uygulanacaktır:

- zarar görenin mutad meskeni hukuku (zararın bu ülkede meydana geleceğini zarar veren bilecek durumdaysa),
- zarar verenin işyeri veya mutad meskeninin bulunduğu ülke hukuku,
- zararın meydana geldiği ülke hukuku (zararın bu ülkede meydana geleceğini zarar veren bilecek durumdaysa).

Kişisel verilerin aktarımı kapsamında yaşanan uyuşmazlıklarda yetkili hukukun tespitine ilişkin doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Teknolojik gelişmeler sonucunda örneğin veriler parçalara ayrılarak ve çeşitli sunuculara dağıtılarak saklanabilmektedir. Bu durumda verilerin mevcut konumunun değil, veri sorumlusu veya veri işleyenin ticari faaliyetlerini sürdürdüğü yer ile ihlal sonucunda zararın meydana geldiği yerinin dikkate alınması gerektiği yönünde bir görüş bulunmaktadır[108]. Farklı bir görüş olarak uygulanacak hukukun ilgili kişiyi takip etmesi gerektiği, yani ilgili kişinin bulunduğu yer hukukunun dikkate alınmasının uygun olacağı ifade edilmektedir[109]. Uygulanacak hukukun belirlenmesinde sadece ilgili kişinin takibinin dikkate alınmasının uygulayıcılar açısından öngörülebilirliği azaltacağı kanaatindeyiz. Kanunlar ihtilafı kuralları düzenlenirken ilgili kişi haklarının korunmasının öncelik olmasının, veri sorumlusu ile veri işleyenin menfaatlerinin de

[107] Dülger, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", s. 96.
[108] Toy, Gunasekara, **a.g.m.**, s. 725, s. 733.
[109] Axel Spies, "Global Data Protection: Whose Rules Govern", **Sedona Conference Journal**, 12, 2011, s. 105-120, s. 119, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.

dikkate alınmasının ve uygulanacak hukukun tespitinin seçimlik hak olarak düzenlenmesinin uygun olacağı görüşündeyiz.

İKİNCİ BÖLÜM
GENEL OLARAK KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI

Ülkelerin iç hukukunda kişisel verilerin yurt dışına aktarımına ilişkin katı bir rejim benimsenebilmekte, bu kapsamda niteliği gereği aktarılması sakıncalı görülen bazı veri kategorilerinin yurt dışına aktarılması yasaklanabilmekte veya veri sorumluları ile veri işleyenlerin işleme faaliyetlerini ülke sınırları içerisinde ve sadece yerel veri merkezlerini kullanarak gerçekleştirebileceği düzenlenebilmektedir[1]. Özellikle Çin ve Rusya'da bu yaklaşım hâkimdir[2]. Bunun dışında yurt dışına aktarımı gerçekleştirecek veri sorumlusu ile veri işleyenin ya da verilerin aktarılacağı yurt dışındaki veri sorumlusu ile veri işleyenin belirli şartları sağlaması aranarak aktarımın koşullu sınırlandırılması da tercih edilebilmektedir[3]. Aktarımın koşullu sınırlandırılması yaklaşımıyla AB gibi ilgili mevzuatların uyumlu hale getirilmesi amaçlanmakta ve mevzuatın sınır ötesi uygulanmasının önü açılmaktadır[4].

Yurt dışına aktarımın katı bir rejimle veya koşullu olarak sınırlandırılması verilere ilişkin yeterli koruma seviyesinin, gizliliğin, siber güvenliğin veya kamu düzeninin sağlanması gibi çeşitli amaçlarla yapılabilmektedir[5]. Verilerin belirli bir coğrafi bölge kapsamında işlenmesini öngören ve bu bölge dışına veri akışını tamamen veya kısmen, doğrudan ya da dolaylı olarak sınırlandıran düzenlemelerin yapılması

[1] Martina F. Ferracane, "Restrictions on Cross-Border Data Flows: a Taxonomy", ECIPE Working Paper No. 1/2017, 2017, s. 2-3, (Çevrimiçi) https://ecipe.org/publications/restrictions-to-cross-border-data-flows-a-taxonomy/, 22 Şubat 2022.
[2] Voss, **a.g.m.**, s. 501-502.
[3] Ferracane, "Restrictions on Cross-Border Data Flows: a Taxonomy", s. 3. Kişisel verilerin korunması açısından iç hukuka uygunluğun sağlanması için açıkça tek güvenli mekanizma olarak verilerin ülke sınırları içerisinde tutulmasının düzenlenebildiği ya da verileri ülke sınırları içerisinde tutan veri sorumluları veya veri işleyenler için bazı teşviklerin verilmesinin tercih edilebildiğine dair bkz. Dan Svantesson, **Data Localisation Trends and Challenges: Considerations for the Review of the Privacy Guidelines**, OECD Digital Economy Papers No. 301, Paris, OECD Publishing, 2020, s. 25, (Çevrimiçi) https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/7fbaed62-en.pdf?expires=1645711390&id=id&accname=guest&checksum=10BE4E46A176D6A8D52D3CEE0E9874C1, 22 Şubat 2022.
[4] Spies, **a.g.m.**, s. 117-118.
[5] Ferracane, "Restrictions on Cross-Border Data Flows: a Taxonomy", s. 6; Nikolaos I. Theodorakis, "Cross Border Data Transfers Under the GDPR: The Example of Transferring Data from the EU to the US", Stanford-Vienna TTLF Working Paper No. 39, 2018, s. 3, (Çevrimiçi) https://www-cdn.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2018/09/theodorakis_wp39.pdf, 22 Şubat 2022.

veri lokalizasyonu (*data localization)* olarak belirtilebilir[6]. Ancak bu durum verilerin yurt dışına aktarılmasına yönelik bazı şartların sağlanmasını arayan tüm düzenlemeler bakımından veri lokalizasyonunun amaçlandığı anlamına gelmemektedir [7] . Uygulamada, veri lokalizasyonu yaklaşımının benimsenmesi halinde ticari ilişkilerin kısıtlanması söz konusu olacağı için beklenenin aksine verilerin ülke sınırları içerisinde işlenmesinin daha maliyetli olacağı, bunun ekonomide üretkenlik kaybına neden olacağı ve rekabet gücünü azaltacağı yönünde eleştiriler bulunmaktadır[8]. Başka bir görüş ise veri lokalizasyonunun ilgili kişilerin kişisel verilerine daha kolay erişime imkân tanıdığı için makul sonuçlarının da olduğu, ancak burada tutarlı bir devlet politikasının geliştirilmesi gerektiği yönündedir[9].

Çalışmamızın bu bölümünde ilk olarak kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin temel kavramlar ile Türk ve AB hukukunda yurt dışına aktarım konusunda hâkim olan yaklaşımlar genel hatlarıyla belirtilecektir. Devamında KVKK ve GVKT kapsamında dayanılabilen aktarım yolları ve aralarındaki hukuki ilişkiler incelenecektir. Son olarak, Kurul kararları ve EDPB'nin 18.11.2021 tarihinde yayımladığı ilgili rehber kapsamında KVKK ve GVKT'nin uygulama alanının verilerin yurt dışına aktarımına etkisi değerlendirilecektir.

[6] Svantesson, **a.g.e.**, s. 8.
[7] **A.e.**, s. 25. Yurt dışına aktarımın katı bir rejimle veya koşullu olarak sınırlandırılması fark etmeksizin bu düzenlemeler sonucunda kuruluşların fiilen verileri ülke sınırları içerisinde tutmaya zorlandığı veya yurt dışına aktarım için yüksek maliyetleri üstlenmek durumunda kaldıklarına dair bkz. Ferracane, "Restrictions on Cross-Border Data Flows: a Taxonomy", s. 3.
[8] Martina F. Ferracane, "The Costs of Data Protectionism", **Big Data and Global Trade Law**, Ed. Mira Burri, Cambridge, Cambridge University Press, 2021, s. 63-82, s. 70, (Çevrimiçi) https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/A97AC3D1E4EAD2A8B90F33EEF605D672/9781108843591c3_63-82.pdf/the-costs-of-data-protectionism.pdf, 22 Şubat 2022; Matthias Bauer v.d., "Unleashing Internal Data Flows in the EU: An Economic Assessment of Data Localisation Measures in the EU Member States", ECIPE Policy Brief No. 03/2016, 2016, s. 1, (Çevrimiçi) https://ecipe.org/wp-content/uploads/2016/12/Unleashing-Internal-Data-Flows-in-the-EU.pdf, 22 Şubat 2022.
[9] Mehmet Bedii Kaya, **Elektronik Ticaret Hukuku: Ticari Elektronik İletiler**, 2. bsk., İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 154-155.

I. YURT DIŞINA AKTARIMA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

A. Aktarım Kavramı

Aktarmanın Türk Dil Kurumu sözlüğünde iletmek, bildirmek, bir şeyi bir yerden başka bir yere geçirmek, yolunu değiştirmek gibi çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Kişisel verilerin aktarımı ise verilerin çeşitli yöntemlerle iletilmesi olarak belirtilebilir[10]. KVKK m.3/f.1/e bendi ve GVKT m.4/f.2 kapsamında işleme olarak kabul edilen bazı işlemler örnekleme yoluyla sayılmış olup aktarım da bunlar arasında yer almaktadır. Bir üst kavram olarak kişisel veri işleme, KVKK m.3/f.1/e bendi uyarınca tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemdir. GVKT m.4/f.2'de ise kısaca otomatik imkânlar ile olup olmadığına bakmaksızın kişisel veriler veya kişisel veri setleri üzerinde gerçekleştirilen herhangi bir işlem veya işlem dizisi olarak tanımlanmıştır. Otomatik olan yollarla işlemeye bilgisayar veya mobil cihazların kullanılması, otomatik olmayan yollara ise kâğıt dosyalar ile yapılan dosyalama sistemleri örnek verilebilir[11].

Aktarımın bir işleme faaliyeti olması itibariyle kişisel veri aktarımı gerçekleştirilirken doğrudan aktarıma ilişkin hükümlerin yanında, verilerin işlenmesine ilişkin hükümlere de uygun hareket edilmesi gerekmektedir[12]. KVKK kapsamındaki veri işleme faaliyetleri bakımından işlemenin her aşamasında uyulması gereken, dolayısıyla aktarım kapsamında da uygun hareket etmekle yükümlü olunan genel ilkeler KVKK m.4 uyarınca aşağıdaki şekildedir:

- İşlemenin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olması,

[10] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 17.
[11] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 99-100.
[12] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması**, Ankara, KVKK Yayınları, s. 2, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/9178818a-12c7-4d7f-a839-bdb8b6f358b1.pdf, 3 Kasım 2021.

- verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olması,
- verilerin belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmesi,
- verilerin işlenen amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması,
- verilerin ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesi.

GVKT kapsamındaki veri işleme faaliyetlerine ilişkin genel ilkeler ise GVKT m.5'te düzenlenmiş olup AB'nin verilerin korunmasına ilişkin mevzuatının bu ilkelere uygun olarak yorumlanması gerekmektedir[13]. Bu ilkelerin uygulanmasının AB veya üye devlet hukuku kapsamında sınırlandırılabilmesi için meşru bir amaca dayanarak kanunda düzenlemesi, GVKT'de düzenlenen ilgili kişi hakları ve yükümlülüklere uygun olması, temel hak ve özgürlüklerin özüne saygı göstermesi, gerekli ve orantılı ölçüde tedbirlerin alınması şartlarının sağlanması aranmaktadır[14]. İlgili ilkeler kısaca aşağıdaki şekildedir:

- işleme faaliyetinin hukuka uygun, adil ve şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesi (hukuka uygunluk, adalet ve şeffaflık),
- verilerin belirli, açık ve meşru amaçlar kapsamında elde edilmesi ve işlenmesi (amaçla sınırlı olma),
- işleme amacının gerektirdiğiyle sınırlı, yeterli ve ilgili verilerin işlenmesi (veri minimizasyonu),
- verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olması (doğruluk),
- verilerin saklanma süresinin işleme amacının gerektirdiğiyle sınırlı olması (saklama süresinin sınırlı olması),
- verilerin güvenliği için uygun teknik ve idari tedbirlerin alınması (bütünlük ve gizlilik),
- veri sorumlusunun bu ilkelere uygun hareket etmesi ve bunu ispat edebilmesi (hesap verebilirlik).

[13] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 116.
[14] **A.e.**

Kişisel verilerin aktarımının yurt içinde veya yurt dışında yerleşik gerçek veya tüzel kişilere yönelik gerçekleştirilmesi mümkündür. Verilerin ulusal mevzuatın geçerli olduğu ülke sınırından çıkması, kişinin verileri üzerindeki hâkimiyetinin azalması ve güvenliğin sağlanması konusundaki zorluklar nedeniyle yurt dışına veri aktarımının KVKK ve GVKT'de ayrı hükümlerle düzenlenmesi tercih edilmiştir. KVKK bakımından aktarım için "*kişisel verilerin yurt içinde aktarılması*" ve "*kişisel verilerin yurt dışına aktarılması*", GVKT bakımından ise "*sınır ötesi veri işleme*" ile "*kişisel verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılması*" şeklinde ayrıma gidilmiştir. Çalışmamızın konusu KVKK kapsamında yurt dışına aktarım ile GVKT kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımla sınırlandırılmıştır. Bu bakımından KVKK kapsamında yurt içine aktarım ile GVKT kapsamında sınır ötesi veri işleme çalışmamızda detaylı bir şekilde incelenmeyecek olup aşağıdaki başlıklar kapsamında temel özelliklerinin belirtilmesiyle yetinilecektir.

B. Sınır Ötesi Veri İşleme Kavramı

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (The Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) tarafından 23.09.1980 tarihinde yayımlanan OECD Rehber İlkeleri'nin (Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data) m.1/c bendinde, kişisel verilerin ulusal sınırları aşacak şekilde hareket etmesi kişisel verilerin sınır ötesi akışı (*transborder flows of personal data*) olarak tanımlanmıştır[15]. GVKT kapsamında ise sınır ötesi veri işleme (*cross-border processing*) kavramı öne çıkmakta ve OECD Rehber İlkeleri'ndeki verilerin sınır ötesi akışından farklı bir anlamla kullanılmaktadır. GVKT m.4 uyarınca sınır ötesi veri işleme:

- AB'ye üye devletlerde birden fazla işletmesi olan veri sorumlusunun veya veri işleyenin, bu işletmelerdeki faaliyetleri kapsamında veri işlemesi veya

[15] OECD Rehber İlkeleri, verilerin yurt dışına aktarımına ilişkin hüküm içeren ilk uluslararası nitelikteki belgedir. Ancak tavsiye niteliğindeki bir belge olduğu için OECD'ye üye devletlere doğrudan uygulanması söz konusu değildir. Bkz. Akçalı Gür, **a.g.m.**, s. 853; Dülger, **a.g.e.**, s. 24.

- AB'deki tek bir işletmenin faaliyetinden birden fazla üye devletteki ilgili kişilerin etkilenmesi

halinde gerçekleşebilir. Tanımdan anlaşıldığı üzere sınır ötesi veri işleme AB sınırları içerisinde gerçekleşen ve birden fazla üye devleti ilgilendiren bir işleme faaliyetidir[16]. AB'nin kendine özgü yapısı ve kabul ettiği değerlerin bir sonucu olarak, verilerin AB sınırları içerisinde aktarımı için ek şartların sağlanması gerekmemekte, verilerin işlenmesine ilişkin şartlara uyulması kaydıyla verilerin serbest dolaşımı söz konusu olmaktadır[17]. Nitekim GVKT m.1/f.3'te verilerin AB içerisindeki serbest dolaşımının, işlenen verilerin korunması sebebine dayanarak kısıtlanamayacağı ve yasaklanamayacağı düzenlenmiştir. Hükümden anlaşıldığı üzere GVKT kapsamında esas olan kişisel verilerin AB içerisinde serbestçe dolaşımıdır. Ancak bu durumda da GVKT'nin verilerin işlenmesine ilişkin hükümlerine uygun hareket edilmelidir.

Sınır ötesi veri işleme iki üye devlet arasında olsa da veri akışının üye olmayan üçüncü bir ülke üzerinden yapılması tercih edilebilir. Böyle bir durumda üçüncü ülke tarafından veri üzerinde herhangi bir işlem yapılmadığı taktirde bu aktarımın iki üye devlet arasında, yani AB sınırları içerisinde gerçekleştiği kabul edilmektedir[18].

Uygulamada çoğunlukla veri akışının üye devletler arasında gerçekleşmesi halinde sınır ötesi veri akışı, AB sınırları dışındaki ülkelere yapılması halinde ise veri aktarımı kavramı kullanılmaktadır[19]. Ancak GVKT sistematiğine uygun olması ve şüpheye mahal bırakılmaması adına AB sınırları dışındaki ülkelere yapılacak

[16] Gloria Gonzalez Fuster, "Un-Mapping Personal Data Transfers", **European Data Protection Law Review**, C. 2, S. 2, 2016, s. 160-168, s. 167, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020; İslam Safa Kaya, Tolun, **a.g.e.**, s. 63.
[17] Cemil Kaya, **Assessing the Transfer of Personal Data in the European Union in the Light of the Data Protection Directive**, İstanbul, On İki Levha, 2011, s. 15; İslam Safa Kaya, Tolun, **a.g.e.**, s. 91; Lothar Determann, **Kişisel Verilerin Korunması Uygulama Kılavuzu: Şirketlerin Uluslararası Mevzuata Uyumu**, Çev. Hilal Temel, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 40; Sara Leonor Duque de Carvalho, "Key GDPR Elements in Adequacy Findings of Countries That Have Ratified Convention 108", **European Data Protection Law Review**, C. 5, S. 1, 2019, s. 54-64, s. 61, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.
[18] Arslan, **a.g.m.**, s. 465-466.
[19] Fuster, **a.g.m.**, s. 161.

aktarımların üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım olarak belirtilmesinin daha uygun olduğu kanaatindeyiz.

C. Üçüncü Ülkelere veya Uluslararası Kuruluşlara Aktarım Kavramı

Kişisel verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılmasına ilişkin kural ve istisnalar GVKT kapsamında ayrıca düzenlenmiştir. Burada üçüncü ülke (*third country*) kavramından kastedilen AB'ye üye devletler, İzlanda, Norveç ve Lihtenştayn'dan oluşan Avrupa Ekonomik Alanı'nın (AEA) üyesi olmayan herhangi bir ülkedir[20]. Uluslararası kuruluşlar ise GVKT m.4/f.26 kapsamında uluslararası kamu hukukuna tâbi kuruluşlar, altındaki kurumlar ve birden fazla ülke arasındaki sözleşmeler kapsamında oluşturulan kuruluşlar olarak tanımlanmıştır. Üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımında, AB'ye üye devletlerin sınırları dışında ayrıca AB sınırlarını da aşan bir işleme faaliyeti söz konusudur.

II. YURT DIŞINA AKTARIM İLE ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE VEYA ULUSLARARASI KURULUŞLARA AKTARIMDA HÂKİM OLAN YAKLAŞIMLAR

Türk hukuku kapsamında KVKK haricinde bazı spesifik sektörlere ilişkin düzenlemelerde de kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. İlgili veri kategorilerinin yurt dışına aktarılmasını yasaklayan ve verilerin ülke sınırları içerisinde saklanmasını öngören bu düzenlemelerin veri lokalizasyonuna işaret ettiği belirtilebilir[21]. Örneğin 06.07.2019 tarihli ve 30823 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2019/12 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile kamu kurumu ve

[20] Information Commissioner's Office, "What does Adequacy Mean?", (Çevrimiçi) https://ico.org.uk/for-organisations/dp-at-the-end-of-the-transition-period/what-does-adequacy-mean/, 1 Ocak 2022.

[21] Verilerin yurt dışına aktarılmasını yasaklayan ve ülke sınırları içerisinde saklanmasını öngören düzenlemelerin ağırlıklı olarak spesifik sektörlere ilişkin olduğu, koşullu sınırlandırmanın söz konusu olduğu düzenlemelerin ise çoğunlukla bütün sektörlerdeki verilere yönelik olması itibariyle yatay etkili olduğuna dair bkz. Ferracane, "Restrictions on Cross-Border Data Flows: a Taxonomy", s. 9.

kuruluşlarının verdiği hizmetler kapsamında kişisel veri kayıtlarının yurt dışına aktarılmaması için çeşitli sınırlandırmalar getirilmiştir. Genelge m.3'te kamu kurumu ve kuruluşlarının kendi özel sistemleri veya kurum kontrolündeki yerli hizmet sağlayıcılar haricinde bulut depolama hizmetlerinden yararlanamayacağı düzenlenmiştir. Genelge m.18'de ise kamu e-posta sistemlerinin sunucularının Türkiye'de ve kurumun kontrolünde olması gerektiği belirtilmiştir. Yargı süreçlerine ilişkin verilerin işlendiği Adalet Bakanlığı'nın Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), kamu sektöründe kullanılan yerel bulut hizmetine örnek verilebilir[22]. Ankara'da kurulu Merkezi Sistem Odası ve doğal afet gibi acil bir durum halinde devreye girmek üzere tasarlanan Acil Durum Merkezi itibariyle UYAP yerel bir hizmettir[23].

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un Ek Madde 4/f.5'inde, Türkiye'den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt içi veya yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıların Türkiye'deki kullanıcıların verilerini Türkiye'de barındırma yönünde gerekli tedbirleri alması gerektiği düzenlenmiştir. 14.04.2021 tarihli ve 31454 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Elektrikli Skuter Yönetmeliği m.8/f.1/c bendinde ise paylaşımlı e-skuter işletmeciliği faaliyetinde bulunmak için gerekli olan yetki belgesinin alınabilmesi için bu faaliyete ilişkin verilerin tutulacağı veri tabanının saklanacağı sunucuların Türkiye sınırları içerisinde barındırılması ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın erişimine açık olması şartları aranmıştır. Finans sektöründe faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilerin faaliyetleriyle ilgili belge ve kayıtları yurt içinde saklaması gerektiği ya da faaliyet kapsamındaki birincil ve ikincil sistemlerini yurt içinde bulundurmasının zorunlu olduğu şeklinde aşağıdaki gibi çeşitli düzenlemeler de bulunmaktadır:

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun m.23/f.1,

[22] Muhammed Raşit Özdaş, **Bulut Bilişimin Kamuda Kullanımı: Dünya Örnekleri ve Türkiye için Öneriler**, Uzmanlık Tezi, Ankara, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, 2014, s. 90-91, (Çevrimiçi) http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/tezler/M_Rasit_Ozdas_%20Tez_Bulut_Bilisimin_Kamuda_Kullanimi.pdf, 25 Eylül 2021.
[23] UYAP Bilişim Sistemi, "Altyapı", (Çevrimiçi) https://uyap.gov.tr/Altyapi, 25 Eylül 2021.

- 27.06.2014 tarihli ve 29043 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine İlişkin Tebliğ m.16,
- 11.07.2014 tarihli ve 29057 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik m.11/f.4,
- 05.01.2018 tarihli ve 30292 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği (VII-128.9) m.26/f.1,
- 06.04.2019 tarihli ve 30737 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine İlişkin Tebliğ m.15/f.2,
- 29.12.2021 tarihli ve 31704 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve 01.01.2022 tarihinde yürürlüğe giren Dijital Bankaların Faaliyet Esasları ile Servis Modeli Bankacılığı Hakkında Yönetmelik m.13/f.8/f bendi.

Türk hukukunda yurt dışına aktarımın gerçekleştirilebilmesi için belirli şartların sağlanmasının arandığı koşullu sınırlandırmanın örnekleri de bulunmaktadır. Bunların başında çalışmamızın devamında detaylı şekilde inceleyeceğimiz KVKK m.9 hükmü gelmektedir. Bu hüküm kapsamında Türkiye'deki veri sorumlusu ile verilerin aktarılacağı yurt dışındaki veri sorumlusunun veya veri işleyenin yerine getirmesi gereken şartlar düzenlenmiş, bazı durumlarda aktarım için Kurul'un izninin alınması aranmıştır. KVKK m.9 haricinde bazı sektörlere ilişkin düzenlemelerde de yurt dışına aktarımın koşullu sınırlandırılması tercih edilmiştir. Örneğin 25.02.2020 tarihli ve 31050 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7222 sayılı Kanun ile 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.73'te değişiklik yapılmıştır. Bu kapsamda Bankacılık Kanunu m.73'te diğer kanunların emredici hükümleri saklı olmak üzere, müşteri sırrı haline gelen verilerin[24] bu maddede sır saklama yükümlülüğüne ilişkin

[24] Bankacılık Kanunu m.73 uyarınca "*bankacılık faaliyetlerine özgü olarak bankalarla müşteri ilişkisi kurulduktan sonra oluşan gerçek ve tüzel kişilere ait veriler*" müşteri sırrı haline gelmektedir. 01.01.2022 tarihinde yürürlüğe giren Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.4/f.3'te ise gerçek veya tüzel kişi olan müşterinin banka müşterisi olduğunu gösteren her türlü bilginin müşteri sırrı kapsamında olduğu belirtilmiştir. Tüzel kişilere ait bilgiler de müşteri sırrı haline gelebilmektedir. Bu bakımdan müşteri sırrının kişisel verileri de içerisine aldığı ve kişisel verilere göre daha geniş kapsamlı bir kavram olduğu anlaşılmaktadır. Bkz. Göknil Özcan, **Bankacılık İş ve**

getirilen istisnalar haricinde "*KVKK uyarınca müşterinin açık rızası alınsa dahi müşterinin talebi ya da talimatı olmadan*" yurt içinde veya yurt dışına aktarılamayacağı düzenlenmiştir. Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.6/f.2'de ise müşteri sırrı niteliğinde olsa dahi sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin, sır saklama yükümlülüğünden istisna tutulan hallerden biri dayanak gösterilerek yurt içindeki ya da yurt dışındaki taraflarla paylaşılamayacağı belirtilmiştir.

Bankacılık mevzuatı kapsamında verilerin yurt dışına aktarılması konusunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na çeşitli yetkiler verilmiştir. Müşteri sırrı veya banka sırrı[25] niteliğindeki verilerin yurt dışına aktarımına ilişkin kapsam, şekil, usul ve esasları belirleme ve bu konuda sınırlandırma getirme; banka faaliyetleri gerçekleştirilirken kullanılan bilgi sistemleri ve bunların yedeklerinin yurt içinde bulundurulmasına karar verme şeklinde yetkileri bulunmaktadır[26]. Ekonomik güvenliğe ilişkin yapacağı değerlendirme neticesinde müşteri sırrı ya da banka sırrı niteliğindeki verilerin yurt dışındaki üçüncü kişilerle paylaşılmasını yasaklama yetkisine de sahiptir[27].

İşlemlerinde Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 17. Müşteri sırrının kapsamı ve kişisel verilerle arasındaki ilişki hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.4/f.3 ve f.4; Sevgi Ünsal Özden, İdil Uz, Mert Karamustafaoğlu, "Kişisel Veri Aktarımı ve Bankacılık Kanunu Madde 73 Değişikliği", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 3, S. 1, 2021, s. 17-40, s. 30-32, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1111257, 30 Eylül 2021.

[25] Banka sırrının "*bankacılık faaliyetlerini ilgilendiren, bankacılık nitelik ve niceliğini taşıyan, bankanın mali gücünü ve itibarını ilgilendiren hususları…*" kapsadığına dair bkz. Seza Reisoğlu, **Bankacılık Kanunu Şerhi: Madde 65-159: Cilt II**, Son Değişikliklerle Gözden Geçirilmiş 2. bsk., Ankara, Yaklaşım, 2015, s. 1498. Banka sırrı kavramının geniş yorumlanması halinde müşteri sırrını da kapsayacağı, ancak banka sırrının korunması banka menfaatine iken müşteri sırrının saklanması müşteri menfaatine olduğu için bu iki kavramın ayrı ele alınması gerektiğine dair bkz. Cengiz Topel Çiftçioğlu, **Sırrın Korunması Boyutuyla Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrının Açıklanması Suçu**, Ankara, Seçkin, 2017, s. 203-204.

[26] Bankacılık Kanunu m.73.

[27] Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.6/f.11. Bu yetkinin sır saklama yükümlülüğünden istisna tutulan hallerin düzenlendiği Yönetmelik m.5 uyarınca yapılacak paylaşımları da kapsadığı, m.5 kapsamındaki paylaşımlar için karşılıklılık ilkesinin uygulanmasının esas olduğu ve bu ilkeye uymayan bir ülkede bulunan tarafa m.5 kapsamında yapılacak paylaşımların Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından durdurulmasının veya yasaklanmasının mümkün olduğu düzenlenmiştir.

7222 sayılı Kanun'un gerekçesinde Bankacılık Kanunu m.73'teki değişiklikle; bankacılık mevzuatı ile KVKK arasında ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilmesinin, sır saklama yükümlülüğüne ilişkin istisnalar suiistimal edilerek müşteri sırrı niteliğindeki bilgilerin orantısız olarak paylaşılmasının önüne geçilmesinin ve bu bilgilerin yurt dışına aktarılması bakımından Bankacılık Kanunu'ndaki hükümlerin "*özel nitelikli kanun hükümleri*" olarak ele alınmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Kurum'un 26.10.2020 tarihli kamuoyu duyurusundan Kurul'un Bankacılık Kanunu m.73 uyarınca yapılacak yurt dışına aktarımların KVKK'nın diğer hükümleri ile bağlı kalınmak şartıyla KVKK m.9/f.6 kapsamında gerçekleştirilebileceğini kabul ettiği anlaşılmaktadır [28] . Bu bakımdan KVKK m.9/f.1'in açık rızaya dayanarak yurt dışına aktarıma ilişkin hükmünden farklı olarak, Bankacılık Kanunu m.73 uyarınca müşterinin açık rızasının yanında ayrıca müşteri talebi veya talimatı alınarak yurt dışına veri aktarımının gerçekleştirilebileceği açıktır. Ancak bu durumda da KVKK m.12 kapsamında veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmesi gibi KVKK'nın ilgili diğer hükümlerine de uygun hareket edilmelidir.

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu m.51/f.6 kapsamında ise yurt dışına aktarıma ilişkin ilgili mevzuat hükümleri saklı olmak üzere, trafik ve konum verilerinin ancak ilgili kişilerin açık rızaları alınarak yurt dışına aktarılabileceği düzenlenmiştir [29] . Elektronik haberleşme mevzuatına tâbi olan işletmecilerin, abonelerinin veya kullanıcılarının açık rızasını alırken hangi şartları sağlaması gerektiği Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik m.8'de ayrıca düzenlenmiştir. Yönetmelik m.5/f.2'de milli güvenlik gerekçesiyle trafik ve konum verilerinin yurt dışına çıkarılmamasının esas olduğu belirtilmiştir. Bu hükümden trafik ve konum verilerinin

[28] Kurum'un 26.10.2020 tarihli kamuoyu duyurusu için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6828/YURTDISINA-VERI-AKTARIMI-KAMUOYU-DUYURUSU, 4 Mayıs 2021.

[29] Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik m.4/f.1/h bendinde konum verisi "*kamuya açık elektronik haberleşme hizmeti kullanıcısına ait bir cihazın coğrafi konumunu belirleyen ve elektronik haberleşme şebekesinde veya elektronik haberleşme hizmeti aracılığıyla işlenen belirli veri*", trafik verisi ise m.4/f.1/k bendinde "*bir elektronik haberleşme şebekesinde haberleşmenin iletimi veya bu haberleşmenin faturalandırılması amacıyla işlenen her türlü veri*" olarak tanımlanmıştır.

doğası gereği riskli görüldüğü, sınırsız bir şekilde ifşanın milli güvenlik açısından tehlikeli kabul edildiği ve bu sebeple yurt dışına aktarımın sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'nin dijital teknolojilerin yurt içinde üretilmesi, geliştirilmesi, bu konuda dışa bağımlılığın azaltılması, ulusal endüstriyel bulut platformu kurulması ve veri merkezlerine yönelik endüstriyel taleplerin artmasının sağlanması gibi dijital dönüşüm hedefleri bulunmaktadır[30]. Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin getirilen sınırlandırmaların arkasında yatan bir sebebin de bu hedefler olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Kurum başkanı tarafından 06.03.2021 tarihli Dijital Dünya Çalıştayı'nda kişisel verilerin korunması bakımından mümkün olduğunca yerli ve milli çözümlere yönelmenin, yerli veri merkezlerinin çoğaltılmasının ve bunların veri lokalizasyonu değil Türkiye'nin dijital egemenliğinin bir gereği olarak düşünülmesinin gerektiği yönünde açıklamalar yapılmıştır[31].

Hem AB hukukunun sağladığı koruma seviyesinin düşürülmemesi yönündeki çaba hem de GVKT'nin sınır ötesi etkisiyle geniş uygulama alanı bulması kapsamında, AB hukukundaki önceliğin verilerin AB dışına aktarımının koşullu sınırlandırılması olduğu belirtilebilir[32]. Nitekim ilgili kişinin açık rızasıyla verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılabilmesi GVKT'de istisnai bir hal olarak düzenlenmiştir[33]. AB'ye üye devletlerin iç hukukunda, verilerin ülke sınırlarını aşmayacak şekilde saklanmasının gerektiğini düzenleyen bazı hükümler de bulunmaktadır. Örneğin Alman Vergi Usul Kanunu (Abgabenordnung) m.146/f.2'de Alman vergilerini ödemekle yükümlü olan gerçek ve tüzel kişilerin aksi gerekmediği

[30] Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayımlanan Türkiye'nin Sanayi Devrimi Dijital Türkiye Yol Haritası ile 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayımlanan On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) gibi çeşitli belgeler kapsamında Türkiye'nin dijital dönüşümü için benzer hedeflerin belirlendiği görülmektedir.

[31] Kurum başkanının 06.03.2021 tarihli Dijital Dünya Çalıştayı'nda yaptığı açıklamalar için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6901/Dijital-Dunya-Calistayi-Istanbul-da-Yapildi, 22 Şubat 2022.

[32] Verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılmasında dayanılabilen şartlardan sadece biri olan yeterlilik kararı gösterilerek esas olanın verilerin aktarılması yasağı olduğu, aktarımın sadece belirtilen birkaç istisna uyarınca yapılabileceği yorumunun uygun olmadığı yönündeki görüş için bkz. Arslan, **a.g.m.**, s. 464.

[33] GVKT m.49/f.1/a bendi.

hallerde ilgili hesap ve kayıtları kanunun uygulama bulduğu bölge içerisinde tutması ve saklaması gerektiği düzenlenmiştir[34]. Konuyla ilgili benzer düzenlemeler Belçika, Finlandiya ve İsveç hukukunda da mevcuttur[35].

Avrupa Komisyonu; AB'nin kendi veri ekonomisini oluşturmak ve güçlendirmek istediğini, ancak bu kapsamda verilerin AB sınırları içerisinde işlenmesi yönünde bir yükümlülüğün olmadığını ve üçüncü ülkelere serbest veri akışının sağlanması gerektiğini belirtmiştir[36]. Ancak bir yandan AB dışındaki teknoloji şirketlerinin güçlü ekonomik ve sosyal etkilerinin, AB'deki ilgili kişilerin verileri üzerindeki hâkimiyetine ve AB ile üye devletlerin hukuki düzenlemelerinin uygulanabilirliğine karşı bir tehdit olarak kabul edildiği görülmektedir[37]. Bu kapsamda AB'nin dijital ortamda bağımsız hareket edebilme kabiliyeti olarak görülen dijital egemenliğini (*digital sovereignty*) sağlayabilmesi için veri ekonomisi, verilerin korunması, siber güvenliğin sağlanması ve altyapının güçlendirilmesi gibi çeşitli konulara yönelik stratejiler ve projeler geliştirilmiştir[38]. AB'nin mevcut Avrupa Veri Stratejisi (*European strategy for data*) ise dünyanın her yerinden gelen kişisel veriler dahil tüm verilere güvenli ve kolay bir şekilde erişilebilen, AB'de daha çok verinin saklanmasını ve işlenmesini sağlayan tek bir Avrupa veri alanının (*European data space*) oluşturulması şeklindedir[39]. Dijital egemenliğin sağlanması için alınacak

[34] Bauer v.d., **a.g.m.**, s. 5.
[35] **A.e.**
[36] European Commission, "Regulation on Data Governance – Questions and Answers", 25 Kasım 2020, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_20_2103, 22 Şubat 2022.
[37] Tambiama Andre Madiega, "Digital Sovereignty for Europe", EPRS Ideas Paper: Towards a More Resilient EU, 2020, s. 1, (Çevrimiçi) https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651992/EPRS_BRI(2020)651992_EN.pdf, 22 Şubat 2022.
[38] **A.e.**, s. 1-4.
[39] European Commission, "Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A European Strategy for Data", 19 Şubat 2020, (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1593073685620&uri=CELEX%3A52020DC0066, 22 Şubat 2022. Avrupa Komisyonu 25.11.2020 tarihinde Avrupa Veri Stratejisi'ne yönelik ilk adım olarak başkalarının haklarına tâbi olduğu durumlarda kamu sektörü verilerinin yeniden kullanım için hazır hale getirilmesi, işletmeler arasında veri paylaşımı ve ilgili kişilerin GVKT kapsamındaki haklarını kullanırken yararlanabileceği kişisel veri paylaşım aracısını düzenleyen bir tüzük (Regulation of the European Parliament and of the Council on European Data Governance, Data Governance Act) teklifinde bulunmuştur. Nesnelerin internetiyle (*Internet of Things,* IoT) ilgili olarak ise 23.02.2022 tarihinde verilerden hangi koşullar altında değer yaratılabileceğini ve bir ürün veya hizmetin kullanılmasıyla üretilen verilerin ilgili kullanıcıya sunulmasını düzenleyen (m.1) bir tüzük (Regulation of the European Parliament and of the Council on

önlemlerin ve uygulanacak teşviklerin AB kapsamında veri lokalizasyonunu artırma riskinin bulunduğu belirtilmelidir. Nitekim nihayetinde bu strateji ile AB'den AEA dışına değil AEA dışından AB'ye veri akışının artırılması, AB'ye ilişkin verilerin AB içerisinde kalması ve bu kapsamda daha çok verinin AB hukukuna tâbi olması amaçlanmaktadır.

Bazı veri kategorilerinin yurt dışına aktarılmasının tamamen yasaklanması veya aktarımın gerçekleştirilebilmesi için yetkili veri otoritesinin izninin alınması gibi şartların aranması dışında, ilgili kişinin açık rızasıyla aktarım yapılabileceğinin düzenlenmesi de mümkündür. Kişinin izni ile verilerin serbestçe aktarılabilmesi, verilerin korunması hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak aktarımın serbest olması ve takip edilen bir prosedürün bulunmaması sonucunda aktarılan veriler üzerindeki hâkimiyetin azaldığı, denetimin ve hakların etkili bir şekilde korunabilmesinin zorlaştığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun bir sonucu olarak, verilerin güvenliğinin ve süreç takibinin sağlanması için veri lokalizasyonu yapılıyorsa bir yandan ilgili kişinin açık rızasına dayanarak serbestçe yurt dışına aktarım yapılabileceğinin düzenlenmesi bu yaklaşım ile çelişecektir.

Yukarıda belirtildiği üzere, Türk hukukunda yurt dışında aktarımın katı bir rejimle sınırlandırıldığı ve koşullu sınırlandırmanın söz konusu olduğu çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak ilgili mevzuat hükümleri ve uygulamada bu hükümlere başvurma imkânları kapsamında Türk hukukunda ağırlıklı olarak ilgili kişinin açık rızası alınarak kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına öncelik verildiği anlaşılmaktadır[40]. Nitekim sektörlere ilişkin bazı düzenlemelerde yurt dışına aktarıma ilişkin yapılan sınırlandırmalara karşın bu düzenlemelere kıyasen daha geniş uygulama alanı bulan KVKK m.9 kapsamında açık rıza olağan bir aktarım yolu olarak

Harmonised Rules on Fair Access to and Use of Data, Data Act) teklif edilmiştir. Bkz. European Commission, "Shaping Europe's Digital Future: Data Act", (Çevrimiçi) https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act, 4 Mart 2022.

[40] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 935. Hukuk politikalarındaki farklılığa karşın veri aktarımı bakımından GVKT'nin açık rıza yaklaşımının takip edilmesinin Türk hukuku uygulanmasında sıkıntılar yarattığına dair bkz. **a.e.**, s. 937.

düzenlenmiştir. Bu sebeple mevcut durumda Türk hukuku kapsamında ağırlıklı olarak veri lokalizasyonu yaklaşımıyla hareket edildiğinin kabul edilemeyeceği kanaatindeyiz[41].

Açık rıza ile yurt dışına aktarımın veriler üzerindeki hâkimiyeti azaltması karşısında aktarımın katı bir rejimle sınırlandırılmasının tercih edilmesi tek başına verilerin güvenliğini sağlamamaktadır. Doktrindeki bir görüş; KVKK'nın kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması amacına da uygun olacak şekilde yurt dışına aktarım konusunda hesap verebilirlik yaklaşımının benimsenmesinin kaynakların verimli kullanılması, hukuka aykırılıkların hızlıca tespit edilmesi ve etkin denetim yapılması açısından uygun olacağını belirtmektedir[42]. Veri lokalizasyonunun ekonomik üretimin azalması ve maliyetin artması gibi olumsuz etkileri ile verilerin güvenliğinin sağlanması konusundaki yetersizliği dikkate alındığında katı bir şekilde uygulanmasının faydalı bir çözüm olmayacağı görülmektedir. Bu bakımdan yurt dışına aktarım kapsamında verilerin güvenliğinin sağlanması için hesap verebilirlik ilkesinin benimsenmesine ilişkin doktrin görüşüne katılıyoruz. Türkiye'nin mevcut eylem planları kapsamında GVKT hükümleri dikkate alınarak KVKK'da yapılacak değişiklikler ile kişisel verilerin yurt dışına aktarımı açısından şeffaflık ve hesap verebilirliği önceliklendiren tutarlı bir düzenin oluşturulması uygun olacaktır.

III. KVKK KAPSAMINDA YURT DIŞINA AKTARIM

KVKK kapsamında yurt dışına veri aktarımının yurt içine aktarımdan ayrı bir hüküm olarak düzenlenmesi tercih edilmiştir. Kişisel verilerin yurt içindeki üçüncü bir kişiye aktarımı, KVKK m.8/f.1 uyarınca ilgili kişinin açık rızası alınarak yapılabilir[43].

[41] KVKK kapsamında yurt dışına aktarım için açık rızaya dayanıldığı haller haricinde daha kontrollü ve otorite merkezli bir yapı olduğuna dair bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler Çerçevesinde Uluslararası Veri Aktarımı Yeni Gelişmeler ve Uygulamaya İlişkin Hukuki Değerlendirmeler**, İstanbul, 2020, s. 110, (Çevrimiçi) https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/2020/3/30/Final%20Veri_Aktarimi_Raporu_30.03.2020.pdf, 17 Şubat 2021.

[42] Mehmet Bedii Kaya, **a.g.e.**, s. 156.

[43] Yurt içinde aktarımın veri sorumlusundan üçüncü kişi olan veri sorumlusuna yapılabileceği ve veri sorumlusundan farklı tüzel kişiliğe sahip veya onunla organik bağı olmayan gerçek kişilerin üçüncü kişi olarak kabul edileceğine dair bkz. Dülger, **a.g.e.**, s. 321.

Ancak KVKK m.5/f.2'de veya özel nitelikli kişisel veriler bakımından yeterli önlemler alınmak kaydıyla KVKK m.6/f.3'teki işleme şartlarından birinin bulunması halinde, açık rıza aranmaksızın yurt içine aktarım gerçekleştirilebilir. Yurt dışına aktarım bakımından da açık rıza olmadan aktarımın yapılamayacağı belirtilmiş, açık rıza aranmadan yurt dışına aktarımın gerçekleştirilebilmesi için KVKK m.5/f.2 veya m.6/f.3'teki işleme şartlarından birinin varlığı ile m.9/f.2'de düzenlenen ek şartların gereğinin sağlanması aranmıştır.

Aşağıdaki alt başlıklarda işleme faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için dayanılması gereken işleme şartlarının düzenlendiği KVKK m.5/f.2 ve m.6/f.3 ile m.9/f.2 kapsamında yurt dışına veri aktarımı için aranan ek şartlar genel hatlarıyla incelenecektir. Ayrıca 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin (108 sayılı Sözleşme) KVKK kapsamında yurt dışına aktarıma etkisi değerlendirilecektir.

A. İşleme Faaliyetlerine İlişkin İşleme Şartları

KVKK kapsamında işleme faaliyetlerinin hukuka uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için ilgili kişinin açık rızasının alınması veya KVKK m.5/f.2 ya da m.6/f.3'te düzenlenen işleme şartlarına dayanılması gerekmektedir. Anayasa m.20/f.3 uyarınca da veriler ancak kanunda öngörülen hallerde veya ilgili kişinin açık rızası alınarak işlenebildiğinden kuralın kişisel verilerin işlenmemesi olduğu, ancak istisnai haller kapsamında işlemenin söz konusu olabileceği anlaşılmaktadır[44]. İlgili işleme şartları sınırlı sayıda düzenlendiğinden yorumla genişletilmeleri mümkün değildir[45]. KVKK m.5/f.2 uyarınca ilgili kişinin açık rızası olmadan verilerin işlenebilmesi için dayanılabilecek işleme şartları aşağıdaki şekildedir:

- İşlemenin kanunlarda açıkça öngörülmesi,

[44] Çekin, **a.g.e.**, s. 67; Nafiye Yücedağ, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 1, S. 1, 2019, s. 47-63, s. 48, (Çevrimiçi) https://dergipark .org.tr/tr/download/article-file/737938, 3 Kasım 2021.
[45] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 23.

- hayat veya beden bütünlüğünün korunması için işlemenin zorunlu olması,
- işlemenin sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması,
- hukuki yükümlülüğün yerine getirilebilmesi için işlemenin zorunlu olması,
- işlenecek verilerin ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması,
- bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için işlemenin zorunlu olması,
- ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.

KVKK m.6/f.3'te ise kural olarak ilgili kişinin açık rızası olmadan özel nitelikli kişisel verilerin işlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu yasağın istisnaları ise KVKK m.6/f.3'te aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

- Kanunlarda öngörülen hallerde, KVKK m.6/f.1'de sayılan özel nitelikli kişisel verilerden sağlık ve cinsel hayat verisi dışındakiler,
- sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler ise kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından

ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir. Ancak Kurul tarafından özel nitelikli kişisel verilere ilişkin olarak ayrıca belirlenen yeterli önlemlerin alınması zorunludur[46].

KVKK m.5/f.2'nin lafzından işleme için açık rızanın alınmasının esas olduğu anlaşılabilmekle beraber maddede belirtilen işleme şartları arasında hiyerarşik bir

[46] Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından veri sorumluları tarafından ayrıca alınması gereken tedbirler, Kurul'un 31.01.2018 tarihli ve 2018/10 sayılı kararıyla belirlenmiştir. Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10, 21 Ağustos 2021.

ilişki bulunmamaktadır[47]. Ancak Kurul, KVKK m.5 kapsamında açık rıza dışında belirtilen işleme şartlarına dayanılması mümkünken ilgili kişinin açık rızası alınarak işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesini hakkın kötüye kullanılması olarak yorumlamaktadır[48]. Nitekim KVKK m.5/f.2'deki işleme şartlarına dayanılması mümkünken ilgili kişinin açık rızasının alınması, rızanın geri çekilmesi halinde işleme faaliyetinin durdurulacağı algısını yaratabilmektedir. Bu sebeple doktrindeki bir görüş, ilgili işleme şartlarına dayanılması mümkünden açık rızaya dayanılamayacağı şeklindedir[49]. Farklı bir görüş ise bu durumda açık rızaya dayanılabileceği, ancak ilgili kişinin rızasını geri çekmesi halinde diğer hukuka uygunluk sebeplerine dayanarak işleme faaliyetinin devam ettirilemeyeceği yönündedir[50]. Kurum, ilgili kişinin açık rızasını geri çekmesi halinde farklı bir hukuka uygunluk sebebine dayanarak işleme faaliyetinin devam ettirilmesinin hukuka ve dürüstlük kurallarına aykırı olacağını belirtmektedir[51]. Bu durum Kurul'un 08.07.2019 tarihli ve 2019/206 sayılı kararında da hukuka ve dürüstlük kurallarına aykırılık olarak değerlendirilmiş ve veri sorumlusunun işleme faaliyeti için diğer işleme şartlarına dayanması mümkünken ilgili kişinin açık rızasını almasının aldatıcı ve hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olmasının nedeni olarak gösterilmiştir[52].

Açık rızaya ilişkin belirtilen bu durum haricinde işleme faaliyetinde birden fazla işleme şartına dayanılması ise mümkündür[53]. Tüm bu açıklamalar kapsamında özel nitelikli olmayan kişisel veriler bakımından açık rızaya dayanarak işleme

[47] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 119; Çekin, **a.g.e.**, s. 82-83; Dülger, **a.g.e.**, s. 148; Yücedağ, "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", s. 773.

[48] Çekin, **a.g.e.**, s. 101; Küzeci, **a.g.e.**, s. 342; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları,** Ankara, KVKK Yayınları, s. 2-3, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/9feefe58-9b0f-49c9-a0c7-2b2eb8c012bb.pdf, 3 Kasım 2021. Kurul'un 20.04.2021 tarihli ve 2021/389 sayılı kararında, veri sorumlusunun işleme faaliyeti için diğer işleme şartlarına dayanması mümkünken ilgili kişinin açık rızasını almasının hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesine aykırı olduğu belirtilmiş ve bu durum KVKK m.12/f.1 kapsamındaki veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesi olarak değerlendirilmiştir. Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6967/2021-389, 30 Aralık 2021.

[49] Dülger, **a.g.e.**, s. 287-288.

[50] Çekin, **a.g.e.**, s. 102-104.

[51] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 23-24.

[52] Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://kvkk.gov.tr/Icerik/6709/2019-206, 30 Aralık 2021.

[53] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları,** s. 3. Örneğin Kurum, işçisinin maaş bordrosunu düzenlemek için işveren tarafından yapılan işlemeyi hem veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün yerine getirilmesi hem de sözleşmenin ifası şartının gereği olarak belirtmiştir.

faaliyetinin gerçekleştirilmesinin istisnai bir yol olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak kişisel verilerin yurt dışına aktarımı bakımından farklı bir yaklaşım benimsenmiş olup bu durum aşağıdaki başlık kapsamında incelenecektir.

B. Yurt Dışına Aktarıma İlişkin Ek Şartlar

KVKK m.9 kapsamındaki düzenleme uyarınca yurt dışına veri aktarımı, ilgili kişinin *açık rızasının alınması* halinde mümkündür. Açık rıza aranmaksızın aktarımın gerçekleştirilebilmesi için bir üst başlıkta belirtilen işleme şartlarından birinin varlığının yanında m.9/f.2 kapsamındaki aşağıdaki ek şartların sağlanması gerekmektedir:

- Verilerin aktarılacağı yabancı ülkede *yeterli korumanın bulunması*,
- yeterli koruma bulunmuyorsa Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak *taahhüt etmesi ve Kurul'un iznini alması*.

KVKK'da açıkça düzenlenmemiş olmakla beraber, Kurum'un 10.04.2020 tarihli Bağlayıcı Şirket Kuralları Hakkında Duyurusu ile *bağlayıcı şirket kuralları* yurt dışına veri aktarımı için başvurulabilecek başka bir yol olarak belirlenmiştir[54].

İlgili kişinin açık rızası KVKK m.5 kapsamında verilerin hukuka uygun olarak işlenebilmesi için dayanılabilecek bir işleme şartı olarak belirtilmişken KVKK m.9'da yurt dışına veri aktarımı için başvurulabilecek bir yol olarak düzenlenmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere verilerin işlenmesi için mümkünse KVKK m.5/f.2'de sayılan işleme şartlarından birine dayanılması, mümkün değilse ilgili kişinin açık rızasına başvurulması esastır. KVKK m.9/f.1'de ise verilerin ilgili kişinin açık rızası olmadan yurt dışına aktarılamayacağı belirtilmiş, ancak m.9/f.2'de düzenlenen şartların sağlanması halinde aktarımın mümkün olduğu ifade edilmiştir. Madde lafzından

[54] Kurum'un 10.04.2020 tarihli duyurusu için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6728/YURT-DISINA-KISISEL-VERI-AKTARIMINDABAGLAYICI-SIRKET-KURALLARI-HAKKINDA-DUYURU, 9 Şubat 2021.

kişisel verilerin yurt dışına aktarımı için ilgili kişinin açık rızasının alınmasının esas olduğu, açık rıza alınmadan aktarımın yapılmasının ise istisnai olduğu anlaşılmaktadır. Madde gerekçesinde de KVKK m.9/f.1'de verilerin ilgili kişinin açık rızası olmadan yurt dışına aktarılamayacağı ilkesinin düzenlendiği belirtilmiştir. Bu kapsamda açık rıza KVKK m.5 uyarınca verilerin işlenmesi için istisnai bir yol iken KVKK m.9 bakımından verilerin yurt dışına aktarımı için olağan bir başvuru yoludur[55].

KVKK m.9'un lafzına karşın yeterli korumanın bulunması, taahhütte bulunma, bağlayıcı şirket kuralları ve açık rıza şeklindeki KVKK kapsamındaki yurt dışına aktarım yolları arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmamaktadır. Nitekim aktarım yolları arasında hiyerarşik bir ilişki olduğuna dair KVKK'da açık bir hüküm bulunmadığı gibi yurt dışına aktarıma ilişkin yayımlanan Kurul kararlarında da aktarım yolları arasında böyle bir ilişki kurulmamıştır. Örneğin Kurul'un 12.08.2021 tarihli ve 2021/799 sayılı kararında, uluslararası geçerliliği olan bir dil sınavının Türkiye süreçlerini yürütmesi için yetkilendirilen akredite kuruluşun kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlediğine ilişkin şikâyet incelenmiş olup bu kapsamda yurt dışına aktarımın KVKK'ya uygunluğu da değerlendirilmiştir [56] . Kararda, akredite kuruluşun mevcut uygulamasının ilgili kişinin açık rızasını sakatladığı belirtilmiş ve yurt dışına aktarım bakımından:

- KVKK m.3'te belirtilen unsurlar ile 10.03.2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'e uygun olarak ve yurt dışına aktarım özelinde münferiden alınması kaydıyla açık rızaya dayanılabileceği ya da

[55] Yurt dışına aktarımın niteliği, işleme amacı, kapsamı ve açık rızanın özellikleri dikkate alınmadan tüm aktarımlar için açık rızaya olağan bir yol olarak başvurulabilmesinin ilgili kişilerin haklarının korunması işlevini ortadan kaldırdığı ve açık rızaya amacı dışında dayanılmasına neden olduğuna dair bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 48-49.
[56] Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7138/2021-799, 31 Aralık 2021.

- aktarımın, sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kapsamında gerçekleştirilmesi isteniyorsa taahhütname hazırlanarak Kurul'un onayına sunulabileceği

belirtilmiştir. Burada yurt dışına aktarım için açık rıza alınmasına veya taahhütte bulunmaya öncelik verilmemiş, iki aktarım yolu birbirine alternatif olarak sunulmuştur.

Bu konu hakkındaki bir diğer örnek ise Amazon Turkey Perakende Hizmetleri Limited Şirketi'nin (Amazon Turkey) www.amazon.com.tr üzerinden yürüttüğü faaliyetlerin verilerin korunmasına ilişkin mevzuata uygun olmadığı yönündeki ihbar üzerine Kurul'un verdiği 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı karardır[57]. Kurul; ilgili internet sitesinin Gizlilik Bildirimi sayfasındaki metinde yurt dışına aktarıma ilişkin öngörülen uygulamanın KVKK'ya aykırı olduğunu belirtmiş, veri sorumlusunun aktarım için onayına sunduğu taahhütname mektuplarına ilişkin henüz karar vermediğinden ve yeterli korumanın bulunduğu ülkeler belirlenmediğinden aktarım için başvurulabilecek tek yöntemin açık rıza olduğunu ifade etmiştir. Kararda açık rıza ile taahhütte bulunma arasında bir öncelik sıralaması yapılmamış olup somut olayın şartları değerlendirilerek veri sorumlusunun başvurabileceği yöntemler belirtilmiştir. Nitekim veri sorumlusunun sunduğu taahhütname mektupları Kurul tarafından onaylansaydı ilgili kişilerin açık rızasının alınması gerekmeksizin ilgili taahhütname mektuplarının kapsamıyla sınırlı olarak aktarım gerçekleştirilebilirdi. İlgili kararlardan da anlaşıldığı üzere, kişisel veriler yurt dışına aktarılırken ilgili aktarım yollarının özellikleri ve imkân tanıdığı aktarımların kapsamı dikkate alınarak işleme faaliyetinin niteliğine uygun olan aktarım yolu tercih edilmelidir.

Uluslararası sözleşme hükümleri saklı olmak üzere, Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi şekilde zarar göreceği durumlar bakımından yurt dışına veri aktarımına ilişkin bazı ek şartlar getirilmiştir. KVKK m.9/f.5 uyarınca böyle bir durumda ilgili kamu kurumu veya kuruluşunun görüşü alınarak ve Kurul'un izniyle

[57] Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6739/2020-173, 31 Aralık 2021.

yurt dışına veri aktarımı gerçekleştirilebilir. İlgili hükümden yola çıkarak veri aktarımının Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatlerini ciddi şekilde zarara uğratacak olmasına karşın geçerli bir uluslararası sözleşme kapsamında yapılması söz konusuysa ilgili ek şartların aranmayacağı anlaşılmaktadır. Bu bakımdan ilgili riskleri taşıdığı tespit edilen veri aktarımı bakımından ilk olarak uygulanabilecek bir uluslararası sözleşmenin mevcut olup olmadığı kontrol edilmelidir.

KVKK m.9/f.6 uyarınca verilerin yurt dışına aktarımına ilişkin diğer kanun hükümleri saklıdır. Madde gerekçesinde uluslararası bilgi değişimi konusunda Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı'na yetki veren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'daki m.11 ve m.19 bu duruma örnek olarak verilmiştir. KVKK m.9 ile yurt dışına aktarıma ilişkin diğer kanun hükümleri arasındaki ilişkinin KVKK m.9/f.6'da açıkça düzenlenmemiş olması ve Kurul'un bu konuyla ilgili yayımlanmış bir kararının henüz bulunmaması nedeniyle KVKK ile diğer kanun hükümlerinin çelişmesi halinde hangi hükmün uygulanacağı konusunda belirsizlik bulunmaktadır[58]. Doktrindeki bir görüş; yurt dışına aktarıma ilişkin diğer kanun hükümlerinin öncelikle uygulanması gerektiğini, ancak KVKK'nın temel hak ve özgürlükleri düzenleyen bir kanun olması sebebiyle "*ilgili kişilere diğer kanun hükümlerine nazaran daha kapsamlı bir koruma sağladığı hallerde*" Kurul'un KVKK m.9 kapsamında aktarım yapılması gerektiğine karar verebileceğini belirtmektedir[59]. Kurum ise KVKK'nın kişisel verilerin korunması açısından çerçeve bir düzenleme niteliği taşıdığını ve kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hüküm içeren sektörel düzenlemelerin KVKK ile uyumlu hale getirilmesi gerektiğini ifade etmektedir[60]. Kurum'un bu yaklaşımı da göz önünde bulundurulduğunda KVKK m.9 ile yurt dışına aktarıma ilişkin diğer kanun hükümleri arasında genel ve özel nitelikte hüküm şeklinde kesin bir ayrım yaparak bu sorunun çözülemeyeceği, KVKK'ya uygunluğu konusunda diğer kanun hükümleri için ayrıca değerlendirme yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan yukarıda belirtilen doktrin görüşü doğrultusunda Kurul'un konu

[58] Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 8.
[59] **A.e.**
[60] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi**, s. 122.

hakkında vereceği kararlar yol gösterici olacaktır. Ancak sonuç olarak yurt dışına aktarıma ilişkin diğer kanunlar hükümlerinin de KVKK ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

Kurum'un 26.10.2020 tarihli kamuoyu duyurusunda belirttiği üzere Anayasa m.90/f.5 kapsamında usulüne göre yürürlüğe konulan milletlerarası antlaşmalar kanun hükmünde olduğundan, iç hukukumuza dahil olan bir milletlerarası antlaşmada verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin hüküm bulunması halinde bu düzenlemeye göre hareket edilmesi gerekecektir. Anayasa m.90/f.5 uyarınca usulüne göre yürürlüğe konulan milletlerarası antlaşma temel hak ve özgürlüklere ilişkinse bu antlaşma ile aynı konuda farklı hüküm içeren kanunlar arasında uyuşmazlık olması halinde antlaşma hükümleri esas alınacaktır. GVKT kapsamında ise GVKT'nin AB ile üçüncü ülkeler veya uluslararası kuruluşlar arasında aktarımı düzenleyen uluslararası sözleşmelere halel getirmeyeceği, ancak AB'ye üye devletlerin bu sözleşmeleri GVKT ve AB hukukunu etkilemediği ve ilgili kişilere uygun koruma seviyesini sağladığı ölçüde akdedebileceği belirtilmiştir[61]. GVKT'nin tüzük niteliği itibariyle AB'ye üye devletlere yönelik belirttiği bu yükümlülüğün, normlar hiyerarşisi gereğince KVKK'da temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalara yönelik olarak düzenlenmesi mümkün olmayacaktır. Türk hukukunda yurt dışına aktarıma ilişkin hüküm içeren milletlerarası antlaşmalar ile KVKK arasında uyuşmazlık çıkması halinde Anayasa m.90/f.5 hükmünün uygulanacağı açık olmakla beraber, uyuşmazlıkların önlenebilmesi için bundan sonra akdedilecek antlaşmaların KVKK ile uyumlu olduğuna dikkat edilmesi ve gerekirse antlaşma hükümlerine uygun şekilde çekince konulması uygun olacaktır.

KVKK kapsamında yurt dışına aktarım için başvurulabilecek aktarım yollarının azlığı karşısında iki veya çok taraflı uluslararası sözleşmeler önem kazanmaktadır. Örneğin iki veya daha çok devlet arasında adli veya cezai konularda yardımlaşmaya (*istinabe*) istinaden uluslararası sözleşmeler imzalanabilmektedir.

[61] GVKT Gerekçe/para.102 ve 115. Bu konu "GVKT Kapsamında Üçüncü Ülkelere veya Uluslararası Kuruluşlara Aktarım" başlığı kapsamında daha detaylı şekilde incelenecektir.

İstinabe sözleşmeleri kapsamında başka bir devletin adli makamı adına davalara ilişkin tanık dinleme, bilirkişi incelemesi yapma, sağlık raporu veya nüfus kayıt örneği alma, cezai kararların tebliği gibi usuli işlemler yapılabilir[62]. Bu talepler yerine getirilirken kişisel verilerin elde edilmesi adeta kaçınılmaz olup sözleşmede belirtilen kapsamla sınırlı olarak taraflarca işlenmesi mümkündür. İlgili sözleşme hükümleri de dikkate alınmak suretiyle iç hukuktaki verilerin korunmasına ilişkin mevzuata aykırı olan taleplerin reddedilebileceğine ilişkin bir görüş bulunmaktadır[63]. Bu görüş uyarınca örneğin aralarındaki istinabe sözleşmesine dayanarak bir devletin Türkiye'den kişisel verilerin yurt dışına aktarımını içeren bir talepte bulunması, ancak somut olayda Türkiye tarafından bu ülkeye KVKK m.9'a uygun şekilde aktarım yapılmasının mümkün olmaması halinde Türkiye tarafından bu talebin reddedilmesi söz konusu olabilir[64]. Ancak tarafların iç hukukuna aykırı olan hallerde aktarım yapılmayacağına dair istisna içermeyen uluslararası sözleşmeler bakımından bu şekilde aktarımdan kaçınılması, sözleşme kapsamındaki taahhütlere aykırı olacak ve tarafların sorumluluğuna neden olabilecektir.

İki veya daha çok devlet arasında karşılıklı idari yardımlaşma sözleşmesi imzalanması ve bu kapsamda taraflar arasında bilgi değişimi yapılması da tercih edilebilmektedir. Örneğin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu m.152/A'da Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'nın veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların, usulüne uygun şekilde yürürlüğe giren uluslararası sözleşmelerde yer alan bilgi değişimi hükümleri kapsamında Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilecek usullere göre bilgi toplayabileceği düzenlenmiştir. Vergi mükelleflerinin bu kapsamda toplanan mali bilgileri, usulüne uygun şekilde yürürlüğe giren uluslararası sözleşmeler kapsamında yurt dışına aktarılabilecek olup bu uluslararası sözleşmeler KVKK m.9'a göre öncelikli uygulanacaktır[65]. Örneğin Türkiye dahil Avrupa Konseyi ve OECD

[62] Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, "Ceza İstinabe", (Çevrimiçi) https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/cz_istinabe.html, 15 Ekim 2021.
[63] Abdullah Ömeroğlu, "Kişisel Verilerin Uluslararası Adli Yardımlaşma Alanında Korunması", **Uluslararası Hukuk Bülteni**, S. 11, 2017, s. 30-32, s. 32, (Çevrimiçi) https://diabgm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2682019104457Bulten_May_2017.pdf, 15 Ekim 2021.
[64] **A.e.**
[65] Arzu Kalyon, "Türk Vergi Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması", Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, İstanbul, 2020, s. 184.

üyelerinin taraf olduğu Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi kapsamında tarafların bilgi değişimi, tahsilatta yardımlaşma ve belgelerin tebliği konularında birbirlerine idari yardım sağlayacağı düzenlenmiştir (m.1/f.2)[66]. Bunun dışında Türkiye'nin taraf olduğu çifte vergilendirmeyi önleme ve bilgi değişimine ilişkin uluslararası sözleşmeler de bulunmaktadır[67].

Yurt dışına aktarımda takip edilecek usule ilişkin uluslararası sözleşmeler de akdedilebilmektedir. Türkiye için 25.09.1985 yılında yürürlüğe giren, yabancı resmi belgelerin diplomasi veya konsolosluk temsilcilikleri tarafından tasdiki mecburiyetinin kaldırılmasına ilişkin Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılmasına Dair 1961 tarihli Lahey Sözleşmesi buna örnek verilebilir. Bu sözleşmenin uygulama alanına giren resmi belgelerin (m.1/a-d bentleri) tarafların ülkelerinde öngörülen tasdik işlemlerinden bağışık tutulacağı (m.2), ancak imzaların teyidi için tasdik şerhinin belgenin verildiği yetkili makam tarafından bu belgeye konulacağı düzenlenmiştir (m.3)[68]. Belgenin kullanıldığı ülkede yürürlükte olan kanun, yönetmelik, uygulama, iki veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar ile böyle bir işlemin kaldırılmış, basitleştirilmiş veya tüm tasdiklerden bağışık tutulmuş olması halinde ise tasdik şerhinin istenemeyeceği düzenlenmiştir (m.3).

AB'den Türkiye'ye veri aktarımını mümkün kılan bir idari anlaşma da bulunmaktadır. AB'nin tıbbi cihaz mevzuatı ile uyumluluğun sağlanması amacı doğrultusunda 21.05.2021 tarihinde Avrupa Komisyonu ile Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu arasında kişisel verilerin aktarımına yönelik bir idari anlaşma

[66] 14.05.2018 tarihli ve 2018/11790 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla bu uluslararası sözleşmenin 01.07.2018 tarihinde yürürlüğe girdiği tespit edilmiştir.

[67] Vergi alanında Türkiye'nin taraf olduğu ve kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasını öngören uluslararası anlaşmalar hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Kalyon, **a.g.e.**, s. 183-193.

[68] Kurum'un 07.05.2020 tarihli duyurusunda; KVKK m.9/f.2/b bendi kapsamında yurt dışına aktarım için taahhütte bulunma yoluna başvurulduğu hallerde, Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılmasına Dair 1961 tarihli Lahey Sözleşmesi'ne taraf olan ülkelerde mukim veri sorumlusu veya veri işleyen için taahhütnameyi imzalayanın yetkisinin gösterilmesi için apostil şerhli belgenin aslının veya onaylı örneğinin taahhütname başvurusuna eklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Kurum'un 07.05.2020 tarihli Yurt Dışına Kişisel Veri Aktarımında Hazırlanacak Taahhütnamelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Duyurusu için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6741/YURT-DISINA-KISISEL-VERI-AKTARIMINDA-HAZIRLANACAKTAAHHUTNAMELERDE-DIKKAT-EDILMESI-GEREKEN-HUSUSLARA-ILISKIN-DUYURU, 6 Ocak 2022.

imzalanmış olup bu anlaşma kapsamıyla sınırlı olarak AB'den Türkiye'ye veri aktarılabilmektedir[69]. İdari Anlaşma m.I'de belirtildiği üzere anlaşma ile Tıbbi Cihazlara ilişkin Avrupa Veri Tabanı (EUDAMED) veya gerektiğinde alternatif idari ve teknik düzenlemeler aracılığıyla taraf idareler arasında gerçekleştirilecek kişisel veri aktarımları düzenlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen verilerin üçüncü taraflarla paylaşılmasının yasak olduğu, ancak istisnai olarak ve gerekli görüldüğü hallerde diğer idarenin önceden yazılı onayının alınması ve verilerin aktarılacağı üçüncü tarafın anlaşma kapsamındaki tedbirlerle tutarlı uygun güvenceleri sağlaması halinde aktarımın gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir (m.III/6.2). İdari Anlaşma'nın düzenlenmesinin dayanağı olarak 2018/1725 sayılı Tüzük[70] m.48/f.3/b bendi gösterilmiştir. Bu hüküm uyarınca üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı için dayanılabilecek bir yeterlilik kararının bulunmaması halinde aktarım bakımından uygun koruyucu önlemlerin alınması için "*ayrıca EDPS'nin izninin alınması şartıyla kamu idareleri veya organları arasındaki uygulanabilir ve etkin ilgili kişi haklarını içeren idari düzenlemelere eklenecek hükümlere*" dayanılabilmektedir.

2018/1725 sayılı Tüzük m.48 ile GVKT m.46'nın aksine KVKK'da idari anlaşmalar kapsamında yurt dışına aktarıma ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin m.508/f.1/j bendinde, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun "*görev alanı ile ilgili konularda ulusal veya uluslararası, kamu kurumları ve üniversiteler ile özel kuruluşlarla bilimsel ve teknik işbirliği yapmak, müşterek çalışmalar yürütmek*" ile görevli ve yetkili olduğu düzenlenmiştir[71]. 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m.796 kapsamında ise bağlı,

[69] Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, "Tıbbi Cihaz Veri Koruma", (Çevrimiçi) https://titck.gov.tr/veri koruma, 22 Şubat 2022. Bu idari anlaşmanın resmi olmayan Türkçe tercümesi için bkz. (Çevrimiçi) https://titck.gov.tr/Dosyalar/VeriKoruma/tr/1IdariAnlasma.pdf, 22 Şubat 2022.

[70] Regulation (EU) 2018/1725 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by the Union institutions, bodies, offices and agencies and on the free movement of such data, and repealing Regulation (EC) No 45/2001 and Decision No 1247/2002/EC.

[71] Bu hüküm daha önce 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşların Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname m.27/f.2/j bendinde düzenlenmişti. Ancak 703 sayılı Kanun

ilgili, ilişkili ve diğer kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluk alanına giren konularda idari düzenlemeler yapabileceği belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen örnekler dışında Türkiye'nin taraf olduğu ve yurt dışına veri aktarımına ilişkin hüküm içeren; yolsuzlukla mücadele, kara para aklamanın ve uyuşturucu madde kaçakçılığının önlenmesi gibi çeşitli konularda başka uluslararası sözleşmeler de bulunmaktadır[72].

GVKT hükümleri ile kıyaslandığında KVKK kapsamında yurt dışına veri aktarımının mümkün olduğu haller sayıca az görünmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu iki veya çok taraflı sözleşmeler ile KVKK m.9'da aktarıma ilişkin öngörülen sınırlandırmalara takılmadan yurt dışına aktarım gerçekleştirilebilmektedir. Ancak çoğunlukla dar kapsamlı bir sözleşme konusu ile sınırlı olan ve ancak sözleşme taraflarına yurt dışına aktarım yapılması imkânını tanıyan uluslararası sözleşmeler bu konuda yaşanan sorunlara sınırlı bir çözüm sunabilmektedir. Başvurulabilecek alternatiflerin azlığı, iş dünyasının gerektirdiği hızın sağlanamaması ve kural mekanizmalarının yavaş işlemesi gibi durumlar KVKK'nın uygulanmasında çeşitli zorluklara neden olmaktadır. Bu hususlar detaylarıyla birlikte çalışmamızın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde değerlendirilecektir.

C. 108 sayılı Sözleşme'nin Yurt Dışına Aktarıma Etkisi

108 sayılı Sözleşme, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanıp 1985'te yürürlüğe giren ve üye olmayan ülkelerin de imzasına açık olan bir uluslararası sözleşmedir[73]. Özellikle özel sektör bakımından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin verilerin

Hükmünde Kararname m.25 ile bu düzenlemenin adı Sağlık Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname olarak değiştirilmiş ve m.27 hükmü yürürlükten kaldırılmıştır.

[72] Yurt dışına veri aktarımını düzenleyen uluslararası sözleşmeler hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 102-110.

[73] 108 sayılı Sözleşme'ye Avrupa Konseyi'ne üye olmayan devletlerin taraf olabilmesi ve genel kabul gören ilkeleri içermesi uyumluluğa katkıda bulunsa da AB hukuku dikkate alınarak hazırlanmış olmasının farklı ulusal düzenlemelere uyum konusunda sıkıntı yarattığı eleştirisi bulunmaktadır. Bkz. United Nations, **Data Protection Regulations and International Data Flows: Implications for Trade and Development**, New York and Geneva, United Nations Publication, 2016, s. 25-26, (Çevrimiçi) https://unctad.org/system/files/official-document/dtlstict2016d1_en.pdf, 22 Şubat 2022.

otomatik işlenmesine ilişkin yeterli ve kapsamlı bir düzenleme sunamaması, Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin iç hukuklarında yeterli korumayı sağlayacak düzenlemelerin bulunmaması ve mevzuatlar arasında uyumluluğun sağlanması gibi sebeplerden dolayı hazırlanmıştır[74]. OECD Rehber İlkeleri'nden farklı olarak, kendisine taraf olan devletler için bağlayıcı niteliktedir ve verilerin korunmasına ilişkin olarak bu niteliği taşıyan ilk uluslararası belgedir[75].

Türkiye bu sözleşmeyi ilk imzalayan ülkelerden biri olsa da sözleşmenin kanunlaşarak iç hukuka dahil edilmesi 2016 yılında, KVKK'nın yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmiştir. Bundan kısa bir süre sonra Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınır Aşan Veri Akışına İlişkin Protokol (181 sayılı Ek Protokol) de Türkiye tarafından onaylanıp iç hukuka dahil edilmiştir. Gelişen teknoloji kapsamında dijital ortamdaki korumanın pekiştirilmesi ve mevcut mekanizmaların güçlendirilmesi için 2018 yılında 223 sayılı Protokol (Modernised Convention for the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data) ile 108 sayılı Sözleşme'de değişiklik yapılmıştır[76]. Ancak Türkiye tarafından bu protokol henüz onaylanmamıştır.

108 sayılı Sözleşme m.12/f.2'de sözleşme taraflarının münhasıran özel hayatın korunması amacıyla verilerin diğer sözleşme taraflarına sınır ötesi akışını yasaklayamayacağı veya özel izne tâbi tutamayacağı düzenlenmiştir. Burada altının çizilmesi gereken husus, bu sınırlandırmanın sadece özel hayatın korunması amacıyla yapılamaması ve 108 sayılı Sözleşme m.12/f.3'te bu yasağın istisnalarının bulunmasıdır[77]. Türkiye'nin ilgili istisnalara ilişkin bir işlemde bulunmaması ve

[74] Bygrave, **a.g.e.**, s. 34.
[75] Arslan, **a.g.m.**, s. 459.
[76] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 26. Uygulamada 223 tarihli Protokol için kısaca "108+ Konvansiyonu" (Convention 108 +) ibaresinin kullanılması tercih edilmektedir.
[77] 108 sayılı Sözleşme m.12/f.3 uyarınca özel hayatın korunması amacıyla verilerin sınır ötesi akışının yasaklanamayacağı veya özel izne tâbi tutulamayacağı hükmünün istisnaları aşağıdaki şekildedir:
- Bir tarafın mevzuatının bazı veriler ve veri kategorilerinin doğası gereği özel düzenlemeler içermesine karşın diğer tarafın düzenlemelerinin eşdeğer bir koruma içermemesi,
- veri aktarımının taraflardan birinin mevzuatındaki boşluktan yararlanarak ve ilgili taraf üzerinden üçüncü bir tarafa yapılmasının engellenmesi.

maddeye ilişkin çekince getirmemesi, Kurul'un yeterli korumayı sağlayan ülkeleri henüz açıklamaması karşısında uygulamada 108 sayılı Sözleşme'ye dayanarak veri aktarımının yapılmasının önünde hukuki bir engel olmadığı şeklinde bir yoruma neden olmuştur [78]. Kurul'un 22.07.2020 tarihli ve 2020/559 sayılı kararı kapsamında otomotiv sektöründe faaliyet gösteren ve müşterileriyle dijital pazarlama iletişimi için veri tabanları yurt dışında bulunan bir yazılımı kullanan veri sorumlusunun gerçekleştirdiği yurt dışına aktarımın hukuka uygunluğu değerlendirilmiştir. Veri sorumlusu, aktarımın hukuki gerekçesi olarak KVKK m.5/f.2/f bendi uyarınca işlemenin meşru menfaati için zorunlu olmasını göstermiş ve KVKK m.9 ile 108 sayılı Sözleşme m.12 kapsamında aktarımı hukuka uygun şekilde gerçekleştirdiğini savunmuştur.

Kurul, 108 sayılı Sözleşme'ye ilişkin bu yoruma 22.07.2020 tarihli ve 2020/559 sayılı kararı ile cevap vermiştir. İlgili karar kapsamında 108 sayılı Sözleşme hükmünün sadece özel hayatın korunması gerekçesiyle yapılan sınırlandırmalara ilişkin olduğu, sözleşmeye taraf olan bir devletin iç hukukunda veri aktarımına ilişkin sınırlandırıcı hükümlerin düzenlenmesinin önünde bir engel olmadığı, sözleşmeye taraf olmanın sadece yeterli korumayı sağlayan ülkelerin değerlendirilmesinde olumlu bir kriter olarak ele alındığı ve aktarıma ilişkin KVKK hükümleri ile 108 sayılı Sözleşme arasında bir çelişki olmadığı vurgulanmıştır[79]. KVKK m.9 kapsamında yurt dışına aktarıma ilişkin getirilen sınırlandırmaların 108 sayılı Sözleşme ile uyumlu olduğu belirtilmiş olsa da bu sınırlandırmalar için Sözleşme m.12'de düzenlenen hangi istisnaya dayanıldığı Kurul tarafından açıkça belirtilmemiştir. Bunun yerine 95/46/EC sayılı Direktif ve GVKT kapsamında da 108 sayılı Sözleşme'ye taraf olmanın başlı başına yeterli korumanın bulunduğu ülke olarak nitelendirilmek için yeterli görülmediği ve sadece yeterlilik değerlendirmesinde dikkate alınan bir kriter olduğu

[78] Bkz. Kurul'un 22.07.2020 tarihli ve 2020/559 sayılı kararında, veri sorumlusunun savunma yazısındaki beyanlarına ilişkin verilen bilgiler. Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://kvkk.gov.tr/Icerik/6790/2020-559, 22 Eylül 2021.

[79] Murat Volkan Dülger, "Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 108 Sayılı Sözleşme Hakkındaki Kararı ve Yurt Dışına Veri Aktarımı Sorunu", 2020, s. 1-16, s. 11-12, (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/44229663/Ki%C5%9Fisel_Verileri_Koruma_Kurulunun_108_Say%C4%B1l%C4%B1_S%C3%B6zle%C5%9Fme_Hakk%C4%B1ndaki_Karar%C4%B1_ve_Yurt_D%C4%B1%C5%9F%C4%B1na_Veri_Aktar%C4%B1m%C4%B1_Sorunu, 3 Kasım 2021.

örneği verilmiştir. Ayrıca 108 sayılı Sözleşme ile bir kanun hükmünün çelişmesi halinde, ilgili sözleşmenin doğrudan uygulanabilir bir uluslararası antlaşma olmadığından bahisle Anayasa m.90/f.5 uyarınca değerlendirilecek bir uyuşmazlık olmayacağı belirtilmiştir[80].

Bu kapsamda doktrindeki bir görüş yurt dışına aktarıma ilişkin KVKK hükümlerinin 108 sayılı Sözleşme ve 181 sayılı Ek Protokol ile çelişmemesi ve bunlara uygun olarak yorumlanması halinde uygulanabileceğini, aksi halde bu konuyla ilgili çıkan uyuşmazlıklarda 108 sayılı Sözleşme'nin ve 181 sayılı Ek Protokol'ün esas alınacağını belirtmektedir[81]. Ayrıca 108 sayılı Sözleşme'ye taraf olan devletlere yapılacak aktarımların yasaklanmaması, 108 sayılı Sözleşme'ye aykırı şekilde sınırlandırılmaması ve bu kapsamda yapılacak aktarımların KVKK m.9'a aykırı olduğu gerekçesiyle hukuka aykırı olarak nitelendirilerek engellenmemesi gerektiği ifade edilmiştir[82].

Doktrindeki farklı bir görüş; Kurul'un 22.07.2020 tarihli ve 2020/559 sayılı kararında sunduğu gerekçelerin bir kısmına katılmamakla birlikte, 108 sayılı Sözleşme m.12/f.2'nin öngördüğü yasağın münhasıran özel hayatın korunması amacıyla yapılan sınırlandırmalara ilişkin olması, m.12 hükmünün genel ve soyut kalması itibariyle KVKK m.9 ile arasında bir çatışmanın olmadığına ilişkin tespitlerin gerekçe olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir[83]. Bu kapsamda yurt dışına aktarım için sadece

[80] Anayasa maddesine ilişkin bu yorumun mahkeme kararlarına ve doktrin görüşlerine dayanılmaksızın yapılmasının uygun olmadığı; 108 sayılı Sözleşme m.12'ye ilişkin bir hükmün iç hukukta ayrıca düzenlenmemesi ve bu maddeye aykırı bir hükmün iç hukukta bulunması gerekçesine dayanarak 108 sayılı Sözleşme'nin uygulama bulmayacağı yorumunun yapılmasının 108 sayılı Sözleşme kapsamındaki taahhütlere aykırı olacağına dair bkz. **a.e.**, s. 12-14.

[81] Akçalı Gür, **a.g.m.**, s. 867; Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 56. 108 sayılı Sözleşme, 181 sayılı Ek Protokol m.2 ve bu protokole ilişkin Avrupa Konseyi'nin yayımladığı açıklayıcı raporla birlikte değerlendirildiğinde, 108 sayılı Sözleşme'ye taraf olmayan ülkelere yapılacak aktarımlar bakımından öngörülen düzenin GVKT'nin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarıma ilişkin düzenlediği aktarım yollarına yakın olduğunun anlaşıldığına dair bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 59. 181 sayılı Ek Protokol'ün açıklayıcı raporunun aktarıma ilişkin kısımları için bkz. Council of Europe, "Explanatory Report to the Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, regarding Supervisory Authorities and Transborder Data Flows", 8.XI.2001, s. 4-6 (Çevrimiçi) https://rm.coe.int/16800cce56, 22 Şubat 2022.

[82] Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 58.

[83] Dülger, "Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 108 Sayılı Sözleşme Hakkındaki Kararı ve Yurt Dışına Veri Aktarımı Sorunu", s. 14.

108 sayılı Sözleşme'ye dayanılmasının yeterli bir hukuki sebep olmayacağı ve 108 sayılı Sözleşme'yi tamamlayıcı nitelikte olan KVKK m.9'da düzenlenen şartlara uygun hareket edilmesi gerektiği ifade edilmiştir[84]. Ancak bu görüş kapsamında da sonuç olarak Kurul'un hukuki düzenlemeler kapsamında mümkün olan bir aktarımı fiilen engellediği hususu vurgulanmıştır[85].

Öncelikle belirtmek gerekir ki, kişisel verilerin korunmasının Anayasa m.20/f.3'te bir temel hak ve özgürlük olarak düzenlenmesi ve 108 sayılı Sözleşme'nin Anayasa m.90/f.1'de belirtilen usule uygun şekilde yürürlüğe girmesi itibariyle 108 sayılı Sözleşme, Anayasa m.90/f.5'te aranan "*usule uygun şekilde yürürlüğe giren temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir milletlerarası antlaşma*" olma şartını karşılamaktadır[86]. Türkiye, 108 sayılı Sözleşme m.3/f.1 ve f.2/c bendi kapsamında kamu sektöründe ve özel sektörde otomatik veya otomatik olmayan kişisel veri dosyalarına ve kişisel verilerin otomatik işleme tâbi tutulmasına bu sözleşme hükümlerini uygulayacağını açıkça taahhüt etmiştir. Kişisel verilerin yurt dışına aktarılması konusu da bu kapsama girmektedir. Ancak 108 sayılı Sözleşme ile 181 sayılı Ek Protokol'ün aktarıma ilişkin hükümleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bu düzenlemelerin iç hukukta nasıl düzenleme yapılması gerektiğine ilişkin bir çerçeve sunması ve aktarımın sınırlandırılmasına izin veren bazı istisnaları içermesi itibariyle genel ve soyut nitelikte olduğu belirtilebilir. Bu bakımdan hukuken bağlayıcı olmasına karşın 108 sayılı Sözleşme hükümlerinin taraf devletlere doğrudan uygulanmasının söz konusu olmadığı, sözleşmeye taraf olan devletlerin iç hukukunda ayrıca bu hükümlere uygun ve gerekli olan düzenlemeleri yapması gerektiği ileri sürülebilir[87]. Bu kapsamda 108 sayılı Sözleşme m.12/f.2'nin münhasıran özel hayatın

---

[84] **A.e.**
[85] **A.e.**
[86] **A.e.**, s. 6; Akçalı Gür, **a.g.m.**, s. 867; Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 50-51.
[87] Doğan Kılınç, "Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 61, S. 3, 2012, s. 1089-1169, s. 1115, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/623968, 22 Şubat 2022. Bir kanun ile "*doğrudan uygulanabilir nitelikte olmayan temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşma hükmü*" arasında uyuşmazlık olması halinde Anayasa m.90/f.5'in uygulanmayacağı; bu antlaşma hükmünün kendiliğinden uygulanmasının söz konusu olmadığı, muhatabın yasama organı olduğu ve uygulanabilmesi için iç hukukta bir yasama işlemi yapılması gerektiğine dair bkz. Rona Aybay, "Uluslararası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 70, 2007, s. 187-213, s. 207, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-70-320, 22 Şubat 2022.

korunması amacıyla yapılan sınırlandırmalara ilişkin yasak getirdiği, bu hükmün genel ve soyut nitelikte olması itibariyle KVKK m.9 ile arasında çatışma olmadığına ilişkin Kurul'un sunduğu gerekçenin kabul edilebileceği yönündeki doktrin görüşüne [88] katıldığımızı belirtmek isteriz.

KVKK m.9'un 108 sayılı Sözleşme'ye uygun olduğu konusunda Kurul tarafından ileri sürülen gerekçelerden biri, 95/46/EC sayılı Direktif ve GVKT kapsamında da 108 sayılı Sözleşme'ye taraf olmanın tek başına yeterli korumanın bulunduğu ülke olarak belirlenmek için yeterli görülmemesidir [89]. Ancak bu uygulamanın 223 sayılı Protokol'e taraf olan AB'ye üye devletler için artık 108 sayılı Sözleşme'de doğrudan ve açıkça düzenlenen bir hukuki sebebe dayandığı belirtilmelidir. Nitekim 223 sayılı Protokol m.14/f.1'de sözleşmeye taraf olan diğer ülkelere verilerin aktarılmasının sadece kişisel verilerin korunması amacıyla yasaklanamayacağı veya özel izne tâbi tutulmayacağı kuralına ilişkin öngörülen istisnalardan biri "*taraflardan birinin bir bölgesel uluslararası örgüte üye olması ve bu kapsamda örgüt üyeleri için düzenlenen uyumlaştırılmış koruma kurallarıyla bağlı olması*" şeklindedir. AB'ye üye olma ve bunun sonucu olarak GVKT kapsamındaki hükümlere tâbi olma bu istisna kapsamında aranan şartları sağlamaktadır. Bu bakımdan Kurul'un KVKK m.9'un 108 sayılı Sözleşme'ye uygun olduğuna ilişkin tespitinin gerekçesi olarak GVKT uygulamasının örnek verilmesi yerine, KVKK m.9 kapsamında getirilen sınırlandırmalar için Sözleşme m.12'de düzenlenen hangi istisnaya dayanıldığının açıkça belirtilmesinin daha uygun olacağı görüşündeyiz.

[88] Dülger, "Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 108 Sayılı Sözleşme Hakkındaki Kararı ve Yurt Dışına Veri Aktarımı Sorunu", s. 14.

[89] Türkiye'nin 108 sayılı Sözleşme ile 181 sayılı Ek Protokol'e taraf olmasına karşın AB'ye üye devletler tarafından Türkiye'ye verilerin serbestçe aktarılamaması, GVKT m.46-47 kapsamında uygun koruyucu önlemlerin alınmasının veya GVKT m.49'da belirtilen istisnai hallerden birinin varlığının aranması karşısında Türkiye'nin de karşılıklılık unsuruna dayanarak Türkiye'den AB'ye üye devletlere yönelik yapılacak aktarımlar bakımından aynı şartları arayabileceğine dair görüş için bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 59.

IV. GVKT KAPSAMINDA ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE VEYA ULUSLARARASI KURULUŞLARA AKTARIM

GVKT kapsamında AEA üyesi olmayan ülkeler olan üçüncü ülkeler ile uluslararası kamu hukukuna tâbi kuruluşlar, altındaki kurumlar ve birden fazla ülke arasındaki sözleşmeler kapsamında oluşturulan kuruluşlara yapılan kişisel veri aktarımı, üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım olarak kabul edilmektedir. Konu hakkında GVKT m.44-50 kapsamında düzenleme yapılmıştır. Bölgesel örgüt sınırlarını aşan bir işleme faaliyeti, AB mevzuatının kişisel verilere sağladığı koruma seviyesinin veya veriler üzerindeki hâkimiyetin azalmasına neden olabileceği için sınır ötesi veri işlemeye kıyasen üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım daha katı kurallara tâbi tutulmuştur.

AB ortak pazarını yaratma hedefinin farklı bir yansıması olan 95/46/EC sayılı Direktif, işletmelerin ulusal sınırların ötesindeki ekonomik faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdiği veri aktarımlarının daha güvenli ve kurallara tâbi bir ortam içerisinde yapılması amacını taşımaktaydı[90]. 95/46/EC sayılı Direktif'e benzer şekilde GVKT kapsamında da verilerin aktarılmasına ilişkin güvenli ve tutarlı olan bir düzen kurulması istenmiş, bu kapsamda çeşitli şartlar getiren hükümlerle üçüncü ülkelere ve uluslararası kuruluşlara aktarım sınırlandırılmıştır. GVKT m.44 kapsamında *genel aktarım ilkesi* olarak üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarıldıktan sonra işlenecek olan veya işlenmesi amaçlanan kişisel veriler bakımından veri sorumlusu veya veri işleyenin GVKT hükümlerine tâbi olarak GVKT m.44-50 kapsamındaki şartlara uyması gerektiği, aksi halde ilgili aktarımın gerçekleştirilmeyeceği düzenlenmiştir. Getirilen bu şartlarla amaçlananın GVKT kapsamında gerçek kişilere sağlanan veri koruma seviyesinin zayıflatılmaması olduğu belirtilmiştir. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için GVKT Gerekçe/para.101'de belirtildiği üzere "*verilerin aktarıldığı AB dışındaki üçüncü ülke veya uluslararası kuruluştan, aynı veya farklı olan AB dışındaki bir üçüncü ülke veya kuruluştaki veri sorumlusu veya veri işleyene*

[90] Voss, **a.g.m.**, s. 504-505.

yapılan aktarımlar" olarak tanımlanabilen sonraki aktarımlar (*onward transfers*) da genel aktarım ilkesine dahil edilmiştir[91].

GVKT hükümlerine uygun şekilde elde edilen kişisel verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımı için GVKT kapsamında başvurulabilecek yollar kısaca aşağıdaki şekildedir:

- GVKT m.45 kapsamında aktarımın gerçekleştirileceği üçüncü ülke veya uluslararası kuruluşa ilişkin *yeterli korumanın bulunduğuna dair yeterlilik kararına* dayanılması,
- yeterlilik kararı bulunmuyorsa veri sorumlusunun veya veri işleyenin GVKT m.46'da belirtilen *uygun koruyucu önlemleri* alması,
- hem yeterlilik kararı hem de uygun koruyucu önlemler bulunmuyorsa somut olay özelinde mevcut olan *GVKT m.49'da belirtilen istisnai hallere* dayanarak aktarımın gerçekleştirilmesi.

Üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı için Çalışma Grubu tarafından önerilen en iyi uygulama:

- Önce aktarım yapılmak istenen üçüncü ülkenin veya uluslararası kuruluşun GVKT'nin verilere ilişkin sağladığı koruma seviyesine eşdeğer bir koruma sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesi,
- koruma seviyesi yeterli değilse uygun koruyucu önlemlerin mevcudiyetine bakılması,
- GVKT m.45 ve m.46 kapsamında aktarımın mümkün olmadığı kanaatine varılırsa son çare olarak GVKT m.49 kapsamında aktarım yapılması

şeklindedir[92]. GVKT m.49 kapsamındaki istisnai hallerde yeterli koruma veya uygun koruyucu önlemlerin sağlanmaması ve bu aktarımın yetkili denetim makamının ön

[91] **A.e.**, s. 506.
[92] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, 2018, s. 3-4, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_2_2018_derogations_

iznine tâbi olmaması, ilgili kişilerin temel hak ve özgürlüklerine karşı daha riskli görülmüş olup üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım bakımından son çare olarak değerlendirilmesi uygun görülmüştür[93].

GVKT m.48'de üçüncü ülkedeki veri sorumlusu veya veri işleyenin veri aktarmasını veya açıklamasını gerektiren mahkeme, hakem heyeti veya idari makam kararlarının ancak üçüncü ülke ile AB'ye üye devlet veya AB arasındaki bir uluslararası sözleşmeye dayanması halinde tanınabileceği veya tenfiz edilebileceği düzenlenmiştir. Bu kapsamdaki uluslararası sözleşmelere örnek olarak ise karşılıklı adli yardımlaşma sözleşmeleri belirtilmiştir. İlgili hüküm GVKT Gerekçe/para.115 kapsamında değerlendirildiğinde üçüncü bir ülkenin ulusal düzenlemelerinin ülke sınırlarını aşacak şekilde uygulanmasının, uluslararası hukuku ihlal edebileceğinin ve gerçek kişilerin GVKT kapsamındaki korumadan yararlanmasını engelleyebileceğinin düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Bu yaklaşım GVKT m.44 uyarınca AB'de gerçek kişilerin verilerine ilişkin sağlanan koruma seviyesinin zayıflatılmaması şeklindeki genel aktarım ilkesinin bir sonucudur[94].

Yukarıda belirtildiği üzere kişisel verilerin AB veya AB'ye üye devletler ile üçüncü ülkeler veya uluslararası kuruluşlar arasındaki uluslararası sözleşmeler kapsamında aktarılması söz konusu olabilmektedir. Bu husus GVKT ile uluslararası sözleşmeler arasındaki ilişkinin ne olduğu sorusunun yanıtlanmasını gerektirmektedir. GVKT Gerekçe/para.102'de GVKT'nin AB ile üçüncü ülkeler arasındaki verilerin aktarımını düzenleyen uluslararası sözleşmelere halel getirmeyeceği; AB'ye üye devletlerin de GVKT'yi veya AB hukuku kapsamındaki diğer hükümleri etkilemediği ve ilgili kişilerin temel hakları için uygun koruma seviyesini içerdiği sürece verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımını içeren uluslararası

---

en.pdf, 29 Haziran 2021; İslam Safa Kaya, Tolun, **a.g.e.**, s. 94; William RM Long v.d., "European Union Overview", **The Privacy, Data Protection and Cybersecurity Law Review**, Ed. Alan Charles Raul, 4. bs., Londra, Law Business Research Ltd, 2017, s. 5-25, s. 16, (Çevrimiçi) https://iapp.org/media/pdf/resource_center/Privacy-Law-Review-2017.pdf, 4 Mayıs 2021.

[93] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 4.

[94] **A.e.**, s. 5.

sözleşmeleri akdedebileceği belirtilmiştir[95]. GVKT m.48 ile de bağlantılı olarak GVKT Gerekçe/para.115'te ise aktarıma sadece GVKT'de üçüncü ülkelere aktarıma ilişkin aranan şartların sağlanması halinde izin verilmesi gerektiği belirtilmiş ve veri sorumlusunun tâbi olduğu AB ya da AB'ye üye devlet hukukunda tanınan önemli bir kamu yararı için verilerin aktarılmasının gerekmesi örnek olarak gösterilmiştir. Uluslararası sözleşmelere örneğin aktarıma ilişkin uygun koruyucu önlemlerin alınması için GVKT m.46/f.2/a bendi kapsamında kamu idareleri veya kurumları arasındaki hukuken bağlayıcı ve uygulanabilir belge olarak veya GVKT m.49/f.1/d bendi uyarınca kamu menfaati için aktarımın gerekli olduğunun dayanağı olarak dayanılması mümkündür[96]. GVKT m.48 hükmü "AB Hukuku Kapsamında İzin Verilmeyen Aktarımlar veya İfşalar" şeklindeki başlığı, GVKT Gerekçe/para.102 ve para.115'teki açıklamalarla birlikte değerlendirildiğinde, adli yardımlaşma sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler haricinde GVKT kapsamında aktarıma ilişkin diğer şartların varlığı halinde de veri aktarımını gerektiren mahkeme, hakem heyeti veya idari makam kararlarının gereğinin yerine getirilmesinin mümkün olacağı belirtilebilir[97].

GVKT ile 95/46/EC sayılı Direktif'te aktarıma ilişkin yer alan bazı hükümlerin kapsamı genişletilmiş ve uygulamada ortaya çıkan bazı hususlar ilk defa özel olarak düzenlenmiştir. Örneğin Direktif'ten farklı olarak GVKT m.45/f.3'te yeterli korumanın sağlandığına ilişkin kararların, ilgili üçüncü ülke veya uluslararası kuruluşla ilgili gelişmelerin takibiyle ve en azından dört yılda bir kez gözden geçirme mekanizmasıyla kontrol edileceği belirtilmiştir. GVKT m.47'de ise bağlayıcı şirket kuralları ilk defa açıkça ve ayrıntılarıyla düzenlenmiştir. GVKT kapsamında üçüncü

[95] GVKT m.96'da AB'ye üye devletlerin 24.05.2016 tarihinden önce üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarıma ilişkin akdettiği ve bu tarihe kadar yürürlükte olan AB hukukuyla uyumlu uluslararası sözleşmelerin tadil edilene, değiştirilene veya yürürlükten kaldırılana kadar yürürlükte kalacağı düzenlenmiştir.

[96] Bkz. "Kamu İdareleri veya Organları Arasındaki Düzenlemeler" ve "Aktarımın Kamu Menfaati için Gerekli Olması" başlıkları.

[97] David J. Kessler, Jamie Nowak, Sumera Khan, "The Potential Impact of Article 48 of the General Data Protection Regulation on Cross Border Discovery from the United States", **The Sedona Conference Journal**, C. 17, S. 2, 2016, s. 575-611, s. 589-590, (Çevrimiçi) https://thesedonaconference .org/sites/default/files/publications/Impact%20of%20GDPR%20Art.%2048.17TSCJ575.pdf, 22 Şubat 2022.

ülkelere ve uluslararası kuruluşlara kişisel veri aktarımı için dayanılabilen aktarım yolları, çalışmamızın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde detaylı şekilde incelenecektir.

AB hukukunda kişisel verilerin korunması konusunda temel hak ve özgürlüklerin korunması odaklı bir yaklaşım öne çıkmaktadır. GVKT de bu yaklaşım doğrultusunda hazırlanan bir hukuki düzenleme olup AB'ye üye devletler dışında üçüncü ülkelerin iç hukukundaki düzenlemeler ile uluslararası sözleşmeler hazırlanırken de dikkate alınmakta ve genellikle verilerin korunması bakımından bir standart olarak kabul edilmektedir[98]. Aktarıma ilişkin hükümler dahil GVKT'nin sınır ötesinde uygulanması ise GVKT ile uyumluluğu bir mecburiyet haline getirmektedir[99].

Uygulamada GVKT ile uyumluluğun sağlanmasının yüksek maliyetli olması nedeniyle büyük işletmelerin güçlendiği ve AB pazarındaki payının arttığı; bunun karşısında orta ve küçük ölçekli işletmelerin ise gücünün zayıfladığı yönünde eleştiriler bulunmaktadır[100]. GVKT'nin getirdiği yükümlülüklerin inovasyonu ve araştırmaları olumsuz etkilediği ve büyük veri, yapay zeka, blok zinciri gibi teknolojilerin işleyişiyle çeliştiği yönünde görüşler de bulunmaktadır[101]. KVKK'da değişiklik yapılırken GVKT'ye ilişkin bu eleştirilerin de dikkate alınması faydalı olacaktır. Yurt dışına aktarıma ilişkin hükümler ile veri lokalizasyonunun hâkim olduğu düzenlemeler karşısında uygulayıcılara işleme faaliyetlerini sürdürebilecekleri makul bir ortamın sağlanması önemlidir. Bu bakımdan örneğin yurt dışına aktarım için başvurulabilecek aktarım yollarının sayısının artırılması uygulayıcılara bir seçenek sunacaktır. KVKK'da mevcut durum dikkate alınarak değişiklik yapılması ve bunun sonucunda tutarlı bir düzenin oluşturulması, ancak bir yandan da teknolojik gelişmeler gibi nedenlerle ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar doğrultusunda değişikliğe gidilebilecek esnekliğe sahip olunması önemlidir. Bu nedenle kazuistik bir yapıdan kaçınılmalıdır.

---

[98] GVKT ile amaçlananın gizliliğin korunması değil, veri yönetimi (*data governance*) olduğu şeklindeki farklı bir görüş için bkz. Roslyn Layton, "The 10 Problems of the GDPR: The US Can Learn from the EU's Mistakes and Leapfrog Its Policy", American Enterprise Institute, 2019, s. 9, (Çevrimiçi) https://www.judiciary.senate.gov/imo/media/doc/Layton%20Testimony1.pdf, 22 Şubat 2022.

[99] Bu konu "GVKT'nin Sınır Ötesinde Uygulanması" başlığı kapsamında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

[100] Layton, **a.g.m.**, s. 3.

[101] **A.e.**, s. 6.

V. UYGULAMA ALANININ YURT DIŞINA AKTARIM İLE ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE VEYA ULUSLARARASI KURULUŞLARA AKTARIMA ETKİSİ

KVKK ve GVKT kapsamında yurt dışına aktarım ile üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımın tanımına yer verilmemiş olması, bu kavramların kapsamları konusunda bazı soru işaretleri oluşturmaktadır. Hangi işleme faaliyetlerinin KVKK kapsamında yurt dışına aktarım veya GVKT kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşa aktarım olarak kabul edileceğinin tespiti için konunun uygulama alanı özelinde de değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim KVKK ve GVKT'nin uygulama alanı ile verilerin aktarımına ilişkin hükümleri bazı konularda kesişmekte ve birbirini etkilemektedir. EDPB de üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımını düzenleyen GVKT m.44-50 kapsamındaki hükümlerin, m.3'te düzenlenen GVKT'nin bölgesel kapsamını tamamlayıcı nitelikte olduğunu belirtmektedir[102].

Aşağıdaki alt başlıklar kapsamında KVKK ve GVKT bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapılacak olup yurt dışına aktarım ile üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım için aranan kriterler incelenecektir.

A. KVKK Bakımından Değerlendirme

KVKK kapsamında kişisel verilerin yurt dışına aktarımı tanımlanmamıştır. KVKK m.9'da ise sadece yurt dışına aktarım için dayanılabilecek yollar düzenlenmiştir. Yurt içinde aktarımı düzenleyen KVKK m.8'in gerekçesinde verilerin üçüncü kişilere aktarılmasından bahsedilirken yurt dışına aktarıma ilişkin m.9'da ve gerekçesinde benzer bir ifadenin açıkça yer almaması, KVKK kapsamında yurt dışına aktarım için veri akışının hangi kişiler arasında gerçekleşmesi gerektiği sorusunu

[102] EDPB, **Guidelines 05/2021 on the Interplay Between the Application of Article 3 and the Provisions on International Transfers as per Chapter V of the GDPR**, 2021, s. 4, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/system/files/2021-11/edpb_guidelinesinterplaychapterv_article3_adopted_en.pdf, 1 Aralık 2021.

gündeme getirmektedir. Yurt dışına aktarımı kimin gerçekleştirdiği ve aktarımın kime yapıldığına ilişkin mevcut olan bu soru işareti, hangi kriterleri taşıyan işlemenin aktarım olarak kabul edilebileceği konusunda da belirsizlik yaratmaktadır.

KVKK'nın kişi açısından uygulama alanı olarak dikkate alınabilecek KVKK m.2'de, KVKK hükümlerinin verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilere uygulanacağı düzenlenmiştir. KVKK kapsamında bir işleme faaliyetinin veri sorumlusu veya KVKK m.3/f.1/ğ bendi uyarınca veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak veri sorumlusu adına veri işleyen tarafından gerçekleştirilmesi mümkündür. Bir işleme faaliyeti olan yurt dışına aktarıma ilişkin KVKK m.9 ve gerekçesinde, genel olarak aktarımın kimin tarafından ve kime yönelik yapılabileceği belirtilmemiştir. Bununla birlikte KVKK m.9/f.2/b bendinde, yurt dışına aktarım yollarından birisi olan taahhütte bulunmaya Türkiye'deki veri sorumlusu ile yeterli korumanın bulunmadığı yabancı ülkedeki veri sorumlusu arasındaki aktarım için dayanılabileceği düzenlenmiştir. Kurum'un internet sitesinde yayımladığı taahhütname şablonlarından anlaşıldığı üzere Kurum, Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yeterli korumanın bulunmadığı ülkedeki veri işleyene de aktarım yapılabileceğini kabul etmiştir[103]. Kurum tarafından başka bir aktarım yolu olarak belirlenen bağlayıcı şirket kurallarına ise çok uluslu grup şirketleri arasındaki aktarımlar için dayanılabilmekte olup bu kapsamda Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan Türkiye dışındaki veri sorumlusuna veya veri işleyene veri aktarılabilmektedir[104]. Bu kapsamda uygulamada KVKK bakımından yurt dışına aktarımın Türkiye'deki veri sorumlusundan Türkiye dışındaki veri sorumlusuna veya veri işleyene yapılması mümkündür. GVKT kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım bakımından ise verilerin GVKT'ye tâbi bir veri sorumlusu veya veri işleyenden başka bir veri sorumlusuna, ortak veri sorumlusuna veya veri işleyene aktarılması ve bazı ek şartların sağlanması gerekmektedir[105].

[103] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 927.
[104] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 4, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/62fb06e5-d623-404d-b3a1-c492891a3bbb.docx, 6 Ocak 2022.
[105] EDPB, **Guidelines 05/2021 on the Interplay Between the Application of Article 3 and the Provisions on International Transfers as per Chapter V of the GDPR**, s. 4.

KVKK m.9 ve gerekçesinde veri aktarımının ülke sınırını aşan bir şekilde gerçekleştirilmesi aranmaktadır[106]. Verilerin yurt dışında bulunan sunucularda tutulması da *"ülke sınırını aşan bir işleme olma"* kriterini karşılamaktadır. Nitekim Kurul'un 2019/157 sayılı ve 31.05.2019 tarihli kararında; Gmail e-posta hizmetinin altyapısı nedeniyle verileri farklı ülkelerdeki veri merkezlerinde tuttuğu, bu hizmetin kullanılmasının verilerin yurt dışına aktarımı olduğu ve KVKK m.9'a uygun olarak hareket edilmesi gerektiği ifade edilmiştir[107]. Sunucuları yurt dışında bulunan veri sorumlusu veya veri işleyenden veri saklama hizmeti alınması bakımından da aynısının geçerli olduğu belirtilmiştir.

Ülke sınırını aşan işleme kriteri bakımından bulut hizmetine özellikle dikkat edilmelidir. Depolama, uygulama gibi çeşitli hizmetleri altyapısının bulunduğu yerden bağımsız olarak esnek bir şekilde ve ortak bir havuzda sağlayan bir sistem olan bulut hizmetinin kullanıcı verisini sakladığı yer ile kullanıcının bu hizmetten yararlandığı konum farklı olabilmektedir[108]. Sunucular ağ altyapısı sayesinde farklı konumlarda bulut hizmetine erişim imkânı sağlamaktadır[109]. Bulut hizmetinin bu özelliğinden dolayı bulut hizmetinden yararlanılması sonucunda genellikle verilerin aktarılması söz konusu olmaktadır. Kurum, bulut hizmeti sağlayan ve sunucuları yurt dışında bulunan şirketlerin aktarılan verilere erişim yetkisi olmasa da yurt dışına aktarımın gerçekleştiğini kabul etmektedir[110]. Bu bakımdan veri sorumlusunun bir hizmet sağlayıcıdan yararlanmak istemesi halinde, hizmete ilişkin veri merkezinin ve sunucuların nerede bulunduğuna ayrıca dikkat etmesi ve KVKK kapsamındaki ilgili yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir.

KVKK m.9'da veri aktarımını gerçekleştirebilecek kişinin açıkça belirtilmemiş olması karşısında ilgili kişi tarafından yapılan veri paylaşımlarının yurt dışına aktarım

---

[106] Dülger, **a.g.e.**, s. 327.
[107] Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5493/2019-157, 19 Ağustos 2021.
[108] Bozkurt Yüksel, **a.g.e.**, s. 40; Dülger, **a.g.e.**, s. 334; Özdaş, **a.g.e.**, s. xiv; Turan, **Bilişim Hukuku**, s. 276-277.
[109] Özdaş, **a.g.e.**, s. xvi.
[110] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar - 2**, Ankara, KVKK Yayınları, 2022, s. 34, (Çevrimiçi) https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d077b665-66b6-4615-975a-249f93e084ba.pdf, 4 Ocak 2022.

olarak kabul edilip edilemeyeceği konusu tartışmalı hale gelmektedir. Örneğin gerçek kişiler sosyal medya hizmetleri olan uygulamalara kaydolurken ad, soyad, e-posta adresi ve telefon numarası gibi kişisel verilerini ilgili hizmeti sağlayan şirketlerle paylaşmaktadır. İlgili şirketlerin yurt dışında kurulu olması veya dünyanın farklı bölgelerindeki sunucularda verileri saklaması halinde elde edilen verilerin ülke sınırını aşan bir şekilde akışı söz konusu olur. Gerçek kişi tarafından yapılan bu veri paylaşımı, Türkiye sınırlarını aşan veri akışına neden olduğu için yurt dışına veri aktarımı olarak mı kabul edilmelidir? Bu sorunun cevabının tartışmaya açık olduğu kanaatindeyiz.

KVKK m.9 kapsamında düzenlenen yükümlülükler, aktarım şeklindeki işleme faaliyetini gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiye aittir. Yukarıda verdiğimiz örnek kapsamında ise verisi işlenen gerçek kişi olan ilgili kişi işleme faaliyetini gerçekleştirmemekte, ilgili kişinin verileri işleme faaliyetine konu edilmektedir. İlgili kişinin yurt dışına veri aktarımı yaptığının kabulü halinde, aktarımı KVKK'ya uygun şekilde gerçekleştirmekle yükümlü ve sorumlu olan veri sorumlusu ile verisi işlenen ilgili kişinin niteliklerinin aynı kişide birleştirilmesi söz konusu olur. Bu durumda alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesiyle borcun sona ereceğini düzenleyen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun m.135 hükmüne benzer şekilde, verilerin korunmasına ilişkin KVKK kapsamındaki yükümlülükler ortadan kalkacak ve ilgili kişi haklarının yöneltilebileceği bir taraf mevcut olmayacaktır. İlgili kişinin yurt dışına veri aktardığının kabul edilmesinin KVKK kapsamında veri sorumlusu ile ilgili kişi arasındaki hukuki ilişkiyi sona erdirmesi bakımından uygun bir yorum olmadığı kanaatindeyiz. Bu konudaki görüşümüz, KVKK m.9 uyarınca taahhütte bulunmaya ve bağlayıcı şirket kurallarına ilişkin mevcut uygulama kapsamında yurt dışına veri aktarımını KVKK'ya tâbi olan veri sorumlusunun gerçekleştirebileceği, yurt dışındaki veri sorumlusunun veya veri işleyenin doğrudan ilgili kişiden elde ettiği veriler bakımından veri aktarımının değil verilerin elde edilmesinin söz konusu olduğu şeklindedir.

Yukarıda belirttiğimiz görüşümüze yönelik karşı bir argüman olarak KVKK m.28/f.1/a hükmünün ileri sürülmesi mümkündür. İlgili hüküm uyarınca üçüncü kişilere vermemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uymak kaydıyla gerçek

kişilerin tamamen kendisiyle ilgili faaliyetler kapsamında veri işlemesine KVKK hükümleri uygulanmaz. Madde lafzından gerçek kişinin kendisiyle ilgili işleme faaliyetine istinaden verilerini üçüncü kişilerle paylaşmasına KVKK hükümlerinin uygulanacağı anlaşılmaktadır. Böyle bir durumda ilgili veri paylaşımı için hangi KVKK hükümlerinin uygulanabileceğine dair bir sınırlandırma getirilmemiştir. Ancak ilgili veri paylaşımı KVKK kapsamında işleme olarak kabul edilirse de aktarım olarak yorumlanmasının hükmün amacının dışına çıkan genişlikte bir yorum olacağı, istisna olarak düzenlenen bu hükmün dar şekilde yorumlanması gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim ABAD'ın 2003 tarihli *Bodil Lindqvist* kararında, "*kişisel verilerin bir gerçek kişi tarafından tamamen kişisel veya ev içi faaliyetler esnasında işlenmesine Direktif hükümlerinin uygulanmayacağına*" ilişkin 95/46/EC sayılı Direktif m.3/f.2'nin özellikle veri ifşaları bakımından dar yorumlanması gerektiği vurgulanmıştır[111]. KVKK m.28/f.1/a bendi bakımından aksi yönde yorum yapılsa dahi bunun veri sorumlusu ile ilgili kişi niteliklerinin aynı kişide birleştirilmesine ilişkin yukarıda belirttiğimiz sorunlara çözüm sağlamayacağı belirtilmelidir.

KVKK'nın yer bakımından uygulama alanı KVKK'da açıkça düzenlenmemiştir. Ancak 23.06.2020 tarihli ve 2020/471 sayılı Kurul kararında, KVKK'nın yer bakımından uygulama alanı belirlenirken kişiler bakımından en üst düzeyde ve kapsamda koruma sağlayan yaklaşımın tercih edilmesi gerektiği belirtilmiştir. KVKK'nın aksine GVKT'nin yer bakımından uygulama alanı ise GVKT m.3 ile tespit edilebilmektedir. Örneğin GVKT m.3/f.2'de AB'de bulunmayan, ancak AB'de bulunan ilgili kişilere ücretli veya ücretsiz olarak mal veya hizmet sunan ya da ilgili kişilerin AB kapsamındaki davranışlarını izleyerek işleme faaliyetini gerçekleştiren veri sorumlusu veya veri işleyene GVKT hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. KVKK'da bu şekilde bir hüküm olmamasına karşın Kurul'un yer bakımından uygulama alanına ilişkin mevcut yaklaşımı doğrultusunda yurt dışındaki veri sorumlusu veya veri işleyenin Türkiye'de bulunan ilgili kişiden elde ettiği veriler

[111] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 170. ABAD'ın 06.11.2003 tarihli ve C-101/01 sayılı "*criminal proceedings against Bodil Lindqvist*" kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1512480526556&uri=CELEX:62001CJ0101, 19 Ağustos 2021. Bu karar bir sonraki başlıkta detaylı şekilde incelenecektir.

bakımından KVKK m.9'a tâbi tutulup tutulamayacağı ayrıca değerlendirilmelidir. Bu konunun yakın tarihli Kurul kararları kapsamında incelenmesi uygun olacaktır.

Kurul'un 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararında www.amazon.com.tr internet sitesi ve ilgili mobil uygulama vasıtasıyla sunulan hizmetler için kaydolurken ve alışveriş yaparken verileri işlenen ilgili kişiler bakımından yurt dışına veri aktarımının söz konusu olduğu ifade edilmiştir. Ancak ilgili karar Türkiye'de kurulu olan Amazon Turkey hakkında verildiğinden ve ilgili kişi tarafından paylaşılan verilerin bu şirket tarafından yurt dışındaki kişilere aktarılması yurt dışına aktarım olarak değerlendirildiğinden, yukarıda belirtilen iki argümanla çelişen bir durum söz konusu değildir. Nitekim ilgili kişilerden elde ettiği verileri yurt dışındaki veri sorumlusuyla veya veri işleyenle paylaşan Türkiye'de yerleşik veri sorumlusunun KVKK m.9 kapsamında yurt dışına aktarım gerçekleştirdiği konusunda bir tartışma bulunmamaktadır.

Kurul'un WhatsApp LCC hakkındaki 03.09.2021 tarihli ve 2021/891 sayılı kararında, sunucuları yurt dışında bulunan ve verdiği hizmet kapsamında Türkiye'de bulunan ilgili kişilerden elde ettiği verileri işleyen WhatsApp LCC'nin KVKK m.9'a tâbi olduğu belirtilmiştir[112]. Kararda kullanılan ifadelerden WhatsApp'a kaydolurken Türkiye'de bulunan ilgili kişinin kişisel verilerini WhatsApp LCC ile paylaşmasının, WhatsApp LLC bakımından "*verilerin elde edilmesi*" olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Burada ilgili kişinin kişisel verilerini yurt dışındaki veri sorumlusu ile paylaşma şeklindeki eylemi, verilerin aktarımı olarak nitelendirilmemiştir. Ancak WhatsApp LCC'nin sunucuları yurt dışında bulunduğu için bu şekilde elde edilen verileri içeren işleme faaliyetleri bakımından "*WhatsApp LCC'nin KVKK m.9 kapsamında yurt dışına aktarım yaptığının*" kabul edildiği anlaşılmaktadır. Kararda, WhatsApp LCC'nin "*ilgili kişiden elde ettiği verileri aktarması"* ile "*elde ettiği verileri kaydetmesi, depolaması veya değiştirmesi gibi işleme faaliyetleri*" arasında bir ayrım yapılmamıştır. Bu şekilde elde edilen veriler üzerindeki her türlü işleme faaliyeti,

[112] Kurul'un 03.09.2021 tarihli ve 2021/891 sayılı kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7045/WHATSAPP-UYGULAMASI-HAKKINDA-YURUTULEN-RESEN-INCELEMEYE-ILISKIN-KAMUOYU-DUYURUSU, 6 Eylül 2021.

sunucular yurt dışında bulunduğundan otomatik olarak yurt dışına veri aktarımı olarak değerlendirilmiştir.

Karara konu olan olayda, veriler ilgili kişiden elde edilme sonucunda zaten Türkiye sınırları dışına iletilmiş olduğundan aslında işleme faaliyetinin bu veriler kullanılarak Türkiye sınırları dışında gerçekleştirilmesine devam edilmektedir. İlgili işleme faaliyeti bakımından Türkiye ile yurt dışı arasında ayrıca bir veri akışı gerçekleşmemektedir. Bu duruma karşın Türkiye'de bulunan bir veri sorumlusundan yurt dışındaki bir veri sorumlusuna veya veri işleyene veri aktarımı gerçekleştirilmiş gibi hareket edilmesinin KVKK m.9 sistematiğine uygun olmadığı kanaatindeyiz. Nitekim bu durumda yurt dışına aktarım ile diğer işleme faaliyetleri arasındaki ayrımın da ortadan kaldırılması söz konusu olmaktadır. GVKT'nin aksine KVKK'da yer bakımından uygulama alanına ilişkin açık bir hükmün olmaması da dikkate alındığında, sadece Türkiye'de bulunan ilgili kişilerin verilerini içermesi gerekçesine dayanarak WhatsApp LCC'nin halihazırda elinde bulunan verileri Türkiye sınırları dışında işleme faaliyetine konu etmesi sebebiyle KVKK m.9'a tâbi tutulmasının uygun olmadığı kanaatindeyiz. Ayrıca Kurul'un konu hakkındaki görüşünün tam olarak anlaşılabilmesi ve konu hakkında şüpheye yer bırakılmaması adına ilgili Kurul kararlarında hukuki dayanağın açıkça belirtilmesinin, gerekirse ilke kararı yayımlanmasının veya KVKK'da konuyla ilgili açık bir hükme yer verilmesinin uygun olacağı görüşündeyiz.

Yurt dışında bulunan çalışanlarına, şubesine veya sunucularına veri aktarmak isteyen veri sorumlusunun, somut olay bakımından bu kişileri veri sorumlusu veya veri işleyen olarak değerlendirerek KVKK kapsamında aktarım için taahhütte bulunma yoluna dayanabileceğine dair bir görüş bulunmaktadır[113]. Yurt dışına aktarım için sadece ülke sınırlarını aşan bir işleme faaliyetinin aranması halinde, aktarımın "*veri sorumlusu tarafından başka bir veri sorumlusuna veya veri işleyene*" yapılması gerekmeyeceği için ilgili görüş doğrultusunda taahhütte bulunma yoluna başvurulması söz konusu olabilir. GVKT kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara

[113] Dülger, **a.g.e.**, s. 333.

aktarım bakımından verilerin üçüncü ülkedeki veya uluslararası kuruluştaki başka bir veri sorumlusuna, ortak veri sorumlusuna veya veri işleyene aktarılması aranmaktadır[114]. Kurul tarafından yurt dışına aktarım bakımından bu hususun kabul edilmesi halinde; yurt dışındaki çalışanlarla, şubelerle veya sunucularla veri paylaşılmasının yurt dışına aktarım olup olmayacağının tespiti için somut olayda bu tarafların işleme faaliyetindeki rolünün değerlendirilmesi gerekecektir. Örneğin Kurul'un 23.07.2019 tarihli ve 2019/225 sayılı kararında "*yurt dışında yerleşik tüzel kişilerin Türkiye'deki şubelerinin*" Veri Sorumluları Sicili'ne (VERBİS) kayıt yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı incelenmiş, bu şubelerin yurt dışındaki tüzel kişiden ayrı bir tüzel kişiliği bulunmamasına karşın:

- işleme faaliyeti bakımından merkezden bağımsız olmaları ve
- KVKK m.3/f.1/ı bendi kapsamında işleme faaliyetinin amacını ve vasıtalarını belirlemeleri, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olmaları

halinde "*yurt dışında yerleşik tüzel kişiden ayrı olarak Türkiye'de yerleşik veri sorumlusu*" olarak değerlendirilecekleri belirtilmiştir[115]. Somut olay özelinde Türkiye'de yerleşik tüzel kişilerin yurt dışındaki şubeleri bakımından benzer bir değerlendirmenin yapılması söz konusu olabilir. Nitekim Kurul, KVKK'nın yer bakımından uygulama alanı için en üst düzeyde ve kapsamda koruma sağlayan yaklaşımın tercih edilmesi gerektiğini belirtmektedir[116].

B. GVKT Bakımından Değerlendirme

GVKT kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımın tanımına yer verilmemiştir. Bu durum bir üst başlıkta KVKK bakımından belirttiğimiz tartışmalı hususların GVKT bakımından da değerlendirilmesini gerektirmiştir.

[114] EDPB, **Guidelines 05/2021 on the Interplay Between the Application of Article 3 and the Provisions on International Transfers as per Chapter V of the GDPR**, s. 4.
[115] İlgili Kurul kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://kvkk.gov.tr/Icerik/5545/2019-225, 10 Ocak 2021.
[116] Bkz. Kurul'un 23.06.2020 tarihli ve 2020/471 sayılı kararı.

Üçüncü ülkelere veri aktarımından kastedilenin ne olduğunun tespiti bakımından ABAD'ın Bodil Lindqvist kararı oldukça önemlidir. İlgili karar kapsamında İsveç Protestan Kilisesi'nde kendisiyle birlikte gönüllü olarak çalışan bazı kişilerin kişisel verilerini internet sitesine yükleyen Bayan Lindqvist'in 95/46/EC sayılı Direktif kapsamında bir üçüncü ülkeye veri aktarımı gerçekleştirip gerçekleştirmediği değerlendirilmiştir[117]. Kararda; gerçek kişilere ait isim, telefon numarası, hobi gibi kimliğin belirlenebilmesini sağlayan bilgilerin internet sitesine yüklenmesinin 95/46/EC sayılı Direktif kapsamında işleme faaliyeti olduğu belirtilmiştir[118]. Ancak verilerin yüklendiği internet sayfasına erişmek için internete bağlanmanın yeterli olmaması ve bir internet kullanıcısı tarafından bazı ek işlemlerin yapılması gerektiği için Bayan Lindqvist ile üçüncü ülkedeki internet kullanıcısı arasında doğrudan bir aktarımın söz konusu olmadığı ifade edilmiştir[119]. Nitekim internete kişisel veri yüklemenin 95/46/EC sayılı Direktif m.25 kapsamında değerlendirilmesi halinde:

- internete erişim imkânı olan tüm üçüncü ülkelere aktarım yapıldığının kabul edilmesinin gerekeceği,
- bu durumda üçüncü ülkelerden sadece bir kısmı yeterli koruma sağlamıyor olsa dahi AB'ye üye devletlerin verilerin internete yüklenmesini engellemekle yükümlü hale geleceği belirtilmiş ve bu sebeple
- AB'ye üye devletteki bir bireyin, aynı veya farklı üye devlette yerleşik olan yer sağlayıcının sağladığı bir internet sayfasına veri yüklemesinin ve bu kapsamda internete bağlanan herkes tarafından bu verilere erişilebilmesinin 95/46/EC sayılı Direktif m.25 kapsamında üçüncü ülkeye aktarım teşkil etmediğine

[117] European Data Protection Supervisor, **EDPS Case Law Digest: Transfers of Personal Data to Third Countries**, 2021, s. 30, (Çevrimiçi) https://edps.europa.eu/system/files/2021-06/21-06-09_case-law-digest_en.pdf, 30 Kasım 2021.
[118] ABAD'ın 06.11.2003 tarihli ve C-101/01 sayılı kararı para. 25-27.
[119] ABAD'ın 06.11.2003 tarihli ve C-101/01 sayılı kararı para. 60-61.

karar verilmiştir[120]. ABAD'ın bu kararından internete kişisel veri yükleme şeklindeki işleme faaliyetinin tek başına üçüncü ülkelere aktarım olmadığı ve üçüncü ülkelere aktarımdan bahsedilmek için verilerin ifşasının doğrudan üçüncü ülkedeki bir kişiye yönelik yapılmasının gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak sonuç olarak veri aktarımının tespiti için somut olayın tüm şartları dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır. ABAD'ın Bodil Lindqvist kararı önemli bir karar olmakla beraber üçüncü ülkelere aktarım bakımından aktarıma taraf olanların niteliği gibi aranan kriterlerin detaylı bir şekilde açıklanmamış olması, konu hakkındaki bazı belirsizlikleri devam ettirmiştir.

EDPB'nin 18.11.2021 tarihinde yayımladığı rehber kapsamında ise üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımın kapsamı konusunda tartışmalı olan hususlar netleştirilmiştir. İlgili rehberde bir işleme faaliyetinin aktarım olarak kabulü için aranan kriterler aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- İlgili işleme faaliyeti bakımından GVKT'ye tâbi olan bir veri sorumlusu veya veri işleyenin bulunması,
- ilgili veri sorumlusunun veya veri işleyenin (veri aktaran)[121] işleme faaliyeti konusu kişisel verileri ileterek veya başka yollarla ifşa ederek başka bir veri sorumlusu, ortak veri sorumlusu veya veri işleyen (veri alan)[122] tarafından kullanılabilir hale getirmesi,
- veri alanın işleme faaliyeti bakımından GVKT m.3 uyarınca GVKT'ye tâbi olup olmadığına bakılmaksızın bir üçüncü ülkede veya uluslararası kuruluşta bulunması[123].

[120] ABAD'ın 06.11.2003 tarihli ve C-101/01 sayılı kararı para. 69-71.
[121] EDPB, ilgili işleme faaliyeti bakımından GVKT'ye tâbi olan ve verileri üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktaran veri sorumlusu veya veri işleyen için "*data exporter*" kavramını kullanmıştır. Çalışmamızda bu kavrama istinaden veri aktaran ibaresinin kullanılması uygun görülmüştür. KVKK açısından ise böyle bir tanımlama bulunmamaktadır.
[122] EDPB, veri aktaranın verileri ifşa ettiği üçüncü ülkedeki veya uluslararası kuruluştaki başka bir veri sorumlusu, ortak veri sorumlusu veya veri işleyen için "*data importer*" kavramını kullanmıştır. Çalışmamızda bu kavrama istinaden veri alan ibaresinin kullanılması uygun görülmüştür. KVKK açısından ise böyle bir tanımlama bulunmamaktadır.
[123] EDPB, **Guidelines 05/2021 on the Interplay Between the Application of Article 3 and the Provisions on International Transfers as per Chapter V of the GDPR**, s. 4.

Birinci kriterle ilgili olarak GVKT'nin uygulama alanını değerlendirdiğimiz başlıkta GVKT m.2 ve m.3'e ilişkin belirttiğimiz hususlar geçerlidir. Özet olarak veri sorumlusunun veya veri işleyenin GVKT'ye tâbi olması için işleme faaliyetinin:

- AB'de bulunan veri sorumlusu veya veri işleyene ait kuruluşun faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilmesi,
- AB'de bulunmayan veri sorumlusu veya veri işleyenin AB'de bulunan ilgili kişilere ücretli veya ücretsiz olarak mal veya hizmet sunması ya da ilgili kişilerin AB kapsamındaki davranışlarını izleyerek veri işlemesi,
- veri sorumlusu uluslararası kamu hukukunun gereği olarak AB üyesi olmayan bir ülkede bulunsa da üye devletin ulusal hukukunun uygulandığı bir yerde işleme faaliyetini gerçekleştirmesi gerekir[124].

Üçüncü kriterde belirtilen üçüncü ülkeden kastedilen AB'ye üye devletler, İzlanda, Norveç ve Lihtenştayn'dan oluşan AEA'ya üye olmayan herhangi bir ülkedir[125]. Uluslararası kuruluşlar ise GVKT m.4/f.26 uyarınca uluslararası kamu hukukuna tâbi kuruluşlar, altındaki kurumlar ve birden fazla ülke arasındaki sözleşmeler kapsamında oluşturulan kuruluşlardır. Üçüncü kriter bakımından veri alanın üçüncü bir ülkede veya uluslararası kuruluşta bulunması yeterli görülmüştür.

EDPB, kişisel verilerin doğrudan ilgili kişi tarafından veya ilgili kişinin inisiyatifiyle alıcıya ifşa edilmesinin ikinci kriteri karşılamayacağını, nitekim bu durumda veri alana verileri kullanabilir hale getiren bir veri sorumlusu veya veri işleyenin, yani veri aktaranın olmayacağını açıkça belirtmiştir[126]. Burada dikkat edilmesi gereken husus kişisel verilerin ifşasının "*ilgili işleme faaliyeti bakımından GVKT'ye tâbi olan veri sorumlusu veya veri işleyenden"*, "*üçüncü ülkede veya uluslararası kuruluşta bulunan farklı bir veri sorumlusu veya veri işleyene"* yönelik

[124] Bkz. "GVKT'nin Uygulama Alanı" başlığı.
[125] Information Commissioner's Office, "What does Adequacy Mean?", (Çevrimiçi) https://ico.org.uk/for-organisations/dp-at-the-end-of-the-transition-period/what-does-adequacy-mean/, 1 Ocak 2022.
[126] EDPB, **Guidelines 05/2021 on the Interplay Between the Application of Article 3 and the Provisions on International Transfers as per Chapter V of the GDPR**, s. 5.

gerçekleştirilmesidir[127]. Yukarıda belirtildiği üzere AB'de bulunmayan, ancak gerçekleştirdiği işleme faaliyeti GVKT m.3/f.2 kapsamına giren veri sorumlusu veya veri işleyen de EDPB'nin veri aktaran bakımından aradığı ilk kriteri sağlamaktadır. Veri alanın ise işleme faaliyeti bakımından GVKT m.3/f.2 uyarınca GVKT'ye tâbi olması aranmamaktadır.

KVKK'dan farklı olarak GVKT m.44'te aktarımın bir veri işleyen tarafından da gerçekleştirilebileceği açıkça düzenlenmiştir[128]. İşleme faaliyeti bakımından GVKT'ye tâbi olan bir veri işleyenin, "*üçüncü ülkede veya uluslararası kuruluşta bulunan farklı bir veri işleyene*" veya "*üçüncü ülkede veya uluslararası kuruluşta bulunan ve adına işleme faaliyetini gerçekleştirdiği veri sorumlusunun talimatı üzerine bir veri sorumlusuna*" verileri ifşa etmesi halinde de üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı gerçekleşmiş olacaktır[129].

EDPB'nin yukarıda belirttiğimiz açıklamaları kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımı gerçekleştiren veri aktaranın niteliği konusunda artık bir belirsizlik bulunmamaktadır. EDPB'nin yakın tarihli bu rehberini takiben Kurul'un KVKK kapsamında yurt dışına veri aktarımına ilişkin benimsediği yaklaşımı değiştirmesi uygun olacaktır. Nitekim yurt dışına aktarıma ilişkin KVKK m.9 dahil olmak üzere, KVKK hükümleri AB hukuku dikkate alınarak hazırlanmıştır. Türkiye'nin Ekonomi Reformları Eylem Planı ile İnsan Hakları Eylem Planı'nda GVKT'nin aktarıma ilişkin hükümleri esas alınarak KVKK'da değişikliğe gidilmesinin amaçlandığı da açıkça belirtilmiştir. Bu kapsamda EDPB'nin belirttiği kriterlerin KVKK bakımından:

- İlgili işleme faaliyeti bakımından KVKK'ya tâbi olan bir veri sorumlusunun veya veri işleyenin bulunması,
- ilgili veri sorumlusunun veya veri işleyenin işleme faaliyeti konusu kişisel verileri ileterek veya başka yollarla ifşa ederek başka bir veri sorumlusu,

[127] **A.e.**, s. 6.
[128] **A.e.**
[129] **A.e.**

ortak veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından kullanılabilir hale getirmesi,

- verilerin aktarıldığı veri sorumlusu, ortak veri sorumlusu veya veri işleyenin KVKK'ya tâbi olup olmadığına bakılmaksızın yurt dışında bulunması

şeklinde kabul edilmesinin ve uygulanmasının gerektiği görüşündeyiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YETERLİ KORUMANIN BULUNMASI VE UYGUN KORUYUCU ÖNLEMLERİN ALINMASI DURUMUNDA KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI

Kişisel verilerin aktarılacağı yerde verilere ilişkin yeterli koruma seviyesinin sağlandığına dair yetkili makam kararının bulunması halinde, kişisel verilerin KVKK m.9/f.2/a bendi kapsamında yurt dışına ve GVKT m.45/f.1 kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılabileceği düzenlenmiştir. Geçerli bir yeterlilik kararı bulunmuyorsa, ilgili hukuki düzenleme kapsamında belirtilen uygun koruyucu önlemlerin alınması halinde aktarımın gerçekleştirilmesi mümkündür. KVKK bakımından uygun koruyucu önlemler olarak KVKK m.9/f.2/b bendi kapsamında yeterli bir koruma taahhüt edilebilmekte veya bağlayıcı şirket kurallarına dayanılabilmektedir. GVKT bakımından ise kamu idareleri veya organları arasındaki düzenlemeler (GVKT m.46/f.2/a bendi ve f.3/b bendi), standart sözleşme maddeleri (GVKT m.46/f.2/c ve d bendi), bağlayıcı şirket kuralları (GVKT m.46/f.2/b bendi ve m.47), onaylı davranış kuralları (GVKT m.46/f.2/e bendi), onaylı belgelendirme mekanizmaları (GVKT m.46/f.2/f bendi) veya ad hoc niteliğindeki özel sözleşme maddeleri (GVKT m.46/f.3/a bendi) kapsamında uygun koruyucu önlemler alınabilmektedir.

Türkiye ile AB kapsamında tâbi olunan mevzuatların ve aktarıma ilişkin benimsenen yaklaşımların farklı olmasının bir sonucu olarak, yeterli korumanın bulunması ve uygun koruyucu önlemlerin alınmasına ilişkin yapılan değerlendirmelerde ilgili yetkili denetim makamları tarafından dikkate alınan kriterler arasında farklılıklar bulunmaktadır. AB'nin bölgesel bir örgüt olması itibariyle konu hakkında GVKT'de öngörülen usul de KVKK hükümlerinden ayrılmaktadır.

Çalışmamızın bu bölümünde, yeterli korumanın sağlandığına dair yeterlilik kararları ile uygun koruyucu önlemlerin alınması için başvurulabilecek yollar, usul ve esas bakımından farklılıkları dikkate alınarak KVKK ve GVKT için ayrı ayrı

incelenecektir. KVKK bakımından ilgili aktarım yollarının etkin bir şekilde kullanılabilmesi konusunda uygulamada yaşanan sorunlar tespit edilecek ve yerleşmiş bir uygulaması olan GVKT hükümleri dikkate alınarak çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

I. KVKK KAPSAMINDA YETERLİ KORUMANIN BULUNMASI, TAAHHÜTTE BULUNMA VE BAĞLAYICI ŞİRKET KURALLARI

A. KVKK Kapsamında Yeterli Korumanın Bulunması

1. Genel Olarak

KVKK m.9/f.2 uyarınca kişisel veriler için m.5/f.2'de ve m.6/f.3'te belirtilen işleme şartlardan birinin varlığı ve verinin aktarılacağı yabancı ülkede verilere yönelik yeterli korumanın bulunması halinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın yurt dışına veri aktarımı gerçekleştirilebilir. Aktarım için yeterli korumanın bulunmasının yeterli görülmesi ve farklı ek şartların aranmaması itibariyle veri aktarımının hızlı ve maliyetsiz bir şekilde gerçekleştirilmesine imkân tanıdığından avantajlı bir aktarım yoludur. Bu bakımından verilerin yurt dışına aktarılması düşünülüyorsa öncelikle aktarımın yapılacağı yabancı ülkede yeterli korumanın bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi uygun olacaktır. Veri aktarımı birden çok ülkeye yapılacaksa bu değerlendirmenin ilgili her bir ülke bakımından ayrı ayrı yapılması gerekecektir.

KVKK m.9/f.3 uyarınca yeterli korumanın bulunduğu ülkeler Kurul tarafından belirlenerek ilan edilir. Kurul'un bu değerlendirme bakımından dikkate alacağı kriterler KVKK m.9/f.4'te düzenlenmiştir. İlgili hüküm uyarınca yeterli korumanın bulunup bulunmadığına karar verilirken:

- Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler,
- veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumu,

- her somut veri aktarımına ilişkin olarak kişisel verinin niteliği, işleme amacı ve süresi,
- aktarım yapılacak ülkenin konuyla ilgili mevzuatı ve uygulaması,
- aktarım yapılacak ülkedeki veri sorumlusu tarafından taahhüt edilen önlemler,
- ihtiyaç duyulması hâlinde ilgili kurum ve kuruluştan alınan görüş

dikkate alınır. Ancak Kurul tarafından henüz yeterli korumanın bulunduğu ülkeler belirlenmemiş ve liste olarak yayımlanmamıştır.

Kurul tarafından yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin ilan edilmesi halinde, bu listenin süresiz olarak geçerli olması söz konusu olmayacaktır. Yabancı bir ülkede kişisel veriler bakımından yeterli koruma seviyesinin sağlanması, ilgili ülkenin mevcut durumuyla ilgili bir tespittir ve dinamik bir süreç olması itibariyle takibinin yapılması gerekmektedir[1]. Bu bakımından yeterlilik kararına dayanarak kişisel veri aktaracak olan veri sorumlusu, aktarımı gerçekleştirmeden önce yeterlilik kararının hala geçerli olup olmadığını kontrol etmelidir. Nitekim yeterli korumanın bulunduğuna ilişkin kararlar Kurul tarafından periyodik olarak gözden geçirilerek gerektiğinde tadil edilebilir, askıya alınabilir veya ilga edilebilir[2]. GVKT m.45/f.3'te yeterlilik kararı verilen ülkedeki gelişmelerin göz önünde bulundurulması ve en az dört yılda bir kez gerçekleştirilecek periyodik gözden geçirme mekanizmasının kurulması gerektiği düzenlenmiştir. İlgili hükümden anlaşıldığı üzere GVKT bakımından periyodik gözden geçirme süresi ilgili ülke ile yeterlilik kararına göre belirlenecek ve bu süre dört yılda bir kereden az olmayacaktır. Türkiye'nin KVKK'yı GVKT ile uyumlu hale getirme hedefleri kapsamında Kurul'un yeterlilik kararı vereceği ülkeler bakımından periyodik gözden geçirme süresi olarak benzer bir sürenin kabul edilmesi yerinde olacaktır.

[1] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 201; Duque de Carvalho, **a.g.m**, s. 64.
[2] Bkz. Kurul'un 26.10.2020 tarihli Yurt Dışına Veri Aktarımı Kamuoyu Duyurusu.

Yukarıda belirttiğimiz üzere Kurul tarafından henüz yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin listesi yayımlanmadığı için uygulamada KVKK m.9/f.2/a bendine dayanarak yurt dışına veri aktarımı gerçekleştirilememektedir. Hızlı, maliyetsiz ve güvenli bir şekilde veri aktarımını gerçekleştirme imkânı sağlayan bu yola başvurulamaması, uygulamada aktarıma ilişkin alternatifleri azaltmakta ve işleme faaliyetinin niteliğine uygun olmamasına karşın veri sorumlularını diğer aktarım yollarına başvurmaya mecbur bırakabilmektedir. KVKK'nın 2016 yılında yürürlüğe girmesine karşın henüz yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin belirlenmemiş olmasının büyük bir eksiklik olduğu belirtilmelidir. Nitekim 16.11.2017 tarihli ve 30242 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kişisel Verileri Koruma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmelik m.7/f.1/h bendi uyarınca yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin belirlenip ilan edilmesi, Kurul'a tanınan bir yetki olmanın yanı sıra Kurul tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdir[3]. Ancak yeterlilik kararında karşılıklılık unsuru gibi diplomatik ilişkileri ilgilendiren bir kriterin aranması itibariyle konunun tek başına Kurul'un inisiyatifinde olmadığı da kabul edilmelidir. Ekonomi Reformları Eylem Planı ve İnsan Hakları Eylem Planı'ndaki kişisel verilere ilişkin hedefler kapsamında yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin listesinin Kurul tarafından en kısa süre içerisinde yayımlanmasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

2. Yeterli Korumanın Bulunduğu Ülkelerin Belirlenmesi

Kurul'un 02.05.2019 tarihli ve 2019/125 sayılı kararı kapsamında yeterli korumanın bulunduğu ülkeler değerlendirilirken Kurul tarafından göz önüne alınacak kriterler açıklanmıştır[4]. Halihazırda KVKK m.9/f.4'te Kurul tarafından değerlendirilecek unsurlar belirtilmiş olmakla beraber, Kurul'un yayımladığı bu form ile geniş kapsamlı ilgili unsurlardan kastedilenin ne olduğu daha açık bir şekilde ortaya

[3] Kişisel verilere ilişkin yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin belirlenip ilan edilmesinin Kurul'un bir görevi olduğu ve bu yapılmadan yeterli korumanın bulunmadığı ülkelerin tespitinin mümkün olmayacağına dair görüş için bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 14-15.
[4] Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5469/-Yeterli-korumanin-bulundugu-ulkelerin-tayininde-kullanilmak-uzere-olusturulan-form-hakkindaki-02-05-2019-tarihli-ve-2019-125-sayili-Kurul-Karari, 26 Ekim 2021.

konulmuştur. İlgili kriterler, Kurul'un yayımladığı formdaki açıklamalar doğrultusunda aşağıdaki alt başlıklar kapsamında incelenecektir.

a. Karşılıklılık Durumu

KVKK m.9/f.4/b bendinde düzenlenen karşılıklılık durumunun bulunması, yeterli koruma değerlendirmesinde öne çıkan bir kriterdir. Milletlerarası hukukta mütekabiliyet ilkesi, devletler arasında eşitliğin sağlanması amacıyla devletlerin birbirlerinin vatandaşlarına aynı nitelikle hakları tanımasına ilişkindir[5]. Karşılıklılık, yurt dışına aktarım bakımından yeterli korumanın bulunduğu ülkeler belirlenirken dikkate alınan bir kriter olarak ise ilgili devletlerin Türkiye'ye yönelik mevcut bir yeterlilik kararının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi anlamına gelmektedir.

Hukukun diplomasiyle olan ilişkisi inkâr edilmemekle beraber, Kurul'un karşılıklılık unsurunu mutlaka karşılanması gereken bir şart olarak kabul etmesi halinde güvenli ülke ilan edilmesinin önüne büyük bir engel konulmuş olacaktır. Kurul'un 26.10.2020 tarihli kamuoyu duyurusunda, Dışişleri Bakanlığı ile yeterli koruma sağlayan ülkeler hakkındaki yazışmalarda karşılıklılık unsurunun öne çıktığı, müzakerelerin her hal ve şartta yeterlilik kararının karşılıklı olması yönünde yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bakımdan karşılıklılık unsuruna fazlasıyla öncelik verildiği anlaşılmaktadır. Günümüzde devletler arasındaki ilişkiler hızlı bir şekilde değişebilmektedir. Bu hususun yeterli korumanın bulunduğu ülke olarak ilan edilme ve ilan edilmiş olan ülkeler bakımından bu statünün korunması noktasında hukuki güvensizliğe yol açabileceği belirtilebilir. Doktrindeki bir görüş, KVKK m.9/f.4 kapsamında düzenlenen kriterlerin bir yabancı ülke tarafından mutlaka tam olarak karşılanmasının aranması halinde bu hüküm ile getirilen düzenin ve Kurul'un somut olay özelinde değerlendirme yapma şeklindeki takdir yetkisinin ortadan kalkacağı şeklindedir[6]. Karşılıklılığın zorunlu bir unsur olarak görülmesi halinde

[5] Süleyman Dost, "Milletlerarası Hukukta Mütekabiliyet İlkesi", **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 2, 2015, s. 1-37, s. 7, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/213509, 2 Aralık 2021.
[6] Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 14.

uygulamada m.9/f.4'teki diğer kriterlerin değerlendirilmesinin bir anlamı kalmayacaktır. Nitekim bu durumda somut olay özelinde karşılıklılık engelinin aşılamaması halinde diğer kriterlerin varlığının veya yokluğunun Kurul'un vereceği karar üzerinde herhangi bir etkisi olmayacaktır. Yukarıda belirtilen sebepler kapsamında KVKK m.9/f.4'te düzenlenen diğer kriterlerin gereği sağlanmasına karşın sadece ilgili devletin Türkiye'ye yönelik bir yeterlilik kararının bulunmamasına dayanarak yeterlilik kararı verilmesinden kaçınılmasının uygun olmayacağı görüşündeyiz.

GVKT m.45/f.1 kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından verilen yeterlilik kararlarının üçüncü ülkedeki bir bölgeye, spesifik sektöre veya uluslararası kuruluşa ilişkin olması mümkündür. Kurul'un aradığı karşılıklılık kriterinin sağlanması zor olmakla beraber, KVKK m.9/f.3'te spesifik sektörlere ilişkin yeterlilik kararı alınabileceğinin düzenlenmesinin uygulamada yeterlilik kararlarına ilişkin yaşanan sıkıntıları rahatlatabileceği kanaatindeyiz. Spesifik bir sektör kapsamında kişisel veriler bakımından yeterli korumanın sağlanıp sağlanmadığına dair yapılacak değerlendirmenin kapsamı bir üçüncü ülkeye göre daha dar olacağı için karşılıklılık dahil Kurul'un yeterli korumaya ilişkin aradığı kriterlerin karşılanması daha kolay olacaktır.

b. Aktarım Yapılacak Ülkenin Mevzuatı ve Uygulaması

KVKK m.9/f.4/ç bendinde, verilerin aktarılacağı ülkenin konuyla ilgili mevzuatının ve uygulamasının yeterli korumanın varlığı bakımından değerlendirileceği düzenlenmiştir. Kurum bu kapsamda mevzuat ve uygulama incelemesi yaparken; kişisel verilerin korunmasının anayasal bir hak olmasını, verilerin korunmasına dair temel kanunun ve ikincil düzenlemelerin bulunmasını, bu düzenlemelerin Türk mevzuatıyla uyumlu olmasını, uygulamaya ilişkin rehber ve yayınların bulunmasını dikkate alacaktır[7]. Yine KVKK'da yer alan düzenlemelere

[7] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Yeterli Korumaya Sahip Ülkelerin Belirlenmesinde Esas Alınacak Kriterler", s.1-2, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a68d64da-0985-4bf4-ac79-60dae065d355.docx, 10 Ocak 2022.

paralel olarak verilerin korunmasına ilişkin temel kavramların, genel ilkelerin, işleme şartlarının ve ilgili kişi haklarının KVKK ile uyumu; işleme faaliyetinin şeffaflık ilkesine uygun olduğunu gösteren hukuki teminatların bulunması, uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli teknik ve idari tedbirlerin alınması zorunluluğu, veri ihlallerine karşı mekanizmalar ve veri aktarım sistemi değerlendirilmektedir[8].

KVKK ve ikincil düzenlemelerin hazırlanmasında ağırlıklı olarak yararlanılan, Türkiye ile karşılaştırıldığında uzun süredir yürürlükte bulunan ve uygulaması yerleşmiş olan AB mevzuatı göz önünde bulundurulduğunda, AB'ye üye devletler için yeterlilik kararının verilmesi gerektiğine dair bir görüş bulunmaktadır[9]. Ekonomi Reformları Eylem Planı ile İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında GVKT'nin aktarıma ilişkin hükümleri esas alınarak KVKK'da değişikliğe gidilmesinin amaçlanmasından, GVKT'nin aktarım bakımından daha kapsamlı bir koruma sağladığının kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan karşılıklılık unsuru haricinde aranan diğer şartları taşıyan AB'ye üye devletler bakımından yeterlilik kararının verilmesi gerektiği görüşüne katılıyoruz.

c. Bağımsız Veri Koruma Otoritesinin Bulunması

Bağımsız veri koruma otoritesinin bulunması kriteri KVKK m.9/f.4'te ayrıca düzenlenmemiştir. Ancak Kurum tarafından bağımsız veri koruma otoritesinin bulunması, yapısı, görev ve yetkileri, denetim yetkisi, kararlarına karşı başvuru yolunun bulunup bulunmaması da yeterli korumanın varlığı bakımından değerlendirilecek bir unsur olarak ifade edilmiştir[10]. Nitekim ilgili ülkede verilerin korunmasına ilişkin mevzuata uygunluğun sağlanması ve ilgili kişi haklarının etkili bir şekilde kullanılabilmesi için verilerin korunmasına ilişkin bağımsız bir makamın varlığı elzemdir.

[8] **A.e.**
[9] Dülger, **a.g.e.**, s. 332; Dülger, "Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 108 Sayılı Sözleşme Hakkındaki Kararı ve Yurt Dışına Veri Aktarımı Sorunu", s. 4.
[10] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Yeterli Korumaya Sahip Ülkelerin Belirlenmesinde Esas Alınacak Kriterler", s. 2.

d. Uluslararası Antlaşmalar, Uluslararası Kuruluşlar, Küresel ve Bölgesel Örgütler

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, KVKK m.9/f.4/a bendinde yeterli korumanın varlığı bakımından değerlendirilecek bir kriter olarak belirtilmiştir. Kurum bu kriteri uluslararası antlaşmalar, uluslararası kuruluşlar, küresel ve bölgesel örgütler olarak genişletmiştir[11]. Verilerin korunmasıyla ilgili uluslararası antlaşmalara taraf olma ve uluslararası kuruluşlara üye olma kriteri kapsamında; 108 sayılı Sözleşme, 181 sayılı Ek Protokol, Ceza İşlerinde Karşılıklı Yardım Avrupa Sözleşmesine Ek 2'nci Protokol (CETS 182), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, International Conference of Data Protection and Privacy Commissioners ve Global Privacy Enforcement Network sözleşmeleri özellikle değerlendirilecektir[12]. Türkiye'nin üye olduğu küresel ve bölgesel örgütlere üye olma da ayrı bir kriter olarak belirtilmiştir[13].

e. Ticaret Hacmi

Kurum, KVKK m.9/f.4'te düzenlenmemiş olmasına karşın yeterli korumanın varlığına ilişkin değerlendirilecek başka bir kriter olarak ilgili ülke ile yürütülen ticaret hacmini belirtmiştir[14]. Diplomatik ilişkilerle de bağlantılı olarak yabancı ülkelerle olan mevcut ve potansiyel ticari ilişkiler yurt dışına veri aktarımını kaçınılmaz hale getirmektedir. Ancak aktarım yapılacak ülkedeki verilere ilişkin koruma seviyesinin yeterliliğinin mevcut mevzuat ve uygulama kapsamında değerlendirilmesi gerekirken ticaret hacminin dikkate alınmasının uygun olmayacağı yönünde bir görüş bulunmaktadır[15]. Ülkeler arasındaki ticaret gerçek ve tüzel kişiler arasında veri aktarımı yapılmasını zorunlu kıldığından, ticaret hacminin yeterlilik kararının verilmesinin önemini vurguladığı kanaatindeyiz. Bu bakımdan yeterlilik kararı için

[11] **A.e.**
[12] **A.e.**
[13] **A.e.**
[14] **A.e.**
[15] Dülger, **a.g.e.**, s. 332.

belirli bir oranda ticaret hacminin aranmasının uygun olmayacağı, ancak aktarım yapılacak ülkenin mevzuatının ve uygulamasının veriler açısından yeterli seviyede koruma sağlaması gibi önemli kriterlerin sağlanması halinde mevcut veya potansiyel ticaret hacminin yeterlilik kararının verilmesinin gerekliliğini göstereceği görüşündeyiz.

B. KVKK Kapsamında Taahhütte Bulunma

1. Genel Olarak

KVKK m.9/f.2/b bendi uyarınca verilerin aktarılması istenen yabancı ülkede yeterli koruma bulunmuyorsa, Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmesi ve Kurul'un iznini alması şartıyla ilgili kişinin açık rızasını almadan verileri yurt dışına aktarması mümkündür. KVKK m.9/f.2/b bendi sadece veri sorumlularının başvurabileceği bir yöntem olarak düzenlenmiş olsa da Kurul tarafından Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yeterli korumanın bulunmadığı ülkedeki veri işleyene aktarım da bu kapsama dahil edilmiştir[16]. Nitekim yurt dışındaki veri sorumlusuna ve veri işleyene veri aktarımı için hazırlanacak sözleşmede yer alması gereken asgari unsurlar Kurum tarafından yayımlanmış, veri sorumlusu ve veri işleyene aktarım için ayrı taahhütname şablonları paylaşılmıştır[17].

Kurum'un veri sorumlusundan veri işleyene aktarıma ilişkin yayımladığı taahhütname şablonunun konu kısmında, Türkiye'de yerleşik veri sorumlusu tarafından verilere ilişkin yeterli koruma bulunmayan bir ülkede yerleşik veri işleyene yapılacak aktarımlar bakımından dayanılabilecek bu sözleşmenin KVKK m.12/f.2'ye istinaden hazırlandığı belirtilmiştir[18]. Doktrindeki bir görüş; KVKK m.9/f.2/b

[16] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 927.
[17] Kurum'un yayımladığı ilgili taahhütname şablonları için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5255/Taahhutnameler, 5 Ocak 2022.
[18] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri İşleyene Aktarım", s. 3, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d4ef9857-ff4e-4c5b-925c-fdd3e4eca73d.doc, 5 Ocak 2022.

bendinin açıkça sadece Türkiye'de ve yurt dışında yerleşik veri sorumluları arasında yapılacak aktarımlara yönelik düzenlenmiş olmasına karşın Kurul'un KVKK m.9/f.2/b bendi ile m.12/f.2'ye dayanak Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yurt dışında yerleşik veri işleyene aktarımı KVKK m.9/f.2/b bendi kapsamında kabul etmesini eleştirmiş ve burada Kurul'un KVKK m.22/f.1/a-e ve g bentlerine dayanmasının uygun olacağını belirtmiştir[19]. KVKK m.12/f.2 hükmü, veri sorumlunun işleme faaliyeti için veri işleyenden yararlanması halinde veri sorumlusu ile veri işleyenin veri güvenliğine ilişkin KVKK m.12/f.1'de düzenlenen tedbirlerin alınması konusunda müştereken sorumlu olmasına ilişkindir. Bu hükmün tek başına Kurum tarafından KVKK m.9/f.2/b bendinin kapsamına yönelik bir düzenleme yapılması için yeterli bir gerekçe sağlamadığı görülmektedir. KVKK m.22/f.1/a-e ve g bentlerinde Kurul'un çeşitli görev ve yetkileri düzenlenmiş olup m.22/f.1/e bendinde Kurul'un görev alanı ile Kurum'un işleyişine ilişkin konularda, m.22/f.1/g bendinde ise veri sorumlusunun ve temsilcinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenleyici işlemler yapabileceği belirtilmiştir.

Kurul'un veri sorumlusundan veri işleyene aktarımlar bakımından taahhütnameye dayanılmasını kabul etmesi bir kanun hükmünde kararname, tüzük veya yönetmelikle değil, Kurum'un internet sitesinde 16.05.2018 tarihli ve "Yurtdışına Veri Aktarımında Veri Sorumlularınca Hazırlanacak Taahhütnamede Yer Alacak Asgari Unsurlar" başlıklı duyuru ile söz konusu olmuştur[20]. Bu kabulün kaynağının Kurul'un adsız düzenleyici işlemi olması itibariyle KVKK m.9/f.2/b bendi kapsamında veri sorumlusundan veri işleyene aktarım yapılmasının dayanağı olarak KVKK m.22'nin gösterilmesinin uygun olacağı yönündeki doktrin görüşüne katılıyoruz. Ancak Kurul'un takdir yetkisi çerçevesinde düzenleyici işlem yapması mümkün olmakla beraber KVKK m.9/f.2/b bendi açıktır. Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yurt dışında yerleşik veri işleyene yapılacak aktarımları bu madde

[19] Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 12. Ayrıca Türkiye'de yerleşik veri işleyenden yurt dışında yerleşik veri işleyene yapılacak aktarımların Kurul'un KVKK m.22/f.1/a ve e bentlerinde belirtilen yetkileri kapsamında düzenlenebileceğine dair görüş için bkz. **a.e.**

[20] Kurul'un ilgili duyurusu için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4236/Yurtdisina-Veri-Aktariminda-Veri-Sorumlularinca-Hazirlanacak-Taahhutnamede-Yer-Alacak-Asgari-Unsurlar, 18 Şubat 2022.

kapsamında kabul etmek hükmün kapsamını genişletici niteliktedir. Bu bakımdan veri sorumlusundan veri işleyene aktarımın taahhütnameye dayanarak yapılabileceği hususunun KVKK m.9/f.2/b bendinde açıkça düzenlenmesinin uygun olacağı görüşündeyiz.

Kurul, verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin taahhütlere izin verip vermeyeceğine KVKK m.9/f.4'te belirtilen kriterleri dikkate alarak karar vermektedir. Kurul tarafından yeterli korumaya sahip ülkeler belirlenirken de aynı kriterler kapsamında değerlendirme yapılmaktadır. Ancak Kurul'un taahhütnameleri inceleyip izin verme veya reddetme şeklindeki kararını açıklaması için herhangi bir süre sınırlaması getirilmemiştir[21]. Bu durum yurt dışına aktarım için yaptığı taahhütname başvurusuna Kurul'un izin vermesini bekleyen veri sorumluları ile veri işleyenlerin işleme faaliyetlerinin geleceğini belirsiz hale getirmektedir.

Taahhütte bulunma, şirketler topluluğu gibi aralarında organik bağ bulunmayan ve farklı ülkelerde yerleşik olan şirketler arasındaki aktarımlar bakımından tercih edilebilecek bir yöntemdir[22]. Verilerin yurt dışındaki yeterli korumanın bulunmadığı ülkelerde faaliyet gösteren birden çok veri sorumlusuna veya veri işleyene yapılmak istenmesi halinde taahhütname yoluna başvurulacaksa ilgili veri sorumluları ve veri işleyenlerin yazılı taahhütlerinin ayrı ayrı alınması gerekir[23].

Kurum'un yayımladığı 09.02.2021 tarihli Taahhütname Başvurusu Hakkında Duyuru ile ilk defa Kurul tarafından izin verilen bir taahhütname başvurusundan kamuoyu haberdar olmuştur[24]. Daha ileriki tarihlerde farklı şirketlere ait izin verilen

[21] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar**, s. 35.
[22] Ünsal Özden, Uz, Karamustafaoğlu, **a.g.m.**, s. 23.
[23] Dülger, **a.g.e.**, s. 329.
[24] Duyuruda TEB Arval Araç Filo Kiralama Anonim Şirketi tarafından yapılan taahhütname başvurusunun değerlendirildiğinin ve ilgili veri aktarımına Kurul tarafından 09.02.2021 tarihinde izin verildiğinin belirtilmesiyle yetinilmiştir. Kurul'un 09.02.2021 tarihli duyurusu için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6867/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU, 10 Şubat 2020.

taahhütnameler de yapılan duyurular kapsamında açıklanmıştır[25]. Bu başvurulara konu olan veri aktarımlarının kapsamı ve şartları, aktarım yapılacak ülke gibi ayrıntılara ilgili duyurularda yer verilmemiştir. Kurum'un 07.05.2021 tarihli duyurusunda taahhütname hazırlanırken usule ve esasa ilişkin dikkat edilmesi gereken hususları belirtmesi yol gösterici niteliktedir. Ancak Kurul'un taahhütname başvurularını değerlendirme süresinin belirsizliği ile Kurul'dan izin alınana dek taahhütnameye dayanarak yurt dışına veri aktarımı yapılmasının mümkün olmaması, somut olay özelinde bu başvuru yolunu işlevsiz hale getirebilmektedir[26].

Kurul'un izin verdiği taahhütnamelerin detayları bilinmemekle beraber açık rıza haricindeki bir yolla uygulamada verilerin yurt dışına aktarımının mümkün olmasını olumlu bir gelişme olarak görüyoruz. Nitekim Kurul tarafından yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin henüz açıklanmamış olması ve bağlayıcı şirket kurallarından ancak çok uluslu grup şirketlerinin yararlanabilmesi karşısında uygulamada KVKK'ya uygun şekilde yurt dışına aktarımın gerçekleştirilebilmesi için dayanılabilecek alternatif yollara ihtiyaç bulunmaktadır.

2. Taahhütnamede Düzenlenmesi Gereken Hususlar

Yurt dışına aktarım kapsamında veri sorumlusunun kişisel verileri aktaracağı kişinin niteliğine göre taahhütnamede yer alması gereken hükümler değiştiği için

[25] 04.03.2021 tarihli duyuruda veri sorumlusu olan Amazon Turkey ve Amazon Turkey Yönetim Destek Hizmetleri Ltd. Şti.'nin taahhütname başvurularına 04.03.2021 tarihinde Kurul tarafından izin verildiği belirtilmiştir. Kurum'un 04.03.2021 tarihli duyurusu için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6898/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU, 28 Haziran 2021. 23.06.2021 tarihli duyuruda Turksport Spor Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.'nin (Decathlon Türkiye) taahhütname başvurusuna 22.06.2021 tarihinde izin verildiği ifade edilmiştir. Kurum'un 23.06.2021 tarihli duyurusu için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6985/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU, 27 Ağustos 2021. Kurum'un 24.06.2021 tarihli duyurusunda ise yapılan taahhütname başvurularından dört tanesine Kurul tarafından izin verildiği belirtilmiştir. İlgili duyuru için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6988/Kurum-Baskanimiz-Prof-Dr-Faruk-BILIR-TBMM-DijitalMecralar-Komisyonu-nda-Sunum-Gerceklestirdi, 28 Haziran 2021.

[26] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 928. Kurul'un 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararında; Amazon Turkey'in Kurul'un iznini almak için taahhütname mektuplarını Kurul'a sunduğu, ancak Kurul tarafından henüz bu konuda karar verilmediği için taahhütnameye dayanarak yurt dışına verilerin aktarılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Yurt dışına aktarımı içeren işleme faaliyetlerinin sürekli veya anlık olması fark etmeksizin aynı değerlendirme ve izin sürecine tâbi tutulmasının bu süreci işlevsiz hale getirdiğine dair görüş için bkz. **a.e.**

somut olay özelinde veri sorumlusu veya veri işleyen olup olmadığı dikkatli bir şekilde tespit edilmelidir [27] . Yukarıda belirtildiği üzere, Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yurt dışında yerleşik veri sorumlusuna veya veri işleyene yapılacak aktarımlar için dayanılabilecek iki farklı taahhütname şablonu Kurum tarafından yayımlanmıştır. Tarafların kişisel verilerin korunması için yeterli korumayı tesis edeceklerini, asgari olarak bu sözleşme hükümlerini içerecek şekilde taahhüt etmeleri gerekmektedir.

İlgili taahhütname şablonlarına uygun olarak hazırlanan taahhütnameler için KVKK m.9/f.2/b bendi uyarınca ayrıca Kurul'un izni alınmalıdır. KVKK'dan farklı olarak GVKT kapsamında ise Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilen ya da denetim makamı tarafından kabul edilip Avrupa Komisyonu tarafından onaylanan standart sözleşme maddelerinin kullanılması halinde ayrıca yetkili denetim makamının izninin alınması şartı aranmamaktadır[28]. KVKK kapsamında taahhütte bulunmanın yurt dışına aktarım bakımından hızlı ve işlevsel bir aktarım yolu haline gelmesi için Kurum'un yayımladığı taahhütname şablonlarının kullanıldığı durumlarda ayrıca Kurul'un izninin aranması şartının kaldırılmasının uygun olacağı görüşündeyiz.

Taahhütname kapsamında yurt dışına aktarım gerçekleştirilirken işleme faaliyetinin kapsamının değişmesi halinde taahhütname içeriğinde değişiklik yapılması gerekebilir. Taahhütname içeriğindeki her tür değişiklik için tekrar Kurul'un izninin alınmasının gerekip gerekmediği hususu Kurum tarafından taahhütname şablonlarında düzenlenmemiştir. Kurul'un taahhütname başvurularını değerlendirme süresinin belirsizliği de göz önünde bulundurulduğunda, her türlü değişiklik için tekrar Kurul izninin aranması bu aktarım yolunu oldukça işlevsiz kılacak ve izin alınana kadar yurt dışına aktarım yapılmasını engelleyecektir. Kurum'un yayımladığı taahhütname şablonlarının kullanıldığı hallerde ayrıca Kurul'un izninin alınması

[27] Ünsal Özden, Uz, Karamustafaoğlu, **a.g.m.**, s. 23.
[28] Bkz. GVKT m.46/f.2/c ve d bendi. GVKT m.46 uyarınca standart sözleşme maddelerinin Avrupa Komisyonu veya yetkili denetim makamına onay için sunulmasının veri aktaran ile veri alan arasındaki hukuki ilişkinin gerektirdiği kadarıyla ve ilgili veri aktarımına yönelik hazırlanan kısımla sınırlı olduğu, Kurul'un KVKK m.9/f.2/b bendi kapsamında taahhütnamelere izin vermesinin ise sözleşmeye değil aktarıma ilişkin olduğuna dair bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 48-49.

şartının kaldırılması durumunda bu sorun da ortadan kalkacaktır. Bu yapılmıyorsa en azından taahhütname içeriğinde esaslı olan ve esaslı olmayan değişiklikler arasında ayrım yapılması ve sadece esaslı değişiklikler için Kurul'un izninin aranması uygun olacaktır.

Kurum'un Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yabancı ülkede yerleşik veri sorumlusuna yapılacak aktarımlara ilişkin paylaştığı taahhütname şablonunun 1. maddesinde, taahhütname kapsamında verileri aktaran veri sorumlusu için "*veri aktaran*" ve verilerin aktarıldığı veri sorumlusu için "*veri alıcısı*" kavramlarının kullanılması tercih edilmiştir[29]. Bu taahhütname kapsamında veri aktaranın taahhüt ettiği bazı hususlar aşağıdaki şekildedir:

- verileri KVKK ve ilgili diğer mevzuata uygun işleyeceği ve aktaracağı (m.1/a bendi),
- gerekli her türlü teknik ve idari tedbiri alacağı ve bu tedbirlerin veri alıcısı tarafından alındığından emin olacağı (m.1/b bendi),
- veri alıcısının taahhütname kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirebilecek teknik ve idari yeterliliğe sahip olduğu (m.1/k bendi),
- aktarılan verilerin KVKK ve sözleşme hükümlerine uygun olarak işleneceğini veri alıcısına bildireceği (m.1/c bendi),
- veri alıcısına tâbi olduğu KVKK ve ilgili diğer mevzuat hakkında bilgi vereceği (m.1/d bendi),
- verilerin kanuna aykırı olarak başkaları tarafından elde edilmesi halinde veri aktarana bildirimde bulunması gerektiği hakkında veri alıcısına bilgilendirme yapacağı (m.1/e bendi),
- veri alıcısı tarafından sözleşmedeki yükümlülükler ihlal edilirse veri aktaranın ilgili ihlal giderilene kadar aktarımı askıya alabileceği veya

[29] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri Sorumlusuna Aktarım", s. 3, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/9243078f-3a85-4f02-ae4b-e9b18048f43f.doc, 5 Ocak 2022. Kurum, veri sorumlusundan veri sorumlusuna aktarıma ilişkin taahhütnamede kullandığı bu kavramları veri sorumlusundan veri işleyene aktarıma ilişkin taahhütname için kullanmayı tercih etmemiştir. Bu sebeple veri aktaran ile veri alıcısı kavramlarının KVKK m.9 genelinde yurt dışına aktarımın tarafları bakımından kullanıldığından bahsedilemeyecektir.

sözleşmeyi feshedebileceği (m.1/i bendi) ve bu hususu en kısa sürede Kurul'a bildireceği (m.1/j bendi)[30].

Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yabancı ülkede yerleşik veri sorumlusuna yapılacak aktarımlar bakımından veri alıcısının taahhütname kapsamında taahhüt ettiği bazı hususlar ise aşağıdaki şekildedir:

- kişisel verilerin güvenliği için gerekli her türlü teknik ve idari tedbiri alacağı (m.2/a bendi),
- kişisel veriler veri alıcısı adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işleniyorsa gerekli tedbirlerin alınması konusunda bu kişilerle birlikte müştereken sorumlu olacağı ve bu kişilerin işleme faaliyetini sadece veri alıcısının talimatlarına uygun şekilde gerçekleştirmekle yükümlü olacağı (m.2/b bendi),
- KVKK veya sözleşmeye uygunluk sağlanamazsa veri aktarana derhal bilgilendirme yapacağı (m.2/c bendi),
- aktarılacak verilere ilişkin sözleşmeye aykırı herhangi bir ulusal düzenlemeye tâbi olmadığı (m.2/d bendi),
- taahhütname kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirebilecek teknik ve idari yeterliliğe sahip olduğu (m.2/i bendi),
- sözleşmenin feshi veya yürürlüğünün sona ermesi halinde veri aktaranın tercihine göre verileri yedekleriyle beraber veri aktarana geri göndereceği veya yok edeceği (m.2/h bendi)[31].

Taahhütnamede öne çıkan ve uygulamada karşı tarafla uzlaşmada sıkıntı çıkarabilen bir hüküm ise veri aktaranın veri alıcısının yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğine yönelik denetim yapma ve yaptırma yetkisinin bulunmasıdır (m.2/g bendi)[32]. Uygulamada taraflar çoğu zaman ticari sır gibi gizli nitelikli bilgilerinin ifşa olmasından çekindiği için bizzat sözleşme tarafınca denetim yapılmasını kabul

[30] **A.e.**, s. 3-4.
[31] **A.e.**, s. 4-5.
[32] **A.e.**, s. 5.

etmeme eğilimindedir. Veri alıcısı tarafından taahhüt edilen bir diğer husus, taahhütnameye konu olan verileri "*alt işverene*" aktarması gerekirse veri aktaranı ispat edilebilir şekilde bilgilendirip onayını alacağı ve alt işverenle arasındaki sözleşmenin asgari olarak "*veri aktaran ile veri alıcısı arasındaki sözleşmenin ve taahhütnamenin hükümlerini*" içermesi gerektiği şeklindedir (m.2/j bendi)[33]. 4857 sayılı İş Kanunu m.2 uyarınca alt işveren, asıl işverenin işyerinde yürüttüğü yardımcı işlerde veya asıl işin bir bölümünde teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işleri almakta ve bu işler için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde ve ilgili işte çalıştırmaktadır. Alt işveren kavramının taahhütname şablonunda Kurum tarafından sehven kullanıldığı ve kastedilenin "*alt veri işleyen*" olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu hükümle amaçlanan, sözleşme konusu hizmeti ifa ederken veri alıcısı tarafından gerçekleştiren sonraki aktarımlar bakımından da verilerin taahhütname hükümleri kapsamında korunmasıdır. Veri sorumlusu ile veri işleyen arasındaki kişisel veri işleme sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerin bu sözleşmeden bağımsız bir sözleşmeyle başka bir veri işleyene bırakılması halinde alt işleme söz konusu olmaktadır[34]. Bu kapsamda alt işlemeyi gerçekleştiren taraf bakımından ise alt işveren kavramının değil, alt veri işleyen kavramının kullanılması gerekmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere, veri alıcısının verileri aktaracağı alt veri işleyenle arasındaki sözleşmede asgari olarak veri aktaran ile veri alıcısı arasındaki sözleşmenin ve taahhütnamenin hükümlerinin bulunması gerektiği düzenlenmiştir[35]. Burada veri alıcısından alt veri işleyene yapılacak veri paylaşımı için ayrıca Kurul'un izninin alınmasının aranmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Kurul izni, Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yurt dışında yerleşik veri sorumlusuna veya veri işleyene yapılacak aktarımlar bakımından gerekmektedir. Bu durumda ise alt veri işleyenin yerleşik olduğu yer konusunda bir sınır olmamakla beraber veri alıcısının yurt dışında yerleşik

[33] **A.e.**

[34] Taştan, **a.g.e.**, s. 129. Alt işleme hakkında daha detaylı bilgi için bkz. **a.e.**, s. 129-130.

[35] Benzer bir hüküm Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yurt dışında yerleşik veri işleyene aktarıma ilişkin taahhütname şablonunun m.2/h bendinde bulunmaktadır. Bu durumda veri işleyen ile alt veri işleyen arasındaki sözleşmenin asgari olarak "*veri sorumlusu ile veri işleyen arasındaki sözleşme ile taahhütname hükümlerini*" içermesi gerektiği düzenlenmiştir. Ayrıca veri sorumlusunun ispat edilebilir şekilde bilgilendirilmesi ve onayının alınması şartı aranmıştır. Bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri İşleyene Aktarım", s. 4.

bir gerçek veya tüzel kişi olduğu barizdir. Veri alıcısının Türkiye'de yerleşik bir veri sorumlusu olmaması itibariyle KVKK m.9/f.2/b bendinin mevcut uygulaması kapsamında veri aktaran olarak taahhütname şablonlarına dayanması söz konusu değildir. Burada değinilmesi gereken bir diğer husus, veri aktaran ile veri alıcısı arasındaki sözleşmenin veya taahhütnamenin hükümlerinin değişmesinin veri alıcısından alt veri işleyene yapılan aktarımı nasıl etkileyeceğidir. Bu durumda nasıl hareket edilmesi gerektiği ayrıca taahhütname şablonlarında düzenlenmemiştir. Ancak taahhütnamenin alt veri işleyene ilişkin mevcut hükmü karşısında veri alıcısı ile alt veri işleyen arasındaki sözleşmede de bu doğrultuda değişiklik yapılması gerekecektir.

Kurum'un Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yabancı ülkede yerleşik veri işleyene yapılacak aktarımlar bakımından hazırladığı taahhütname şablonu ile veri sorumlusundan veri sorumlusuna aktarıma ilişkin taahhütname şablonundaki bazı hükümler ortaktır. Örneğin verileri yurt dışına aktaran veri sorumlusunun, veri sorumlusundan veri sorumlusuna aktarımda olduğu gibi (m.1/k bendi) veri sorumlusundan veri işleyene aktarımda da diğer tarafın taahhütname kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirebilecek yeterliliğe sahip olduğunu taahhüt etmesi gerekmektedir (m.1/g bendi)[36].

Verilerin aktarıldığı tarafın veri işleyen olmasının bir sonucu olarak veri sorumlusundan veri işleyene aktarıma ilişkin taahhütnamede, veri sorumlusunun "*aktarılan verileri sadece kendisi adına ve KVKK ile sözleşme hükümlerine uygun işlemesi*" yönünde veri işleyene talimat vereceği düzenlenmiştir (m.1/d bendi)[37]. Buna karşılık olarak veri işleyenin de veri sorumlusu adına ve onun talimatlarına uygun şekilde veri işleyeceğini ve bunu sağlayamadığı hallerde veri sorumlusuna en kısa sürede bilgilendirme yapacağını taahhüt ettiği belirtilmiştir (m.2/b bendi)[38]. Ayrıca "*veri sorumlusu adına kişisel verilerin başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi*" söz konusuysa taahhütname kapsamındaki idari ve teknik tedbirlerin alınması bakımından veri sorumlusu ile veri işleyenin birlikte müştereken sorumlu

[36] **A.e.**, s. 3.
[37] **A.e.**
[38] **A.e.**, s. 4.

olacağı (m.3/a bendi) düzenlenmiştir[39]. İlgili maddeden yurt dışına aktarımın veri sorumlusu adına başka bir veri işleyen tarafından gerçekleştirilmesi söz konusuysa da taahhütnameye bu veri işleyenin değil, adına aktarım yapılan veri sorumlusunun taraf olabileceği anlaşılmaktadır. Bu durumda taahhütnameye taraf olmayan ve veri sorumlusu adına aktarımı gerçekleştiren veri işleyenin gerekli tedbirleri almamasının sonuçları bakımından veri sorumlusu ile verilerin aktarıldığı veri işleyenin sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Kurum, 07.05.2020 tarihli duyurusuyla taahhütname başvurularında usulen ve içeriğe ilişkin eksiklikler yapıldığı için başvurucular tarafından özellikle dikkat edilmesi gereken hususları açıklamıştır. Açıklama kapsamında taahhütname içerisinde taahhütname şablonunda yer alan hükümlerin asgari olarak aynen bulunması gerektiği, ilave hükümlerin ise ayrı bir başlık altında eklenebileceği ifade edilmiştir. Ancak bu kapsamda eklenecek ilave hükümler bakımından aktarıma konu veriler, işleme amacı, aktarımın gerçekleştirileceği elektronik ortam gibi hususlar değerlendirilmeli ve somut olay özelindeki ihtiyaca göre hareket edilmelidir[40]. Uyuşmazlık çözüm yollarının açıkça belirlenmesi ve hükümlerin KVKK haricindeki mevzuata da uygun olması önemlidir[41]. GVKT kapsamında yeterlilik kararı bulunmayan bir üçüncü ülkeye veya uluslararası kuruluşa aktarım için GVKT m.46/f.2/c bendi uyarınca Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilen standart sözleşme maddelerine (*standart contractual clauses*, SSM) dayanılabilmektedir[42]. Kurum'un yayımladığı taahhütnamelere benzer şekilde, GVKT m.46/f.2/c bendi kapsamında aktarım yapılmak isteniyorsa SSM'nin m.2/a bendi uyarınca SSM hükümlerinin değiştirilmemesi gerekmekte olup bu durumun istisnası olarak:

- Avrupa Komisyonu'nun sözleşmenin taraflarının niteliğine göre seçilmek üzere modül halinde belirttiği maddelerden uygun olanının seçilmesi,

[39] **A.e.**, s. 5.
[40] Metin Turan, **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, Güncellenmiş 2. bsk., Ankara, Seçkin, 2019, s. 148.
[41] **A.e.**
[42] Bu konu "Standart Sözleşme Maddeleri ve Ad Hoc Niteliğindeki Özel Sözleşme Maddeleri" başlığı kapsamında detaylı şekilde incelenecektir.

- SSM'nin ekindeki belgelere bilgilerin eklenmesi veya bilgilerin güncellenmesi belirtilmiştir[43].

Taahhütnamelerin eki olan Ek-1 içerisinde taraflara ve işleme faaliyetine ilişkin detaylara yer verilmesi beklenmekte ve muğlak ifadelerin kullanılmaması aranmaktadır[44]. Kurum'un 07.05.2020 tarihli duyurusunda örneğin aktarım için hangi veri işleme şartına dayanıldığının veri konusu kişi grubu, aktarım amacı ve veri kategorileri arasında bağ kurularak açıklanması gerektiği belirtilmiştir. Ek-1'de ayrıca alınacak teknik ve idari tedbirlere yer verilmesi ve en azından azami süre olarak işleme süresinin belirlenmesi gerekmektedir[45]. Taahhütnameye taraf olan verileri aktaran veri sorumlusu ile verilerin aktarıldığı veri sorumlusu veya veri işleyenin hukuki statülerine dair açıklamalara yer verilmelidir[46]. Kurum'un 07.05.2020 tarihli duyurusunda belirtildiği üzere, veri sorumlusundan veri işleyene aktarım bakımından veri sorumlusu ile veri işleyenin faaliyet alanı açıklanmalı; veri sorumlusunun veri aktarımına ve veri işleyenin aktarım sonrasındaki işleme faaliyetlerine ilişkin detaylar belirtilmelidir.

C. KVKK Kapsamında Bağlayıcı Şirket Kuralları

1. Genel Olarak

Kurum, 10.04.2020 tarihli Bağlayıcı Şirket Kuralları Hakkında Duyurusu ile Türk hukukunda yurt dışına veri aktarımı için başvurulabilecek yeni bir alternatif olarak bağlayıcı şirket kurallarını (BŞK) belirlemiştir[47]. İlgili duyuruda *"yeterli*

[43] Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilen ve 07.06.2021 tarihli Avrupa Birliği Resmî Gazetesi'nde yayımlanan SSM'nin tam metni için bkz. (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2021/914/oj?uri=CELEX:32021D0914&locale=en, 6 Ocak 2022.
[44] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri İşleyene Aktarım", s. 2; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri Sorumlusuna Aktarım", s. 2.
[45] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri İşleyene Aktarım", s. 2; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri Sorumlusuna Aktarım", s. 2.
[46] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri İşleyene Aktarım", s. 1; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumlusundan Veri Sorumlusuna Aktarım", s. 1.
[47] GVKT'de düzenlenen bağlayıcı şirket kuralları gibi uygun koruyucu önlemlerin Kurul'un KVKK kapsamındaki yetkileri doğrultusunda Türk hukukunda aktarım yolu olarak benimsenmesinin tek başına yurt dışına aktarıma ilişkin uygulamada yaşanan sorunları çözemeyeceği, GVKT'ye benzer bir şekilde

korumanın bulunmadığı ülkelerde faaliyet gösteren çok uluslu grup şirketleri için verilerin yurt dışına aktarımında kullanılan ve yeterli bir korumanın yazılı olarak taahhüt edilmesini sağlayan veri koruma politikaları" olarak tanımlanan BŞK'nın çok uluslu grup şirketleri için taahhütname yoluna kıyasen daha pratik bir çözüm olacağı ifade edilmiştir. Kuruluş yapıları, iş modelleri ve faaliyetleri bakımından şirketler topluluğunu oluşturan şirketler (grup üyeleri) arasında veri akışı kaçınılmazdır. BŞK'ya dayanarak veri sorumlusunun grup üyesi olan ve yurt dışında yerleşik diğer veri sorumlularına ve veri işleyenlere veri aktarımını hızlı bir şekilde gerçekleştirmesi sağlanabilir.

GVKT m.47 kapsamında "*binding corporate rules*" olarak özel bir hükümle düzenlenmesine karşın KVKK kapsamında BŞK'ya ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak 10.04.2020 tarihli duyuruda BŞK başvurularının KVKK m.9/f.2/b bendi uyarınca Kurul'un iznine tâbi olduğunun belirtilmesinden BŞK'nın taahhütname yolunun özel bir hali olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Özel bir düzenleme olması itibariyle BŞK'nın kapsamı ve başvuru usulüne ilişkin olarak ilgili duyuruyla birlikte yayımlanan Veri Sorumluları için Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu (BŞK Başvuru Formu) ile Veri Sorumluları için Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman (BŞK Yardımcı Dokümanı) dikkate alınmalıdır.

BŞK Başvuru Formu'nda yapılan BŞK tanımı uyarınca:

- şirketler topluluğuna bağlı Türkiye'de faaliyet gösteren veri sorumlusundan,
- grup üyesi olarak yurt dışında bir veya daha fazla ülkede faaliyet gösteren şirketler, teşebbüsler ile ortak bir ekonomik faaliyette bulunan veya veri işleme faaliyetine ilişkin ortak bir karar mekanizması bulunan veri sorumlularına

aktarımın niteliğine ve işleme amacına uygun olan sistematik bir düzenlemeye ihtiyaç olduğuna dair bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 48.

yapılacak veri aktarımları için BŞK'dan yararlanılabilir[48]. Veri sorumlusu niteliğindeki grup üyelerinin yanında grup içerisindeki faaliyetlere veri işleyen olarak dahil olan kişiler de BŞK kapsamındaki yükümlülüklere uygun hareket etmelidir[49]. Kurum, BŞK kapsamındaki işleme faaliyetlerinin tarafı olan veri sorumlusu ile veri işleyen arasında, "*Türk hukukunda geçerli yasal bir sözleşme ya da diğer bir hukuki işlemin*" (Hizmet Sözleşmesi) düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir[50]. Ayrıca veri sorumlusu tarafından özel veya genel nitelikte yazılı bir yetkilendirme yapılırsa BŞK ile bağlı olan veri işleyenin işleme faaliyeti için başka veri işleyenden yararlanabileceği, ancak:

- bu konuda genel bir ön iznin yeterli olup olmadığının veya veri işleyen özelinde verilecek özel bir iznin gerekip gerekmediğinin Hizmet Sözleşmesi'nde belirtileceği,
- genel nitelikte yetkilendirme söz konusuysa BŞK ile bağlı olan veri işleyenin diğer veri işleyenlere ilişkin değişiklikler konusunda veri sorumlusuna makul sürede bilgi vereceği

ifade edilmiştir[51]. Kurum'un bu açıklamayı veri işleyenin veri sorumlusunun önceden genel veya özel yazılı izni olmadan başka bir veri işleyeni görevlendiremeyeceğine ilişkin GVKT m.28/f.2 hükmünü dikkate alarak yaptığı anlaşılmaktadır. BŞK Yardımcı Dokümanı'nda kısaca Hizmet Sözleşmesi olarak belirtilen "*veri sorumlusu ile veri işleyen arasındaki kişisel veri işleme sözleşmesi*" kapsamındaki yükümlülüklerin, bu sözleşmeden bağımsız bir sözleşmeyle başka bir veri işleyene bırakılması halinde alt işleme söz konusu olmaktadır[52]. KVKK'da alt işlemeyi sınırlandıran GVKT m.28/f.2'ye benzer bir hüküm bulunmamaktadır[53].

[48] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 4, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/0aa5e8ce-8e4e-403c-a444-7212f581ad23.docx, 6 Ocak 2022.
[49] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 4.
[50] **A.e.**
[51] **A.e.**
[52] Taştan, **a.g.e.**, s. 129.
[53] **A.e.**

Çok uluslu bir grup şirketi olmak otomatik olarak yurt dışına veri aktarımı için BŞK'ya dayanılmasını gerektirmemektedir. Grup üyelerinin faaliyette bulunduğu ülkelerin Kurul tarafından yeterli korumanın bulunduğu ülkeler olarak belirlenmesi halinde KVKK m.9/f.2/a bendi kapsamında yurt dışı veri aktarımı gerçekleştirilebilir. Ancak Kurul henüz yeterli korumayı sağlayan herhangi bir ülke ilan etmemiş olduğundan mevcut durumda bu yöntemden yararlanılamayacaktır. Her bir veri aktarımı için ilgili kişilerin ayrı ayrı açık rızalarının alınması veya grup üyelerinin faaliyet gösterdiği ülkeler için farklı taahhütnamelerin hazırlanmasının ağır bir yük olduğunun kabulü gerekir. Açık rızanın ilgili kişiler tarafından her zaman geri çekilmesi mümkün olduğundan işleme faaliyetleri ağırlıklı olarak yurt dışına aktarım içeren şirketler için sürdürülebilir bir yöntem değildir. Bu sebeple BŞK'nın Türk hukukunda da benimsenmesi tarafımızca olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Ancak bu gelişmenin tek başına verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin uygulamadaki problemleri çözdüğünden bahsedilemez. Başvurabilmek için oldukça spesifik şartları bulunan BŞK'nın dar bir kesimi kapsaması ve farklı ülkelerdeki grup üyeleriyle ortak taslak kuralların hazırlanmasının uzun bir süreç olması, bu aktarım yoluna ilişkin yapılan eleştiriler arasındadır[54]. Bununla birlikte BŞK bakımından aranan şartların şirketleri GVKT'nin aradığı standartlara yaklaştırması ve KVKK kapsamındaki yükümlülüklerin gereğinin yerine getirildiği konusunda bir ispat aracı olarak kullanılması gibi olumlu etkileri de bulunmaktadır[55].

2. Bağlayıcı Şirket Kurallarında Düzenlenmesi Gereken Hususlar

Yurt dışına veri aktarımında BŞK'ya dayanabilmek için grup üyelerinin ortak bir BŞK taslağı hazırlaması yeterli olmayıp uygun prosedürler izlenerek Kurul'un

[54] Dülger, "Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 108 Sayılı Sözleşme Hakkındaki Kararı ve Yurt Dışına Veri Aktarımı Sorunu", s. 5.
[55] Rüya Tuna Toparlak, "Genel Veri Koruma Tüzüğünde Bağlayıcı Şirket Kuralları: Avrupa Birliği Hukukunda Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, **Türk-Alman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı**, İstanbul, 2021, s. 103-104.

izninin alınması gerekmektedir[56]. Bu kapsamda Kurul'un izninin alınabilmesi için "*çok uluslu grup şirketinin Türkiye'deki yerleşik merkezi olan grup üyesi*" veya "*Türkiye'de yerleşik merkezin bulunmaması halinde grup şirketi adına başvuru yapmak üzere yetkilendirilen Türkiye'de yerleşik bir grup üyesi*" tarafından BŞK Başvuru Formu doldurularak Kurum'a BŞK başvurusu yapılmalıdır[57]. BŞK başvurusu grup üyeleri arasında ilk defa hazırlanan ortak bir BŞK taslağı ile yapılabileceği gibi Kurum'un KVKK kapsamında aradığı taahhütleri içermesi şartıyla Türkiye'de yerleşik merkezi olmayan grup şirketinin daha önce düzenlediği BŞK metninin Türkçe tercümesi kullanılarak da yapılabilir[58].

BŞK Başvuru Formu'nda Kurum tarafından BŞK başvurularının resmi başvuru tarihinden itibaren bir yıl içerisinde değerlendirileceği ve gerekirse bu sürenin altı aylık sürelerle uzatılabileceği belirtilmiştir[59]. İlgili değerlendirme süresinin fazlasıyla uzun olduğu ve hangi durumlarda altı aylık ek sürelerle uzatılabileceğinin düzenlenmemiş olmasının uygulamada belirsizliğe ve keyfiyete yol açabileceği görüşündeyiz.

Kurum'un BŞK başvurusuna ilişkin yaptığı değerlendirme sonucunda Kurul'un BŞK'ya izin vermesi halinde, Kurum tarafından ilgilisine bilgilendirme yapılacağı ve gerekmesi halinde bu durumun ilan edileceği belirtilmiştir[60]. BŞK'nın geçerliliği bir süre ile sınırlandırılmamış olsa da BŞK kapsamında aktarılan verilerin KVKK veya BŞK'ya uygun şekilde işlenmemesi halinde Kurul tarafından BŞK'nın uygulanmasının askıya alınması veya feshedilmesi mümkündür[61].

---

[56] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 2.
[57] **A.e.**
[58] Toparlak, **a.g.e.**, s. 104. Kurum'un BŞK bakımından aradığı şartların şirketleri GVKT kapsamında aranan standartlara yaklaştırdığı ve bu kapsamda BŞK'ya dayanan Türkiye merkezli bir grup şirketinin GVKT kapsamında sertifika almasının söz konusu olabileceğine dair bkz. **a.e.**
[59] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 3.
[60] **A.e.**
[61] **A.e.**, s. 15.

BŞK üyesi olan bir grup üyesinin grup ile bağının kesilmesi veya BŞK'nın sona ermesi gibi BŞK'nın uygulanmasını engelleyen bir durumun varlığı halinde, ilgili grup üyesine aktarılmış olan verilerin akıbetinin ne olacağı sorusu gündeme gelmektedir. Kurum, bu durumda aktarılmış olan verilerin yedekleriyle birlikte grubun Türkiye'de yerleşik merkezine veya yetkilendirilen Türkiye'de yerleşik grup üyesine gönderilmesi ya da yedekleriyle birlikte tamamen yok edilmesi gerektiğini; grup üyesinin ulusal mevzuatı buna izin vermiyorsa gerekli teknik ve idari tedbirler alınarak işleme faaliyetinin sınırlandırılacağını belirtmiştir[62].

BŞK Başvuru Formu'nun "Bağlayıcı Şirket Kurallarına Yönelik Bilgiler" başlıklı kısmında BŞK metninde yer alması gereken genel hükümler ve başvuru kapsamında açıklama yapılması beklenen hususlar belirtilmiştir. BŞK metninden ayrı olarak yapılan başvuru kapsamında açıklanması istenen hususların, BŞK'nın etkin ve ilgili kişilerin haklarını koruyacak şekilde uygulanabilmesi için grup yapısında mevcut olması beklenen düzenlemeler olduğu belirtilebilir. Kurum ile Kurul'un genel hükümler ve ek açıklamalar kapsamında belirtilmesini beklediği unsurlar aşağıdaki alt başlıklar kapsamında incelenecektir.

a. Bağlayıcılık Unsuru

BŞK'nın hukuken bağlayıcı olması, çalışanlar ve veri işleyenler de dahil olmak üzere tüm grup üyeleri için yükümlülük getirmesi gerekmektedir[63]. Kurum, BŞK'nın bağlayıcılığının sağlanabilmesi için tüm grup üyeleri bakımından hukuken geçerli ve ispatlanabilir yöntemlerin belirlenmesini beklemektedir [64] . Bu kapsamda kullanılabilecek yöntemlere örnek olarak BŞK Başvuru Formu'nda:

- Grup şirketleri bakımından grup şirketleri arasında yapılacak sözleşmeler, tek taraflı taahhütnameler ve taraflarca onaylanmış etik kurallar,

[62] **A.e.**, s. 16.
[63] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 5.
[64] **A.e.**

- çalışanlar bakımından iş sözleşmesi, toplu iş sözleşmesi, gizlilik sözleşmesi, etik kurallar, şirket politikaları, iş yeri yönergeleri ve disiplin yönetmelikleri,
- veri işleyenler bakımından verilerin güvenliğine yönelik gerekli önlemlerin alınmasını zorunlu tutan sözleşmesel yükümlülükler

belirtilmiştir[65]. BŞK'nın bağlayıcılık unsurunun değerlendirilebilmesi için BŞK Başvuru Formu'nda açıklama yapılması beklenen bazı konular aşağıdaki şekildedir:

- BŞK hükümlerinin ihlal edilmesinin sonuçları ile uygulanacak yaptırımların açıklanması,
- BŞK'dan muaf tutulan bir grup üyesi varsa sebebiyle birlikte belirtilmesi,
- Grup üyeleri tarafından ilgili kişinin KVKK kapsamındaki haklarının temin edileceğinin, ilgili kişinin her türlü zararının tazmini için Türk mahkemelerinde dava açabileceğinin ve diğer ülkelerde açılacak davalarda ilgili kişiye tercüme veya avukat sağlanması gibi gerekli yardımlarda bulunulacağının beyan edilmesi,
- BŞK'nın ihlalinden kaynaklanan zararları giderecek olan grup üyesinin ve bu konuda alınan güvencelerin belirtilmesi[66].

Kurum, BŞK'nın ihlali sonucunda oluşan zararların grubun Türkiye'de yerleşik merkezi veya yetkilendirilen Türkiye'de yerleşik grup üyesi tarafından giderilmesi gerektiğini belirtmiştir[67]. Bu yükümlülüğün bir uzantısı olarak BŞK metninde aşağıda belirtilen hususlar düzenlenmelidir:

---

[65] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 9.
[66] **A.e.**, s. 9-10.
[67] **A.e.**, s. 10. Kurum, grup yapısı nedeniyle BŞK ihlallerini tek bir kişinin üstlenmesi mümkün değilse "*Türkiye'de yerleşik BŞK üyesinden veriyi alan Türkiye dışında kurulu BŞK üyesinin*" ihlalleri bakımından her bir BŞK üyesinin sorumlu tutulmasını önermektedir. Sorumluluk düzenlemesinin bu şekilde yapılması halinde grup üyelerinin ayrıca ihlal sonucunda oluşan zararların tazmini için yeterli malvarlığına sahip olduğunu taahhüt etmesi gerekmektedir. Bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 7-8.

- Sorumluluğu üstlenen grup üyesinin yurt dışındaki diğer grup üyelerinin BŞK'ya aykırı hareketlerinin sonlandırılması için girişimde bulunacağı,
- ihlalden doğan maddi veya manevi zararları tazmin edeceği,
- ihlale ilişkin yargılama yetkisinin Türk mahkemeleri ve yetkili makamlarında olacağı,
- ilgili kişilerin hak ve tazminatlarını sorumluluğu üstlenen grup üyesinden talep etme yetkisinin olacağı,
- sorumluluğu üstlenen grup üyesinin ilgili kişi tarafından iddia edilen zararların yurt dışında yerleşik grup üyesinden kaynaklanmadığı konusundaki ispat külfetini kabul ettiği[68].

Kurum ayrıca KVKK kapsamındaki ilgili kişi haklarına dair BŞK metninde asgari olarak yer verilmesi gereken konuları belirtmiştir[69]. İlgili kişilerin haklarının farkında olması için BŞK'ya kolayca erişebilmesi gerekmektedir[70]. Kurum kısaca ilgili kişilerin haklarını kullanmasının zorlaştırılmamasını ve hukuki talepler için daima Türkiye'de bir muhatap bulunmasını sağlamaya çalışmaktadır. İlgili kişilerin KVKK kapsamındaki hakları açık olmakla beraber uygulamada süreçlerin hızlı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli bilgilere kolay ulaşılması ve taleplerin yöneltileceği muhatabın açıkça belirli olması önemlidir.

---

[68] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 7-8.

[69] **A.e.**, s. 6. BŞK'da ilgili kişi haklarına dair asgari olarak yer verilmesi gereken düzenlemeler aşağıdaki şekildedir:
- Genel ilkelere ilişkin KVKK m.4,
- ilgili kişi haklarına ilişkin KVKK m.11,
- ilgili kişinin KVKK'nın uygulanmasıyla ilgili talepleri için veri sorumlusuna başvurmasına ilişkin KVKK m.13,
- Kurum ile koordinasyona ilişkin hükümler,
- verilerin aktarılacağı ülkelerde BŞK'nın uygulanmasını engelleyecek nitelikte ulusal bir mevzuatın mevcudiyeti,
- grup üyelerinin Türkiye dışındaki bir ülkede tâbi olduğu, BŞK'nın sağladığı korumaya olumsuz etkisi olabilecek yasal yükümlülükleri Kurum'a bildireceği,
- asgari olarak ilgili kişinin bu hükümlerin (KVKK m.11 bakımından sadece f.1/g bendi için geçerli olmak üzere), KVKK m.10 kapsamında düzenlenen veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünün, KVKK m.14 uyarınca Kurul'a şikâyet ve mahkemelere başvuru hakkının uygulanmasını talep edebileceği hususu.

[70] **A.e.**, s. 8.

b. Etkili Uygulama

BŞK'nın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için grup üyeleri tarafından kullanılan mekanizmalar ve oluşturulan süreçler hakkında BŞK Başvuru Formu'nda açıklama yapılması gerekmektedir[71]. Kurum bu kapsamda grup üyelerinin BŞK'ya ve ilgili kişi haklarına uygun hareket etmeleri için çalışanlarına sağladığı eğitimlerin ve farkındalık çalışmalarının yeterliliğini değerlendirmektedir[72]. Bunun için özel eğitim programlarının, bilgi ve farkındalık seviyelerinin takip sürecinin, BŞK metninin çalışanlara iletilmesinin, işleme faaliyetlerinin grup içerisindeki yetkili kişilerce takibinin söz konusu olup olmadığı belirtilmelidir[73]. Grup üyelerinin aktarılan verilere sürekli veya düzenli erişimi olan veya bu verileri işlemek için kullanılan araçların geliştirilmesinde görev alan çalışanlara ilişkin eğitim programına hem BŞK metninde hem de BŞK Başvuru Formu'nda yer verilmelidir[74].

İlgili kişilerin haklarını kullanabilmesi ve grup üyelerinin BŞK'yı ihlali halinde başvuruda bulunabilmeleri için grup üyelerini de içeren bir şikâyet mekanizması oluşturulmalıdır[75]. BŞK Başvuru Formu'nda bu mekanizma için başvurunun nereye ve nasıl yapılacağına; cevabın gecikmesinin, başvurunun reddinin veya kabulünün sonuçlarına, ilgili kişinin verilen cevabı yetersiz bulması halinde başvurabileceği mercilere ilişkin bilgilere yer verilmelidir[76]. Kurum, bu kapsamda ilgili kişiler tarafından yapılan şikayetlerde belirtilen taleplerin en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde sonuçlandırılması gerektiğini belirtmiştir[77]. Bu sürenin KVKK m.13/f.2'de ilgili kişilerin KVKK'nın uygulanmasıyla ilgili olarak veri sorumlusuna yaptığı başvurular için öngörülen süreyle aynı olduğu görülmektedir.

[71] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 10-12.
[72] **A.e.**, s. 11.
[73] **A.e.**
[74] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 9.
[75] **A.e.**
[76] **A.e.**
[77] **A.e.**

BŞK hükümlerine uygun hareket edilmesinin temini ve ihlallere yönelik caydırıcı etkisi için grup üyelerinin iç işleyişinde BŞK'nın tamamını kapsayacak şekilde uyumluluk denetimleri yapılmalıdır[78]. BŞK metninde ve BŞK Başvuru Formu'nda uyumluluk denetimi için kullanılan mekanizmalar, denetimi yapmak üzere görevlendirilen kişiler ve sorumlulukları, mekanizmaların güncelliğinin periyodik olarak kontrolünün mevcudiyeti, düzenli olarak şeffaf ve açık bir şekilde raporlama yapılıp yapılmadığı gibi detaylara yer verilmelidir[79]. BŞK metninde ayrıca Kurum'un talebi halinde Kurum'a uygunluk denetim sonuçlarına erişim yetkisinin ve gerekli hallerde diğer grup üyelerine denetim yapma yetkisinin verileceği düzenlenmelidir[80]. Uygulamada grup üyelerinin BŞK taslağı üzerinde uzlaşmasındaki en büyük tereddütlerden biri denetim yetkisinin Kurum'a verilmesidir.

c. Kurum ile Koordinasyon

Başvuru sürecinde olduğu gibi BŞK'nın uygulanmasında da Kurum ile işbirliği içinde olunmalıdır. Bunun için BŞK Başvuru Formu'nda Kurum ile koordinasyonun nasıl sağlanacağı açıklanmalıdır[81]. BŞK metninde ise gerekli hallerde tüm grup üyelerinin Kurum tarafından denetlenmesinin ve BŞK'ya ilişkin bir konuda Kurum'un tavsiyelerine uyulacağının kabul edildiği düzenlenmelidir[82].

---

[78] **A.e.**, s. 10.

[79] **A.e.**; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 11. BŞK'ya uyumun grup üyeleri bünyesinde takibi için personel görevlendirilmesi gerekmektedir. Kurum, bu konuda görevlendirilen personelin ilgili grup üyesinin üst yönetimine doğrudan raporlama yapabileceğini, tavsiyede bulunabileceğini, yetkili denetim makamlarının incelemeleriyle ilgilenebileceğini ve gruba ilişkin yıllık raporlama yapabileceğini belirtmiştir. Bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 11.

[80] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 10. BŞK kapsamında Türk hukukunda yetkili veri koruma otoritelerine, AB'ye üye ülkelerde faaliyet gösteren şirketler üzerinde muğlak nitelikte denetim yetkileri tanındığı ve bu hususun Schrems I ve II kararları kapsamında denetim yetkisine dair benimsenen kriterlerle çelişebileceğine dair bkz. Toparlak, **a.g.e.**, s. 117.

[81] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 12.

[82] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 11.

d. Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Aktarılması

Kurum, BŞK'nın KVKK kapsamında veriler için yeterli güvenliği sağlayıp sağlamadığının tespiti için veri işleme süreçlerinin detaylı bir şekilde açıklanmasını beklemektedir[83]. Bunun için BŞK metninde ve BŞK Başvuru Formu'nda:

- aktarılacak verilerin kategorisi,
- özel nitelikli kişisel veri olup olmadığı,
- dayanılan hukuki sebep,
- aktarım amacı,
- azami saklama süresi,
- veri konusu kişi grupları,
- aktarımın hangi yöntemle yapılacağı,
- BŞK'ya dayanarak yurt dışına aktarılacak verilerin grup içerisindeki dağılımı,
- grup üyelerinin adı ve iletişim bilgileri,
- BŞK'nın Türkiye ve yurt dışında bulunan tüm grup üyeleri arasındaki veri aktarımları için kullanılıp kullanılmayacağı,
- Türkiye'de yerleşik olmayan grup üyesinden, grup üyesi olmayan üçüncü bir şirkete sonraki aktarım niteliğinde veri aktarımı yapılacaksa buna ilişkin öngörülen aktarımlara

ilişkin detaylara yer verilmelidir[84].

[83] **A.e.**; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 12.
[84] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 12-13; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 11.

e. Raporlama ve Kayıt Değişikliği Mekanizmaları

Grup yapısında ve grup üyelerinin yerleşik olduğu ülkelerin mevzuatında değişiklik olması gibi çeşitli gelişmeler sonucunda BŞK metninin güncellenmesi gerekebilir. Ancak böyle bir değişikliğe gidilebilmesi için en kısa süre içerisinde tüm grup üyeleri ve Kurum'a bilgilendirme yapılması gerekmekte olup bilgilendirme yükümlülüğü de BŞK metninde açıkça düzenlenmelidir[85]. İlgili kişinin haklarına zarar verebilecek veya veri güvenliğini önemli ölçüde etkileyebilecek değişiklikler önceden Kurum'a bildirilmelidir[86]. Bu kapsamda BŞK metninde yapılan değişikliklerin diğer grup üyeleri ile Kurum'a bildirilmesi ve kayıtların tutulması için grup tarafından kullanılacak mekanizmalar BŞK Başvuru Formu'nda ayrıca açıklanmalıdır[87].

f. Veri Güvenliği

BŞK Başvuru Formu'nda verilerin yurt dışına aktarımı sırasında ve aktarım sonrasındaki süreçte güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü teknik ve idari tedbirlerin alındığına dair detaylara yer verilmelidir[88]. BŞK metninde ise:

- KVKK m.4 kapsamındaki genel ilkelere uyulacağı,
- özel nitelikte kişisel veriler işlenecekse bu husus,
- veri güvenliğinin sağlanması için idari ve teknik tedbirlerin alınacağı,
- grubun işleme faaliyetleri için veri işleyenlere yapılacak aktarımlar bakımından veri işleyenlerin alınan teknik ve idari tedbirlere uygun hareket etmesinin sağlanacağı,

[85] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 13; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 12.
[86] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 13. Bu kapsamda tekrar bildirim yapılmasının gerekmediği haller için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 12.
[87] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 13.
[88] **A.e.**

- veri ihlali yaşanması halinde grubun Türkiye'de yerleşik genel merkezine veya yetkilendirilen Türkiye'de yerleşik grup üyesine, ilgili veri koruma birimine, temel hak ve özgürlüklerinin etkilenmesi riski olan ilgili kişilere bildirim yapılacağı belirtilmeli ve
- grup dışındaki veri işleyenlere ve veri sorumlularına veri aktarılması veya sonraki aktarım yapılmasına ilişkin kısıtlamalar düzenlenmelidir[89].

Kurum, yurt dışındaki yetkili kurumların kişisel verilerin ifşasını talep etmesi gibi BŞK hükümlerinin uygulanmasını etkileyebilecek durumların geç olmadan tespit edilebilmesi için BŞK metninde bazı ek bildirim yükümlülüklerinin getirilmesi gerektiğini belirtmiştir[90]. Bu kapsamda grup üyelerinin tâbi olduğu ulusal mevzuatın BŞK kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesini engellemesi veya önemli ölçüde etkilemesi halinde grubun Türkiye'de yerleşik merkezine veya yetkilendirilen Türkiye'de yerleşik grup üyesine derhal bildirim yapılacağı düzenlenmelidir[91]. Ayrıca grup üyesinin üçüncü bir ülkede tâbi olduğu yükümlülüklerin BŞK'nın sağladığı garantileri olumsuz etkilemesi halinde Kurum'a bildirim yapılacağı belirtilmelidir[92].

g. Hesap Verebilirlik ve Diğer Esaslar/Araçlar

BŞK Başvuru Formu'nda grup üyelerinin BŞK'ya uyum için yararlandığı yöntemlerin ve tarafların sorumluluk kapsamının açıklanması gerekmektedir[93]. Gerçekleştirilen işleme faaliyetleri bakımından hesap verebilirliğin sağlanması için işleme faaliyetlerinin kayıtları yazılı olarak tutulmalı ve talep halinde Kurum'a sunulmalıdır[94]. İşleme faaliyetlerinin kayıt altına alınması kişisel veri işleme

[89] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 13-14.
[90] **A.e.**, s. 15.
[91] **A.e.**
[92] **A.e.** Üçüncü ülkede tâbi olunan ilgili yükümlülükler bakımından bildirimde bulunmanın yasak olması halinde BŞK üyesinin bu yasaktan muaf tutulmak için elinden gelen çabayı göstermesi gerektiği, buna karşın bildirim yapılamıyorsa gelen talepler konusunda Kurum'a yıllık olarak genel bilgilendirme yapılacağının düzenlenmesi gerektiğine dair bkz. **a.e.**
[93] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 14.
[94] **A.e.**; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 16.

envanterleriyle sağlanmaktadır. Bu kapsamda Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik m.5/f.1/ç bendi uyarınca VERBİS'e kaydolma yükümlülüğü bulunan, Türkiye'de yerleşik veri sorumlusu olan grup üyelerinin hazırladıkları işleme envanterlerine BŞK kapsamındaki işleme faaliyetlerini de detaylarıyla birlikte dahil etmesi gerekecektir[95].

BŞK Yardımcı Dokümanı'nda belirtildiği üzere ilgili kişilerin verilerine ilişkin yüksek risk doğuracağı düşünülen işleme faaliyetleri için risk analizi yapılmalıdır[96]. Risk analizi, Kurum'un Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler) kapsamında bir idari tedbir olarak düzenlenmiştir[97]. Yapılan risk analizi sonucunda risklerin azaltılması için gerekli tedbirlerin alınmadığı ve ilgili işleme faaliyetlerinin yüksek risk doğuracağı tespit edilirse işleme faaliyetine başlamadan önce Kurum'a danışılmalıdır[98].

h. Yardımcı Bilgi ve Belgeler

Kurum, BŞK başvurularının değerlendirilmesinde faydalı olacağını göz önünde bulundurarak verilerin aktarılacağı ülkelerin taraf olduğu ve verilerin korunmasına ilişkin hüküm içeren uluslararası sözleşmeler, verilerin aktarılacağı

[95] Bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", s. 14. VERBİS'e kaydolma yükümlülüğü olan veri sorumlusunun ayrıca kişisel veri işleme envanteri hazırlaması ve sicile başvurusunu bu envantere dayalı olarak yapması gerekmektedir. Kurum, aydınlatma yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirilebilmesi için ilgili sicile kayıt yükümlülüğü olmayan veri sorumlularının da envanter hazırlamasını önermektedir. Bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi**, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, s. 15, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134f57bc727af7d.pdf, 3 Kasım 2021. Kişisel veri envanterinde asgari olarak işleme faaliyetlerinin amacı, hukuki sebebi, veri kategorisi, alıcı grubu, veri konusu kişi grubu, saklama süresi, yabancı ülkelere aktarımın olup olmadığı ve veri güvenliğine ilişkin alınan tedbirler birbirleriyle ilişkilendirilerek açıklanmalıdır. Bkz. Çekin, **a.g.e.**, s. 218-219.

[96] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 16.

[97] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)**, s. 29.

[98] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", s. 16.

ülkenin mevzuatı, verileri koruma otoritesi ve uygulaması hakkında BŞK Başvuru Formu'nda bilgi verilmesini önermiştir[99].

II. GVKT KAPSAMINDA YETERLİ KORUMANIN BULUNMASI VE UYGUN KORUYUCU ÖNLEMLERİN ALINMASI

A. GVKT Kapsamında Yeterli Korumanın Bulunması

1. Genel Olarak

GVKT kapsamında yeterli koruma bulunmasından kastedilen üçüncü bir ülkenin veya uluslararası kuruluşun temel hak ve özgürlüklere ilişkin olarak AB hukukunun sağladığına esasen eşdeğer seviyede koruma sağlamasıdır[100]. Nitekim ABAD'ın 06.10.2015 tarihli *Schrems I* kararında; üçüncü ülkenin sağladığı yeterli koruma seviyesinin AB'dekiyle aynı olmasının beklenemeyeceği, bunun yerine 95/46/EC sayılı Direktif'in temel hak ve özgürlüklere ilişkin sağladığı yüksek korumanın karşılanması gerektiği vurgulanmıştır[101]. GVKT m.45/f.1 uyarınca üçüncü ülkedeki bir bölgenin, spesifik sektörün veya uluslararası kuruluşun kişisel verilere ilişkin yeterli koruma sağladığına dair Avrupa Komisyonu'nun yeterlilik kararı varsa, ayrı bir izne gerek olmaksızın kişisel veriler yeterlilik kararı kapsamıyla sınırlı olarak aktarılabilir. Avrupa Komisyonu yeterli koruma değerlendirmesi yaparken GVKT m.45/f.2 uyarınca özellikle:

[99] **A.e.**, s. 17.
[100] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 254.
[101] Duque de Carvalho, **a.g.m.**, s. 58; Kama Işık, **a.g.e.**, s. 137-138; Christopher Kuner, "Reality and Illusion in EU Data Transfer Regulation Post Schrems", **German Law Journal**, C. 18, S. 4, 2017, s. 881-918, s. 902, (Çevrimiçi) https://www.cambridge.org, 7 Aralık 2020. 95/46/EC sayılı Direktif'in yürürlükte olduğu dönemde, Direktif kapsamında yeterliliğe ilişkin net bir tanımın olmaması ve bunun üye devletlerin iç hukukunda yeterliliğin farklı versiyonlarının ortaya çıkmasına neden olması doktrinde eleştirilmiştir. Bkz. Cemil Kaya, **a.g.e.**, s. 24-25.

- temel hak ve özgürlüklere ilişkin olanlar dahil, tâbi olunan genel ve özel sektöre ilişkin mevzuatı,
- kişisel verilere ilişkin kuralları,
- uluslararası nitelikteki düzenlemelerden doğan yükümlülükleri,
- ilgili kişi haklarının korunması için yararlanılabilecek mekanizmaları,
- bağımsız denetim makamının varlığını

dikkate alır[102]. GVKT Gerekçe/para.105'te özellikle 108 sayılı Sözleşme ve 181 sayılı Ek Protokol'e katılım olmak üzere, üçüncü ülkelerin veya uluslararası kuruluşların uluslararası taahhütleri ile katıldıkları çok taraflı veya bölgesel sistemlerden doğan yükümlülüklerinin ve bunlara ilişkin uygulamanın Komisyon tarafından göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Burada 108 sayılı Sözleşme'nin önemi özellikle vurgulanmış olmakla beraber GVKT m.45/f.2'de belirtilen diğer kriterler de göz önünde bulundurulduğunda 108 sayılı Sözleşme'ye katılımın tek başına yeterlilik kararı verilmesi için yeterli olmadığı anlaşılmaktadır[103].

Avrupa Komisyonu, GVKT m.45/f.2 uyarınca yaptığı değerlendirme kapsamında ve bir uygulayıcı işlem (*implementing act*) vasıtasıyla bağlayıcı etkisi olan yeterlilik kararını verebilir[104]. 95/46/EC sayılı Direktif m.25 uyarınca yeterlilik kararını Avrupa Komisyonu veya AB'ye üye devletler verebiliyorken GVKT m.45 kapsamında bu yetki münhasıran Avrupa Komisyonu'na tanınmıştır[105]. Ancak verilen yeterlilik kararları süresiz olarak geçerli değildir. GVKT m.45/f.3 uyarınca ilgili uygulayıcı işlemler kapsamında üçüncü ülke veya uluslararası kuruluştaki kararların geçerliliğini etkileyebilecek gelişmeler dikkate alınarak en az dört yılda bir kere

[102] Clare Sullivan, "EU GDPR or APEC CBPR? A Comparative Analysis of the Approach of the EU and APEC to Cross Border Data Transfers and Protection of Personal Data in the IoT Era", **Computer Law & Security Review**, C. 35, S. 4, 2019, s. 380-397, s. 385, (Çevrimiçi) https://www.sciencedirect.com, 7 Aralık 2020; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 254; Yılmaz, Çavuşoğlu, **a.g.e.**, s. 182.
[103] Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 42-43.
[104] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 254. Uygulayıcı işlem, AB mevzuatının AB kapsamında ortak bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla Avrupa Komisyonu tarafından gerçekleştirilebilen bir hukuki işlemdir. Bkz. European Commission, "Types of EU Law", (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_en, 27 Ekim 2021.
[105] Dülger, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", s. 141.

kullanılacak olan bir gözden geçirme mekanizması öngörülmektedir. Zira yeterli korumanın sağlanması dinamik bir süreçtir ve yeterlilik kararı verilen tarafın mevcut durumuna göre değerlendirilmesi gerekir. Periyodik gözden geçirme mekanizması vasıtasıyla yeterli korumanın sağlanmadığı kanaatine varılırsa GVKT m.45/f.5 uyarınca Avrupa Komisyonu tarafından yeterlilik kararı geriye dönük etkisi olmamak üzere ilga edebilir, tadil edebilir veya askıya alınabilir. GVKT m.45/f.9 uyarınca 95/46/EC sayılı Direktif yürürlükteyken Avrupa Komisyonu tarafından verilmiş olan yeterlilik kararları ise Avrupa Komisyonu'nun yeni bir kararıyla tadil edilene, yenisi ile değiştirilene veya ilga edilene kadar yürürlükte kalacaktır.

Avrupa Komisyonu'nun Andorra, Arjantin, Kanada (ticari kuruluşlar için), Faroe Adaları, Guernsey, İsrail, Man Adası, Japonya, Jersey, Yeni Zelanda, İsviçre, Uruguay, Birleşik Krallık ve Güney Kore hakkında yeterlilik kararları bulunmaktadır[106]. Spesifik bir sektöre ilişkin yeterlilik kararına örnek olarak 95/46/EC sayılı Direktif'in yürürlükte olduğu dönemde Kanada'nın ticari faaliyetlerine ilişkin verilen karar gösterilebilir[107]. Avrupa Komisyonu'nun Türkiye'ye ilişkin bir yeterlilik kararı ise bulunmamaktadır.

Yeterlilik kararına dayanarak yapılan aktarımlarda, aktarımın yapılacağı yer ve şartlar Avrupa Komisyonu tarafından değerlendirilip uygun görüldüğü için veriler açısından güvenli bir aktarım yoludur. Bu durumda uygun koruyucu önlemlerin alınıp alınmadığına ilişkin olarak veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından ayrıca bir değerlendirme yapılması beklenmemektedir. Ancak aktarıma ilişkin yeterlilik kararının iptal edilmediğinin veya geçersiz hale gelmediğinin düzenli bir şekilde kontrol edilmesi oldukça önemlidir[108].

---

[106] Avrupa Komisyonu tarafından yeterlilik kararı verilen ülkelerin listesi için bkz. (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/international-dimension-dataprotection/adequacydecisions_en, 16 Haziran 2021.

[107] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 255.

[108] EDPB, **Recommendations 01/2020 on Measures that Supplement Transfer Tools to Ensure Compliance with the EU Level of Protection of Personal Data,** Version 2.0, 2021, s. 12, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/system/files/202106/edpb_recommendations_202001vo.2.0_supplementarymeasurestransferstools_en.pdf, 18 Temmuz 2021.

Yeterlilik kararına ilişkin başka bir ihtimal ise verisi aktarılan ilgili kişinin şikâyette bulunması veya yeterlilik kararının geçerliliği konusunda şüpheleri olan bir denetim makamının konuyu ulusal mahkemeye taşımasıdır[109]. GVKT'ye aykırı bir işleme faaliyetinin söz konusu olduğu haller hariç olmak üzere, denetim makamları sadece aktarımın yapılacağı yerde uygun koruma düzeyinin bulunmadığı gerekçesine dayanarak bir yeterlilik kararı kapsamındaki aktarımları askıya alamaz veya yasaklayamaz[110]. Ancak denetim makamının yeterlilik kararının geçerliliği konusunda ulusal mahkemede dava açması, bu mahkemenin ise geçerliliğin incelenmesi için ABAD'a ön karar prosedürü (*preliminary ruling*) ile başvurması mümkündür[111].

Avrupa Komisyonu'nun halihazırda verdiği yeterlilik kararlarından anlaşıldığı üzere, KVKK'nın aksine GVKT kapsamında yeterlilik kararına dayanarak veri aktarımı uygulamada gerçekleştirebilmektedir. Ancak AB'nin kendi mevzuatının sağladığı veri koruma seviyesinden taviz vermeme eğilimi nedeniyle yeterlilik kararı için aranan şartların sağlanmasının çok kolay olmadığı görülmektedir.

2. ABAD'ın Schrems I ve II Kararlarına İlişkin Değerlendirme

AB hukukunun yeterlilik kararlarına ilişkin tarihsel gelişiminde, AB mevzuatına tâbi bir veri sorumlusundan ABD'ye aktarılacak kişisel veriler için geçerli olmak üzere yürürlüğe giren Güvenli Liman İlkeleri (Safe Harbor Privacy Principles) ile AB-ABD Mahremiyet Kalkanı (EU–US Privacy Shield) öne çıkmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun yeterlilik kararı verirken özellikle dikkate aldığı kriterlerin tespiti için ilgili düzenlemelerin iptal edilmesine ilişkin ABAD'ın *Schrems I* ve *Schrems II* kararları incelenecektir.

---

[109] **A.e.**; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 254-255.

[110] EDPB, **Recommendations 01/2020 on Measures that Supplement Transfer Tools to Ensure Compliance with the EU Level of Protection of Personal Data,** s. 12.

[111] **A.e.**; Başar, **a.g.e.**, s. 335. ABAD'ın AB kurumlarının tasarruflarının geçerliliği hakkında ön karar verme yetkisi bulunmaktadır. Verilen bu yetki ile AB hukukunun uygulanmasında tutarlılığın sağlanması amaçlanmaktadır. Bkz. Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, "Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)", (Çevrimiçi) https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/uluslararasi_isbirligi/uluslararasi_mahkemeler/abad.html, 3 Aralık 2021.

Güvenli Liman İlkeleri, üçüncü ülkelere veri aktarımını sınırlandıran 95/46/EC sayılı Direktif'in yürürlüğe girmesi ve AB'ye üye devletlerin iç hukukunda benimsenmesini takiben 2000'de Avrupa Komisyonu ile ABD Ticaret Bakanlığı'nın ticari amaçlarla başlattığı müzakerelerin sonucunda oluşturulmuştur[112]. AB menşeli verilerin aktarımını gerçekleştirebilmek için Güvenli Liman programına katılmak isteyen ve ABD'de yerleşik olan kuruluşların; Güvenli Liman İlkeleri'nin gereklerine uygun hareket etmesi, yıllık olarak ABD Ticaret Bakanlığı'na yazılı olarak başvurup ilkelere uygun hareket ettiklerini kendilerinin tasdik etmesi ve bu hususu kamuya açıklamaları istenmiştir[113]. Ayrıca kuruluşların gizlilik politikalarında Güvenli Liman İlkeleri'ne uygun hareket edeceklerini beyan etmeleri şartı aranmıştır. Güvenli Liman programına dahil olmanın önemli bir sonucu, şirket taahhütlerinin ihlalinin Federal Ticaret Komisyonu gibi ABD makamlarının yargı yetkisine tâbi olması ve cezai tedbirlere karar verilebilmesidir[114].

Federal Ticaret Komisyonu'nun Güvenli Liman İlkeleri'ne uyumluluğun takibinde etkin olamaması, ihlallere istinaden ABD tarafından gerekli yaptırımların uygulanmaması; 2013 yılında Edward Snowden tarafından yapılan gizli bilgilerin ifşası sonucunda Güvenli Liman programına dahil olan şirketlerin, güvenliğe ilişkin ABD kurumlarına AB kaynaklı verileri aktardığının ve erişim sağladığının ortaya çıkması gibi çeşitli olaylar Güvenli Liman İlkeleri ile hedeflenen amaçtan oldukça uzaklaşıldığını ortaya koymuştur[115]. Bu durumu takiben Facebook kullanıcısı olan Maximillian Schrems isimli Avusturya vatandaşı, Güvenli Liman İlkeleri kapsamında kişisel verilerini ABD'deki Facebook Inc.'ye aktaran ve istihbarat teşkilatı NSA

---

[112] Daniel J. Solove, Paul M. Schwartz, **Privacy, Information, and Technology**, 3. bs., United States of America, Wolters Kluwer Law & Business, 2011, s. 450; Küzeci, **a.g.e.**, s. 176; Nurullah Tekin, "Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Türkiye'deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, S. 4, 2014, s. 222-262, s. 241, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155566, 3 Kasım 2021; Voss, **a.g.m.**, s. 511-512.

[113] Gür, **a.g.e.**, s. 165-166; Türkay Henkoğlu, **Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Yetkin, 2015, s. 67.

[114] Gür, **a.g.e.**, s. 166-167; Voss, **a.g.m.**, s. 512.

[115] David Lindsay, "The Role of Proportionality in Assessing Trans-Atlantic Flows of Personal Data", **Trans-Atlantic Data Privacy Relations as a Challenge for Democracy**, Ed. Dan Jerker B. Svantesson, Dariusz Kloza, United Kingdom, Intersentia, 2017, s. 49-84, s. 59, (Çevrimiçi) https://www.cambridge.org, 7 Aralık 2020; Küzeci, **a.g.e.**, s. 177-178; Schwartz, **a.g.m.**, s. 800; Voss, **a.g.m.**, s. 512-513.

(National Security Agency) gibi ABD kurumlarına bu verilere erişim ve işleme imkânı tanıyan Facebook'un iştiraki Facebook Ireland Ltd.'ye karşı İrlanda Veri Koruma Otoritesi'ne (Irish Data Protection Commissioner) şikâyette bulunmuş, ancak bu kapsamdaki talepleri reddedilmiştir[116]. Schrems, başvurusunu reddeden İrlanda Veri Koruma Otoritesi'nin kararına karşı İrlanda Yüksek Mahkemesi'ne başvurmuş ve bu mahkeme tarafından konu ön karar için ABAD'a yönlendirilmiştir [117].

Schrems, verilerine ABD makamları tarafından erişilebildiğini ve verilerin aktarımı sonucunda gerçekleştirilebilecek kitlesel gözetimi engellemeye elverişli yeterli bir korumanın bulunmadığını iddia etmiştir[118]. Bunun üzerine ABAD'ın 2015 tarihli Schrems I kararında Güvenli Liman İlkeleri'nin AB mevzuatına uygunluğu değerlendirilmiştir[119]. ABAD:

- kişisel verileri ABD'ye aktarılan veya aktarılabilecek ilgili kişilerin temel haklarına müdahaleye imkân tanıması,
- temel hak ve özgürlükleri etkileyen istisnai düzenlemelerin kapsamının ve sınırlarının açık ve net bir şekilde düzenlenmesi gerekirken buna ilişkin kuralların ve etkili hukuk yollarının bulunmaması,
- netice olarak 95/46/EC sayılı Direktif'in gerekliliklerinin karşılanmaması

gerekçelerini göstererek "*Avrupa Komisyonu'nun Güvenli Liman İlkeleri'nin yeterli koruma sağladığına ilişkin kararının*" geçersiz olduğuna karar vermiş ve ilgili düzenleme iptal edilmiştir [120]. Bu karar kapsamında ilgili kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasının, buna ilişkin istisnaların açık ve net kurallara dayanmasının ve ilgili kişilere etkili hukuk yollarının tanınmasının AB'nin yeterlilik kararları için kırmızı çizgileri olduğu anlaşılmaktadır. Schrems I kararının ardından uygulamada AB hukuku kapsamındaki verilerin korunmasına ilişkin bazı

[116] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 256; Lindsay, **a.g.m.**, s. 61.
[117] Lindsay, **a.g.m.**, s. 62-63.
[118] Voss, **a.g.m.**, s. 513.
[119] ABAD'ın Schrems I kararının tam metni için bkz. (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62014CJ0362, 6 Ocak 2022.
[120] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 256-257.

hükümlerden vazgeçilmeden, ABD ile aktarıma ilişkin kurallarda uzlaşılamayacağına dair şüpheler oluşmuştur[121].

Schrems I kararı ile iptal edilen Güvenli Liman İlkeleri'nin yarattığı boşluğu doldurmak ve ticari amaçlarla aktarılan kişisel verilere ilişkin olarak ABD'nin sağladığı korumanın AB mevzuatının sağladığı korumaya eşdeğer kabul edilmesi için AB-ABD Mahremiyet Kalkanı (EU–US Privacy Shield) taslağı hazırlanmıştır[122]. Taslak, Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilerek 12.07.2016 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Komisyon tarafından yeterlilik kararı verilmiştir. AB-ABD Mahremiyet Kalkanı ile ilgili kişilerin daha geniş kapsamlı korunması öngörülmüş, verilerin saklanması ve sonraki aktarıma ilişkin bazı sınırlandırmalar getirilmiştir[123]. Avrupa Komisyonu, yıllık incelemeye tâbi olan AB-ABD Mahremiyet Kalkanı hakkında değerlendirme yaparken özellikle sonraki aktarımların kurallara uygun yapılması için yetkili makamlarca gerekli tedbirlerin alınması ve yeterli kontrolün sağlanması yönünde iyileştirmelerin gerektiğini vurgulamıştır[124].

ABAD'ın 06.07.2020 tarihli Schrems II kararında AB-ABD Mahremiyet Kalkanı'nın AB mevzuatına uygunluğu değerlendirilmiş ve ABD'nin saldırgan nitelikteki gözetim programlarından dolayı sözleşmenin iptal edilmesine karar verilmiştir[125]. Bu kararın alınmasında:

- ABD'nin iç hukukunun özellikle kamu makamlarının milli güvenlik gerekçesiyle AB'den aktarılan verilere erişimini mümkün kılması,
- bu yetkinin AB'dekine eşdeğer korumanın sağlanması amacına uygun olacak şekilde sınırlandırılmamış olması,
- bir denetim mekanizmasına tâbi tutulmaması,

[121] Monika Zalnieriute, "Developing a European Standard for International Data Transfers after Snowden: Opinion 1/15 on the EU-Canada PNR Agreement", **The Modern Law Review**, C. 81, S. 6, 2018, s. 1046-1063, s. 1062, (Çevrimiçi) https://onlinelibrary.wiley.com, 8 Aralık 2020.
[122] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 257.
[123] Kama Işık, **a.g.e.**, s. 160-161; Lindsay, **a.g.m.**, s. 75-77; Schwartz, **a.g.m.**, s. 802; Voss, **a.g.m.**, s. 514.
[124] Voss, **a.g.m.**, s. 514-515.
[125] ABAD'ın Schrems II kararının tam metni için bkz. (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62018CJ0311, 7 Ocak 2022.

- ilgili makamlara karşı dava konusu edebilecekleri hakların ilgili kişilere tanınmamış olması

etkili olmuştur[126]. AB-ABD Mahremiyet Kalkanı, tek başına kişisel verilere ilişkin AB'nin sağladığına eşdeğer bir korumayı sağlayamamış ve ABD ile AB hukuku arasındaki ilgili uyuşmazlıkları gidememiştir[127].

Schrems I ve II kararları, AB'nin kendi hukukunun sağladığı veri koruma seviyesinden taviz vermediğini ve verilerin korunmasına ilişkin genel ilkelere verdiği önemi açıkça göstermektedir. Bu bakımından yeterlilik kararına dayanarak AB ile ilişkili kişisel verileri aktarmak isteyen üçüncü ülkelerin ve uluslararası kuruluşların adeta GVKT'ye uygun hareket etmeye mecbur bırakıldığı görüşündeyiz. Ancak GVKT kapsamında üçüncü ülkelere ve uluslararası kuruluşlara aktarıma ilişkin çeşitli yollar tanındığından ve yeterlilik kararı bulunmasa da bu aktarım yollarına dayanılması mümkün olduğundan, bu durum uygulamada veri aktarımı yapılmasını engellememektedir.

B. GVKT Kapsamında Uygun Koruyucu Önlemlerin Alınması ve Kullanılabilecek Aktarım Araçları

Yeterli düzeyde korumanın sağlandığına ilişkin yeterlilik kararı bulunmamasına karşın GVKT m.46'da belirtilen uygun koruyucu önlemlerin alınması, uygulanabilir ilgili kişi haklarının ve etkin kanun yollarının sağlanması şartıyla üçüncü

[126] EDPB, **Frequently Asked Questions on the Judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-311/18 – Data Protection Commissioner v Facebook Ireland Ltd and Maximillian Schrems**, 2020, s. 2, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/20200724_edpb_faqoncjeuc31118_en.pdf, 28 Haziran 2021; Murat Volkan Dülger, Gülçin Gümüş, "Schrems II Kararı ve Sonuçları", **Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi (h+)**, S. 8, 2020, s. 42-55, s. 52, (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/49269788/Scherms_II_Karar%C4%B1_ve_Sonu%C3%A7lar%C4%B1?email_work_card=title, 26 Mayıs 2021.

[127] Dülger, Gümüş, **a.g.m.**, s. 53. Bununla birlikte 2016'da AB ile ABD arasında suçların önlenmesi, soruşturulması ve kovuşturulma gibi cezai süreçlere ilişkin verilerin korunması ve kolluk kuvvetleri arasında işbirliğinin sağlanmasına dair Şemsiye Sözleşme (Umbrella Agreement) imzalanmıştır. Bkz. (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A3104_8, 27 Eylül 2021.

ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı gerçekleştirilebilir[128]. Uygun koruyucu önlemlerin alınabilmesi için yararlanılabilecek aktarım araçları GVKT m.46/f.2 ve f.3 uyarınca kısaca aşağıdaki şekildedir:

- Kamu idareleri veya organları arasında hukuken bağlayıcı ve uygulanabilir bir belge,
- standart sözleşme maddeleri,
- bağlayıcı şirket kuralları (*binding corporate rules*),
- onaylı davranış kuralları (*codes of conduct*),
- onaylı belgelendirme mekanizmaları (*certification mechanisms*).
- veri aktaran ile veri alan arasında ad hoc niteliğinde özel sözleşme maddelerinin tesis edilmesi,
- kamu idareleri veya organları arasındaki idari düzenlemelere ilgili kişilerin haklarını koruyan hükümler eklenmesi.

GVKT m.46 kapsamında aktarımın yapılacağı üçüncü ülkenin veya uluslararası kuruluşun genel olarak kişisel verilere ilişkin yeterli koruma sağlaması aranmamakta, yapılacak veri aktarımı özelinde verilerin korunması için uygun önlemlerin alınıp alınmadığı incelenmektedir[129]. Somut olay özelinde yapılan bir değerlendirme olduğu için sadece GVKT m.46'da belirtilen aktarım araçlarının kullanılması yeterli bir dayanak teşkil etmemektedir. Nitekim Schrems II kararında Avrupa Komisyonu'nun SSM hakkındaki 2010/87/EC sayılı kararının geçerli olduğu, ancak somut olay bakımından uygun koruyucu önlemlerin alındığının kabul edilmesinin:

- aktarım için dayanılan SSM hükümlerinin AB'dekine eşdeğer koruma sağlamasına ve uyumluluğuna,

[128] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 258.
[129] Kuner, "Reality and Illusion in EU Data Transfer Regulation Post Schrems", s. 904-905.

- SSM hükümlerinin ihlali veya maddelerin gereğinin yerine getirilmesinin mümkün olmadığı haller bakımından SSM'nin aktarımın askıya alınmasını veya yasaklanmasını sağlayan etkili mekanizmaları içermesine

bağlı olduğu belirtilmiştir[130]. Schrems II kararındaki bu tespitler SSM'ye ilişkin olmasına karşın, GVKT m.46 kapsamındaki diğer aktarım araçları da sözleşmesel nitelikte olduğundan genel olarak m.46 için geçerli olacak şekilde değerlendirilmelidir[131].

GVKT m.46 kapsamında verilerin aktarılacağı ülkenin mevzuatı ve uygulaması değerlendirilerek etkili şekilde uygulanabilecek önlemler belirlenmelidir. Örneğin alınan önlemler kapsamında veri aktaran ile veri alanın GVKT kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesi engellenmemelidir. Zira GVKT m.44'te düzenlenen genel aktarım ilkesi, aktarım yapılırken GVKT'nin gerçek kişilere sağladığı koruma seviyesinin zayıflatılmamasını gerektirmektedir. Veri alan, ilgili değerlendirmenin yapılabilmesi için tâbi olduğu mevzuat hakkındaki bilgi ve kaynakları veri aktarana sağlamalıdır[132]. EDPB bilgi edinmek için ayrıca ABAD, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yetkili ve bağımsız adli veya idari makamlarca alınan kararlar, yeterlilik kararları, Avrupa Konseyi veya Birleşmiş Milletler gibi kuruluşlarca alınan kararlar ve raporlar; yetkili düzenleyici kurumlar, bağımsız gözetim organları, kamu kurumları, akademik kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarınca hazırlanan raporlar ve yapılan analizler; şeffaflık raporları gibi kaynaklara başvurulabileceğini belirtmektedir[133]. Veri aktaran bu kapsamda kendisine sağlanan bilgi ve kaynakların aktarımla ilgili, nesnel, güvenilir, doğrulanabilir, kamuya açık veya başka bir şekilde erişilebilir olma özelliklerini taşıyıp taşımadığını değerlendirmeli ve belgelemelidir[134].

---

[130] ABAD'ın Schrems II kararı, para. 137; EDPB, **Frequently Asked Questions on the Judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-311/18 – Data Protection Commissioner v Facebook Ireland Ltd and Maximillian Schrems**, s. 1.
[131] **A.e.**, s. 2; EDPB, **Recommendations 01/2020 on Measures that Supplement Transfer Tools to Ensure Compliance with the EU Level of Protection of Personal Data,** s. 24.
[132] EDPB, **Recommendations 01/2020 on Measures that Supplement Transfer Tools to Ensure Compliance with the EU Level of Protection of Personal Data,** s. 18.
[133] Listenin tamamı için bkz. **a.e.**, s. 47-48.
[134] **A.e.**, s. 18-19.

Somut olay özelinde aktarımın yapılacağı ülkenin hukuku ve uygulaması değerlendirilirken GVKT'ye uygun olmayan hükümler veya uygulamalar tespit edilebilir. Bu durumda verilerin ilgili mevzuat kapsamına girmeyeceği belgelenip ispat edilebiliyorsa ek önlem alınmadan aktarıma devam edilmesi mümkündür[135]. Ancak aktarılan verileri etkiliyorsa, veri aktaranın AB hukukunun gerektirdiği ölçüde koruma sağlayan ve somut olaya göre belirlenen ek önlemleri alması gerekir. Uygulanacak ek önlemler belirlenirken aktarılan verilerin formatı, doğası, iş akışının uzunluğu ve karmaşıklığı, aktarıma dahil olan veri aktaran ile veri alan arasındaki ilişki, üçüncü ülkenin mevzuatı ve uygulaması, sonraki aktarıma konu olma olasılığı dikkate alınmalıdır[136].

Aktarımın yapılacağı üçüncü ülkede gözetim amacıyla kamu makamlarının verilere erişimi olacaksa, *European Essential Guarantees* dikkate alınmalı ve kamu makamlarının verilere erişimini düzenleyen mevzuatın belirsiz olup olmadığı değerlendirilmelidir[137]. Nitekim European Essential Guarantees, ulusal güvenliğe ilişkin kurumlar veya kolluk kuvvetleri gibi üçüncü ülkelerdeki kamu makamlarının gözetim amacıyla verilere erişmesinin haklı bir müdahale olup olmadığının tespit edilmesini sağlamaktadır[138]. European Essential Guarantees uyarınca veri koruma veya gizliliğe ilişkin hakların sınırlandırılmasına neden olan işleme faaliyeti bakımından aşağıdaki hususlar söz konusu olmalıdır:

- İşleme faaliyetinin açık, kesin ve erişilebilir kurallara dayanması,
- dayanılan meşru amaçlara ilişkin gerekliliğin ve ölçülülüğün ispat edilmesi,
- bağımsız bir gözetim mekanizmasının bulunması,
- ilgili kişiler için etkili kanun yollarının bulunması[139].

[135] **A.e.**, s. 17-18.
[136] **A.e.**, s. 22.
[137] **A.e.**, s. 16.
[138] Duque de Carvalho, **a.g.m.**, s. 60; EDPB, **Recommendations 02/2020 on the European Essential Guarantees for Surveillance Measures**, 2020, s. 5, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_recommendations_202002_europeanessentialguaranteessurveillance_en.pdf, 18 Haziran 2021; Lindsay, **a.g.m.**, s. 79.
[139] EDPB, **Recommendations 02/2020 on the European Essential Guarantees for Surveillance Measures**, s. 8.

Dayanılan aktarım aracının ve aktarımın yapılacağı üçüncü ülkenin mevzuatının sağladığı korumayı tamamlamak veya güçlendirmek için alınacak ek önlemler, *tek taraflı* veya sözleşmeye dayalı taahhütler şeklinde *sözleşmesel önlemler* olabilir[140]. Ek sözleşmesel önlemlere aktarımın niteliğine göre spesifik teknik önlemlerin alınması ön şartının getirilmesi örnek verilebilir. Sözleşme hükümlerinin sadece sözleşmeye taraf olan kişiler için geçerli olması ve üçüncü ülkelerin yetkili makamlarını etkilememesi nedeniyle diğer *teknik ve idari önlemlerle* birlikte kullanılması daha etkili bir koruma sağlar[141]. Bu önlemlerin iç politikalar, idari yöntem ve standartlar vasıtasıyla alınması mümkündür. Örneğin verilere erişim talep eden yetkili kamu makamlarına yapılacak aktarımlar bakımından sorumluluğun nasıl olacağı, raporlama yöntemleri ve standart süreç yönetimi iç politikalar kapsamında düzenlenebilir[142]. İşlenen veri kategorilerinin hassasiyetine ve yetkili kamu makamları tarafından verilere erişilmesi riskine göre AB sertifikalarına, davranış kurallarına, Uluslararası Standartlar Teşkilatı'nın sağladığı gibi uluslararası standartlara ve Avrupa Ağ ve Bilgi Güvenliği Ajansı'nın önerdiği uygulamalara dayanan veri güvenliği ve gizlilik politikalarının benimsenmesi de önerilmektedir[143].

Ek önlem olarak alınan teknik ve idari önlemlere örnek olarak Fransız Yüksek İdare Mahkemesi'nin N450163 sayılı dava dosyası için verdiği 12.03.2021 tarihli karar incelenebilir[144]. İlgili kararda, koronavirüs salgını kapsamında aşı randevularının yönetimi için yetkilendirilen hizmet sağlayıcının elde ettiği verileri Amazon Web Services'de saklamasının GVKT'ye aykırı veri aktarımına neden olup olmadığı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak yararlanılan hizmet bir ABD şirketi tarafından sağlanıyor olsa da:

- ilgili hizmet verilirken kullanılan sunucuların AB içerisinde bulunması,

[140] EDPB, **Recommendations 01/2020 on Measures that Supplement Transfer Tools to Ensure Compliance with the EU Level of Protection of Personal Data,** s. 36.
[141] **A.e.**
[142] **A.e.**, s. 43-44.
[143] **A.e.**, s. 46. Avrupa Ağ ve Bilgi Güvenliği Ajansı; AB, AB'ye üye devletler, özel sektördeki ağ ve bilgi güvenliğine ilişkin sorunları incelemekte, mevcut güvenlik risklerini analiz ederek düzenli tavsiyelerde bulunmaktadır. Bkz. Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 167.
[144] İlgili kararın resmi olmayan İngilizce özeti için bkz. (Çevrimiçi) https://gdprhub.eu/index.php?title=CE_-_450163, 3 Kasım 2021.

- veri aktaran ile veri alan arasındaki sözleşmede ABD'ye veri aktarılmayacağının düzenlenmiş olması,
- şifreleme gibi teknik önlemlerin alınmış olması,
- veri imha politikasının uygun olması

kapsamında somut olay özelinde alınan teknik ve idari önlemlerin sağladığı koruma seviyesi yeterli görülmüştür.

Veri aktarımı için Avrupa Komisyonu'nun yeterlilik kararına dayanıldığı hallerde sadece bu kararın geçerliliğinin devam ettiğini takip etmek yeterlidir. GVKT m.46'ya dayanarak yapılan aktarımlarda ise aktarımı gerçekleştiren veri sorumlusu veya veri işleyen, somut olay özelinde alınan uygun koruyucu önlemleri etkileyen bir hususun mevcut olup olmadığını kontrol etmekle yükümlüdür. Değerlendirme süreci özenli bir şekilde yürütülmeli ve belgelendirilmelidir [145]. Etkili bir ek önlem bulunamazsa veya uygulanamazsa, GVKT m.46 kapsamındaki ilgili aktarım aracına dayanarak aktarıma başlanmamalı; devam eden bir aktarım varsa askıya alınmalı veya sonlandırılmalı, halihazırda aktarılan veriler ve kopyaları veri aktarana iade edilmeli veya imha edilmelidir[146].

GVKT m.46 kapsamında uygun koruyucu önlemlerin alınması için yararlanılabilecek aktarım araçları, aşağıdaki alt başlıklar kapsamında incelenecektir.

1. Kamu İdareleri veya Organları Arasındaki Düzenlemeler

GVKT m.46/f.2/a bendi uyarınca AEA içerisinde bulunan bir kamu idaresi veya organından üçüncü ülkede olan bir kamu idaresi veya organına, idari işbirliği amacıyla hukuken bağlayıcı ve uygulanabilir bir belgeyle veri aktarımı gerçekleştirebilir. Bir diğer aktarım yolu ise GVKT m.46/f.3/b bendi uyarınca yetkili denetim makamının izninin alınması şartıyla kamu idareleri veya organları arasındaki

[145] EDPB, **Recommendations 01/2020 on Measures that Supplement Transfer Tools to Ensure Compliance with the EU Level of Protection of Personal Data,** s. 19.
[146] **A.e.**, s. 23.

idari düzenlemelere ilgili kişilerin haklarını koruyan hükümlerin eklenmesidir. Bu aktarım yollarının tercih edilebilmesi için veri aktaran ve veri alan tarafların kamu kurumu olması, aralarındaki ilişkinin ve sürecin GVKT'nin uygulama alanına girmesi gerekmektedir[147]. GVKT'de tanımı verilmemiş olan kamu idaresi ve organları, üçüncü ülkedeki kamu kuruluşlarını kapsar şekilde değerlendirilmektedir [148] . Kamu kurumlarına örnek olarak ulusal, bölgesel veya yerel otoriteler, kamu hukukuna tâbi üniversiteler ve hastaneler belirtilebilir.

GVKT m.46/f.2/a bendi kapsamında AEA'daki bir kamu idaresi veya organından AEA dışındaki bir kamu idaresine veya organına veri aktarılabilmesi için:

- İlgili kamu idareleri veya organları arasında hukuken bağlayıcı ve uygulanabilir bir belge bulunması ve
- GVKT m.46/f.1 uyarınca verilerin aktarılacağı kamu idaresinin veya organının ilgili kişiler için uygulanabilir ilgili kişi hakları ve etkin kanun yolları sağlaması

gerekmektedir. Bu kapsamda dayanılacak olan hukuken bağlayıcı ve uygulanabilir belgenin GVKT kapsamındaki verilerin korunmasına ilişkin genel ilkeler ile ilgili kişi haklarını kapsaması ve bunların verilerin aktarıldığı kamu idaresi veya organı tarafından nasıl uygulanacağını düzenlemesi gerekmektedir[149]. Verilerin aktarılacağı AEA dışındaki kamu idaresi veya organı tarafından ilgili kişiler için etkin kanun yollarının sağlaması mümkün değilse, bunun yerine alternatif kanun yollarının kabul edilebilmesi için AEA'daki kamu kuruluşu tarafından ilk olarak konu hakkında yetkili denetim makamına danışılmalıdır[150].

[147] GVKT m.2/f.2 uyarınca kamu güvenliği ve ülke güvenliğine ilişkin konularda ve 2016/680 sayılı Direktif'in uygulama alanına giren yetkili makamlar tarafından ceza hukukunun uygulanması amacıyla yapılan veri işleme ve aktarımlar için bu aktarım yoluna dayanılması mümkün değildir.
[148] EDPB, **Guidelines 2/2020 on Articles 46 (2) (a) and 46 (3) (b) of Regulation 2016/679 for Transfers of Personal Data Between EEA and non-EEA Public Authorities and Bodies**, Version 2.0, 2020, s. 6, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_20200 2_art46guidelines_internationaltransferspublicbodies_v2_en.pdf, 2 Temmuz 2021.
[149] **A.e.**, s. 17.
[150] **A.e.**

Kamu idareleri veya organları arasındaki GVKT m.46/f.2/a bendi kapsamında aktarım yapılabilmesi için dayanılacak olan hukuken bağlayıcı ve uygulanabilir belgeye uluslararası sözleşmeler örnek verilebilir. Nitekim uluslararası sözleşmeye taraf olan ülkelere yapılmak istenen aktarım için dayanılabilecek bir yeterlilik kararı bulunmuyorsa, GVKT m.46 kapsamında ilgili aktarıma yönelik uygun koruyucu önlemlerin alınması gerekmektedir[151]. Bu durumda uluslararası sözleşmelerde yer verilmesi gereken asgari güvenceler, EDPB tarafından GVKT m.44'teki genel aktarım ilkesi ve Schrems II kararı dikkate alınarak aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Sözleşme kapsamı, amacı, işleme faaliyetinin türü, etkilenecek veri kategorileri gibi işleme faaliyetine ilişkin detaylara yer verilmesi,
- aktarılan verilerin sözleşmede belirtilen amaçların dışına çıkacak şekilde kullanılmayacağının belirtilmesi,
- verilere ilişkin temel kavram ve hakların tanımına yer verilmesi,
- verilerin korunmasına ilişkin temel ilkelere uyulacağının belirtilmesi,
- veri alanın kural olarak sözleşmeye tâbi olmayan kişilere sonraki aktarım yapamayacağının düzenlenmesi,
- sözleşmedeki taahhütlerin yerine getirildiğinin ve hükümlere uyulduğunun takibi için bağımsız bir denetim süreci öngörülmesi[152].

AB adına uluslararası sözleşmelerin Avrupa Komisyonu tarafından imzalanması veya GVKT'nin uygulanmasını etkilemediği sürece AB'ye üye devletler tarafından kişilerin temel hak ve özgürlüklerine ilişkin uygun seviyede korumaya

[151] Örneğin AB ile Japonya arasında yolcu isim kayıtlarının (*passenger name record*, PNR) aktarılmasına ilişkin uluslararası sözleşme akdedilmesine dair yapılan müzakerelere yönelik görüş bildiren EDPS:

- Avrupa Komisyonu'nun 2019 yılında Japonya için verdiği yeterlilik kararının sadece ticari operatörler arasındaki aktarımlar için geçerli olduğunu,
- PNR verilerinin aktarımı bu kapsama girmediği için veri aktaran ile veri alan arasında akdedilecek sözleşmenin GVKT m.46/f.2/a bendi uyarınca hukuken bağlayıcı ve uygulanabilir önlemleri içermesi gerektiğini

ifade etmiştir. Bkz. EDPS, **Opinion 6/2019: EDPS Opinion on the Negotiating Mandate of an Agreement Between the EU and Japan for the Transfer and Use of Passenger Name Record Data**, 2019, s. 7, (Çevrimiçi) https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/19-10-25_opinion_recommendation_pnr_japan_en.pdf, 4 Aralık 2021.

[152] EDPB, **Guidelines 2/2020 on Articles 46 (2) (a) and 46 (3) (b) of Regulation 2016/679 for Transfers of Personal Data Between EEA and non-EEA Public Authorities and Bodies**, s. 8-12.

sağlayan üçüncü ülkeler veya uluslararası kuruluşlarla akdedilmesi mümkündür[153]. Çalışma Grubu, aktarım için uluslararası sözleşmelere dayanılmasının benzer nitelikte ve büyük miktarda tekrarlayan aktarımlar yapan, özel hukuki düzenlemelere ve denetime tâbi olarak sağlanan kredi kartı hizmetleri gibi büyük uluslararası ağlar için uygun olduğunu belirtmiştir[154]. Bu kapsamda havayolu şirketlerinin verdiği hizmetlere istinaden ve ticari amaçlarla işlediği PNR verilerine ilişkin sözleşmeler de örnek verilebilir[155]. Yolcuların ismi, adresi, kredi kartı bilgisi, koltuk numarası gibi bilgilerin terörle mücadele, uluslararası suçları önleme, tespit etme, soruşturma ve kovuşturma için yararlı olması itibariyle bu tür sözleşmelerin akdedilmesi tercih edilmektedir[156]. PNR özellikle terörle mücadele için önemli olup sağladığı yolcu, uçuş, koltuk ve bagaj bilgileri kapsamında suçlu veya şüphelilerin tespitini mümkün kılmaktadır[157]. Küresel ağdan yararlanarak karmaşık bir yapı içerisinde gerçekleştirilen kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele için de uluslararası sözleşmeler tercih edilebilmektedir[158].

Yukarıda belirtildiği üzere bu tür uluslararası sözleşmelerin AB hukukuna ve işleme faaliyetlerine ilişkin genel ilkelere uygun olması gerekmektedir. Örneğin

---

[153] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 266.

[154] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, 1998, s. 23, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article29/documentation/opinionrecommendation/files/1998/wp12_en.pdf, 24 Eylül 2021.

[155] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 266; Schwartz, **a.g.m.**, s. 794. PNR sözleşmesi olmamakla beraber Türkiye'nin suçla mücadele için Polonya, Slovenya, Bulgaristan ve Finlandiya gibi çeşitli ülkelerle akdettiği işbirliği sözleşmeleri kapsamında PNR verilerinin aktarılmasının söz konusu olabileceği, ancak mevcut durumda bu aktarımın AB hukukunun aradığı kriterleri karşıladığından bahsedilemeyeceği görüşü için bkz. Gizem Gültekin Varkonyi, "Yolcu İsim Kayıtlarının Terörle Mücadele Kapsamında Yurt Dışına Yasal Aktarımı: Avrupa Birliği Uygulamaları ve Türkiye", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 132, 2017, s. 339-382, s. 371-374, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-132-1690, 3 Kasım 2021. Ayrıca 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu m.40'ta İçişleri Bakanlığı'nın uygun görüşüyle havayolu işletmelerinin veya kurumların talep halinde yolcu bilgilerini üçüncü ülkelerle paylaşılabileceği düzenlenmiştir. Maddenin devamında İçişleri Bakanlığı'nın ilgili tüm kurum ve kuruluşlar ile koordine sağlayacağı ve karşılıklılık çerçevesinde karar vereceği belirtilmiştir.

[156] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 266.

[157] Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Gültekin Varkonyi, **a.g.m.**, s. 353-354.

[158] Örnek olarak 01.08.2020 tarihinde yürürlüğe giren ve AB'den ABD'ye finansal mesajlaşma verilerinin aktarılmasını düzenleyen Terör Finansmanını İzleme Programı Sözleşmesi (EU-US Terrorist Finance Tracking Programme Agreement) verilebilir. Bkz. European Commission Migration and Home Affairs, "Fight against the financing of terrorism", (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/counter-terrorism/fight-financing-terrorism_en, 5 Ağustos 2021.

AB'nin Kanada ile 2014 tarihinde imzaladığı PNR sözleşmesine ilişkin ABAD'ın verdiği 1/15 sayılı ve 26.07.2017 tarihli görüşte:

- ölçülülük ilkesine aykırı müdahalelere izin veren,
- bazı hükümler kapsamında açıkça hangi verilerin talep edilebileceği anlaşılamayan,
- hassas verilerin aktarımı için yeterli koruma sağlamayan

ilgili sözleşmenin mevcut haliyle sonuçlandırılamayacağı belirtilmiştir[159].

AEA'daki bir kamu idaresi veya organından AEA dışındaki bir kamu idaresine veya organına GVKT m.46/f.3/b bendi kapsamında aktarım ise:

- İlgili kamu idareleri veya organları arasında bir idari düzenleme olması,
- bu idari düzenlemeye etkin ve uygulanabilir ilgili kişi haklarını içeren hükümlerin eklenmesi ve
- yetkili denetim makamının onayının alınması

halinde gerçekleştirilebilir. GVKT m.46/f.3/b bendi kapsamında dayanılabilecek idari düzenlemeye mutabakat zaptı (*memorandum of understanding*) örnek verilebilir[160]. GVKT m.46/f.1 hükmünün gereği olarak verilerin aktarılacağı kamu idaresi veya organı tarafından ilgili kişilere uygulanabilir ilgili kişi hakları ve etkin kanun yolları sağlanmalıdır. Bunun için AEA dışındaki kamu idaresi veya organı, idari düzenleme kapsamında uygulanabilir ilgili kişi haklarını ve etkin kanun yollarını sağlayacağı konusunda güvence vermeli; somut olayda bu mümkün değilse taraflar ilgili kişi haklarının korunacağına dair ayrıca taahhütte bulunmalı ve bunu sağlayacak etkili süreçleri düzenlemelidir[161].

[159] ABAD'ın 1/15 sayılı ve 26.07.2017 tarihli görüşü için bkz. (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62015CV0001%2801%29, 22 Ekim 2021.
[160] EDPB, **Guidelines 2/2020 on Articles 46 (2) (a) and 46 (3) (b) of Regulation 2016/679 for Transfers of Personal Data Between EEA and non-EEA Public Authorities and Bodies**, s. 17.
[161] **A.e.**, s. 18.

Sonuç olarak GVKT m.46/f.2/a bendi ile GVKT m.46/f.3/b bendi kapsamında aktarım yapılabilmesi için aktarımın taraflarının kamu idaresi veya organı olması gerektiği için aktarımın sınırı bellidir. Bu sebeple verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımı için genel olarak başvurulabilecek bir aktarım yolu değildir. İlgili düzenlemeler kapsamındaki talepler resmi evraklar ve yetkili makamlar aracılığıyla yerine getirildiğinden aktarım yapılması zaman almaktadır. Ancak yeterlilik kararı bulunmayan bir üçüncü ülkeye veya uluslararası kuruluşa veri aktarımı yapılabilmesi için alternatif sunması itibariyle kamu idareleri ve organları bakımından önemli bir aktarım yoludur. Türkiye'deki kamu idareleri veya organlarından yurt dışındaki kamu idareleri veya organlarına güvenli bir şekilde veri aktarılabilmesi ve KVKK hükümlerine uygun bir uygulamanın sağlanması için KVKK'da GVKT m.46/f.2/a bendi ile GVKT m.46/f.3/b bendine benzer bir düzenlemeye yer verilmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz.

2. Standart Sözleşme Maddeleri ve Ad Hoc Niteliğindeki Özel Sözleşme Maddeleri

Yeterlilik kararı bulunmuyorsa GVKT'ye tâbi olan veri sorumlusu veya veri işleyenden, GVKT'ye tâbi olmayan veri sorumlusu veya veri işleyene yapılacak aktarımlarda SSM'ye dayanılabilir. SSM'nin doğrudan Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmesi veya denetim makamı tarafından kabul edilip Avrupa Komisyonu tarafından onaylanması mümkündür. Bu şekilde kabul edilen veya onaylanan SSM'ye dayanarak veri aktarımı gerçekleştirilecekse ayrıca yetkili makamların tekrar onayının alınması gerekmemektedir[162]. 95/46/EC sayılı Direktif'in yürürlükte olduğu dönemde Çalışma Grubu'nun yardımıyla hazırlanan SSM, Avrupa Komisyonu'nun EDPB ve EDPS'nin görüşlerini dikkate alarak verdiği 04.06.2021 tarihli ve 2021/914 sayılı kararıyla GVKT'ye uygun olarak güncellenmiştir[163].

[162] Çekin, **a.g.e.**, s. 134.

[163] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 260. Avrupa Komisyonu'nun 07.06.2021 tarihli Avrupa Birliği Resmî Gazetesi'nde yayımlanan ilgili uygulayıcı kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2021/914/oj?uri=CELEX:32021D0914&locale=en, 6 Ocak 2022. Komisyon kararının dördüncü maddesinde, eski standart sözleşme maddelerini düzenleyen 2001/497/EC ve 2010/87/EU sayılı kararların 27.09.2021 tarihinde yürürlükten kalkacağı düzenlenmiştir. 27.09.2021 tarihinden önce

Veri aktarımına dahil olan taraf sayısına bağlı olarak SSM'nin ikiden fazla tarafı olabilir. Avrupa Komisyonu'nun yayımladığı SSM'nin güncel halinde, genel hükümlerin yanında aktarımın şekline ve dahil olan veri aktaran ile veri alanın niteliğine göre kullanılması gereken hükümler düzenlenmiştir [164] . Aktarım kapsamındaki hak ve yükümlülüklerinin açık bir şekilde belirlenmesi için verilerin saklanması, sonraki aktarım, güvenliğin sağlanması için alınması gereken tedbirler, işleme faaliyetinin dokümantasyonunun yapılması, alt veri işleyenden yararlanmanın şartları, ilgili kişi hakları, veri aktaran ile veri alanın sorumluluğu gibi çeşitli hükümlere yer verilmiştir. Veri alanın uyuşmazlık halinde veri aktaran veri sorumlusunun ulusal denetim makamının ve mahkemelerinin yetkisine tâbi olacağını taahhüt etmesi öne çıkan maddelerdendir[165]. SSM'nin ekleri kapsamında ise taraf bilgilerinin, aktarıma ilişkin detayların, yetkili denetim makamının, alınacak teknik ve idari tedbirler ile alt veri işleyen listesinin belirtilmesi gerekmektedir. SSM'nin kullanılmasıyla veri sorumlusu ve veri işleyenin GVKT m.28/f.3 ve f.4 kapsamında aktarıma ilişkin sahip olduğu hak ve yükümlülüklerin gereği olan düzenlemeler de yapılmış olacaktır[166].

GVKT m.46/f.3/a bendinde, SSM haricindeki özel sözleşme maddelerine dayanarak aktarımın gerçekleştirileceği farklı bir aktarım yolu düzenlenmiştir. Bu kapsamda yetkili denetim makamının onayını almak şartıyla "veri sorumlusu veya veri işleyen" ile "üçüncü ülke veya uluslararası kuruluştaki veri sorumlusu, veri işleyen veya veri alan" arasındaki *ad hoc niteliğindeki özel sözleşme hükümlerine* dayanarak veri aktarımı gerçekleştirilebilir. Ancak bu durumda yetkili denetim makamının

akdedilen bir sözleşmenin konusu olan işleme faaliyeti değişmemişse ve eski maddelere dayanılması aktarım için uygun koruyuculuğu sağlıyorsa 27.09.2021 tarihine kadar GVKT m.46/f.1'a uygun bir korumanın sağlandığının kabul edileceği belirtilmiştir.

[164] Veri sorumlusundan veri sorumlusuna, veri sorumlusundan veri işleyene, veri işleyenden veri işleyene ve veri işleyenden veri sorumlusuna gerçekleştirilen aktarımlarda kullanılmak üzere çeşitli hükümlere yer verilmiştir. SSM'ye ilgili kişinin taraf olmaması ve hükümlerin belirlenmesinde etkisinin olmaması SSM'ye ilişkin yapılan eleştiriler arasındadır. Bkz. Cemil Kaya, **a.g.e.**, s. 41-42.

[165] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 261.

[166] Bkz. Avrupa Komisyonu'nun 04.06.2021 tarihli ve 2021/914 sayılı kararındaki m.1/f.2. GVKT m.28/f.3, işleme faaliyeti kapsamında veri işleyenden yararlanan veri sorumlusunun hizmet ilişkisini yazılı şekilde düzenleme ve gerekli taahhütleri ekleme yükümlülüğüne ilişkindir. GVKT m.28/f.4 ise alt veri işleyenden yararlanan veri işleyenin, veri sorumlusu ile arasındaki yazılı düzenlemedeki taahhütleri içerecek şekilde alt veri işleyenle yazılı düzenleme yapmasını gerektirmektedir.

sözleşme hükümlerine ilişkin değerlendirme yaparken GVKT m.63 kapsamındaki tutarlılık mekanizmasını uygulaması gerekmektedir. Tutarlılık mekanizmasıyla amaçlanan AB kapsamında tutarlı bir hukuki düzeninin sağlanmasıdır. Bu kapsamda sırasıyla:

- yetkili denetim makamının maddelere ilişkin taslak kararını EDPB'ye iletmesi,
- EDPB'nin ilgili taslak karara ilişkin görüş vermesi,
- denetim makamının bu görüşü dikkate alması veya EDPB'nin uyuşmazlık çözüm mekanizması işletilerek EDPB'nin bu konuda vereceği bağlayıcı nitelikteki karara uygun hareket etmesi gerekmektedir[167].

Veri aktaran ile veri alan sadece SSM'yi içeren bir sözleşme imzalayabileceği gibi bu maddelerin daha geniş kapsamlı bir sözleşmeye eklenmesini de tercih edebilir. Ancak bu durumda sözleşmeye eklenen ad hoc niteliğindeki özel sözleşme maddelerinin SSM ile aynı seviyede koruma sağlamasına dikkat edilmeli ve yetkili denetim makamının onayı alınmalıdır. SSM'yi tamamlayıcı nitelikte ve veri güvenliğini artıran ek önlemlerin alınması desteklenmekte, ilgili kişi lehine değişiklikler kabul edilmektedir[168]. Burada dikkat edilmesi gereken husus, eklenen hükümlerin SSM'yle doğrudan veya dolaylı olarak çelişmemesi ve ilgili kişilerin temel hak ve özgürlüklerini olumsuz etkilememesidir[169]. SSM kapsamındaki bazı hükümler değiştirilmek isteniyorsa veya eklenen ek önlemler çelişki yaratıyorsa artık GVKT m.46/f.2 kapsamında SSM'ye dayanıldığı kabul edilemeyecek olup GVKT m.46/f.3/a bendi uyarınca yetkili denetim makamının onayının alınması gerekecektir[170].

[167] Cemil Kaya, **a.g.e.**, s. 42-43; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 260-261.
[168] Çekin, **a.g.e.**, s. 134.
[169] Determann, **a.g.e.**, s. 47.
[170] Veri aktaran ve veri alan, ek önlemlerin SSM kapsamındaki hak ve yükümlülükleri kısıtlayacak şekilde yorumlanmamasını sağlamalıdır. Bkz. EDPB, **Recommendations 01/2020 on Measures that Supplement Transfer Tools to Ensure Compliance with the EU Level of Protection of Personal Data,** s. 24.

Sözleşmeye taraf olmayan ilgili kişi, sözleşmede yer alan üçüncü kişi lehine hükümler kapsamında sözleşmeden doğan haklarını kullanabilmektedir. Bu sebeple sözleşmeye uygulanacak hukuk olarak belirlenen AB'ye üye devlet hukuku, üçüncü kişi lehine hükümlere izin vermeli ve ilgili kişi bu hükümlere dayanarak veri aktaran ile veri alanın SSM kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlayabilmelidir[171]. İlgili kişi, üçüncü kişi lehine hükümler veri alan tarafından ihlal edilirse denetim makamına başvurabilmeli veya uyuşmazlığı AB kapsamındaki yetkili makamlara taşıyabilmelidir.

Avrupa Komisyonu'nun kararları AB'ye üye devletler açısından bağlayıcıdır. Ancak bu durum üye devletlerin yetkili denetim makamlarının SSM'ye dayanarak yapılan aktarımların uygunluğunu değerlendiremeyeceği anlamına gelmemektedir[172]. Sadece veri aktaran ile veri alan arasında ilgili maddelerin kabul edilmesine dayanarak veriler için yeterli korumanın sağlandığı ve genel aktarım ilkesine uygun hareket edildiği yorumu yapılamaz[173]. Nitekim ABAD'ın Schrems I kararında da Avrupa Komisyonu'nun üçüncü ülkeye ilişkin yeterlilik kararının, yetkili ulusal denetim makamlarının aktarımın uygunluğunu değerlendirmeye dair yetkilerini sınırlandıramayacağı açıkça belirtilmiştir[174]. Aktarımın AB hukukuna veya verilerin korunmasına ilişkin ulusal hukuktaki hükümlere aykırı olduğunu tespit eden ulusal denetim makamının aktarımın askıya alınmasına veya yasaklanmasına karar vermesi mümkündür[175]. Bu karar tâbi olduğu ulusal hukuk veya uygulama nedeniyle SSM'ye aykırı hareket eden veri alana istinaden de verilebilir. Ancak bu durumda yetkili denetim makamı tarafından gecikmeksizin Avrupa Komisyonu'na bildirimde bulunulmalıdır[176].

[171] Bkz. Avrupa Komisyonu'nun 04.06.2021 tarihli ve 2021/914 sayılı kararının gerekçesi para.12. Bu düzenlemenin istisnaları SSM m.3/f.a'da düzenlenmiştir.
[172] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 260.
[173] **A.e.**
[174] Kuner, "Reality and Illusion in EU Data Transfer Regulation Post Schrems", s. 884; Lindsay, **a.g.m.**, s. 63.
[175] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 260.
[176] Bkz. Avrupa Komisyonu'nun 04.06.2021 tarihli ve 2021/914 sayılı kararındaki m.2.

SSM ile yeterli korumanın bulunmadığı üçüncü ülkeler bakımından aktarım sürecinin basitleştirildiği ve maliyetin azaltıldığı belirtilmektedir[177]. İlgili kişinin SSM'ye taraf olmaması ve SSM kapsamındaki haklarını kullanabilmesi için üçüncü kişi lehine hükümlere dayanmasının gerekmesinin, SSM hükümlerinin keyfi olarak değiştirilememesinin ve çok sayıda aktarım için ayrı ayrı bu yönteme başvurulmasının SSM'yi külfetli kıldığına dair eleştiriler bulunmaktadır[178].

KVKK kapsamındaki taahhütte bulunma yolunun, GVKT'deki SSM ve ad hoc niteliğindeki özel sözleşme maddelerine ilişkin hükümler dikkate alınarak hazırlandığı anlaşılmaktadır. Türk hukukunun aksine AB kapsamında bu aktarım aracından uzun yıllardır yararlanılmakta ve konu hakkında uygulamayla gelişen bir içtihat bulunmaktadır. Bu bakımdan üçüncü ülkelere ve uluslararası kuruluşlara veri aktaracak veri sorumlusu veya veri işleyen bakımından öngörülebilirliği sağladığı ve güvenli bir yol olduğu görülmektedir. KVKK'nın aksine Avrupa Komisyonu'nun kabul ettiği veya denetim makamı tarafından kabul edilip Avrupa Komisyonu tarafından onaylanan SSM'ler için ayrıca bir onay alınmamaktadır. Bu bakımdan KVKK'ya kıyasen daha pratik, hızlı ve maliyetsiz bir yol olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmamızda taahhütte bulunma yolunu incelerken belirttiğimiz üzere, taahhütte bulunmayı yurt dışına aktarım bakımından hızlı ve işlevsel bir yol haline getirmek için Kurum'un yayımladığı taahhütname şablonlarının kullanılması halinde Kurul'un ayrıca izninin aranması şartının kaldırılmasının, bunun yapılmaması halinde en azından Kurul'un yapılan başvuruları değerlendirme süresinin sınırlandırılmasının uygun olacağı kanaatindeyiz[179].

---

[177] Lingjie Kong, "Data Protection and Transborder Data Flow in the European and Global Context", **The European Journal of International Law**, C. 21, S. 2, 2010, s. 441-456, s. 448, (Çevrimiçi) https://web.b.ebscohost.com/, 7 Aralık 2020.

[178] Long v.d., **a.g.m.**, s. 9. 95/46/EC sayılı Direktif'in yürürlükte olduğu dönemde SSM'ye ilişkin olarak üye devletlerin iç hukukları kapsamındaki usullerin ve beklenen ayrıntı seviyesinin farklı olması, sonraki aktarıma ilişkin uygun bir mekanizmanın olmaması eleştiriliyordu. Bkz. Tanguy Van Overstraeten, Sylvie Rousseau, Guillaume Couneson, "Transfer and Monitoring: Two Key Words in the Current Data Protection Private Practice: A Legal Practitioner's View", **Data Protection in a Profiled World**, Ed. Serge Gutwirth, Yves Poullet, Paul De Hert, Dordrecht, Springer, 2010, s. 271-286, s. 275, (Çevrimiçi) https://link.springer.com, 27 Eylül 2021. GVKT'nin yürürlüğe girmesi ve SSM taslaklarının güncellenmesiyle belirtilen konularda tutarlı bir düzen kurulması sağlanmıştır.

[179] Bkz. "KVKK Kapsamında Taahhütte Bulunma" başlığı.

3. Bağlayıcı Şirket Kuralları

Türk hukukunda bağlayıcı şirket kuralları KVKK'da düzenlenmemiş olup Kurum'un internet sitesinde yayımlanan 10.04.2020 tarihli duyurusuyla belirlenmiştir. AB hukukunda ilk defa 95/46/EC sayılı Direktif'in yürürlükte olduğu dönemde Direktif m.26 ve m.29'a dayanarak bir aktarım yolu olarak benimsendiği görülmektedir[180]. GVKT bakımından ise BŞK'nın m.47'de doğrudan ve detaylı bir şekilde düzenlenmesi tercih edilmiştir. BŞK'nın düzenlenme amacı "*kuruluş yeri AB'ye üye devlette bulunan veri sorumlusu veya veri işleyen*" ile "*üçüncü ülkedeki ortak ekonomik faaliyet içerisinde bulunduğu teşebbüs veya işletme grupları*" arasında verilerin kolay ve hızlı bir şekilde aktarılmasıdır[181]. SSM'den farklı olarak BŞK, grup şirketleri tarafından bir nevi iş işleyiş kuralları olarak kullanılmaktadır[182]. Ancak bu husus BŞK'nın davranış kuralları olduğu anlamına gelmemektedir. Nitekim faaliyette bulunulan sektöre göre değişiklik gösterebilen ve kuruluşun bünyesinde GVKT hükümlerine uygun hareket edilmesi için benimsenebilen davranış kurallarından farklı olarak, BŞK ile üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılacak veriler için yeterli korumanın sağlanması amaçlanmaktadır[183].

GVKT'de aranan şartları sağlayan, hazırlanan ortak bir kişisel veri koruma politikasına uygun olarak farklı ülkelerde faaliyet gösteren ve aralarında organik bağ bulunan grup şirketleri arasında, farklı bir prosedüre gerek olmaksızın sadece BŞK'ya dayanarak hızlı bir şekilde veri aktarımı gerçekleştirilebilir[184]. Grup şirketleri bünyesinde bulunmayan gerçek veya tüzel kişilere aktarım için BŞK'ya dayanılması mümkün olmayıp bu durumda ilgili işleme faaliyetinin niteliğine göre GVKT kapsamında dayanılabilecek diğer aktarım yollarına başvurulmalıdır[185].

---

[180] Toparlak, **a.g.e.**, s. 48.
[181] Cemil Kaya, **a.g.e.**, s. 45; İslam Safa Kaya, Tolun, **a.g.e.**, s. 93.
[182] Kong, **a.g.m.**, s. 453-454.
[183] Murat Volkan Dülger, Cansu Ceren Kahraman, "GDPR ve KVKK Ekseninde Bağlayıcı Şirket Kuralları", **Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi (h+)**, S. 9, 2021, s. 60-77, s. 65, (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/49047042/GDPR_ve_KVKK_Ekseninde_Ba%C4%9Flay%C4%B1c%C4%B1_%C5%9Eirket_Kurallar%C4%B1?auto=download&email_work_card=download-paper, 26 Mayıs 2021.
[184] Bygrave, **a.g.e.**, s. 194; Özcan, **a.g.e.**, s. 139.
[185] Çekin, **a.g.e.**, s. 137.

Grup şirketlerinin BŞK'ya dayanarak aktarım yapabilmesi için hazırlanan BŞK taslağı GVKT m.47/f.1 uyarınca yetkili denetim makamı tarafından onaylanmalıdır[186]. Denetim makamı tarafından bu onayın verilebilmesi için BŞK'nın:

- ortak ekonomik faaliyette bulunan grup üyelerinin çalışanları dahil tamamı için hukuken bağlayıcı, uygulanabilir ve icra edilebilir olması,
- ilgili kişilere uygulanabilir haklar tanıması,
- asgari olarak GVKT m.47/f.2'de belirtilen konuları düzenlemesi

gerekmektedir[187]. Bu kapsamda BŞK içerisinde grup yapısı ve yapılacak aktarıma ilişkin detaylara (işleme faaliyetinin amacı, veri kategorileri, aktarımın yapılacağı üçüncü ülkeler gibi) yer verilmeli, verilerin korunmasına ilişkin genel ilkeler ve ilgili kişi haklarının nasıl uygulanacağı düzenlenmelidir[188]. BŞK'ya tâbi olan taraflar açısından BŞK'nın hukuken bağlayıcı olması gerektiği için bunun iç ve dış ilişkilere etkisi ve kuralların ihlali halinde sorumluluğun nasıl olacağı belirtilmelidir. Örneğin GVKT m.47/f.2/f bendi uyarınca AB dışındaki üyelerin BŞK'yı ihlal etmesi halinde ortaya çıkan yükümlülükleri üye devletlerden birinde kurulu olan veri sorumlusu veya veri işleyenin üstleneceği, ancak sorumluluğun olmadığını ispat etmesi halinde kısmen veya tamamen ilgili yükümlülüklerden muaf olacağı düzenlenmelidir. BŞK'nın etkili ve bağlayıcı bir şekilde uygulandığından bahsedebilmek için grup şirketleri ve çalışanlar tarafından BŞK hükümlerine uygun hareket edilmesi, çalışanlara gerekli

[186] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 262. GVKT kapsamında onaylanan BŞK'ların listesi için bkz. EDPB, "Approved Binding Corporate Rules", (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/our-work-tools/accountability-tools/bcr_en?page=0, 22 Şubat 2022. GVKT yürürlüğe girmeden önce onaylanan BŞK'ların listesi için ise bkz. EDPB, "Pre-GDPR BCRs Overview List", 26 Ocak 2021, s. 1-10, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/system/files/2021-03/edpb_information_20210126_pregdpr_bcrs_overview.pdf, 22 Şubat 2022.

[187] GVKT ile BŞK bakımından getirilen yenilikler; BŞK'da ilgili kişinin şikâyette bulunma hakkının, genel ilkelerin, grup yapısı ve üyeler hakkında data detaylı bilginin verilmesi ile üçüncü ülke hukukunun etkisi hakkında düzenleme yapılması şeklindedir. Veri işleyenin BŞK'dan yararlanmasına yönelik olarak ise ilgili kişilere üçüncü kişi lehtar olarak tanınan hakların BŞK hükümlerini uygulaması için doğrudan veri işleyene yöneltilebilmesi ve GVKT m.28 uyarınca düzenlenmesi gereken hükümlere yer verilmesi öngörülmüştür. Bkz. Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document Setting up a Table with the Elements and Principles to be Found in Binding Corporate Rules (BCR-C)**, 2018, s. 3-4, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/614109, 27 Eylül 2021; Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document Setting up a Table with the Elements and Principles to be Found in Processor Binding Corporate Rules (BCR-P)**, 2018, s. 3, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/614110/en, 27 Eylül 2021.

[188] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 262-263.

eğitimlerin verilmesi, uyumluluğun takibi için düzenli denetimlerin yapılması gibi gerekli tedbirlerin alınması ve GVKT m.47/f.2'de belirtilen mekanizmaların düzenlenmesi gerekmektedir[189]. Örneğin GVKT m.47/f.2/k bendi uyarınca BŞK hükümlerinde yapılan değişikliklerin raporlanması, kayıt altına alınması ve değişikliklerin yetkili denetim makamına raporlanmasına ilişkin mekanizmaların bulunması aranmıştır. Yetkili denetim makamı tarafından onaylanan bir BŞK'da daha sonra temelden etkileyen değişiklikler olması halinde tekrar yetkili denetim makamının onayının alınması gerekecektir[190].

Denetim makamı onay vermek için BŞK taslağını değerlendirirken tutarlılık mekanizmasını kullanmaktadır. Bu kapsamda BŞK'nın hukuken bağlayıcı olma, esaslı veri koruma ilkelerinin tamamını kapsama, grup bünyesindeki herkes için geçerli olma ve uygulanma şeklindeki şartları sağlayıp sağlamadığı incelenmektedir[191]. Tutarlılık mekanizmasının gereği olarak GVKT m.64 uyarınca sırasıyla:

- Denetim makamı BŞK taslağına ilişkin hazırladığı taslak kararı EDPB'ye iletmeli,
- EDPB ilgili taslak karar hakkında görüş vermeli,
- denetim makamı bu görüşü dikkate almak suretiyle BŞK'yı onaylamalı veya GVKT m.65 uyarınca EDPB'nin uyuşmazlık çözüm mekanizması çalıştırılmalı ve bu kapsamda EDPB üyelerinin üçte iki çoğunluğuyla verilen bağlayıcı karara uygun hareket edilmelidir.

BŞK'nın veri sorumluları (BCR-C) veya veri işleyenler (BCR-P) için hazırlanması bakımından bir ayrım olduğunu belirten Çalışma Grubu:

- BCR-C'nin AB'de kurulu veri sorumlularından, aynı grup bünyesindeki AB dışında bulunan diğer veri sorumlularına veya veri işleyenlere veri aktarımına,

[189] Dülger, Kahraman, **a.g.m.**, s. 69; Kong, **a.g.m.**, s. 454-455.
[190] Toparlak, **a.g.e.**, s. 58.
[191] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 262; İslam Safa Kaya, Tolun, **a.g.e.**, s. 93.

- BCR-P'nin ise AB'de kurulu olup grup bünyesinde olmayan veri sorumlusu tarafından aktarılan ve ilgili grup üyelerince veri işleyen veya alt veri işleyen olarak işlenen verilere

dair düzenlemeler içerdiğini ifade etmektedir[192]. BCR-C kapsamındaki yükümlülükler aynı grup içerisindeki veri sorumlusu ve dahili veri işleyenler için geçerlidir. Ancak dahili veri işleyen ile adına işleme faaliyetini sürdürdüğü veri sorumlusu arasında hukuken bağlayıcı bir belge olduğundan, BCR-C hükümleri dahili veri işleyen bakımından ancak bu belgeyle çelişmediği ölçüde uygulanabilir[193].

BŞK'nın grup şirketleri için geçerli olması sebebiyle grubun ortak amaçları doğrultusunda ve esnek bir şekilde hazırlanması mümkündür. Ancak SSM'den farklı olarak, yetkili denetim makamının onayının gerekmesi ve bu kapsamda tutarlılık mekanizmasına tâbi tutulması aktarım sürecini uzatmaktadır[194]. Türk hukuku kapsamında BŞK Kurum tarafından değerlendirilmekte ve Kurul tarafından izin verilmektedir. Değerlendirmeye dahil olan makam sayısının azlığı sebebiyle GVKT'ye göre daha sade bir süreçtir. Ancak GVKT'nin tutarlılık mekanizması kapsamında ilgili mercilere süre sınırı getirildiğinden, bu sürecin makul bir süre içerisinde tamamlanması söz konusudur. Türk hukukunda BŞK bakımından ise herhangi bir sınır olmaksızın bir yıllık değerlendirme süresinin Kurum tarafından altı aylık sürelerle uzatılabileceği öngörülmüştür. Bu bakımdan Türk hukukundaki uygulamaya kıyasen GVKT'deki düzenlemenin BŞK'nın değerlendirme sürecine ilişkin şeffaflığı sağlama konusunda daha başarılı olduğu ve uygulayıcılar açısından öngörülebilirliği sağladığı kanaatindeyiz.

---

[192] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document Setting up a Table with the Elements and Principles to be Found in Binding Corporate Rules (BCR-C)**, s. 2. Çalışma Grubu'nun denetim makamının BCR-C'yi onaylamak için dikkate aldığı kriterleri açıkladığı tablo için bkz. **a.e.**, s. 5-19. BCR-P'ye ilişkin tablo için bkz. Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document Setting up a Table with the Elements and Principles to be Found in Processor Binding Corporate Rules (BCR-P)**, s. 5-21. Kurum tarafından yayımlanan BŞK Başvuru Formu'nun ve BŞK Yardımcı Dokümanı'nın bu tablolar dikkate alınarak hazırlandığı anlaşılmaktadır.

[193] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document Setting up a Table with the Elements and Principles to be Found in Binding Corporate Rules (BCR-C)**, s. 2.

[194] Çekin, **a.g.e.**, s. 137. Taslak kuralların hazırlanmasının ve sözleşmenin akdedilmesi sürecinin çok uzun olmadığına ilişkin görüş için bkz. Dülger, Kahraman, **a.g.m.**, s. 69.

95/46/EC sayılı Direktif'in yürürlükte olduğu dönemde BŞK'nın uluslararası niteliği itibariyle farklı ülkelerin iç hukukları arasında uyumluluğun sağlanmasının zor olduğu, öngörülen prosedürlerin daha şeffaf ve az külfetli olması gerektiği, BŞK'nın tanınmasının tüm üye devletler için geçerli olmasının uygun olacağı yönünde görüşler bulunmaktaydı [195]. Üçüncü ülkelerin iç hukukları bakımından uyumluluğun sağlanması hala çok kolay olmasa da tüm üye devletler bakımından doğrudan uygulanan GVKT'nin yürürlüğe girmesiyle BŞK'ya ilişkin değerlendirme sürecinin daha şeffaf ve az külfetli hale geldiği görüşündeyiz. Ancak BŞK kapsamında yapılacak aktarımların Grup şirketlerinin belirli faaliyetleriyle sınırlandırılması itibariyle birden fazla ve farklı kapsamdaki aktarımlar için BŞK'ya dayanılamaması söz konusu olabilir[196].

4. Onaylı Davranış Kuralları

Gönüllü katılıma bağlı olan davranış kurallarıyla belirli sektörler için verilerin toplanması ve ilgili kişi haklarının kullanılması gibi konularda GVKT'nin nasıl uygulanacağı düzenlenebilmekte ve verilerin korunmasına ilişkin uyulması gereken kurallar belirlenebilmektedir[197]. GVKT m.46/f.2/e bendi uyarınca kişisel verilerin üçüncü ülkelere ve uluslararası kuruluşlara aktarımı için de davranış kurallarından yararlanılabilir. Ancak bu kapsamda aktarım yapılabilmesi için davranış kurallarının GVKT'de düzenlenen prosedürlerden geçerek onaylanması gerekmektedir.

Davranış kurallarının "*ulusal davranış kuralları*" veya birden fazla üye devlet kapsamında gerçekleştirilen işleme faaliyetlerine ilişkin "*uluslararası davranış kuralları*" olarak düzenlenmesi mümkündür. Bu bakımdan taslak kurallar hazırlanırken davranış kurallarının hangi tür olduğu ve bölgesel uygulama alanı

[195] Cemil Kaya, **a.g.e.**, s. 46; Van Overstraeten, Rousseau, Couneson, **a.g.m.**, s. 276.
[196] Dülger, Kahraman, **a.g.m.**, s. 69.
[197] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 182; Çekin, **a.g.e.**, s. 233; EDPB, **Guidelines 1/2019 on Codes of Conduct and Monitoring Bodies under Regulation 2016/679**, Version 2.0, 2019, s. 7, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201901_v2.0_codesofconduct_en.pdf, 26 Eylül 2021.

detaylarıyla belirtilmelidir[198]. Bu düzenlemeler belirli sektörlere ilişkin birlikler ve akademik kuruluşlar gibi bazı veri sorumlusu veya veri işleyen kategorilerini temsil eden birlikler veya kuruluşlar tarafından yapılabilir. Örneğin kimya sektörünü temsil eden bir ticaret birliği, bu sektörde faaliyet gösteren şirketler tarafından kullanılmak üzere davranış kuralları hazırlayabilir. Davranış kuralları belirli bir sektöre ilişkin olabilir veya benzer işleme faaliyeti sürdüren ve ortak bazı ihtiyaçları bulunan farklı sektörlerin temsilcilerinin ortak çalışmasıyla hazırlanabilir[199].

GVKT m.46 kapsamında uygun koruyucu önlemlerin alındığından bahsedebilmek için aktarıma ilişkin davranış kurallarında asgari olarak düzenlenmesi gereken konular EDPB tarafından belirlenmiştir[200]. Bu kapsamda yapılacak aktarıma ilişkin detaylara (ilgili kişi kategorileri, aktarımın yapılacağı ülkeler gibi), verilerin korunmasına ilişkin uyulması gereken genel ilkelere ve ilgili kişilerin GVKT kapsamında sahip olduğu haklara yer verilmeli, ilgili kişilerin üçüncü kişi lehtar olarak davranış kurallarını uygulatabilmeleri sağlanmalıdır[201]. Ayrıca süreç yönetiminin, davranış kurallarına uyumluluğunun ve veri güvenliğinin sağlanması için alınması gerekli olan tedbirler ve mekanizmalar detaylarıyla düzenlenmelidir[202]. Örneğin aktarımın yapılacağı üçüncü ülkedeki veri sorumlusu veya veri işleyenin, davranış kurallarına katıldığı tarihte aktarılan verilere uygulanacak hukukun, kurallar kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesini ve kuralları uygulamasını engelleyici nitelikte olmadığını garanti etmesi aranmaktadır[203].

Aktarıma ilişkin davranış kurallarını onaylamak, aktarım aracı olarak uygun hale getirmek için üzerinde değişiklik yapmak ve kurallar kapsamındaki izleme organını akredite etmek yetkili denetim makamının görevleri arasındadır. Aktarıma

---

[198] EDPB, **Guidelines 1/2019 on Codes of Conduct and Monitoring Bodies under Regulation 2016/679**, s. 12. Uluslararası davranış kuralları olarak nitelendirilmek için davranış kurallarının sınır ötesi veri aktarımını içermesinin gerekmediğine dair bkz. EDPB, **Guidelines 04/2021 on Codes of Conduct as Tools for Transfers**, 2021, s. 27, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/system/files/202107/edpb_guidelinescodesconducttransfers_publicconsultation_en.pdf, 26 Eylül 2021.
[199] EDPB, **Guidelines 04/2021 on Codes of Conduct as Tools for Transfers**, s. 4.
[200] **A.e.**, s. 11-12.
[201] **A.e.**, s. 11.
[202] **A.e.**, s. 11-12.
[203] **A.e.**

ilişkin davranış kurallarının onaylanması için GVKT m.40/f.5 uyarınca ilk olarak kuralları hazırlayan birlik veya kurum tarafından yetkili denetim makamına başvurulmalıdır. Taslak kuralların GVKT'ye uygunluğunu değerlendiren yetkili denetim makamı, kuralların GVKT'ye uyumluluğunun artırılması gerektiği veya yeterli uygun koruyucu önlemleri içerdiği için kuralların onaylandığı yönünde görüş verebilir [204]. GVKT m.40/f.6 uyarınca yetkili denetim makamı onayladığı davranış kurallarını tescil etmeli ve yaptığı değerlendirme sırasında dikkate aldığı kriterlerle birlikte yayımlamalıdır[205]. Davranış kurallarının birden fazla AB'ye üye devlette gerçekleştirilen işleme faaliyetiyle ilgili olması halinde ise:

- Yetkili denetim makamı kuralları onaylamadan önce tutarlılık mekanizması kapsamında EDPB'ye ibraz etmeli (GVKT m.40/f.7),
- taslak kuralların yeterli uygun koruyucu önlemleri içerip içermediğini değerlendiren EDPB görüş bildirmeli (GVKT m.40/f.7) ve
- görüşü kuralların uygun koruyucu önlemleri içerdiği yönündeyse bunu Avrupa Komisyonu'na ibraz etmelidir (GVKT m.40/f.8.).

GVKT m.40/f.9 uyarınca Avrupa Komisyonu davranış kurallarının AB genelinde geçerli olacağına uygulayıcı işlemle karar verebilir. Bu kapsamda davranış kuralları hem onaylanmış hem de AB kapsamında genel geçerliliğe sahip olmuş olacaktır.

GVKT m.3 uyarınca GVKT'ye tâbi olmayan veri sorumluları ve veri işleyenler, Avrupa Komisyonu tarafından AB genelinde geçerliliğine karar verilen onaylı davranış kurallarına katılabilmektedir [206]. Bu kapsamda üçüncü ülkedeki veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından bu onaylı davranış kurallarına uyulması, GVKT m.46/f.2/e bendi kapsamında veri aktarımı yapılabilmesi için gerekli olan uygun koruyucu önlemleri sağlamaktadır. Ancak üçüncü ülkedeki veri sorumlusu veya veri işleyenin ayrıca sözleşme veya diğer hukuken bağlayıcı bir belgeyle, aktarılan

[204] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 182; Sullivan, **a.g.m.**, s. 387.
[205] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 182.
[206] GVKT m.40/f.3.

veriler için ilgili kişi haklarına ilişkin olanlar dahil gerekli uygun koruyucu önlemleri uygulayacağına dair bağlayıcı ve uygulanabilir taahhütlerde bulunması gerekmektedir. Taahhütte bulunma şartı örneğin bu taraflar arasındaki hizmet sözleşmesine gerekli hükümlerin eklenmesi yoluyla veya tarafların ayrı bir sözleşme akdetmesi ile sağlanabilir[207]. Belirtilen tüm şartların sağlanması halinde GVKT'ye tâbi olan veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından GVKT m.46/f.2/e bendi kapsamında aktarım gerçekleştirilebilir[208]. Bu durumda GVKT'ye tâbi olan veri sorumlusunun veya veri işleyenin de aynı onaylı davranış kurallarına katılması aranmamaktadır[209].

GVKT m.41/f.1 ve f.2 uyarınca davranış kurallarıyla uyumluluğun takibi için denetim makamı tarafından özel bir organ, izleme organı olarak yetkilendirilmektedir. Denetim makamı tarafından tanınması için bağımsız ve konu hakkında uzmanlığını kanıtlamış olması, kuralların ihlaline ilişkin şikayetleri ele alabilmek için gerekli şeffaf süreçlere ve yapıya sahip olması aranmaktadır[210]. İzleme organının AEA içerisinde veya AEA'da bir kuruluşu olması şartıyla AEA dışında yerleşik olması mümkündür[211].

Davranış kuralları ortak işleme faaliyetleri ve ihtiyaçlara göre şekillendirilmesi, sektöre veya işleme faaliyetine özgü çoklu aktarımlara imkân tanıması, BŞK gibi aynı şirketler topluluğunda bulunma gibi sınırlandırıcı bir şart aranmaması itibariyle bir aktarım aracı olarak kolay uyarlanabilmektedir[212]. Aktarım haricinde verilerin korunmasına ilişkin mevzuata uyumluluğu artırma, delil oluşturma, şeffaflığı artırma, endüstriye rekabette avantaj sağlama, sektörlere ilişkin en iyi uygulamaların belirlenmesinde veri sorumlusu ve veri işleyene belirli bir ölçüde kontrol sağlama gibi pozitif etkileri bulunmaktadır[213]. Ayrıca sektöre özgü genel işleme faaliyetlerine

[207] EDPB, **Guidelines 04/2021 on Codes of Conduct as Tools for Transfers**, s. 9.
[208] **A.e.**, s. 4.
[209] **A.e.**
[210] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 182; Sullivan, **a.g.m.**, s. 387. İzleme organının akredite edilmesi için aranan şartlar hakkında detaylı bilgi için bkz. EDPB, **Guidelines 04/2021 on Codes of Conduct as Tools for Transfers**, s. 21-25.
[211] EDPB, **Guidelines 04/2021 on Codes of Conduct as Tools for Transfers**, s. 7.
[212] **A.e.**, s. 4.
[213] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 181-182; Çekin, **a.g.e.**, s. 234; EDPB, **Guidelines 1/2019 on Codes of Conduct and Monitoring Bodies under Regulation 2016/679**, s. 9.

ilişkin gündemde olan sorunlara bazı çözümler sunduğundan hukuki kesinliğinin sağlanmasına katkısı vardır[214].

GVKT kapsamındaki bu aktarım yolu KVKK'da düzenlenmemiştir. Ancak KVKK kapsamında verilere ilişkin gerekli teknik ve idari tedbirlerin alındığının ispatı için veri sorumlusunun veya veri işleyenin kendi inisiyatifiyle oluşturduğu davranış kurallarından yararlanılması mümkündür. Yukarıda belirtildiği üzere onaylı davranış kuralları sektöre veya işleme faaliyetine özgü çoklu aktarımlara imkân tanıdığı için yurt dışına aktarım bakımından uygulamada başvurulabilecek alternatif sayısı az olan KVKK kapsamında da benimsenmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz.

5. Onaylı Belgelendirme Mekanizmaları

GVKT m.46/f.2/f bendi kapsamında onaylı belgelendirme mekanizmalarına dayanarak kişisel veriler üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılabilir. Belgelendirme mekanizmalarından genel olarak veri sorumlusunun GVKT kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirdiğinin ispatı için yararlanılmaktadır[215]. Bu bakımdan denetim masraflarının azalmasını da sağlamaktadır[216]. Belgelendirmeler ayrıca işleme faaliyetlerine ilişkin verdiği bilgilerle görünürlüğü ve güvenilirliği sağladığı için ticari olarak pozitif etkileri bulunmaktadır[217]. Belgelendirme mekanizmalarına GVKT m.42/f.2 kapsamında ise GVKT'ye tâbi olmayan veri sorumlusu veya veri işleyenin GVKT m.46 uyarınca uygun koruyucu önlemleri aldığını göstermek için dayanılmaktadır.

Belgelendirme bir veya bir dizi işleme faaliyetine ilişkin yapılmaktadır. Belgelendirme sürecini başarıyla tamamlayan üçüncü ülkede yerleşik şirkete veya uluslararası kuruluşa, ilgili işleme faaliyetlerinin verilerin korunmasına ilişkin belgelendirme mekanizmasının onaylı kriterlerine uyduğunu ispat eden sertifika

[214] EDPB, **Guidelines 1/2019 on Codes of Conduct and Monitoring Bodies under Regulation 2016/679**, s. 9.
[215] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 183; Çekin, **a.g.e.**, s. 240; Sullivan, **a.g.m.**, s. 387.
[216] Toparlak, **a.g.e.**, s. 42.
[217] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 183; Çekin, **a.g.e.**, s. 240.

verilmektedir[218]. Burada örneğin başvurucunun yönetim sistemlerinin sertifikasyonu söz konusu olmamakta, ancak sertifikasyon konusu işleme faaliyetleri değerlendirilirken güvenlik tedbirleriyle ilişki olan bu unsurlar da dikkate alınmaktadır [219] . Sertifikalar; GVKT m.43 kapsamında belirtilen belgelendirme kurumlarının, yetkili denetim makamının veya EDPB'nin tutarlılık mekanizması uyarınca belirlediği kriterlere dayalı olarak verilebilir. EDPB tarafından onaylanan kriterlere göre verilen belgelendirmeyle Avrupa Veri Koruma Mührü (*European Data Protection Seal*) elde edilmektedir[220]. GVKT m.42/f.7 uyarınca veri sorumlusuna veya veri işleyene verilen belgelendirmeler üç yıl süreyle geçerli olup şartların yerine getirilmesi durumunda yenilenmesi mümkündür. Hükmün devamında, aranan şartlar yerine getirilemiyorsa ilgili belgelendirme kurumları veya denetim makamı tarafından belgelendirmenin iptal edilebileceği belirtilmiştir.

Üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı için sadece belgelendirme mekanizmalarına dayanılması yeterli değildir. GVKT m.46/f.2/f bendinde belirtildiği üzere, aktarımın yapılacağı üçüncü ülkedeki veri sorumlusunun veya veri işleyenin sözleşme veya hukuken bağlayıcı diğer belgeler kapsamında uygun koruyucu önlemleri uygulayacağını ayrıca taahhüt etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda veri alanın kişisel verileri GVKT ile uyumlu olacak şekilde işlemesi amaçlanmaktadır. Sertifika elde eden veri alanın örneğin belgelendirme kurumları ile arasındaki belgelendirme sözleşmesinde uygun koruyucu önlemleri uygulayacağını taahhüt etmesi mümkündür[221].

AB'ye üye devletin denetim makamı veya GVKT m.42/f.5 uyarınca EDPB tarafından onaylanan belgelendirme mekanizmasına ilişkin sertifika elde eden ve buna bağlı kalan veri sorumlusu veya veri işleyen, GVKT m.46 kapsamında aktarım için

[218] Irene Kamara v.d., **Data Protection Certification Mechanisms: Study on Articles 42 and 43 of the Regulation (EU) 2016/679**, Final Report, Brussels, European Commission Directorate-General for Justice and Consumers, 2019, s. 175, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/data_protection_certification_mechanisms_study_publish_0.pdf, 8 Aralık 2021.
[219] **A.e.**
[220] GVKT m.42/f.5.
[221] Irene Kamara v.d., **a.g.e.**, s. 196. Veri aktaran veri sorumlusunun hesap verebilirlik ilkesi kapsamında aktarımın GVKT'ye uygun bir şekilde gerçekleştirilmesinden sorumlu olması sebebiyle veri alanın ayrıca veri aktarana yönelik taahhütte bulunmasının uygun olacağına dair bkz. **a.e.**

aranan uygun koruyucu önlemleri sağlamaktadır[222]. Üçüncü ülkede yerleşik olan veya uluslararası kuruluş olan veri alanın geçerli bir sertifikasının olması ve uygun koruyucu önlemleri taahhüt etmesi tek başına aktarım için yeterli olduğundan belgelendirmeyi yapacak kurumların dikkatli bir değerlendirme yapması gerekmektedir. Ancak GVKT'ye tâbi olan veri aktaranın, aktarılan verilerin işlendiği süreç boyunca veri alan tarafından uygun koruyucu önlemlerin alındığını yetkili denetim makamlarına gösterebilme yükümlülüğü bu durumda da devam etmektedir[223].

Üye devletlerin belgelendirmeyi yapacak kurumların GVKT m.43/f.1'de belirtilen merciler tarafından akredite edilmesinden emin olması, belgelendirme kurumlarının ise bunun için GVKT m.43/f.2'de belirtilen şartları sağlaması gerekmektedir. Bu kapsamda belgelendirme kurumu için aranan şartlar:

- Bağımsızlığını ve uzmanlığını yetkili denetim makamına kanıtlaması,
- yetkili denetim makamına veya EDPB tarafından onaylanan kriterlere saygı göstermeyi taahhüt etmesi,
- verilen belgelendirmeleri, mühür ve işaretleri düzenli olarak kontrol etmesi ve gerekirse geri çekilmeleri için gerekli süreçleri oluşturması,
- ihlal veya şikayetleri değerlendirmek için gerekli süreç ve yapıları, şeffaflığı sağlayacak şekilde oluşturması,
- görevlerinin çıkar çatışmasına neden olmayacağını yetkili denetim makamına ikna edici bir şekilde gösterebilmesi

şeklindedir. GVKT m.43/f.4 uyarınca belgelendirme kurumlarına ilişkin akrediteler en fazla beş yıl için yapılabilmekte, ancak belgelendirme kurumunun GVKT m.43'te düzenlenen şartları yerine getirmesi şartıyla aynı koşullarla yenilenebilmektedir. GVKT m.43/f.5 uyarınca yapılan talepler kapsamında belgelendirmeyi vermeye veya geri çekmeye karar veren belgelendirme kurumlarının, kararlarının gerekçesini yetkili denetim makamına bildirmesi gerekmektedir.

[222] **A.e.**, s. 179.
[223] **A.e.**

Onaylı davranış kurallarına benzer şekilde onaylı belgelendirme mekanizmaları da KVKK kapsamında açıkça düzenlenmemiştir. Ancak 26.04.2018 tarihli ve 30403 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kişisel Veriler Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliği m.7/ı bendinde, Kurul'un görev ve yetkileri arasında kişisel verilerin korunması, işlenmesi ve güvenliği ile ilgili akreditasyon ve sertifikasyon konularında usul ve esasları belirlemek de sayılmıştır. Bu kapsamda 06.12.2021 tarihli ve 31681 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Personel Sertifikasyon Mekanizmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ ile veri koruma görevlisi programı dahilinde kişilerin sertifikasyonuna ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Tebliğ kapsamında yapılacak sertifikasyonla kişisel verilerin korunması mevzuatı hakkında yeterli bilgi sahibi olan kişiler veri koruma görevlisi unvanına hak kazanacaktır. Bu bakımdan KVKK kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirildiğini göstermek için bir ispat aracı olarak yararlanılabilir. Düzenlemenin mevcut haliyle yurt dışına aktarım bakımından belgelendirme mekanizmalarına dayanılması söz konusu olmasa da belgelendirme kuruluşlarının yetkilendirilmesine ilişkin usul ve esaslarının belirlenmiş olması itibariyle belgelendirme mekanizmalarına dayanarak yapılabilecek diğer işlemlerin düzenlenmesinin önü açılmıştır.

GVKT'de onaylı belgelendirme mekanizmalarına başvurabilecek kişiler, BŞK'daki gibi grup şirketleriyle sınırlandırılmadığı için daha geniş bir kesim tarafından kullanılabilmektedir. Bu kapsamda sertifika elde etmesi gereken taraf veri alan olduğu için üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım bakımından veri aktaranın üzerindeki külfetlerin azaldığı belirtilebilir. Yurt dışına aktarım için başvurulabilecek alternatif yolların az olduğu KVKK kapsamında da bu aktarım yolunun benimsenmesinin faydalı olacağı görüşündeyiz. Onaylı belgelendirme mekanizmalarının yurt dışına aktarım bakımından benimsenmesi halinde süreç takibi akredite edilen kurumlar tarafından yapılacağı için Kurum ve Kurul'un yurt dışına aktarım bakımından iş yükünün de hafifleyeceği kanaatindeyiz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
AÇIK RIZA VE GVKT M.49 KAPSAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI

Çalışmamızın ikinci bölümünde KVKK'nın yurt dışına veri aktarımına ilişkin sistematiğini incelerken belirttiğimiz üzere, yurt dışına veri aktarımı için ilgili kişinin açık rızasına dayanmak KVKK'da olağan bir aktarım yolu olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan KVKK kapsamındaki diğer aktarım yolları olan yeterli korumanın bulunması, taahhütte bulunma ve bağlayıcı şirket kuralları ile arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmamaktadır.

KVKK'nın aksine GVKT kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı için başvurulabilecek aktarım yolları arasında hiyerarşik bir ilişki kurulmuştur. Bu kapsamda ancak aktarımın yapılacağı üçüncü ülke veya uluslararası kuruluşa ilişkin yeterlilik kararı ve alınabilecek uygun koruyucu önlemlerin bulunmaması halinde GVKT m.49'da düzenlenen istisnai hallere dayanılması mümkündür. Açık rızaya dayanarak üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım yapılmasının son çare olarak başvurulabilecek GVKT m.49'da düzenlenmesi, aktarım bakımından KVKK'nın ve GVKT'nin açık rızaya olan yaklaşımının farklı olduğunu göstermektedir.

Çalışmamızın bu bölümünde, kişisel verilerin KVKK kapsamında açık rızaya dayanarak yurt dışına aktarımı ile GVKT m.49'da düzenlenen istisnai haller kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımı konuları ayrı ayrı incelenecektir. KVKK ve bazı sektörlere ilişkin düzenlemeler kapsamında yurt dışına veri aktarımı için açık rızaya dayanılması bakımından uygulamada yaşanan sorunlar tespit edilecek ve bazı çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

I. KVKK KAPSAMINDA AÇIK RIZAYA DAYANARAK YURT DIŞINA AKTARIM

KVKK m.9/f.1 uyarınca ilgili kişilerin açık rızalarının alınması halinde kişisel verilerin yurt dışına aktarılması mümkündür. Yurt dışına aktarım için alınacak açık rızaya ilişkin ayrı bir düzenleme bulunmaması itibariyle bu kapsamda alınacak açık rızanın, KVKK m.5 kapsamında işleme şartı olarak düzenlenen açık rıza için aranan unsurları taşıması gerekmektedir[1]. Ancak çeşitli işleme faaliyetlerine ilişkin genel içerikli bir rıza alınması geçerli bir açık rıza teşkil etmeyeceği için ilgili unsurlar yurt dışına veri aktarımı göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir.

Açık rıza, KVKK m.3/f.1/a bendinde "*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza*" olarak tanımlanmıştır. İlgili kişinin kendi isteğiyle veya başkasının talebi üzerine verilmesi mümkün olup ilgili kişinin olumlu irade beyanını içermesi gerekmektedir[2]. Nitekim Kurul'un Amazon Turkey hakkındaki 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararında da açık rızanın kişinin kendi isteğiyle veya karşı taraftan gelen istek üzerine verilerinin işlenmesine onay vermesi anlamına geldiği belirtilmiştir. KVKK m.3'teki tanımdan anlaşıldığı üzere açık rızanın üç temel unsuru belirli bir konuya ilişkin olma, bilgilendirmeye dayanma ve özgür iradeyle açıklanma şeklindedir.

Geçerli bir rızadan bahsedebilmek için öncelikle ilgili kişinin *rıza verme ehliyetinin bulunması*; yani ayırt etme gücü yerinde olan, hak ve fiil ehliyeti bulunan bir gerçek kişi olması gerekmektedir[3]. TMK m.13 uyarınca yaşının küçüklüğü veya akıl hastalığı gibi sebeplerle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes ayırt etme gücüne sahiptir. Ayırt etme gücü olmayanların TMK m.14 uyarınca fiil ehliyeti de bulunmamaktadır. Bu bakımdan tam ehliyetsiz ilgili kişilerin

[1] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 926.
[2] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza,** Ankara, KVKK Yayınları, s. 3, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/e3c6aa10-9de4-46f8-9b5171bcf07c09b5.pdf, 3 Kasım 2021.
[3] Çekin, **a.g.e.**, s. 87; Özkan, **a.g.e.**, s. 100; Taştan, **a.g.e.**, s. 157-158.

tek başına geçerli bir açık rıza vermesi mümkün değildir[4]. Ayırt etme gücü yerinde olan küçük veya kısıtlı sınırlı ehliyetsizlerin verilerinin işlenmesine rıza verip veremeyeceği hususu ise doktrinde tartışmalıdır. Kişisel verilerin korunmasının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması sebebiyle sınırlı ehliyetsizlerin tek başına verilerinin işlenmesine rıza verebileceği yönünde bir görüş bulunmaktadır[5]. Karşı bir görüş olarak verilerin işlenmesi sonucunda zarar görme ihtimali itibariyle yasal temsilcisinin onayının gerektiği belirtilmektedir[6]. Farklı bir görüş ise sınırlı ehliyetsizin verilerinin işlenmesine rıza vermesi konusunda örtülü bir kanun boşluğunun olduğu, bu boşluğun TMK m.1 kapsamında hâkim tarafından amaca uygun sınırlama yöntemiyle doldurulması gerektiği ve bunun sonucunda sınırlı ehliyetsizin tek başına verilerin işlenmesine rıza veremeyeceği şeklindedir[7].

A. KVKK Kapsamında Geçerli Bir Açık Rıza İçin Aranan Unsurlar

1. Belirli Bir Konuya İlişkin Olması

İlgili kişinin belirsiz nitelikte ve açık uçlu irade beyanları, açık rıza bakımından belirli bir konuya ilişkin olma unsurunu karşılamamaktadır[8]. Daha sonra farklı veri kategorilerinin işlenebileceği veya farklı işleme amaçlarına dayanılabileceği düşünülerek ilgili kişilerden genel nitelikte, geniş ve belirsiz kapsamlı alınmaya çalışılan "*battaniye rızalar*" da hukuken geçerli değildir. Örneğin ilgili kişilere "kişisel verileriniz sizlere daha iyi hizmet sunabilmemiz için dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunan iş ortaklarımıza aktarılabilir" şeklinde yapılan genel nitelikte ve belirsiz kapsamlı bilgilendirmeye istinaden alınan açık rızalara dayanarak KVKK'ya uygun

[4] Yasal temsilcinin ise sadece tam ehliyetsizin çıkarını gerektiren haller bakımından tam ehliyetsiz adına verilerin işlenmesine rıza verilebileceğine dair görüş için bkz. Taştan, **a.g.e.**, s. 158-159.
[5] **A.e.**, s. 158.
[6] Özkan, **a.g.e.**, s. 101.
[7] Hüseyin Can Aksoy, "Kişisel Verilerinin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetsizlerin Durumu", **Halûk Konuralp Anısına Armağan**, C. 3, Ankara, Yetkin, 2009, s. 57-64. Küçük veya kısıtlının ehliyetinin genişlediği durumlarda ise tek başına verilerin işlenmesine rıza verebileceğine dair bkz. **a.e.**, s. 64.
[8] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza**, s. 4.

bir şekilde yurt dışına veri aktarımı yapılamaz. Açık rıza belirli bir konuya ilişkin olarak verilmeli ve işleme faaliyeti bu konuyu aşmayacak şekilde gerçekleştirilmelidir[9].

2. Bilgilendirmeye Dayalı Olması

Açık rızanın bilgilendirmeye dayalı olma unsuru bakımından, ilgili kişinin açık rızası alınmadan ve işleme faaliyetine başlanmadan önce veri sorumlusunun ilgili kişiye yönelik aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir. Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'e de uygun hareket edilmelidir. Aydınlatma yükümlülüğünün veri sorumlusunun kendisi veya yetkilendirdiği kişinin tek taraflı beyanıyla yerine getirilmesi mümkündür. Ancak bilgilendirme yetkilendirilen kişi tarafından yapılacaksa veri sorumlusu bu kişinin mevzuat hakkında yeterli ve güncel bilgiye sahip olduğuna dikkat etmelidir[10].

Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi ilgili kişinin talebine bağlı olmadığı gibi ilgili kişinin onayına da tâbi değildir[11]. Nitekim Kurul'un 26.07.2018 tarihli ve 2018/90 sayılı kararında da aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile açık rızanın alınmasındaki amaçların farklı olduğu vurgulanmıştır[12]. Kararda aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesindeki amacın işleme faaliyeti hakkında ilgili kişinin bilgilendirilmesi olduğu, açık rızada ise işleme faaliyetinin hukuki bir gerekçeye dayandırılmasının amaçlandığı ve aydınlatılan ilgili kişinin işleme faaliyetine ilişkin açık rıza vermek zorunda olmadığı belirtilmiştir.

KVKK m.10 uyarınca veri sorumlusu kendisinin veya temsilcisinin kimliği, işleme faaliyetinin amacı, verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılacağı, işleme faaliyeti için kullandığı veri toplama yöntemi ve dayandığı hukuki sebep, ilgili kişinin

[9] **A.e.**
[10] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi**, s. 14.
[11] **A.e.**, s. 9; Çekin, **a.g.e.**, s. 175.
[12] İlgili Kurul kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5420/2018-90, 5 Aralık 2021.

sahip olduğu haklar konusunda ilgili kişiyi bilgilendirmelidir. Açık rıza alınarak farklı veri kategorileri işlenmek isteniyorsa hangi veri kategorileri olduğunun açıkça belirtilmesi ve ilgili kişinin açık rıza vermenin sonuçları hakkında kapsamlı bir şekilde bilgilendirilmesi gerekmektedir [13]. Somut olayda verilerin elde edildiği sırada aydınlatma yükümlülüğün gerektirdiği tüm bilgilerin ilgili kişiye sağlanması mümkün olmayabilir. Bu durumda veriler elde edildiğinde ilgili kişiye temel bilgilerin verilmesi ve ilgili kişinin gerekli diğer bilgilere erişebileceği bir ortama yönlendirilmesi şeklinde katmanlı bilgilendirme yapılabilir[14].

Yurt dışına veri aktarımında dayanılacak açık rızanın belirli bir konuya ilişkin olma unsurunu karşılaması için ilgili kişiye yapılacak aydınlatmada verilerin yurt dışına aktarılacağının açıkça ifade edilmesi ve açık rızanın bu kapsamda alınması gerekmektedir [15]. Bilgilendirme yaparken işleme faaliyetinin detaylandırılması gerektiğinden ilgili kişiye ayrıca verilerin aktarılacağı ülke ve kişiler, verilerin aktarılma amacı, verilerin aktarıldığı veri sorumlusunun veya veri işleyenin bu verileri işleme amacı ve varsa sonraki aktarım hakkında bilgi verilmelidir[16]. İlgili kişiye sağlanacak olan aydınlatma metninde verilerin aktarılacağı üçüncü kişilerin kategorik olarak açıklanması gerekmektedir[17]. Yurt dışına aktarılmak istenen veriler ilgili kişinin kendisinden değil üçüncü kişiden elde edilmişse, ilgili kişiye yönelik aydınlatma yükümlülüğü en geç ilk kez aktarımın yapılacağı sırada yerine getirilmelidir[18].

Dürüstlük kuralının da gereği olarak bilgilendirme yapılırken genel ve muğlak ifadeler kullanılmamalı; işleme amacı belirli, açık ve meşru olmalıdır[19]. Aydınlatma

[13] Altındere, **a.g.e.**, s. 32; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza,** s. 4.
[14] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar**, s. 40-41.
[15] Dülger, **a.g.e.**, s. 327.
[16] **A.e.**
[17] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular**, Ankara, KVKK Yayınları, 2018, s. 91, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/fa0107e6-3237-49b7-bb67d898f9173cf8.pdf, 3 Kasım 2021.
[18] Dülger, **a.g.e.**, s. 405.
[19] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi**, s. 9; Şehriban İpek Aşıkoğlu, "Veri Sorumlularının Aydınlatma Yükümlülüğü -Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda-", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 1, S. 2, 2019, s. 41-65, s. 44-45, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/904836, 3 Kasım 2021. Bu şartların sağlanabilmesi için

yükümlülüğü sözlü, yazılı, ses kaydı gibi fiziksel veya elektronik ortamlar kullanılarak yerine getirilebilir. Ancak yükümlülüğün yerine getirildiğinin ispatı veri sorumlusuna ait olduğundan yazılı bir şekilde yapılması daha güvenli bir yoldur[20].

İlgili kişinin işleme faaliyeti hakkında aydınlatılması ile açık rızasının alınması ayrı süreçler olduğundan açık rıza metninin aydınlatma metninden ayrı olmasına dikkat edilmelidir[21]. Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ m.5/f.1/f bendinde, işleme faaliyetinin açık rıza şartına dayalı olması halinde aydınlatma yükümlülüğü ve açık rızanın alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerektiği açıkça düzenlenmiştir. Bu bakımdan örneğin bir online platforma üye olurken yapılan bilgilendirmenin altında aydınlatma metninin okunduğuna ve verilerin bu kapsamda işlenmesine açık rıza verildiğine dair tek bir kutucuğun işaretlenmesinin aranması, Tebliğ'in ilgili hükmüne aykırı kabul edilmektedir. Nitekim Kurul'un 26.07.2018 tarihli ve 2018/90 sayılı kararında da aydınlatma metninin okunduğuna ilişkin geri bildirim alınması ve verilerinin işlenmesi bakımından seçimlik hakların da tanındığı açık rıza metninin onayladığının ispatını sağlayacak mekanizmaların ayrıştırılması gerektiği belirtilmiştir[22]. Aydınlatma ve açık rıza metinlerinin tek bir metin içerisinde hazırlanması isteniyorsa Kurum tarafından farklı sayfalarda düzenlenmeleri önerilmekte, aynı sayfada olacaksa farklı başlıklarla düzenlenmeleri ve açık rızaya ilişkin ayrı bir bölümün açılması gerektiği belirtilmektedir[23].

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, ilgili kişinin verilerinin işlenmesine otomatik olarak onay verdiğinin kabul edilmesi ve bu onayı kaldırması için imkân tanınması şeklindeki *opt-out* sisteminin kullanılmasının KVKK bakımından geçerli bir

---

aydınlatma metninin işleme faaliyeti kapsamında verileri işlenecek olan kişi grupları tespit edilerek hazırlanması gerektiğine dair bkz. Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 46.

[20] Gerekli bilgilere halihazırda sahip olduğu veri sorumlusu tarafından ispat edilen ilgili kişinin, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmediğine dair iddiada bulunmasının hakkın kötüye kullanılması olarak kabul edilebileceğine dair bkz. Çekin, **a.g.e.**, s. 183.

[21] **A.e.**, s. 89.

[22] Kurul'un 26.07.2018 tarihli ve 2018/90 sayılı kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5420/2018-90, 5 Aralık 2021.

[23] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar**, s. 37.

açık rıza teşkil etmeyeceğidir. Bu bakımdan örneğin bir online platforma üye olurken verilerin işlenmesine açık rıza verildiğine dair onay kutucuğunun önceden işaretlenmiş şekilde ilgili kişinin önüne getirilmemesi gerekmektedir. Kurul'un 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararında belirtildiği üzere, açık rıza alınması bakımından ilgili kişinin bilinçli eylemi ile verilerinin işlenmesine onay vermesi şeklindeki *opt-in* sistemi benimsenmelidir.

Açık rıza metinleri açık ve ilgili kişi tarafından kolay anlaşılabilir olmalı, yazılı şekildeyse küçük puntolar kullanılmamalıdır[24]. Gerekmemesine karşın parça parça veya sürekli bir şekilde işleme faaliyetleri için açık rıza talep edilmesi, ilgili kişilerde rıza yorgunluğu yaratabileceğinden kaçınılması gereken bir davranıştır[25].

3. Özgür İradeyle Açıklanması

KVKK'da açık rızanın şekline ilişkin bir düzenleme yapılmamış olmakla beraber, ilgili kişinin açık rızasını aktif ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde göstermesi gerekmektedir[26]. Somut olay özelinde ilgili kişinin açık rızasını örtülü bir şekilde açıklaması, ancak bunu aktif bir şekilde göstermesi halinde geçerli bir açık rıza olarak kabul edilmesi mümkündür[27]. Ancak ilgili kişinin susması veya hareketsiz kalması bu kapsamda açık rızanın açıklanması olarak kabul edilemez.

İlgili kişinin rıza vermeye zorlanması veya rıza vermemenin olumsuz sonuçlarından çekindiği için rıza vermesi halinde özgür iradeyle hareket ettiğinden

[24] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 120; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza**, s. 5; Hayrunnisa Özdemir, **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması**, Ankara, Seçkin, 2009, s. 140.
[25] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 121-122.
[26] Cihan Avcı Braun, "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XV, S. 1, 2018, s. 13-33, s. 20, (Çevrimiçi) https://law.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/yuhf_dergisi_v.14.pdf, 3 Kasım 2021; Çekin, **a.g.e.**, s. 89-90; Sevgi Erarslan, "Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılması Sorunu: Açık Rıza Kapsamında Bir Değerlendirme", **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, C. 1, S. 1, 2021, s. 82-115, s. 98, (Çevrimiçi) https://khm.info.tr/wp-content/uploads/2021/04/ERARSLAN_C1S1.pdf, 28 Nisan 2021.
[27] Gediz Kocabaş, "KVKK'da Yer Alan Kurum ve Kavramların TMK ve Kıta Avrupası Hukuk Sistemi Kapsamında Değerlendirilmesi, **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Ed. Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 83-120, s. 112-113.

bahsedilemeyecektir [28] . Veri sorumlusu ile ilgili kişi arasındaki ekonomik dengesizliğin veya işçi işveren gibi bağımlılık ilişkisinin somut olayda ilgili kişinin özgür iradesini ortadan kaldıracak seviyede olmamasına dikkat edilmelidir[29]. Özgür iradeye ve ölçülülük ilkesine aykırı olacak şekilde açık rızayla *bağlantı yasağı* da bulunmaktadır[30]. Açık rızanın verilmesinin bir hizmetin veya ürünün sunulması için ön şart olarak öne sürülmesi özgür iradeyi zedeleyen bir husus olarak değerlendirilmektedir[31].

Açık rızanın özgür iradeyle açıklanması unsurunu zedeleyen uygulamalara örnek olarak Kurum'un yakın tarihte WhatsApp hakkında verdiği karar gösterilebilir. WhatsApp'ın yurt dışına veri aktarımını içerecek şekilde güncellenen Kullanıcı Sözleşmesi'ne uygulamayı kullanmak isteyen kişilerin rıza vermesi gerektiği, aksi halde kullanıcı hesaplarının silineceği şeklinde yaptığı bilgilendirme üzerine Kurul tarafından resen inceleme başlatılmıştır. İnceleme neticesinde Kurul'un 03.09.2021 tarihli ve 2021/891 sayılı kararında:

- sözleşmeye onay verme olarak görünmesine karşın aslen işleme faaliyeti için açık rıza alınmaya çalışıldığı ve açık rızanın hizmet sunumunun şartı olarak öngörüldüğü,
- verilerin işlenmesine ve yurt dışına aktarımına ilişkin seçimlik hak sunulmaksızın tek bir açık rızanın alınmaya çalışıldığı,
- açık rızaların tek bir metinde ve birbirlerinden ayrılmaz biçimde alınmaya çalışıldığı

[28] Çekin, **a.g.e.**, s. 91-92; Erbil Beytar, **İşçinin Kişiliğinin ve Kişisel Verilerinin Korunması**, 2. bsk., İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 156; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza,** s. 6.
[29] Beytar, **a.g.e.**, s. 156; Çekin, **a.g.e.**, s. 92.
[30] Çekin, **a.g.e.**, s. 92; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza,** s. 6.
[31] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 959. Kurul'un 16.02.2018 tarihli ve 2018/19 sayılı kararında sözleşme kapsamında verilen bir hizmete üye olunmasının ve ilgili hizmetin sağlanmasının açık rıza şartına bağlanması, yani açık rızanın sözleşmenin bir şartı olarak ileri sürülmesi ilgili kişinin açık rızasını sakatlayan bir unsur olarak değerlendirilmiştir. İlgili karar için bkz. (Çevrimiçi) https://kvkk.gov.tr/Iceri k/5412/Acik-Rizanin-Hizmet-Sartina-Baglanmasi, 5 Aralık 2021. Bu konu "Bağlantı Yasağı" başlığı kapsamında daha detaylı şekilde incelenecektir.

ifade edilmiş ve bu hususların açık rızanın özgür iradeyle açıklanması unsurunu zedelediği belirtilmiştir. Bu şekilde öngörülen prosedürün verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkelere de aykırılık oluşturduğu ifade edilmiştir. Karardan da anlaşıldığı üzere yurt dışına veri aktarımı için geçerli bir açık rıza için aranan unsurların sağlanmasının yanında verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkelere de uygun hareket edilmesi gerekmektedir.

B. Açık Rızanın Yurt Dışına Aktarım Bakımından Öne Çıkan Özellikleri

1. İleriye Etkili Olması

Verilerin yurt dışına aktarılacağı bir işleme faaliyetinde özellikle dikkat edilmesi gereken husus, açık rızanın aktarımdan önce alınmasıdır[32]. Nitekim işleme faaliyetine başladıktan sonra ilgili kişiden açık rıza alınması, rızanın alınması anından önce yapılan işlemeleri meşru hale getirmemektedir[33]. Bu bakımdan aktarımdan sonra alınan açık rızanın geriye dönük olarak ilgili işlemi hukuka uygun hale getirmesi mümkün değildir. Kurul'un Amazon Turkey hakkındaki 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararında da açık rızanın "*en geç aktarımın gerçekleştirildiği sırada*" alınması gerektiği vurgulanmıştır.

2. Bağlantı Yasağı

Açık rızaya ilişkin bağlantı yasağı, bir hizmetin veya ürünün sunulmasının ön şartı olarak yurt dışına veri aktarımına açık rıza verilmesini engellemektedir[34]. Bu durum veri sorumlularının işleme faaliyetleri için yurt dışı kaynaklı hizmetlerden

[32] Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 15/2011 on the Definition of Consent**, 2011, s. 9, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_en.pdf, 8 Ocak 2022; EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, Version 1.1, 2020, s. 7, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf, 5 Temmuz 2021; Erarslan, **a.g.m.**, s. 98; Taştan, **a.g.e.**, s. 159.
[33] Çekin, **a.g.e.**, s. 88.
[34] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 960-961.

yararlanmasını ve uluslararası ticari ilişkileri engelleyebilmektedir. Bağlantı yasağının katı bir şekilde uygulanması, yurt dışına veri aktarımı için açık rızaya dayanılabileceği hallerin kapsamını oldukça sınırlandıracaktır. Bu durumda örneğin sunucuları yurt dışında bulunan bir veri işleyenin sunduğu saklama hizmetinden yararlanacak olan veri sorumlusu, sunucuların konumu itibariyle yapılmış olacak yurt dışına aktarım bakımından ilgili kişilerin açık rızasına dayanırsa bağlantı yasağını ihlal etmiş olacaktır.

Konu tartışmalı olmakla beraber, GVKT Gerekçe/para.43 ve Çalışma Grubu'nun görüşü uyarınca "*açık rızanın sözleşmeye bağlanmasının ilgili kişinin özgür iradesini sakatlayacağı hususunun bir karine olduğunun*" ve "*aksinin veri sorumlusu tarafından ispat edilmesi halinde açık rızanın geçerli olacağının*" kabul edilebileceği yönünde bir görüş bulunmaktadır[35]. İlgili görüş kapsamında bir hizmetin veya ürünün sunulması için yurt dışına aktarım zorunluysa, açık rızanın "*sunulan hizmet veya üründen yararlanmak istenip istenilmediğine ilişkin bir beyan*" olarak değerlendirilebileceği belirtilmektedir[36]. Kurum ise "*somut olayın niteliğine göre ancak ilgili kişinin açık rızasıyla yapılabilen işleme faaliyetleri*" bakımından açık rızaya dayanılmasının KVKK'ya aykırı olmayabileceğini belirtmiştir[37]. Burada EDPB'nin de bağlantı yasağına ilişkin yaklaşımını incelemek uygun olacaktır. EDPB, veri sorumlusunun verdiği hizmete eşdeğer hizmetler sunan başkalarının bulunmasının, ilgili kişinin rıza verme konusunda özgürce seçim hakkının bulunduğu anlamına gelmeyeceğini belirtmektedir[38]. Ancak "*veri sorumlusunun sağladığı hizmetlere ve işlevlere erişimi, ilgili kişinin açık rıza vermesi şartına bağlamaması*", bunun için "*ek amaçlarla işleme içermeyen eşdeğer bir hizmeti de ilgili kişiye sunması*" halinde ilgili

[35] **A.e.**, s. 945-946.
[36] **A.e.**, s. 964.
[37] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar - 2**, s. 20. Örneğin Kurul'un 03/09/2020 tarihli ve 2020/667 sayılı kararında bir sigorta şirketinin sağlık sigortası poliçesi hizmetini açık rıza şartına bağlamasının KVKK'ya uygunluğu değerlendirilmiş olup poliçedeki sağlık verilerinin KVKK m.6/f.3 uyarınca işlenemeyeceği, işlemenin ancak açık rızayla gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan ilgili kişinin açık rızasının alınmasının KVKK'ya aykırı olmadığı belirtilmiştir. Kurul'un ilgili kararı için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6878/2020-667, 4 Ocak 2022.
[38] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 11.

kişiye bir seçim hakkı tanınmış olacağı için özgür iradeyle rıza vermenin mümkün olacağını ifade etmiştir[39].

Kurul tarafından henüz yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin açıklanmamış olması, taahhütname ve bağlayıcı şirket kurallarının işleme faaliyetinin niteliğine uygun olmaması ihtimali ve başvuru sürecinin uzunluğu karşısında veri sorumluları yurt dışına aktarım için adete açık rızaya yönlendirilmektedir. Nitekim Kurul'un 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararında da yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin henüz belirlenmediği, Amazon Turkey'in Kurul'a sunduğu taahhütname mektuplarına da henüz onay verilmediği için yurt dışına aktarım bakımından başvurulabilecek tek yöntemin açık rıza olduğu belirtilmiştir[40].

Kurum'un bağlantı yasağına ilişkin kabul ettiği istisna[41] kapsamında somut olayda bir hizmetin veya ürünün sunulması için yurt dışına aktarım zorunluysa ve taahhütnameye veya bağlayıcı şirket kurallarına başvurulması mümkün değilse, ilgili kişinin açık rızasına dayanarak aktarımın gerçekleştirilmesi söz konusu olabilir. Ancak açık rızanın bağlantı yasağına tâbi olmaması için mutlaka bu şartların birlikte aranması, yurt dışına aktarım bakımından açık rızayı uygulamada son çare olarak başvurulabilecek istisnai bir yol haline getirebilir. Bu durum ise açık rızayı olağan bir aktarım yolu olarak benimseyen KVKK m.9'un sistematiğine uygun olmayacaktır. Bu sebeple rızanın sözleşmeye bağlanmasının özgür iradeyi sakatlayacağı hususunun karine olarak kabul edilebileceğine ilişkin doktrin görüşü[42] ile EDPB'nin GVKT kapsamında işleme şartı olarak açık rıza için yaptığı yorumun, Kurul tarafından yurt dışına aktarım için dayanılabilen açık rıza için kabul edilmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz. Bu yorumu yukarıda verdiğimiz örneğe uygularsak, ilgili veri sorumlusu verilerin yurt dışındaki sunucularda saklanması seçeneğinin yanında verilerin Türkiye'de saklanacağı eşdeğer bir hizmeti alternatif olarak sunarsa, ilgili

[39] **A.e.**, s. 11-12
[40] Kurul'un işleme faaliyetleri için dayanılabilecek işleme şartları arasında en son başvurulması gereken açık rızayı, yurt dışına aktarım için uygulamada başvurulabilecek tek yöntem olarak bırakmasının çelişkili olduğuna dair bkz. Mehmet Bedii Kaya, **a.g.e.**, s. 155.
[41] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar - 2**, s. 20.
[42] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 945.

kişilerin bu kapsamda vereceği açık rızaların özgür iradeyle açıklandığı kabul edilebilecektir. Veri sorumlusu açık rızanın alınması için alternatif sunmayı maliyetli buluyorsa, sadece yurt dışına aktarım içermeyen bir saklama hizmetinden yararlanabilir veya işleme faaliyetinin niteliğine uygunsa yurt dışına aktarım için taahhütte bulunma yoluna dayanabilir.

3. Geri Alınabilir Olması

KVKK'da açıkça düzenlenmemiş olmakla beraber, açık rızanın doğası gereği ve verilerin korunmasının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması itibariyle ilgili kişi verdiği açık rızayı dilediği zaman geri alabilir[43]. Açık rızanın geri alınmasına ilişkin beyan, veri sorumlusuna ulaştığı an ileriye dönük olarak etkilerini doğurur ve bu durumda veri sorumlusunun ilgili işleme faaliyetini durdurması gerekir[44]. Kurul'un WhatsApp hakkındaki 12.01.2021 tarihli kamuoyu duyurusunda da ilgili kişinin açık rızasını geri alma işleminin ileriye dönük sonuç doğuracağı ve açık rızaya dayalı olarak gerçekleştirilen tüm faaliyetlerin geri alma beyanının veri sorumlusuna ulaştığı andan itibaren durdurulması gerektiği belirtilmiştir[45]. Geri alma beyanının doğurduğu hukuki sonuç KVKK m.7 hükmü ile de uyumludur. KVKK m.7/f.1 uyarınca verilerin işlenmesini gerektiren haller ortadan kalktığında, verilerin resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerekmektedir. Açık rızanın ortadan kalkması, işlemeyle istenilen amaca ulaşılması veya açık rızanın ilgili kişi tarafından geri çekilmesi halinde söz konusu olmaktadır.

İlgili kişinin açık rızasının geri alınmasına ilişkin beyanını veri sorumlusuna iletmek için hangi usulü takip etmesi gerektiği KVKK'da açıkça düzenlenmemiştir.

---

[43] Avcı Braun, **a.g.m.**, s. 17; Çekin, **a.g.e.**, s. 97; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, Ankara, KVKK Yayınları, 2018, s. 28, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2ba91e1d48322ca352.pdf, 3 Kasım 2021.

[44] Avcı Braun, **a.g.m.**, s. 17; Dülger, **a.g.e.**, s. 151-152; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, s. 28.

[45] Kurul'un WhatsApp hakkındaki 12.01.2021 tarihli kamuoyu duyurusu için bkz. (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6856/WHATSAPP-UYGULAMASI-HAKKINDA-KAMUOYUDUYURUSU, 5 Aralık 2021.

Bu durumda KVKK m.13 kapsamındaki veri sorumlusuna başvuru usulünün takip edilebileceğine dair bir görüş bulunmaktadır[46]. GVKT m.7/f.3'te ilgili kişinin rızasını geri çekmesinin rıza vermesi kadar kolay olması gerektiği düzenlenmiştir. EDPB ise ilgili kişinin bu hakkını herhangi bir zarara uğramadan kullanabilmesinin gerektiğini ve rızanın geri çekilmesi için rıza verilirken kullanılan aynı yola başvurma gibi bir mecburiyetin olmadığını belirtmiştir[47]. Sonuç olarak KVKK'nın ilgili hükümlerini, GVKT m.7/f.3'ü ve EDPB'nin ilgili görüşünü dikkate alarak yorumlamak uygun olacaktır[48].

Açık rızanın ilgili kişi tarafından her zaman geri alınabiliyor olması, açık rızaya dayanarak yurt dışına aktarım yapmayı istikrarsız bir işleme faaliyeti haline getirmektedir. Verilen rızanın ilgili kişi tarafından istenildiği zaman geri alınabilmesi, ilgili işleme faaliyetinin böyle bir beyan halinde derhal durdurulmasını ve hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekenler haricinde verilerin anonim hale getirilmesini veya silinmesini gerektirmektedir. Açık rızanın akıbetinin hızlı bir şekilde değişebilmesi, aktarıma ilişkin işleme faaliyeti açısından belirsizlik yaratmakta ve ancak kısa vadeli bir çözüm yolu olarak açık rızaya dayanılmasına neden olmaktadır. Bu sebeple tekrarlamayan ve ara sıra yapılan aktarımlar haricinde yurt dışına aktarım için açık rızaya dayanılmasının veri sorumluları için sürdürülebilir bir yol olmadığı görüşündeyiz.

Bir önceki başlıkta belirtildiği üzere Kurum, sadece açık rızayla gerçekleştirilmesi mümkün olan işleme faaliyetleri bakımından hizmetin sunulması için açık rızanın zorunlu tutulabileceğini belirtmiştir[49]. Bu kapsamda ilgili kişinin açık rızası alınarak kişisel verileri yurt dışına aktarılmışsa ilgili kişinin açık rızasını geri alması halinde veri sorumlusu tarafından ilgili hizmetin ve ürünün sunulmasına devam

[46] Nevzat Ali Anı, "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza", Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı**, İstanbul, 2018, s. 164.
[47] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 23-24.
[48] Çekin, **a.g.e.**, s. 97-98.
[49] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar - 2**, s. 20.

edilmesi mümkün olmayacaktır[50]. Nitekim somut olay bakımından ilgili kişinin açık rızasına alternatif olarak taahhütnameye veya bağlayıcı şirket kurallarına başvurulması mümkün değildir. Bu duruma istinaden doktrinde, bir hizmetin veya ürünün sunulması için yurt dışına aktarımın zorunlu olduğu haller bakımından açık rızanın her zaman geri alınabilir olması özelliğinin sınırlandırılmasını savunan bir görüş bulunmaktadır[51]. Yurt dışına aktarıma ilişkin uygulamadaki durumu dikkate alarak açık rızanın daha uygulanabilir bir aktarım yolu haline getirilmesi gerektiğini düşünüyor ve bu görüşe katılıyoruz.

C. Bazı Sektörlere İlişkin Düzenlemeler Bakımından Açık Rızanın Yurt Dışına Aktarımdaki Rolü

Çalışmamızın konusunun KVKK ve GVKT kapsamında yurt dışına aktarımla sınırlı olması itibariyle Türk ve AB hukuku kapsamında yurt dışına aktarıma ilişkin hüküm içeren özel düzenlemeleri tek tek incelememiz söz konusu değildir. Ancak kanun koyucunun yurt dışına aktarımda açık rızaya olan bakış açısının daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için özellikle KVKK'nın yürürlüğe girmesi ardından yurt dışına aktarıma ilişkin hükümleri değiştirilen bazı spesifik sektörlere ilişkin düzenlemeleri incelemek faydalı olacaktır.

Bazı sektörler kapsamında faaliyet gösterirken işlenen kişisel verilerin yurt dışına aktarılması, ilgili veri kategorilerinin niteliği itibariyle riskli görülmüş ve ilgili kişinin verileri üzerindeki hâkimiyetinin artırılması ile milli güvenliğin sağlanması gibi gerekçelerle özel hükümler kapsamında sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda bazı düzenlemelerde yurt dışına aktarımın sadece ilgili kişinin açık rızası alınarak yapılabileceği belirtilerek KVKK m.9'da öngörülen diğer aktarım yollarına başvurma imkânının ortadan kaldırılması, açık rızaya ilişkin ek şartlar aranması veya açık rıza

[50] Açık rızanın geri alınmasının sonucu olarak taraflar arasındaki sözleşme hükümleri yerine getirilemeyeceğinden temerrüde düşme, ifa imkânsızlığı, kusur tespiti gibi çeşitli uyuşmazlıkların gündeme gelebileceğine dair bkz. Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 961.
[51] **A.e.**, s. 965-966.

da yeterli görülmeyerek ek mekanizmaların getirilmesi şeklinde hükümlere yer verildiği görülmektedir.

Elektronik haberleşme sektörüne ilişkin düzenlemelere bakıldığında trafik ve konum verilerinin yurt dışına aktarımının kısmi olarak sınırlandırıldığı görülmektedir. Elektronik Haberleşme Kanunu m.51/f.6'da trafik ve konum verilerinin ancak ilgili kişinin açık rızası alınarak yurt dışına aktarılabileceği, Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik m.5/f.2'de ise milli güvenlik gerekçesiyle trafik ve konum verilerinin yurt dışına çıkarılmamasının esas olduğu düzenlenmiştir.

Elektronik haberleşme mevzuatına tâbi olan işletmecilerin, abonelerinden ve kullanıcılarından açık rıza alması gerektiği hallerde hangi şartları sağlaması gerektiği Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik'te detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Bir kısmı KVKK'nın açık rıza ve aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin hükümleriyle uyumlu iken bir kısmı ise bu özel sektöre istinaden öngörülen kurallardır. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus, Elektronik Haberleşme Kanunu ile Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik'te yer verilen abone[52] ve kullanıcı[53] tanımları kapsamında tüzel kişilerin de abone veya kullanıcı olabilmesi ve bu kapsamda kişisel verilere ilişkin hükümlerin sağladığı korumadan yararlanabilmesidir. Yönetmelik'in açık rızaya ilişkin hükümlerinde "*gerçek kişi olan abone/kullanıcı*" gibi bir ayrım yapılmamış olmasına karşın kişisel veri ve açık rıza kavramlarının doğası gereği bu kapsamda gerçek kişi olan abonelerden/kullanıcılardan açık rıza alınması söz konusu olacaktır. Elektronik Haberleşme Kanunu m.51/f.6'da da trafik ve konum verilerinin yurt dışına aktarımı bakımından ilgili kişilerin açık rızasının alınacağı açıkça belirtilmiştir.

[52] Elektronik Haberleşme Kanunu m.3/f.1/a bendi ve Elektronik Haberleşme Kanunu ile Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik m.4/f.1/a bendi.

[53] Elektronik Haberleşme Kanunu m.3/f.1/cc bendi ve Elektronik Haberleşme Kanunu ile Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik m.4/f.1/ı bendi.

Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik kapsamında elektronik haberleşme sektörüne istinaden açık rızaya ilişkin getirilen ek kurallara örnek olarak:

- işletmecinin açık rıza öncesinde aboneye/kullanıcıya yazılı bilgilendirme yapması halinde yazıları en az on iki punto ile hazırlaması (m.8/f.1/c bendi),
- işletmecinin bilgilendirme ardından rıza alınan duruma özgü olacak şekilde abonenin/kullanıcının "*evet, onay veya kabul*" şeklindeki irade beyanını yazılı veya elektronik ortamda alması (m.8/f.1/ç bendi),
- işletmecinin abonelerin/kullanıcıların açık rızalarını gösteren kayıtları, ilgili mevzuat hükümlerinde öngörülen saklama süreleri saklı olmak üzere, asgari olarak abonelik süresince saklaması (m.8/f.1/d bendi),
- trafik ve konum verilerine ilişkin aydınlatma yükümlülüğü bakımından KVKK m.10 saklı olmak üzere işletmecilerin "*işlenebilecek trafik veya konum verisi türleri, işleme amacı ve süresi hakkında*" abonelere/kullanıcılara bilgi vermesi (m.9/f.1),
- işletmecilerin her yılın üçüncü çeyreği içinde mobil numara bilgisi bulunan abonelere/kullanıcılara asgari kısa mesajla, yoksa e-posta veya arama yöntemlerinden biriyle, daha önce alınan açık rızaları kapsamında verilerinin işlendiğine dair bilgilendirme yapması (m.13/f.2),
- aboneliğin sonlanması halinde, sona erme tarihi itibariyle abonenin aksi yönde talebi yoksa daha önce verilen tüm açık rızaların geri alınmış sayılması (m.13/f.4)

gösterilebilir. Yönetmelik'te trafik ve konum verilerinin yurt dışında bulunan üçüncü taraflara aktarılması bakımından ise:

- işletmecinin "*aktarılacak verinin kapsamı, aktarılacak tarafın adı ve açık adresi, aktarma amacı ve süresi, verinin aktarılacağı ülke adı*" şeklindeki bilgileri aboneye/kullanıcıya sağlayarak açık rıza alması gerektiği ve bu bilgilerde değişiklik olursa tekrar açık rıza almasının gerekeceği (m.8/f.1/e bendi),

- işletmecilerin bu kapsamda aktarılan verilerin sadece açık rıza bilgilendirmesinde belirtilen üçüncü taraflarca ve belirtilen amaçla sınırlı olarak işlenmesini temin etmekle yükümlü olduğu (m.8/f.1/f bendi)

düzenlenmiştir. Burada KVKK m.9 kapsamında yurt dışına aktarım için açık rıza haricinde başvurulabilen aktarım yollarının trafik ve konum verileri açısından devre dışı bırakılması tercih edilmiş; KVKK'da düzenlenen açık rızaya ek şartlar getirilerek abonenin/kullanıcının aktarım dahil işleme faaliyetleri hakkında yeterince bilgilendirilmesi, verilerinin akıbetini takip edebilmesi ve dilediği zaman açık rızasını kolay bir şekilde geri çekebilmesi amaçlanmıştır.

Bankacılık mevzuatına bakıldığında ise müşteri sırrı niteliğindeki kişisel verilerin yurt dışına aktarılması bakımından özel hükümlere yer verildiği görülmektedir. Bankacılık Kanunu m.73 uyarınca müşteri sırrı haline gelen verilerin yurt dışına aktarılabilmesi için "*diğer kanunlarda aktarımı düzenlenen emredici bir hükmün olması*", "*m.73 kapsamında sır saklama yükümlülüğüne ilişkin getirilen istisnalardan birinin bulunması*" [54] veya "*müşteri talebi ya da talimatı olması*" gerekmektedir. Burada müşteri sırrı niteliğindeki verilerin yurt dışına aktarılması için KVKK kapsamında açık rıza alınması yeterli görülmemiş, daha önce alınan bir açık rıza olsa dahi ayrıca müşterinin talebinin veya talimatının bulunması gerektiği düzenlenmiştir.

Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik m.10 ve Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.6'da müşteri sırrı ve banka sırrı niteliğindeki bilgiler paylaşılırken uyulması gereken hususlara yer verilmiştir. Bankacılık Kanunu m.73 kapsamında yurt dışına aktarım dahil yapılacak paylaşımların belirtilen amaçlarla sınırlı olması; ölçülülük ilkesine, Sır

[54] Sır saklama yükümlülüğünden istisna tutulan haller için bkz. Bankacılık Kanunu m.73 ve Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.5. Örneğin Yönetmelik m.5/f.7'de bankanın taraf olduğu bir uyuşmazlıkta iddia veya savunmanın ispatı için zorunlu olan hallerde müşteri sırrı niteliğindeki bilgilerin yurt dışındaki yargı makamları, alternatif uyuşmazlık çözmeye yetkili makamlar veya bu makamlarla paylaşmak üzere ilgili uyuşmazlıkta bankayı temsil eden taraflarla paylaşılmasının sır saklama yükümlülüğüne aykırı olmadığı düzenlenmiştir.

Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.6/f.1'de belirtilen asgari unsurlara ve KVKK m.4 kapsamındaki genel ilkelere uygun şekilde yapılması gerekmektedir[55]. Aktarım yapılması yönündeki müşteri talebinin ya da talimatının yazılı şekilde alınması veya kanıtlanabilir nitelikte olması kaydıyla kalıcı veri saklayıcı[56] yoluyla alınması gerekmektedir[57]. KVKK m.9 kapsamında yurt dışına aktarım için dayanılabilen açık rızadan farklı olarak burada müşteri talebi ve talimatı açısından bir şekil şartı getirilmiştir. Müşteri talebinin veya talimatının birden çok işlemi kapsaması ve süreklilik arz eden işlemlere yönelik olması halinde süresiz olması, istenildiği zaman müşteriden alındığı aynı yöntemle müşteri tarafından iptal edilmesi veya değiştirilmesi mümkündür[58]. İlgili kişinin açık rızasını geri almak için hangi yöntemi kullanması gerektiği yönünde KVKK'da bir sınırlandırma yapılmamışken burada müşteri sırrı veya banka sırrına ilişkin müşteri talebinin veya talimatının geri çekilmesi için kullanılabilecek yöntemler açısından sınırlandırma yapılmıştır.

Müşteri sırrı niteliğindeki bilgilerin yurt dışına aktarımı için yukarıda incelenen yönetmelik hükümlerinde aranan şartların bir kısmının KVKK kapsamında ilgili kişiden alınan açık rıza ile karşılanması ve bankacılık mevzuatı özelinde şartları ağırlaştırılmış bir açık rıza düzenlemesi yapılması mümkünken Bankacılık Kanunu m.73'te ayrıca neden müşteri talebinin ya da talimatının arandığı bir soru işaretidir. Bankacılık Kanunu m.73'te değişiklik yapan 7222 sayılı Kanun'un gerekçesine bakıldığında:

- ilgili kişiden açık rıza almak için kullanılan rıza metinleri bakımından müşterilerin değil bankaların aktif rol oynadığının düşünüldüğü,

[55] Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.6/f.1 ve f.2.
[56] 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.3/f.1/f bendinde kalıcı veri saklayıcı, "*tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortam*" olarak tanımlanmıştır.
[57] Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik m.10/f.1 ve Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.6/f.4.
[58] Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik m.6/f.4. Yönetmelik m.6/f.6'da belirtilen durumlar haricinde müşterinin verdiği talep veya talimatı elektronik bankacılık hizmetlerine yönelik dağıtım kanalları üzerinden sorgulayabilmesinin ve görüntüleyebilmesinin esas olduğu düzenlenmiştir.

- sır saklama yükümlülüğünden istisnaya tâbi tutulan tarafların bu durumu suiistimal ederek maddede belirtilen amaçlarla orantılı olmayacak şekilde paylaşım yapmasının önüne geçilmek istenildiği,
- bunun için sır sahibi müşterinin aktif rol oynadığı müşteri talebi ya da talimatı yöntemiyle paylaşım yapılmasının açık rızaya kıyasen daha koruyucu nitelikte olduğunun düşünüldüğü

anlaşılmaktadır. Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik m.10/f.2'de "*müşteri sırrı niteliğindeki bilgilerinin paylaşılması için müşterinin vereceği açık rızanın bir hizmetin ön şartı haline getirilemeyeceğinin*" ayrıca düzenlenmesi ihtiyacının duyulmasından da kanun koyucunun bankaların uygulamada açık rızaya ilişkin bağlantı yasağına aykırı hareket etmesinden çekindiği anlaşılmaktadır. Ancak KVKK kapsamında açık rızanın ilgili kişinin özgür iradesine dayanması gerektiği için zaten kural olarak veri sorumlusu tarafından sağlanan ürün veya hizmetin ön şartı olarak ileri sürülmemesi gerekmektedir.

Doktrindeki bir görüş; KVKK'nın aydınlatma yükümlülüğüne ve açık rızaya ilişkin hükümlerine uygun şekilde alınan açık rıza bakımından ilgili kişinin aktif bir rol üstlendiğinin belirtilebileceği, Bankacılık Kanunu m.73'te yapılan değişiklikle amaçlananın aksine açık rızanın dışına çıkan bu düzenlemenin uygulamada yeni sorunlara yol açabileceği ve kanun koyucunun açık rızanın sağladığı koruma seviyesine güvenmemesinin açık rıza ile aydınlatma yükümlülüğünün işlevini yitirmesine neden olabileceği yönündedir[59]. Farklı bir görüş kapsamında uygulamada yurt dışına aktarım için müşterilerden hem açık rıza hem de müşteri talebi veya talimatı temin edilmeye çalışılmasının hem bankalar hem de müşteriler için süreci karmaşıklaştırdığı ve müşteriler açısından rıza yorgunluğu gibi bir duruma neden olabileceği belirtilmektedir[60]. Bu iki doktrin görüşüne katıldığımızı belirtmek isteriz.

[59] Murat Volkan Dülger, Merve Bakdur, "7222 Sayılı Kanun ile 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda Yapılan Düzenlemenin KVK Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", 9 Mart 2020, (Çevrimiçi) https://www.hukukihaber.net/7222-sayili-kanun-ile-5411-sayili-bankacilik-kanununda-yapilan-duzenlemenin-kvk-hukuku-acisindan-degerlendirilmesi-makale,7537.html, 22 Şubat 2022.
[60] Ünsal Özden, Uz, Karamustafaoğlu, **a.g.m.**, s. 37.

KVKK kapsamında açık rızanın başkasının talebi haricinde ilgili kişinin kendi isteğiyle verilmesi de mümkün olup her iki durumda da ilgili kişinin olumlu irade beyanını da içermesi gerekmektedir[61]. Açık rıza ile müşteri talebi ve talimatı arasında ayrım yapmanın uygulamada pek bir farklılık yaratmayacağı ve KVKK kapsamında geçerli bir açık rıza alınmasında yaşanan sorunların açık rızanın niteliğinden ziyade KVKK'ya uygun hareket edilmesi konusunda yeterli bilinçliliğe ulaşılmamış olmasından kaynaklandığı görüşündeyiz. Kurum'un kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hüküm içeren sektörel düzenlemelerin KVKK ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği yönündeki yaklaşımı[62] doğrultusunda, bankacılık sektöründe aktarım için müşteri talebi veya talimatının aranması yerine KVKK ile uyumlu bir açık rıza düzenlenmesi yapılması ve gerekirse bu kapsamda açık rıza için ek şartların getirilmesi uygun olacaktır.

II. GVKT M.49 KAPSAMINDA ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE VEYA ULUSLARARASI KURULUŞLARA AKTARIM YAPILABİLEN İSTİSNAİ HALLER

Kişisel verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılması için dayanılabilecek bir yeterlilik kararı yoksa ve yapılan değerlendirme sonucunda alınabilecek uygun koruyucu önlemler bulunamamışsa, somut olay özelinde aranan şartların sağlanması kaydıyla aktarım için GVKT m.49'da belirtilen istisnai hallere (*derogations for specific situations*) dayanılması mümkündür. GVKT m.49 kapsamında düzenlenen istisnai haller kısaca aşağıdaki şekildedir:

- İlgili kişinin açık rızasının alınması,
- aktarımın veri sorumlusu ile ilgili kişi arasındaki sözleşmenin ifası ya da ilgili kişinin talebine istinaden alınan sözleşme öncesi önlemlerin uygulanması için gerekmesi,

[61] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza,** s. 3.
[62] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi**, s. 122.

- aktarımın veri sorumlusu ile bir diğer gerçek veya tüzel kişi arasında ilgili kişinin menfaati için akdedilen sözleşmenin tamamlanabilmesi veya ifası için gerekmesi,
- aktarımın kamu menfaatine ilişki önemli sebepler için gerekmesi,
- aktarımın bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için gerekmesi,
- aktarımın ilgili kişinin veya üçüncü bir kişinin hayati çıkarlarının korunması için gerekmesi,
- aktarımın kamuya bilgi verme amacıyla oluşturulan bir sicilden yapılması,
- aktarım için zorlayıcı meşru çıkarın bulunması.

GVKT Gerekçe/para.111'de sadece ara sıra yapılan, tekrarlamayan aktarımlarla sınırlı olarak sözleşme ve hukuki taleplere dair istisnalara (GVKT m.49/f.1/b, c ve e bentleri) dayanılabileceği belirtilmiştir[63]. Tekrarlamayan aktarımdan kastedilen aktarımın birden fazla kez gerçekleşebileceği, ancak düzenli olmadığı ve olağan iş akışının dışında olduğudur[64]. Örneğin veri alana genel olarak bir veri tabanına doğrudan erişim yetkisi verilirse, bu aktarım genellikle tekrarlayan bir işleme faaliyeti olarak kabul edilecektir[65]. EDPB, diğer istisnai haller için ara sıra yapılan ve tekrarlamayan aktarım olma şartı açıkça ifade edilmemiş olsa da doğası gereği ilgili hükümlerin dar yorumlanmasının gerektiğini ifade etmiştir[66]. Çalışma Grubu da ilgili hukuka uygunluk sebeplerine dayanarak yapılacak aktarımların istisnai olması gerektiğini, geniş çaplı ve tekrarlayan aktarımlar için bu istisnalara dayanılamayacağını belirtmiştir[67].

Yeterlilik kararının bulunmadığı hallerde GVKT m.49/f.5 uyarınca AB veya AB'ye üye devlet hukuku kapsamında önemli kamu menfaati nedenlerine dayanarak spesifik kişisel veri kategorilerinin aktarılmasına ilişkin sınırlandırmalar getirilmesi

[63] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 4-5.
[64] **A.e.**, s. 4.
[65] **A.e.**
[66] **A.e.**, s. 5.
[67] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 24; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 264.

mümkündür [68] . Ancak üçüncü ülke veya uluslararası kurulaşa veri aktarımını sınırlandıran bu şekildeki istisnai hükümlerin Avrupa Komisyonu'na bildirilmesi gerekmektedir.

A. Aktarım İçin İlgili Kişinin Açık Rıza Vermesi

1. Genel Olarak

İlgili kişinin rızasının alınması, GVKT kapsamındaki işleme faaliyetleri için dayanılabilecek genel bir hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenmiştir. Verilerin korunması açısından daha büyük riskler taşıyan, ilgili kişinin verileri üzerinde belirli ölçüde kontrolünün olmasının ve şeffaflığın sağlanmasının istenildiği bazı durumlar için ilgili kişinin rızası yeterli görülmeyip açık rıza aranmıştır[69]. Örnek olarak özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi veya profil çıkarma dahil otomatik işleme faaliyetine dayalı bireysel karar alınması süreçleri verilebilir[70]. Bu düzenlemelerden biri de kişisel verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarımına ilişkindir.

GVKT m.49/f.1/a bendi uyarınca aktarım için dayanılabilecek bir yeterlilik kararının veya GVKT m.46 kapsamında alınabilecek uygun koruyucu önlemlerin olmamasının yarattığı riskler konusunda ilgili kişinin bilgilendirilmesi ve ilgili aktarıma yönelik açık rızasının alınması halinde üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı gerçekleştirilebilir. Açık rıza KVKK kapsamında yurt dışına aktarım için başvurulabilecek olağan bir yol iken GVKT kapsamında üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım bakımdan istisnai nitelikte ve son çare olarak başvurulabilecek bir yoldur. EDPB'nin ve Çalışma Grubu'nun bu kapsamdaki

[68] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 265.
[69] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 7; EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 20.
[70] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 20.

aktarımlara ilişkin görüşü doğrultusunda geniş çaplı ve tekrarlayan aktarımlar için GVKT m.49/f.1/a bendine dayanılamayacaktır[71].

GVKT m.4/f.11 ve m.7 kapsamında genel hukuka uygunluk sebebi olan rıza için aranan şartlar, üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım için dayanılacak olan açık rıza bakımından da sağlanmalıdır[72]. Ancak GVKT m.49/f.1/a bendi kapsamındaki açık rıza, açık rıza niteliği ve GVKT m.49'da düzenlenmesi sebebiyle genel hukuka uygunluk sebebi olan rızadan bazı konularda ayrılmaktadır. Örneğin genel hukuka uygunluk sebebi olan rıza ile yapılacak işleme faaliyetlerinin ara sıra yapılması ve tekrarlamaması şartı aranmamaktadır. Aşağıdaki alt başlıklar kapsamında geçerli bir açık rıza için aranan unsurlar incelenecektir.

2. GVKT Kapsamında Geçerli Bir Açık Rıza İçin Aranan Unsurlar

a. İspat Edilebilir Olması

İşleme faaliyetlerine ilişkin genel hukuka uygunluk sebebi olan rıza için hangi şartların sağlaması gerektiği GVKT m.7 kapsamında düzenlenmiştir. Aranan şartlardan biri, veri sorumlusunun ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine rıza verdiğini ispat edebilmesidir. Ancak rızanın nasıl alınması gerektiğine dair bir şekil şartı getirilmemiştir. Veri sorumlusunun ispat yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için somut olay özelinde işlenecek veri kategorilerini de dikkate alarak rızanın alınmasına ilişkin uygun vasıtaları belirlemesi gerekmektedir[73].

[71] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 24; EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 5.
[72] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 6.
[73] EDPS, **Opinion on the Data Protection Reform Package**, 2012, s. 21-22, (Çevrimiçi) https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/12-03-07_edps_reform_package_en.pdf, 10 Eylül 2021; Eleni Kosta, **Consent in European Data Protection Law**, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2013, s. 152, (Çevrimiçi) https://ebookcentral.proquest.com, 8 Aralık 2020.

Aşağıda inceleneceği üzere GVKT kapsamında rızanın özgürce, bilgilendirmeye dayanarak, spesifik olarak ve tereddüte yer bırakmayacak şekilde alınması gerekmektedir[74]. Açık rızada ise ilgili kişinin işlemeyi kabul ettiğine dair iradesini açıkça ortaya koyması beklenmektedir[75]. EDPB; açık rıza niteliğinin ilgili kişinin rızayı ifade ediş şeklinden kaynaklandığını, bu kapsamda ilgili kişinin açık rızasının açıkça yazılı beyanıyla teyit edilmesinin ve mümkünse bu beyan altında imzasının alınmasının uygun olacağını belirtmiştir[76]. Bu şekilde hareket edilmesi ispat açısından veri sorumlusuna kolaylık sağlayacaktır. Ancak şekle ilişkin sınırlandırıcı bir hüküm olmaması itibariyle açık rızanın alınması için ilgili kişinin elektronik bir form doldurması, elektronik imzasını kullanması, e-posta göndermesi veya imzasını taşıyan taranmış bir belgeyi elektronik ortama yüklemesi gibi farklı yollar da tercih edilebilir[77]. Örneğin online bir platforma üye olurken bir kutucuğun işaretlenmesiyle kişisel verilerin işlenmesine rıza verilebilir. Ancak GVKT Gerekçe/para.32'de de belirtildiği üzere, önceden işaretlenmiş bir şekilde ilgili kişinin önüne getirilen kutucuklar vasıtasıyla geçerli bir rıza alınamaz[78]. Nitekim rızanın tereddüte yer bırakmayacak şekilde açıklanması gerektiği için ilgili kişinin sessiz kalması veya hareketsizliği rıza vermek olarak yorumlanamaz[79]. Adil, anlaşılır ve açık bir şekilde bilgi verilip spesifik bir konuda rızanın istenmesi halinde ilgili kişinin sözlü beyanıyla da açık rıza vermesi mümkündür[80]. Ancak bunun ispatının yazılı şekilde alınan açık rızaya göre daha zor olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Kişisel verilerin elde edilmesinden sonra aktarım yapılacaksa dahi ilgili aktarım gerçekleştirilmeden önce ilgili kişinin açık rızası alınmalıdır[81]. Aktarımdan

[74] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 112.
[75] Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 950.
[76] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 21.
[77] **A.e.**, s. 20-21.
[78] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 80-81; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 113.
[79] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 113; Kocabaş, **a.g.m.**, s. 108; Küzeci, **a.g.e.**, s. 233.
[80] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 21. İlgili kişinin rızasının sözlü beyanla alınması durumunda beyanın ilgili kişinin verilerinin işlenmesi yönündeki isteğini açıkça gösteriyor olması gerektiğine dair bkz. Kosta, **a.g.e.**, s. 166; Ozan Selek, "Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza Açıklaması", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 21, S. 2, 2019, s. 911-951, s. 929, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/854204, 3 Kasım 2021.
[81] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 7.

önce veriler elde edilirken aktarımın şartları belirlenmişse, ilgili kişi bu konuda gereğince bilgilendirilmişse ve açık rıza alındıktan sonra yapılmak istenen aktarımın şartları değişmemişse verilerin elde edilmesi sırasında alınan açık rıza kapsamında aktarım gerçekleştirilebilir[82].

b. Bilgilendirmeye Dayalı Olması

GVKT m.7/f.2 uyarınca ilgili kişinin rızası, başka konuları da içeren yazılı bir beyan kapsamında verilmişse:

- rıza talebinin diğer hususlardan açıkça ayırt edilebilir, anlaşılabilir ve kolay erişilebilir bir şekilde sunulması,
- açık ve sade bir dilin kullanılması

gerekmektedir[83]. GVKT Gerekçe/para.42'den anlaşıldığı üzere burada yazılı beyandan (*written declaration*) kastedilen veri sorumlusu tarafından önceden formüle edilerek rıza verirken kullanması için ilgili kişiye sağlanan rıza beyanı taslağıdır. Veri sorumlusu, ilgili kişinin hangi konuda ve ne ölçüde rıza verdiğini bilmesini sağlayacak gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Yazılı beyanın GVKT'ye aykırı kısımları ise hukuken geçerli olmayacaktır.

İlgili kişiye işleme faaliyeti hakkında kesin, kolay anlaşılır, yeterli bilgi verilmeli ve rıza vermemenin sonuçları belirtilmelidir[84]. İlgili kişiye yapılacak bilgilendirmede veri sorumlusunun kimliği, verileri işleme amacı ve işlenecek veri kategorileri gibi işleme faaliyetinin detaylarına yer verilmelidir. Üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım için dayanılacak açık rıza bakımından yapılacak bilgilendirmenin ayrıca "*aktarımın yeterli koruma sağlamayan ve uygun koruyucu önlemlerinin alınmadığı bir üçüncü ülkeye veya uluslararası kuruluşa yapılmasının*

[82] **A.e.**
[83] Belirtilen şartların gereği olarak rızanın genel işlem şartları kapsamında saklanamayacağına dair bkz. Aşıkoğlu, Uzun, **a.g.m.**, s. 941.
[84] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 146; Küzeci, **a.g.e.**, s. 234-235.

yarattığı belirli risklerin" bilgisini içermesi gerekmektedir[85]. EDPB yapılacak bilgilendirmenin veri alanları, aktarımın yapılacağı ülkeleri, rızanın aktarımın hukuki dayanağı olduğunu ve aktarımın yapılacağı ülke hakkında Avrupa Komisyonu'nun yeterlilik kararının bulunmadığı hususunu da içermesi gerektiğini ifade etmiştir[86]. Aktarımın ilgili kişiler için yaratabileceği risklere örnek olarak aktarım yapılacak üçüncü ülkede verilerin korunmasına ilişkin bağımsız bir denetim makamının olmaması veya ilgili kişi haklarının gereğinin sağlanamaması verilebilir.

c. Geri Alınabilir Olması

İşleme faaliyeti için rızasını veren ilgili kişi, bu rızasını her zaman geri çekme hakkına sahiptir. İlgili kişinin bu hakkını rıza vermek kadar kolay bir şekilde ve herhangi bir zarara uğramadan kullanabilmesi sağlanmalıdır[87]. Ancak rızanın geri çekilmesinin, rıza verilirken kullanılan yolla aynı olması şeklinde bir mecburiyet bulunmamaktadır[88]. GVKT m.7/f.3 uyarınca ilgili kişi rızasını geri çekme hakkı ve bunun etkisine istinaden rızası alınmadan önce bilgilendirilmelidir[89]. Rızanın geri geçilmesi, bu hakkın kullanımından önceki süreçte rıza kapsamında sürdürülen işleme faaliyetinin hukuka uygunluğuna etki etmeyecektir. Ancak rızanın geri çekilmesiyle beraber veri sorumlusu tarafından rıza konusu işleme faaliyetinin durdurulması, verilerin saklanması gibi işleme faaliyetleri için dayanılabilecek diğer işleme şartları bulunmuyorsa işlenen verilerin silinmesi gerekmektedir[90].

---

[85] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 24; EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 7.
[86] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 8.
[87] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 24.
[88] **A.e.**, s. 23.
[89] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 150.
[90] Veri sorumlusu işleme faaliyetine başka bir işleme şartına dayanarak devam etmek istiyorsa, bu husus hakkında ilgili kişiyi şeffaflık ilkesine uygun bir şekilde GVKT m.13 ve m.14 kapsamında bilgilendirmelidir. Bkz. EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 24-25.

Rızanın doğası gereği ilgili kişi tarafından istenildiği zaman geri çekilebilmesi, aktarım için açık rızaya dayanılmasının uzun vadede ideal olmadığını göstermektedir[91]. Ancak açık rızanın dar yorumlanması ve son çare olarak başvurulması gereken GVKT m.49 kapsamında düzenlenmiş olması, bu durumun bilinçli bir tercih olduğunu göstermektedir. KVKK'nın aksine GVKT kapsamında aktarım için başvurulabilecek alternatiflerin fazla olması itibariyle açık rızanın dar bir şekilde yorumlanmasının uygulama açısından sorun oluşturmadığı kanaatindeyiz.

d. Özgür İradeyle Açıklanması

İlgili kişi rızası konusunda özgür iradesiyle hareket edebilmeli, herhangi bir zorlamaya maruz bırakılmamalı ve kişisel verileri üzerinde hâkimiyeti bulunmalıdır[92]. Örneğin rızanın hizmet sözleşmesinin müzakere edilemez şartı olarak ileri sürülmesi, ilgili kişinin rızasını geri çekmesi halinde zarara uğrayacak olması, veri sorumlusu ile ilgili kişi arasında güç dengesinin olmaması gibi hususlar ilgili kişinin rızasını özgür iradesiyle vermediğini göstermektedir[93]. EDPB, özellikle kamu kurumları ile ilgili kişi arasındaki güç dengesinin ilgili kişi aleyhine olduğunu, bu sebeple kural olarak kamu kurumlarının işleme faaliyetleri için diğer işleme şartlarına dayanmasının daha uygun olacağını belirtmektedir[94]. Benzer şekilde iş ilişkisi kapsamında işverenin veri işlemesine rıza vermemenin olumsuz sonuçlarından endişelenen işçinin özgür iradesi zedeleneceğinden, EDPB mevcut ve eski çalışanların verilerinin ağırlıklı olarak rızaya dayanarak işlenemeyeceğini ifade etmektedir[95].

---

[91] Çalışma Grubu, sigorta sağlanması gibi ilgili kişiyle doğrudan temas halinde olunan ve gerekli bilgilerin ilgili kişiye kolay bir şekilde sağlanabildiği hallerde açık rızanın alınmasının pratik bir çözüm olabileceğini belirtmektedir. Bkz. Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 24.

[92] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 5; Kosta, **a.g.e.**, s. 144.

[93] Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 143-145; EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 7; Küzeci, **a.g.e.**, s. 234.

[94] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 8; Selek, **a.g.m.**, s. 922-938.

[95] EDPB, **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, s. 9.

GVKT m.7/f.4'te rızanın özgürce verilip verilmediği değerlendirilirken bir hizmetin sağlanmasına dair sözleşmenin ifasının, aslında sözleşme ifası için gerekmeyen verilerin ek başka amaçlarla işlenmesi için rıza verilmesi şartına tâbi tutulup tutulmadığının özellikle dikkate alınacağı belirtilmiştir. KVKK kapsamında yurt dışına aktarım için dayanılabilecek açık rızayı incelerken belirttiğimiz üzere EDPB'nin bu konudaki görüşü; veri sorumlusunun sağladığı hizmetlere erişimi ilgili kişinin açık rıza vermesi şartına bağlamaması ve bunun için ek amaçlarla işleme içermeyen eşdeğer bir hizmeti de ilgili kişiye sunması halinde özgür iradeyle rıza vermenin mümkün olacağı şeklindedir[96]. İşleme faaliyetleri bakımından rıza ile diğer işleme şartlarını birleştirerek sınırların bulanıklaştırılması uygun değildir[97]. İlgili kişiye hangi işleme faaliyetlerini ve amaçlarını kabul edeceği konusunda serbesti tanınmalı, toplu şekilde tüm amaçlar için rıza almaya çalışmaktan kaçınılmalıdır[98]. Aksi halde rızanın özgürce alınması ve açıkça ayırt edilebilir olması şartları sağlanmamış olacaktır.

[96] **A.e.**, s. 11-12.
[97] **A.e.**, s. 10.
[98] **A.e.**, s. 12; Selek, **a.g.m.**, s. 928. Örneğin Alman Rekabet Kurulu (Bundeskartellamt) Facebook'a ilişkin 06.02.2019 tarihli kararında Facebook'un işleme faaliyeti için kullanıcılarından aldığı rızanın kendi faaliyetlerinin yanında ortaklarının gerçekleştireceği işleme faaliyetlerini de içeren toplu bir rıza olmasının, bunun hizmet sunumu için gereken seviyeyi aşmasının ve ortaklarının işlediği verileri Facebook'un da işlemesine imkân vermesinin hukuka uygun olmadığını vurgulamıştır. Bkz. Christina Etteldorf, "Data Protection from a Different Perspective: German Competition Authority Targets Facebook's Data Usage", **European Data Protection Law Review**, C. 5, S. 2, 2019, s. 238-245, s. 241-243, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 202; İpek Çevik, "Kişisel Verilerin İşlenmesi Uyarınca 'Big Data' Kavramı ve Rekabet Hukuku ile İlişkisinin Alman Rekabet Kurulu Facebook Kararı Açısından Değerlendirilmesi", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Ed. Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 185-207, s. 200-201.

B. Aktarımın Sözleşmenin İfası veya İlgili Kişinin Talebi Üzerine Alınan Sözleşme Öncesi Önlemlerin Uygulanması İçin Gerekli Olması

1. Sözleşme Taraflarının Veri Sorumlusu ile İlgili Kişi Olması

İlgili kişi ile veri sorumlusu arasındaki sözleşmenin ifası veya ilgili kişinin talebi üzerine alınan sözleşme öncesi önlemlerin tamamlanabilmesi veya ifası için üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarılması mümkündür. Aktarımın dayanağı olan sözleşme, veri sorumlusunun sağladığı bir ürün veya hizmete ilişkin olabilir. Ancak GVKT m.49 ve GVKT Gerekçe/para.111'in gereği olarak GVKT m.49/f.1/b bendine dayanarak yapılacak aktarımın gerekli ve ara sıra yapılan bir aktarım olması gerekmektedir. Gereklilik unsuru bakımından yapılacak aktarım ile ilgili sözleşme amacı arasında yakın bir ilişki olmalıdır[99]. Sözleşmenin ifası veya sözleşme öncesi önlemlerin uygulanması için gerekmeyen ek bilgiler bu kapsamda aktarılamayacaktır[100]. Ara sıra yapılan bir aktarım olması gerektiği için düzenli bir ilişki kapsamında sistematik ve tekrarlayan şekilde yapılan aktarımlarda da bu istisnadan yararlanılamayacaktır[101]. GVKT m.49/f.3 uyarınca kamu makamlarının kamu yetkilerini kullanırken gerçekleştirdikleri faaliyetler kapsamında yaptıkları aktarımlar için bu istisnaya dayanması mümkün değildir.

Hükümden anlaşıldığı üzere sözleşme öncesi süreç bakımından da veri aktarımının kapsamı oldukça dar tutulmuştur. Nitekim bu kapsamda verilerin üçüncü ülkeye veya uluslararası kuruluşa aktarılabilmesi için:

- İlgili kişinin talebi olmalı,
- talep kapsamında alınan sözleşme öncesi bir önlem bulunmalı,

[99] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 8.
[100] **A.e.**, s. 9.
[101] **A.e.**

- önlemin tamamlanabilmesi veya ifası için aktarım gerekmelidir.

İlgili kişinin talebinin aranması itibariyle örneğin inisiyatif alarak pazarlama niyetiyle veri aktarmak isteyen bir veri sorumlusu bu istisnanın kapsamına girmeyecektir[102]. Ancak bir yolcu için uçak biletinin rezerve edilmesi veya uluslararası bir banka aracılığıyla yapılan işlemler için gerekmesi halinde bu istisnadan yararlanılması söz konusu olabilir[103].

GVKT m.49/f.1/b bendinde düzenlenen bu istisnai halin, GVKT m.6/f.1/b bendinde işleme faaliyetleri için genel hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenen hükme benzer olduğu görülmektedir. Nitekim ilgili hüküm kapsamında ilgili kişinin taraf olduğu sözleşmenin ifası veya ilgili kişinin talebi üzerine sözleşme öncesi süreç bakımından atılacak adımlarda veri işlemenin mümkün olduğu düzenlenmiştir. Ancak GVKT m.49/f.1/b bendinin aksine, GVKT m.6/f.1/b bendinde sözleşme öncesi sürece ilişkin işleme "*önlem alınmasıyla*" sınırlandırılmamış, ara sıra ve tekrarlamayan bir işleme faaliyeti olması aranmamıştır. İki hükümde de işlemeye veya aktarıma konu olan verilerin kime ait olması gerektiği açıkça belirtilmemiştir. Sözleşmesel ilişkinin doğası gereği bu kapsamda işlenecek verilerin sözleşme taraflarına ait olması gerektiği görüşündeyiz. Aksi yönde yapılacak bir yorumun istisna kapsamını genişleteceği ve aktarıma ilişkin diğer istisnai hallerin uygulama alanını işgal ederek çelişkilere neden olabileceği kanaatindeyiz.

KVKK kapsamında ilgili kişinin açık rızasının alınması haricindeki yurt dışına aktarım yollarından yararlanılabilmesi için KVKK m.5/f.2 veya m.6/f.3'teki işleme şartlarından birinin varlığı da aranmaktadır. Bu kapsamda KVKK m.5/f.2/c bendindeki sözleşme taraflarının verilerinin işlenmesi için gerekli olma şeklindeki işleme şartına dayanılabilir. Ancak ilgili işleme şartı bakımından işlenecek verilerin sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması gerekmektedir. Bu sınırlamaya karşın sözleşme öncesi süreç için ilgili kişinin talebini, sözleşme öncesi

[102] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 24.
[103] **A.e.**

bir önlemin ve ara sıra yapılan bir aktarımın varlığını arayan GVKT m.49/f.1/b bendine göre daha geniş kapsamlı olduğu belirtilmelidir. Ancak sonuç olarak tek başına bu işleme şartına dayanarak KVKK kapsamında yurt dışına veri aktarımı yapılamamaktadır. Ayrıca aktarımın yapılacağı ülkenin yeterli korumanın bulunduğu bir ülke olması, yeterli koruma bulunmuyorsa Türkiye'deki veri sorumlusu ile yurt dışındaki veri sorumlusu veya veri işleyenin taahhütte bulunması veya bağlayıcı şirket kurallarına dayanılması gerekmektedir. KVKK ve GVKT arasındaki bu fark, aktarıma ilişkin benimsenen yaklaşımların ve öngörülen sistemin farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

2. Sözleşme Taraflarının Veri Sorumlusu ile Bir Diğer Gerçek veya Tüzel Kişi Olması

Üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı için sözleşmeyle bağlantılı olarak dayanılabilecek bir diğer istisnai hal GVKT m.49/f.1/c bendinde düzenlenmiştir. GVKT m.49 ve GVKT Gerekçe/para.111'in gereği olarak bu kapsamda yapılacak aktarımların gerekli ve ara sıra yapılan bir aktarım olması gerekmektedir. GVKT m.49/f.1/c bendini bir önceki başlıkta incelediğimiz hükümden ayıran husus, aktarımın dayanağı olan sözleşmenin taraflarının farklı olmasıdır. GVKT m.49/f.1/c bendi uyarınca veri aktarımının gerçekleştirilebilmesi için aranan şartlar:

- Akdedilen sözleşmenin veri sorumlusu ile bir diğer gerçek veya tüzel kişi arasında olması,
- akdedilme amacının ilgili kişinin menfaati olması,
- aktarımın sözleşmenin tamamlanması veya ifası için gerekmesi

şeklindedir. Burada veri sorumlusu ile ilgili kişi arasında akdedilen bir sözleşmenin varlığı aranmamaktadır. Veri sorumlusu ile bir diğer gerçek veya tüzel kişi arasında olan, ancak ilgili kişinin menfaati için akdedilen bir sözleşme yeterli görülmektedir. Bu bakımdan ilgili kişi ile veri sorumlusu arasında akdedilen bir sözleşmenin varlığını arayan GVKT m.6/f.1/b bendindeki işleme faaliyetine ilişkin genel hukuka uygunluk

sebebinden de ayrılmaktadır. Ayrıca sözleşme öncesi süreç içerisinde yapılacak veri aktarımı, önlem alınmasına ilişkin olma şartıyla sınırlandırılmamıştır. Sözleşmesel ilişkinin doğası gereği sözleşme taraflarının verileri işlenmesi gerekirken ilgili kişinin taraf olmadığı bir sözleşme kapsamında verilerinin üçüncü ülkeye veya uluslararası kuruluşa aktarılması söz konusu olabilmektedir. Bu aktarımı hukuka uygun hale getiren husus ilgili kişi menfaatine yapılacak olmasıdır.

GVKT m.49/f.1/c bendi uyarınca aktarım gerçekleştirilecekse dayanılan ilgili kişi menfaatinin somut bir şekilde ortaya konulabilmesi gerekmektedir. Yapılacak aktarım ile ilgili sözleşmenin amacı arasında yakın ve önemli bir ilişki olmalıdır[104]. EDPB, ticari amaçla bordro yönetimi için AB dışındaki hizmet sağlayıcıdan hizmet alan bir veri sorumlusunu örnek göstermiş ve bu kapsamda yapılan aktarımla ilgili kişi menfaati için akdedilen sözleşme arasında yakın ve önemli bir ilişki bulunmadığından GVKT m.49/f.1/c bendine dayanılamayacağını ifade etmiştir[105]. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ara sıra yapılan bir aktarım olması gerekliliğidir. Düzenli bir ilişki kapsamında sistematik ve tekrarlayan şekilde yapılan aktarımlar için GVKT m.49/f.1/c bendine dayanılması mümkün değildir[106]. GVKT m.49/f.3 uyarınca kamu makamları da kamu yetkilerini kullanırken gerçekleştirdikleri faaliyetler kapsamında yapacakları veri aktarımları için bu istisnaya dayanamaz.

KVKK kapsamında GVKT m.49/f.1/c bendindeki istisnaya benzer bir düzenleme olmadığı belirtilmelidir. Bir önceki başlıkta belirtildiği üzere KVKK kapsamında açık rıza haricindeki yurt dışına aktarım yollarından yararlanılabilmesi için KVKK m.5/f.2 veya m.6/f.3'teki işleme şartlarından birinin varlığı aranmaktadır. KVKK m.5/f.2/c bendi kapsamındaki sözleşmenin kurulması veya ifasına ilişkin işleme şartına dayanılabilmesi için sözleşme taraflarına ait verilerin işlenmesi gerekmektedir. GVKT m.49/f.1/c bendi kapsamında ise veri sorumlusu ile bir diğer gerçek veya tüzel kişi arasında ilgili kişi menfaatine akdedilen bir sözleşme söz konusudur. KVKK m.5/f.2/f bendinde ise ilgili kişinin değil, veri sorumlusunun meşru

[104] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 9-10.
[105] **A.e.**, s. 10.
[106] **A.e.**, s. 9-10.

menfaatleri için işlenmesi zorunlu olan verilerin, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla işlenebileceği düzenlenmiştir. GVKT m.49/f.1/c bendinin aksine KVKK'daki bu işleme şartları bakımından ara sıra ve tekrarlamayan bir işleme faaliyeti olma şartının bulunmadığı da belirtilmelidir.

C. Aktarımın Kamu Menfaati İçin Gerekli Olması

GVKT m.49/f.1/d bendi uyarınca kamu menfaatine ilişkin önemli sebepler için gerekli olması halinde üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı gerçekleştirilebilir. GVKT m.49 kapsamında düzenlenen bir istisnai hal olması itibariyle EDPB ve Çalışma Grubu'nun görüşleri doğrultusunda ancak ara sıra yapılan ve tekrarlamayan aktarımlar için bu hükme dayanılabilecektir[107]. Aktarımı talep eden tarafın niteliğine bakılmadığından kamu makamları haricinde özel hukuk tüzel kişilerinin de bu istisnadan yararlanması mümkündür[108].

GVKT m.49/f.1/d bendi hükmünden anlaşıldığı üzere basit nitelikte bir kamu menfaatinin bulunması yeterli olmayıp verilerin aktarılması önemli sebepler için gerekmelidir[109]. Örneğin bir üçüncü ülkenin menfaati için yürütülen soruşturma kapsamında ilgili ülkedeki yetkili makam tarafından veri aktarımının talep edilmesi, bu istisnadan yararlanılması için yeterli olmayacaktır[110]. Terörle mücadele için yürütülen bir soruşturma için üçüncü ülkedeki yetkili makamın veri aktarımını talep etmesi, AB hukukunda veya AB'ye üye devletin iç hukukunda terörle mücadeleye ilişkin hukuki düzenleme bulunsa da EDPB tarafından yeterli bir sebep olarak görülmemiştir[111].

[107] **A.e.**, s. 5; Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 24.
[108] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 11.
[109] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 25.
[110] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 10.
[111] **A.e.**

Vergi, gümrük ve sosyal güvenlikle ilgili kamu kurumlarının arasındaki aktarımların bu istisna kapsamına girmesi söz konusu olabilir[112]. Çalışma Grubu, AB hukuku veya veri sorumlusunun tâbi olduğu üye devletin iç hukukunda ilgili bir hukuki düzenlemenin bulunduğu ve önemli bir kamu menfaati için izin verildiği hallerde bu istisnadan yararlanılabileceğini vurgulamaktadır[113]. Uluslararası işbirliği için akdedilen ve AB veya ilgili üye devletin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler de kamu menfaatinin varlığına dair bir gösterge olarak değerlendirilmektedir[114]. Örneğin Fransız Yüksek İdare Mahkemesi'nin (Conseil d'Etat) N444937 sayılı dava dosyasında, *Health Data Hub* isimli sağlık verisi platformunun koronavirüs salgınıyla ilgili kişisel verileri işlemesinin durdurulmasına ilişkin başvuru incelenmiştir[115]. ABD merkezli olan Microsoft'un AB'deki iştiraki tarafından yazılımın sağlanmasının sonuçları değerlendirilmiş, veri merkezi Hollanda'da olsa da ABD'nin kitlesel gözetimine maruz kalma riski bulunduğu ve resmi kurumun talebi halinde şirketin veri aktarmakla yükümlü olabileceği ileri sürülmüştür. Mahkemenin 13.10.2020 tarihli kararında; GVKT m.49 uyarınca AB veya AB'ye üye devletlerin hukukunda tanınan bir kamu menfaati kapsamında aktarımın gerçekleştirilebileceği, koronavirüs salgını kapsamında sağlık verilerinin işlenmesi için gerekli yazılımdan yararlanılmasında kamu menfaati bulunduğu belirtilmiştir.

GVKT m.49/f.1/d bendindeki istisnanın, kamu menfaati için bir görevin yerine getirilmesi veya veri sorumlusuna verilen resmi yetkinin kullanılması için gerekli olan işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesine dair GVKT m.6/f.1/e bendindeki genel hukuka uygunluk sebebine benzer olduğu görülmektedir. Ancak ilgili genel hukuka uygunluk sebebinden farklı olarak GVKT m.49/f.1/d bendinde kamu menfaatinin bir görev veya resmi yetkiyle ilgili olması aranmamaktadır. EDPB ve Çalışma Grubu'nun yaptığı değerlendirmeler kapsamında kamu menfaatine ilişkin önemli sebeplerin ispatı için

[112] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 25.
[113] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 10.
[114] **A.e.** Adli yardımlaşma sözleşmelerinin karşılıklılık unsuru da dikkate alınmak suretiyle GVKT m.49/f.1/d bendi kapsamında değerlendirildiğine ilişkin bkz. Bilgi Information Technology Law Institute, **a.g.e.**, s. 30-31.
[115] İlgili kararın resmi olmayan İngilizce özeti için bkz. (Çevrimiçi) https://gdprhub.eu/index.php?title=CE_-_N%C2%B0_444937, 3 Kasım 2021.

veri aktaran ile veri alanın tâbi olduğu hukuki düzenlemelerin ve sahip olduğu yükümlülüklerin dikkate alındığı anlaşılmaktadır. İki hüküm arasındaki bir diğer farklılık ise GVKT m.49'un aksine GVKT m.6/f.1/e bendindeki genel hukuka uygunluk sebebi için ara sıra yapılan ve tekrarlamayan bir işleme faaliyeti olma şartının bulunmamasıdır.

D. Aktarımın Hukuki Talepte Bulunma, Bunların Uygulanması veya Savunulması İçin Gerekli Olması

GVKT m.49/f.1/e bendi uyarınca hukuki talepte bulunma, bunların uygulanması veya savunulması için gerektiği hallerde üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı gerçekleştirilebilir. Hüküm kapsamında aktarımın dayanağı olan hukuki talebin veya savunmanın kimin tarafından yapılması gerektiği düzenlenmemiş ve bu konuda bir sınırlandırma öngörülmemiştir. Nitekim GVKT m.49/f.3 uyarınca kamu yetkilerini kullanırken gerçekleştirdikleri faaliyetler bakımından kamu makamları da bu istisnaya dayanarak aktarım yapabilir.

GVKT Gerekçe/para.111 uyarınca adli veya idari süreçlerle ilgili hukuki bir talebin yerine getirilebilmesi için kişisel verilerin aktarılması gerekiyorsa, aktarımın ara sıra olması ve düzenli bir karakteristiğinin bulunmaması şartıyla GVKT m.49/f.1/e bendine dayanarak aktarım gerçekleştirilebilir. Sadece hukuki veya resmi bir sürecin başlama ihtimalinin bulunması bu istisnaya dayanılması için yeterli değildir. Aktarıma konu olan hukuki talebin veya prosedürün kanuni bir dayanağı olması zorunlu değildir. Ancak ortada somut bir sürecin bulunması, aktarım ile arasında yakın ve önemli bir ilişki olması gerekmektedir[116]. Bu bakımdan aktarımın yapılmasında üçüncü ülkedeki yetkili makamın menfaatinin veya iyi niyetinin bulunması yeterli bir gerekçe olarak görülmemektedir[117].

[116] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 11-12.
[117] **A.e.**, s. 12.

Somut olay özelinde yukarıdaki belirtilen unsurlar sağlanıyorsa GVKT m.49/f.1/e bendi kapsamında verilerin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarılması mümkündür. Ancak GVKT m.49'un istisnai niteliği de göz önünde bulundurularak ilgili aktarım gerçekleştirilirken ölçülülük ilkesine uygun hareket edilmeli ve gerekmeyen verilerin paylaşılmasından kaçınılmalıdır. EDPB, ilk olarak anonimleştirilen verilerin somut olay bakımından yeterli olup olmadığının değerlendirilmesini, yeterli değilse takma ad (*pseudonymisation*) kullanarak aktarımın gerçekleştirilmesini önermektedir[118].

KVKK m.5/f.2/e bendi kapsamında hakkın tesisi, kullanılması veya savunulması için veri işlemenin zorunlu olması genel bir işleme şartı olarak düzenlenmiştir. Somut olay özelinde ilgili işleme şartının mevcut olması halinde KVKK m.9 kapsamındaki aktarım yollarından birine dayanarak yurt dışına veri aktarımı gerçekleştirilebilmektedir. GVKT m.49/f.1/e bendindeki istisnaya oldukça benzeyen bu hükümde de tesis edilecek, kullanılacak veya korunacak hakkın kime ait olması gerektiği düzenlenmemiştir. Ancak KVKK'daki ilgili düzenleme genel bir işleme şartı olduğundan aranan şartların sağlanması daha kolaydır. GVKT m.49/f.1/e bendinin ise istisnai nitelikteki GVKT m.49'da düzenlenmiş olması, bazı ek şartların sağlanmasını gerektirmekte ve uygulama alanını daraltmaktadır.

E. Aktarımın Hayati Çıkarların Korunması İçin Gerekli Olması

GVKT m.49/f.1/f bendi uyarınca ilgili kişinin fiziken veya hukuki olarak rıza veremediği hallerde ilgili kişinin veya diğer kişilerin hayati çıkarlarını korumak için gerekiyorsa üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı

[118] **A.e.** Takma ad kullanımı, ilişkilendirmenin engellenmesi için ek bilgilerin ayrı tutularak ve gerekli tedbirler alınarak işlenmesidir. Anonimleştirmeden farklı olarak kişisel veri niteliği sürdürüldüğü için kişisel verilere ilişkin korumadan yararlanılmaktadır. Bkz. Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 18; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 94. Takma ad yerine "*örtük ad*" ibaresinin kullanılmasının daha uygun olacağına dair görüş için bkz. Mustafa Aksu, "Tıp Bilişim Hukuku", **Tıp Bilişimi**, Ed. Nilgün Bozbuğa, Sevinç Gülseçen, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 2021, s. 811-972, s. 927-928, (Çevrimiçi) https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/293A625A85174C67B37C464899C04286, 8 Ocak 2022.

gerçekleştirilebilir. Kişinin rıza verememesi fiziksel veya ruhsal bütünlüğe ilişkin olabileceği gibi mevcut durumda hukuki yetkinliğinin bulunmamasından da kaynaklanabilir. Aktarım için hukuken rıza verememe haline ayırt etme gücünün geçici kaybı örnek verilebilir. Kişinin hukuki yetkinliğinin bulunmadığı hallerde bu istisnaya dayanabilmek için örneğin kişinin akıl zayıflığının bir reçeteyle ispat edilmesi veya kişinin hukuki durumunu teyit eden resmi bir evrakın sağlanması gerekmektedir[119].

İlgili kişinin veya diğer kişilerin hayati çıkarlarının korunması, acil tıbbi bir durumun söz konusu olmasından ve tıbbi müdahalede bulunmak için aktarılacak veriye doğrudan ihtiyaç olmasından kaynaklanabilir[120]. Bu istisnaya dayanarak sağlık verisi aktarmak, önemli bir teşhis için ilgili verinin gerekmesine bağlıdır[121]. EDPB konu hakkında AB dışında bulunan ilgili kişinin bilincini kaybetmesi ve acil tıbbi müdahalenin gerekmesi halini örnek vermiştir[122]. Bu durumda ilgili kişinin üye devlette bulunan doktorunun kişisel verilerini bu istisnaya dayanarak üçüncü ülkeye aktarabileceğini, zira ilgili kişinin içerisinde bulunduğu durumun yarattığı riskin verilerin korunması amacına üstün geldiğini belirtmiştir[123]. Başka bir örnek ise üçüncü ülke ziyareti sırasında yaşanan doğal afet sonucunda yapılacak arama kurtarma çalışmaları için verilerin aktarılmasına ihtiyaç duyulması şeklindedir[124].

Aktarıma ilişkin GVKT m.49/f.1/f bendi ile hassas verilerin işlenebildiği istisnai hallerden biri olan GVKT m.9/f.2/c bendine dayanılabilmesi için benzer şartların sağlanması gerekmektedir. Nitekim her iki hükümde de "*ilgili kişinin fiziksel veya yasal olarak rıza veremeyecek halde olması*" ve ilgili işlemenin "*ilgili kişinin veya diğer kişilerin hayati çıkarlarını korumak için gerekmesi*" şartları birlikte aranmaktadır. Ayrıca GVKT m.9/f.1 uyarınca kural olarak hassas verilerin işlenmesinin yasak olması ve GVKT m.49'a üçüncü ülkelere veya uluslararası

[119] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 13.
[120] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 25.
[121] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 13.
[122] **A.e.**, s. 12.
[123] **A.e.**
[124] **A.e.**, s. 13.

kuruluşlara aktarım için son çare olarak başvurulabilmesi itibariyle her iki hüküm de istisnai niteliktedir. Ancak GVKT m.49/f.1/f bendine dayanarak hassas veri olmayan kişisel verilerin de aktarılması mümkündür. Bununla birlikte hayati çıkarların korunması için işlenmesi gereken veriler çoğu zaman sağlık verisi gibi hassas veriler olduğu için üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım bakımından bu düzenlemenin GVKT m.49 kapsamında istisnai bir hal olarak yer almasının uygun bir tercih olduğu görülmektedir.

F. Aktarımın Kamuya Bilgi Verme Amacıyla Oluşturulan Bir Sicilden Yapılması

GVKT m.49/f.1/g bendi uyarınca AB veya AB'ye üye devlet hukukuna göre kamuya bilgi verme amacıyla oluşturulan, kamunun veya meşru çıkarı olduğunu gösterebilen kişilerin yararlanabilmesi için açık tutulan sicillerden üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarımı gerçekleştirilebilir. Ancak somut olay özelinde AB veya üye devlet hukuku kapsamında ilgili sicilden yararlanılabilmesi için aranan şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. GVKT m.49/f.3 uyarınca kamu yetkilerini kullanırken gerçekleştirdikleri faaliyetler bakımından kamu makamları da bu istisnaya dayanabilir.

İlgili hüküm kapsamına girebilecek sicillere şirket kayıtlarının bulunduğu ticaret sicili, ceza mahkûmiyet kararlarının tutulduğu adli sicil veya tapu sicili örnek verilebilir[125]. Sicilin yazılı veya elektronik ortamda bulunması fark etmemekle beraber maddenin lafzından anlaşıldığı üzere AB veya üye devlet hukuku kapsamında kamuya bilgi verme amacıyla tutuluyor olması gerektiğinden özel tüzel kişiler tarafından tutulan siciller bakımından uygulanmayacaktır. Sicil kamu geneline açık değilse de meşru çıkarının bulunduğunu gösterebilen kişilere açık tutuluyor olması, bu istisnadan yararlanılması için yeterlidir. EDPB, kanuna dayanarak tesis edilen bir sicilden meşru çıkarı bulunan bir kişi yararlanmak istiyorsa aktarım talebinin bu kişi tarafından

[125] **A.e.**, s. 14.

yapılması gerektiğini belirtmiştir[126]. Aktarıma ilişkin bu hükmün GVKT m.49 kapsamında düzenlenmesi itibariyle dar yorumlanması gerektiğine dikkat edilmelidir. Nitekim Çalışma Grubu da bu istisnanın siciller bakımından genel bir muafiyet olacak şekilde geniş yorumlanmaması gerektiğini vurgulamıştır[127].

G. Aktarımın Zorlayıcı Meşru Çıkarlar İçin Gerekli Olması

Somut olay özelinde bir üçüncü ülkeye veya uluslararası kuruluşa veri aktarılması gerekmesine karşın yeterlilik kararının bulunmaması, GVKT m.46 kapsamında alınabilecek uygun koruyucu önlemlerin olmaması ve GVKT m.49/f.1 kapsamındaki yukarıda incelenen hukuka uygunluk sebeplerine dayanılmasının uygun olmaması söz konusu olabilir. Ancak ilgili aktarımın:

- tekrarlamayan bir işleme faaliyetine ilişkin olması,
- sınırlı sayıda ilgili kişiyi ilgilendirmesi,
- ilgili kişinin hak ve özgürlükleri ile menfaatlerinin ağır basmaması,
- veri sorumlusunun zorlayıcı çıkarları için gerekmesi

halinde gerçekleştirilmesi mümkündür[128]. İlk defa GVKT ile düzenlenen ve kısaca *"zorlayıcı meşru çıkarın bulunması"* olarak belirtebileceğimiz bu aktarım imkânına, GVKT m.49/f.1 ve GVKT Gerekçe/para.113 uyarınca ara sıra yapılan ve tekrarlamayan aktarımlar bakımından ve son çare olarak başvurulması gerekmektedir[129]. İlgili maddeler ve hesap verebilirlik ilkesinin gereği olarak bu istisnai hale dayanacak olan veri sorumlusunun, GVKT'deki diğer aktarım yollarına dayanmasının mümkün olmadığını gösterebiliyor olması gerekmektedir[130]. Aktarım için yetkili denetim makamının izninin alınması gerekmemesine karşın ek bir koruyucu önlem olarak denetim makamına bilgilendirme yapma yükümlülüğü

[126] **A.e.**
[127] Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, s. 25.
[128] Bkz. GVKT m.49/f.1.
[129] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 14; Sullivan, **a.g.m.**, s. 388.
[130] EPDB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 14.

getirilmiştir[131]. İlgili kişiye ise GVKT m.13 ve m.14'te belirtilen işleme faaliyetine ilişkin bilgilerin, aktarımın ve aktarımı gerektiren zorlayıcı meşru çıkarların bildirilmesi gerekmektedir[132].

Veri sorumlusu, aktarımın ilgili kişiler nezdinde yaratabileceği riskleri azaltmak için veri aktarımına ilişkin sürecin tamamını değerlendirmeli ve verilerin korunmasına ilişkin uygun koruyucu önlemleri almalıdır[133]. GVKT Gerekçe/para.113 uyarınca süreç değerlendirilmesi yapılırken kişisel verilerin niteliği, işleme faaliyetinin amacı ve süresi ve veri aktarım sürecine dahil olan ülkelerdeki durum dikkate alınmalıdır. Yapılacak değerlendirme sonucunda somut olaya göre alınması gereken teknik ve idari nitelikteki uygun koruyucu önlemler belirlenebilir. Örneğin aktarılacak veriler için takma ad kullanımı veya verilerin şifrelenmesi tercih edilebilir.

İlgili kişinin hak ve özgürlükleri ile menfaatlerinin ağır basmadığı bir durumda, zorlayıcı meşru çıkarı bulunan veri sorumlusunun amaçları için aktarım gerekli olmalıdır. EDPB, işletmesini ciddi ani bir zarardan veya işini ciddi şekilde etkileyebilecek ağır bir cezadan korumak için aktarım yapmaya mecbur kalan veri sorumlusunun bu istisnaya dayanabileceği örneğini vermiştir[134].

[131] **A.e.**, s. 16-17.
[132] **A.e.**; Council of Europe v.d., **a.g.e.**, s. 264; Hüseyin Murat Develioğlu, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 79, (Çevrimiçi) https://www.lexpera.com.tr/, 28 Eylül 2021.
[133] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 79; EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 16.
[134] EDPB, **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, s. 15.

SONUÇ

Çalışmamızın amacı, kişisel verilerin yurt dışına aktarılması için KVKK ve GVKT kapsamında dayanılabilen hükümlerin değerlendirilmesi, aktarım yolları bakımından KVKK'nın uygulanmasında yaşanan sorunların tespiti ve GVKT kapsamında çözüm önerilerinde bulunulmasıdır. KVKK hazırlanırken dikkate alınan 95/46/EC sayılı Direktif, 2018 yılında AB kapsamında tüm üye devletler için geçerli olacak şekilde yürürlüğe giren GVKT ile yürürlükten kalkmıştır. Türkiye'nin AB aday ülke statüsünün devam etmesi ve verilerin korunması alanında AB standartlarıyla uyumlu hale gelme hedefi, GVKT'yi KVKK bakımından önemli bir konuma getirmektedir. Nitekim Türkiye'nin Ekonomi Reformları Eylem Planı ile İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında GVKT'nin aktarıma ilişkin hükümleri esas alınarak KVKK'da değişikliğe gidilmesi amaçlanmaktadır. Bu gelişmeyle GVKT'nin KVKK'nın yorumlanması açısından değerli bir kaynak olduğu bir kez daha vurgulanmıştır.

Bölgesel bir örgüt olan AB ile Türkiye arasındaki yapısal farklılıklar, yurt dışına aktarıma ilişkin benimsenen yaklaşımlara da yansımıştır. Bu sebeple çalışmamızda KVKK ve GVKT'nin yurt dışına aktarıma ilişkin hükümlerinin kendi bulundukları sistem içerisinde ayrı ayrı incelenmesi tercih edilmiştir. KVKK kapsamında kişisel verilerin yurt içinde ve yurt dışına aktarımı farklı hükümlerde düzenlenmiş, GVKT bakımından ise sınır ötesi veri işleme ile üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım şeklinde ayrıma gidilmiştir. GVKT uyarınca sınır ötesi veri işleme, genel işleme şartlarına uyulması kaydıyla verilerin AB sınırları içerisinde ek şartlar aranmaksızın serbest dolaşımına ilişkindir. AEA üyesi olmayan herhangi bir ülke olan üçüncü ülkeye veya uluslararası kuruluşa AB sınırlarını aşacak şekilde yapılacak aktarım ise GVKT kapsamında farklı hükümlere tâbi tutulmuş ve bazı ek şartlar getirilmiştir. İlgili hükümlerle amaçlanan, verilerin aktarılacağı üçüncü ülkede veya uluslararası kuruluşta ilgili kişilere AB kapsamında sağlanan veri koruma seviyesine eşdeğer bir korumanın sağlanmasıdır. Sınır ötesi veri işlemeye ilişkin yapının KVKK'ya uygun olmaması itibariyle çalışmamız kapsamında GVKT

açısından yapılan incelemeler, üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım konusuyla sınırlandırılmıştır.

KVKK kapsamında yurt dışına aktarım, verilerin ülke sınırlarını aşacak şekilde üçüncü kişilere aktarılması olarak tanımlanabilir. KVKK m.9/f.1 uyarınca yurt dışına veri aktarımı ilgili kişinin açık rızasının alınması halinde mümkündür. Açık rıza aranmaksızın aktarım yapılabilmesi için KVKK m.5/f.2 ya da m.6/f.3'te düzenlenen işleme şartlarından birinin varlığı ve verilerin aktarılacağı ülkede yeterli korumanın bulunması, yeterli koruma bulunmuyorsa Kurul'un iznini almak kaydıyla Türkiye'deki veri sorumlusu ile yurt dışındaki veri sorumlusunun veya veri işleyenin yeterli bir korumayı taahhüt etmesi veya çok uluslu grup şirketlerinin bağlayıcı şirket kurallarına dayanması gerekmektedir. Bu aktarım yolları arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmadığı için somut olay özelinde işleme faaliyetinin niteliğine uygun olan yol tercih edilebilmektedir.

GVKT kapsamında üçüncü ülkelere ve uluslararası kuruluşlara veri aktarımına ilişkin öngörülen aktarım yollarından bir kısmı 95/46/EC sayılı Direktif'teki hükümlere dayanarak düzenlenmiştir. KVKK hazırlanırken de Direktif hükümlerinin dikkate alınmış olmasının bir sonucu olarak, KVKK'da ve GVKT'de düzenlenen bazı aktarım yolları arasında benzerlikler bulunmaktadır. KVKK'dan farklı olarak GVKT kapsamında düzenlenen aktarım yolları arasında hiyerarşik bir ilişki kurulmuş olup ilgili sıralama şu şekildedir: Yeterli korumanın bulunduğuna dair yeterlilik kararına dayanılması, yeterlilik kararı bulunmuyorsa GVKT m.46 kapsamındaki uygun koruyucu önlemlerin alınması, ikisi de bulunmuyorsa son çare olarak GVKT m.49 kapsamındaki istisnai hallere dayanılması.

Çalışmamız kapsamında yurt dışına veri aktarımına ilişkin KVKK hükümlerinin uygulanmasına dair tespit ettiğimiz sorunlar ve GVKT'nin üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarıma ilişkin hükümleri çerçevesindeki çözüm önerilerimiz aşağıdaki şekildedir:

- Kurul'un WhatsApp hakkında verdiği 03.09.2021 tarihli ve 2021/891 sayılı kararda, sunucuları yurt dışında bulunan veri sorumlusunun doğrudan ilgili kişilerden elde ettiği verileri işlemesi, Türkiye ile yurt dışı arasında ayrıca bir veri akışı gerçekleşmemesine karşın yurt dışına aktarım olarak değerlendirilmiştir. *Sadece Türkiye'de bulunan ilgili kişilerin verilerinin elde edilmesi ve Türkiye dışında işlenmesi gerekçesiyle yurt dışına aktarımın varlığının kabul edilmesi* KVKK m.9'un sistematiğine aykırıdır. Bu sebeple Kurul'un EDPB'nin 18.11.2021 tarihli rehberinde üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara aktarım için belirttiği kriterleri dikkate alarak bu konudaki yaklaşımını değiştirmesi yerinde olacaktır. Kurul'un bu konuya ilişkin yaklaşımını değiştirmemesi halinde ise en azından ilgili kararlarının hukuki dayanağını açıkça belirtmesi, gerekirse ilke kararı yayımlaması veya KVKK'da konuyla ilgili açık bir hükme yer verilmesi uygun olacaktır.

- KVKK kapsamında m.5/f.2'de ve m.6/f.3'te belirtilen işleme şartlardan birinin varlığı halinde, *yeterli korumanın bulunduğu ülkelere* ek bir şart aranmaksızın aktarım yapılabileceği düzenlenmiştir. Ancak Kurul tarafından henüz yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin listesi yayımlanmadığından uygulamada bu aktarım yoluna dayanılamamaktadır. Yeterlilik kararının verilmesinin önündeki en büyük engelin *karşılıklılık unsuru* olduğu görülmektedir. Karşılıklılık unsuru verilere sağlanan koruma seviyesi yerine diplomatik ilişkileri ilgilendiren bir husus olduğundan mutlaka aranan bir şart olarak değerlendirilmemesi, aranan diğer kriterlerin gereğinin sağlanması halinde yeterlilik kararı verilmesi ve Türkiye'nin kişisel verilere ilişkin eylem planlarındaki hedeflere ulaşılabilmesi için Kurul tarafından bu listenin en kısa süre içerisinde yayımlanması uygun olacaktır. GVKT m.45/f.1 hükmü dikkate alınarak KVKK m.9/f.3'te spesifik sektörlere ilişkin yeterlilik kararı alınabileceğinin düzenlenmesi de uygulamada yeterlilik kararlarına ilişkin yaşanan sıkıntıları rahatlatabilecektir.

- KVKK m.9/f.2/b bendi uyarınca yeterlilik kararı bulunmuyorsa, Türkiye'de yerleşik veri sorumlusu ile yurt dışında yerleşik veri sorumlusunun *yeterli bir*

korumayı yazılı olarak taahhüt etmesi ve Kurul'un iznini alması halinde KVKK kapsamında yurt dışına veri aktarımı gerçekleştirilebilir. Ancak Kurul'un 16.05.2018 tarihli duyurusuyla birlikte yayımladığı taahhütname şablonlarından, Kurul'un Türkiye'de yerleşik veri sorumlusundan yurt dışında yerleşik veri işleyene aktarım için KVKK m.9/f.2/b bendine dayanılabileceğini kabul ettiği anlaşılmaktadır. Kurul'un bu düzenleyici işleminin KVKK m.9/f.2/b bendinin kapsamını genişletici nitelikte olması itibariyle bu düzenleyici işlem kapsamında hareket edilmesi yerine KVKK m.9/f.2/b bendinin veri sorumlusundan veri işleyene aktarımı da içerecek şekilde değiştirilmesi uygun olacaktır.

KVKK m.9/f.2/b bendinin GVKT m.46 kapsamında veri aktarımı için uygun koruyucu önlemlerin sağlanması amacıyla dayanılabilecek aktarım araçlarından olan *standart sözleşme maddeleri* ve *ad hoc niteliğinde özel sözleşme maddeleri* dikkate alınarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Kurum tarafından hazırlanan taahhütname metinleri kullanılmasına karşın ayrıca Kurul'un izninin aranması, yurt dışına aktarıma hazırlık sürecini uzatmaktadır. Kişisel verilerin korunması odaklı bir yaklaşımın vurgulanması için taahhütte bulunma yolu bakımından izin şartının kaldırılması uygun olacaktır. Bu yöntemin tercih edilmemesi halinde en azından Kurum ile Kurul'un taahhütname başvurusunu değerlendirme ve izin verme süresi sınırlandırılmalı; taahhütname içeriğindeki her türlü değişiklik için ayrıca Kurul'un izni aranmamalı, esaslı ve esaslı olmayan değişiklikler arasında ayrım yapılmalıdır. Ayrıca veri sorumlusundan veri sorumlusuna aktarıma ilişkin taahhütname şablonunun m.2/j bendi ile veri sorumlusundan veri işleyene aktarıma ilişkin taahhütname şablonunun m.2/h bendinde sehven kullanıldığı anlaşılan alt işveren kavramı "*alt veri işleyen*" olarak değiştirilmelidir.

- Kurum'un 10.04.2020 tarihli duyurusuyla birlikte KVKK kapsamında çok uluslu grup şirketleri arasında yapılacak aktarımlar için *bağlayıcı şirket kurallarına* dayanılması mümkün hale gelmiştir. Bu düzenleme yapılırken bağlayıcı şirket kurallarına ilişkin GVKT m.46-47 hükümlerinden ve Çalışma

Grubu'nun yardımcı dokümanları gibi AB hukukundaki kaynaklardan yararlanıldığı anlaşılmaktadır. GVKT'de taslak bağlayıcı şirket kurallarına onay almak için başvurulan yetkili mercilerin değerlendirme süreleri makul şekilde sınırlandırılmış olmasına karşın, Türkiye'deki uygulamada Kurum değerlendirmesinin bir yıl içerisinde tamamlanacağı ve gerekirse Kurum tarafından bu sürenin altı aylık sürelerle uzatılabileceği düzenlenmiştir. Keyfi bir süre düzenleme uygulayıcılar açısından belirsizlik yaratmakta ve aktarım yolunu işlevsiz hale getirebilmektedir. Bu bakımdan GVKT ile benzer şekilde değerlendirme süresinin kısaltılması ve altı aylık sürelerle uzatılma kararının haklı gerekçesi olarak kabul edilebilecek kriterlerin düzenlenmesi uygun olacaktır.

- *İlgili kişinin açık rızasının alınması,* KVKK'da yurt dışına aktarım bakımından olağan bir başvuru yolu olarak düzenlenmiştir. İlgili kişinin özgür iradesini sakatladığı için açık rıza bir hizmet veya ürünün sunulmasının ön şartı olarak ileri sürülememekte ve ilgili kişi verdiği açık rızayı dilediği zaman geri alabilmektedir. Bu durum açık rızayı uzun vadeli işleme faaliyetleri için işlevsiz hale getirmekte, istikrarsızlığa neden olabilmekte, aktarıma ilişkin harcanan süreyi ve masrafı artırabilmektedir. GVKT'nin aksine KVKK kapsamında yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin henüz açıklanmamış olması, taahhütnamenin ve bağlayıcı şirket kurallarının işleme faaliyetinin niteliğine uygun olmama ihtimali ve değerlendirme süreçlerinin uzunluğu karşısında aktarım için dayanılabilecek pek bir alternatif bulunmamaktadır. Bu bakımdan sözleşmeye bağlanan açık rızanın özgür iradeyi sakatlamasının bir karine olduğu ve aksinin ispatı halinde açık rızanın geçerli olacağının kabul edilebileceği, bir hizmetin veya ürünün sunulması için yurt dışına aktarımın zorunlu olduğu haller bakımından açık rızanın geri alınabilir olma özelliğinin de sınırlandırılabileceği şeklindeki doktrin görüşlerine katılıyoruz. KVKK açısından aktarımda açık rızaya dayanılmasının uygulayıcılar için güvenilir ve sürdürülebilir bir yol olmasını sağlamak için, ilgili kişi haklarıyla denge kurmak kaydıyla, yurt dışına aktarım bakımından açık rızanın şartlarının yumuşatılması uygun olacaktır.

- GVKT m.46/f.2/a bendi uyarınca aralarındaki ilişki GVKT'ye tâbi olan *kamu kurumları, hukuken bağlayıcı ve uygulanabilir bir belgeye* dayanarak aralarında veri aktarımı yapabilir. Bunun haricinde GVKT m.46/f.3/b bendi uyarınca yetkili denetim makamının izninin alınması şartıyla, *kamu kurumları arasındaki idari düzenlemelere ilgili kişi haklarını koruyan hükümlerin eklenmesi* halinde aktarım gerçekleştirilebilir. KVKK kapsamında benzer bir hüküm bulunmamaktadır. Yabancı ülkelerdeki kamu idareleri ve organlarına güvenli ve KVKK sistematiğine uygun şekilde veri aktarılabilmesi için KVKK'da benzer bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır.

- GVKT m.46/f.2/e ve f bentleri kapsamında *onaylı davranış kuralları* ve *onaylı belgelendirme mekanizmalarına* dayanarak üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara veri aktarılması mümkündür. Yetkili denetim makamı tarafından onaylanan davranış kurallarına uyumluluğun takibini denetim makamının akredite ettiği izleme organı yapmakta, denetim makamı veya EDPB tarafından onaylanan belgelendirme mekanizmasına ilişkin sertifikayı ise akredite edilen belgelendirme kurumu vermektedir. Sektöre veya işleme faaliyetine özgü çoklu aktarımlara imkân tanımaları ve bağlayıcı şirket kurallarının aksine başvuranları sınırlandırmamaları itibariyle geniş uygulama alanı buldukları için KVKK kapsamında da aktarım yolu olarak benimsenmeleri faydalı olacaktır. Süreç takibinin akredite edilen kurumlar tarafından yapılması da Kurum ile Kurul'un iş yükünü hafifletecektir.

- KVKK m.9/f.6 uyarınca *verilerin yurt dışına aktarımına ilişkin diğer kanun hükümleri* saklıdır. Ancak KVKK m.9 ile yurt dışına aktarıma ilişkin diğer kanun hükümleri arasındaki ilişkinin KVKK m.9/f.6'da açıkça düzenlenmemiş olması ve Kurul'un bu konuyla ilgili yayımlanmış bir kararının henüz bulunmaması nedeniyle KVKK ile diğer kanun hükümlerinin çelişmesi halinde hangi hükmün uygulanacağı konusunda belirsizlik bulunmaktadır. KVKK m.9 ile yurt dışına aktarıma ilişkin diğer kanun hükümleri arasında genel ve özel nitelikte hüküm şeklinde kesin bir ayrım yaparak bu sorun çözülemeyecek olup, KVKK'ya uygunluğu konusunda diğer kanun hükümleri için ayrıca

değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu bakımdan Kurul'un konu hakkında vereceği kararlar yol gösterici olacaktır. Sonuç olarak yurt dışına aktarıma ilişkin diğer kanunlar hükümlerinin de KVKK ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

Yurt dışına aktarım sonucunda hem ilgili kişinin hem de tâbi olunan ulusal hukukun aktarılan veriler üzerindeki hâkimiyetinin azalması, verilere ilişkin ilgili kişi haklarının kullanılmasını ve işleme faaliyetinin denetimli bir şekilde yapılmasını zorlaştırmaktadır. Kontrol edilemeyen bir işleme faaliyeti ise farklı devletlerin kitlesel gözetimine veya veri güvenliğine ilişkin çeşitli risklere maruz kalmaya neden olabilmektedir. Ancak küreselleşme, yaşanan teknolojik gelişmeler ve uluslararası ticari ilişkiler kapsamında veri akışının tamamen durdurulması mümkün değildir. Ülke sınırlarını aşan veri akışının katı bir rejimle veya koşullu olarak sınırlandırılması şeklindeki veri lokalizasyonu yaklaşımının benimsenmesinin, ekonomik üretimin azalması ve maliyetin artması gibi olumsuz etkileri bulunmaktadır. Tek başına verilerin güvenliğini sağlaması da söz konusu değildir. Bu bakımdan yurt dışına aktarımda veri lokalizasyonu yerine şeffaflık ve hesap verebilirliği önceliklendiren bir düzenin oluşturulması uygun olacaktır. Verilerin aktarılmasına ilişkin öngörülen düzenin veri sorumlusu, veri işleyen ve ilgili kişi menfaatleri arasında denge kurması, verilere ilişkin uygun koruma seviyesinin sağlanmasına hizmet etmesi, etkili ve tutarlı bir uygulama sağlaması gerekmektedir. Ancak burada kazuistik bir yapıdan kaçınılması ve teknolojik gelişmeler gibi nedenlerle ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar doğrultusunda değişikliğe gidilebilecek esnekliğin sağlanması önemlidir. Türkiye'nin Ekonomi Reformları Eylem Planı ile İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında KVKK'da yapılacak değişiklikler ile bu hedeflere yaklaşılması mümkündür. Ancak yapılacak değişiklikler belirlenirken öncelikle kişisel verilerin yurt dışına aktarılması bakımından uygulamada yaşanan sorunların dikkate alınması uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

Akçalı Gür, Berna : "Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 2, 2019, s. 850-872, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/902576, 30 Kasım 2021.

Akkır, Adem : "Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun Vermiş Olduğu Kararların Yargısal Denetimi", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Ed. Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 163-184.

Aksoy, Hüseyin Can : "Kişisel Verilerinin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetsizlerin Durumu", **Halûk Konuralp Anısına Armağan**, C. 3, Ankara, Yetkin, 2009, s. 47-68.

Aksoy, Hüseyin Can : **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Çakmak, 2010.

Aksu, Mustafa : "Tıp Bilişim Hukuku", **Tıp Bilişimi**, Ed. Nilgün Bozbuğa, Sevinç Gülseçen, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 2021, s. 811-972, (Çevrimiçi) https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/293A625A85174C67B37C464899C04286, 8 Ocak 2022.

Altındere, Murat : **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku ve Uygulaması**, Ankara, Adalet, 2020.

Anı, Nevzat Ali : "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza", Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı**, İstanbul, 2018.

Arslan, Çetin : "Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Üçüncü Ülkelere Aktarılması", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, S. 2010/1 (Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan), 2010, s. 447-487, (Çevrimiçi) http://dosya.gsu.edu.tr/Docs/HukukFakultesi/TR/FakulteDergisi/fakulte-dergisi-2010-1-Cilt-1-hukuk-fakultesi.pdf, 20 Kasım 2020.

Article 29 Data Protection Working Party : **Opinion 1/2010 on the Concepts of "Controller" and "Processor"**, 2010, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article29/documentation/opinionrecommendation/files/2010/wp169_en.pdf, 8 Temmuz 2021.

Article 29 Data Protection Working Party : **Opinion 15/2011 on the Definition of Consent**, 2011, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_en.pdf, 8 Ocak 2022.

Article 29 Data Protection Working Party : **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, 2007, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinionrecommendation/files/2007/wp136_en.pdf, 9 Temmuz 2021.

Article 29 Data Protection Working Party : **Working Document Setting up a Table with the Elements and Principles to be Found in Binding Corporate Rules (BCR-C)**, 2018, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/614109, 27 Eylül 2021.

Article 29 Data Protection Working Party : **Working Document Setting up a Table with the Elements and Principles to be Found in Processor Binding Corporate Rules (BCR-P)**, 2018, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/614110/en, 27 Eylül 2021.

Article 29 Data Protection Working Party : **Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Articles 25 and 26 of the EU Data Protection Directive**, 1998, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article29/documentation/opinionrecommendation/files/1998/wp12_en.pdf, 24 Eylül 2021.

Aşıkoğlu, Şehriban İpek : **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**, İstanbul, On İki Levha, 2018.

Aşıkoğlu, Şehriban İpek : "Veri Sorumlularının Aydınlatma Yükümlülüğü -Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda-", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 1, S. 2, 2019, s. 41-65, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/904836, 3 Kasım 2021.

Aşıkoğlu, Şehriban İpek / Uzun, Fatih Burak : "Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarımının Açık Rızaya Dayandırılmasının Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **Prof. Dr. Türkân Rado'nun Anısına Armağan,** Ed. Abuzer Kendigelen, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 921-967, (Çevrimiçi) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3683903, 14 Ekim 2021.

Avcı Braun, Cihan : "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XV, S. 1, 2018, s. 13-33, (Çevrimiçi) https://law.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/yuhf_dergisi_v.14.pdf, 3 Kasım 2021.

Aybay, Rona : "Uluslararası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 70, 2007, s. 187-213, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-70-320, 22 Şubat 2022.

Ayözger Öngün, A. Çiğdem : **Kişisel Verilerin Korunması: Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil**, Genişletilmiş 2. bsk., İstanbul, Beta, 2019.

Baskın, Onur : **Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Seçkin, 2021, (Çevrimiçi) https://www.turcademy.com, 25 Eylül 2021.

Başalp, Nilgün : "Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 21, S. 1, 2015, s. 77-105, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/271091, 3 Kasım 2021.

Başalp, Nilgün : **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Yetkin, 2004.

Başar, Cemal : **Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha, 2020.

Bauer, Matthias v.d. : "Unleashing Internal Data Flows in the EU: An Economic Assessment of Data Localisation Measures in the EU Member States", ECIPE Policy Brief No. 03/2016, 2016, (Çevrimiçi) https://ecipe.org/wp-content/uploads/2016/12/

Unleashing-Internal-Data-Flows-in-the-EU.pdf, 22 Şubat 2022.

Beytar, Erbil : **İşçinin Kişiliğinin ve Kişisel Verilerinin Korunması**, 2. bsk., İstanbul, On İki Levha, 2018.

Bilgi Information Technology Law Institute : **Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler Çerçevesinde Uluslararası Veri Aktarımı Yeni Gelişmeler ve Uygulamaya İlişkin Hukuki Değerlendirmeler**, İstanbul, 2020, (Çevrimiçi) https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/2020/3/30/Final%20Veri_Aktarimi_Raporu_30.03.2020.pdf, 17 Şubat 2021.

Bozkurt Yüksel, Armağan Ebru : **Bulut Bilişimde Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Yetkin, 2016.

Bradley, Kieran St C : "Legislating in the European Union", **European Union Law**, Ed. Catherine Barnard, Steve Peers, United Kingdom, Oxford University Press, 2014, s. 97-139.

Bygrave, Lee Andrew : **Data Privacy Law: An International Perspective**, 3. bs., United Kingdom, Oxford University Press, 2014.

Chan, Rosalie : "The Cambridge Analytica Whistleblower Explains How the Firm Used Facebook Data to Sway Elections", 6 Ekim 2019, (Çevrimiçi) https://www.businessinsider.com/cambridge-analytica-whistleblower-christopherwylie-facebook-data-2019-10, 30 Ekim 2021.

Council of Europe : "Explanatory Report to the Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to

Automatic Processing of Personal Data, regarding Supervisory Authorities and Transborder Data Flows", 8.XI.2001, (Çevrimiçi) https://rm.coe.int/16800cce56, 22 Şubat 2022.

Council of Europe v.d. : **Handbook on European Data Protection Law**, Lüksemburg, Publications Office of the European Union, 2018, (Çevrimiçi) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5b0cfa83-63f3-11e8-ab9c-01aa75ed71a1, 4 Mayıs 2021.

Çekin, Mesut Serdar : **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu,** 3. bsk., İstanbul, On İki Levha, 2020.

Çevik, İpek : "Kişisel Verilerin İşlenmesi Uyarınca 'Big Data' Kavramı ve Rekabet Hukuku ile İlişkisinin Alman Rekabet Kurulu Facebook Kararı Açısından Değerlendirilmesi", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Ed. Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 185-207.

Çiftçioğlu, Cengiz Topel : **Sırrın Korunması Boyutuyla Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrının Açıklanması Suçu**, Ankara, Seçkin, 2017.

Dal, Ufuk : "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Ülke Dışı Uygulama Yetkisi ve Bu Yetkinin Uluslararası Hukukta Meşruiyeti", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 1, S. 1, 2019, s. 21-33, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/articlefile/746059, 3 Kasım 2021.

De Hert, Paul / Czerniawski, Michal : "Expanding the European Data Protection Scope Beyond Territory: Article 3 of the General Data Protection Regulation in its Wider Context", **International Data Privacy Law**, C. 6, S. 3, 2016, s. 230-243, (Çevrimiçi) https://academic.oup.com/idpl/article/6/3/230/2447252, 27 Eylül 2021.

Determann, Lothar : **Kişisel Verilerin Korunması Uygulama Kılavuzu: Şirketlerin Uluslararası Mevzuata Uyumu**, Çev. Hilal Temel, İstanbul, On İki Levha, 2020.

Develioğlu, Hüseyin Murat : **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, İstanbul, On İki Levha, 2017, (Çevrimiçi) https://www.lexpera.com.tr/, 28 Eylül 2021.

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü : "Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)", (Çevrimiçi) https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/uluslararasi_isbirligi/uluslararasi_mahkemeler/abad.html, 3 Aralık 2021.

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü : "Ceza İstinabe", (Çevrimiçi) https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/cz_istinabe.html, 15 Ekim 2021.

Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı : "Avrupa Komisyonu", 8 Mayıs 2020, (Çevrimiçi) https://www.ab.gov.tr/45629.html, 3 Aralık 2021.

Dost, Süleyman : "Milletlerarası Hukukta Mütekabiliyet İlkesi", **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 2, 2015, s. 1-37, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/213509, 2 Aralık 2021.

Duque de Carvalho, Sara Leonor : "Key GDPR Elements in Adequacy Findings of Countries That Have Ratified Convention 108", **European Data Protection Law Review**, C. 5, S. 1, 2019, s. 54-64, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.

Dülger, Murat Volkan : "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", **Yaşar Hukuk Dergisi**, C. 1, S. 2, 2019, s. 71-174, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/articlefile/1335152, 3 Kasım 2021.

Dülger, Murat Volkan : "Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 108 Sayılı Sözleşme Hakkındaki Kararı ve Yurt Dışına Veri Aktarımı Sorunu", 2020, s. 1-16, (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/44229663/Ki%C5%9Fisel_Verileri_Koruma_Kurulunun_108_Say%C4%B1l%C4%B1_S%C3%B6zle%C5%9Fme_Hakk%C4%B1ndaki_Karar%C4%B1_ve_Yurt_D%C4%B1%C5%9F%C4%B1na_Veri_Aktar%C4%B1m%C4%B1_Sorunu, 3 Kasım 2021.

Dülger, Murat Volkan : **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Tamamen Güncellenmiş ve Yenilenmiş 2. bsk., İstanbul, Hukuk Akademisi, 2019.

Dülger, Murat Volkan / Bakdur, Merve : "7222 Sayılı Kanun ile 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda Yapılan Düzenlemenin KVK Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", 9 Mart 2020, (Çevrimiçi) https://www.

hukukihaber.net/7222-sayili-kanun-ile-5411-sayili-bankacilik-kanununda-yapilan-duzenlemenin-kvk-hukuku-acisindan-degerlendirilmesi-makale,7537.html, 22 Şubat 2022.

Dülger, Murat Volkan / Gümüş, Gülçin: "Schrems II Kararı ve Sonuçları", **Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi (h+)**, S. 8, 2020, s. 42-55, (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/49269788/Scherms_II_Karar%C4%B1_ve_Sonu%C3%A7lar%C4%B1?email_work_card=title, 26 Mayıs 2021.

Dülger, Murat Volkan / Kahraman, Cansu Ceren: "GDPR ve KVKK Ekseninde Bağlayıcı Şirket Kuralları", **Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi (h+)**, S. 9, 2021, s. 60-77, (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/49047042/GDPR_ve_KVKK_Ekseninde_Ba%C4%9Flay%C4%B1c%C4B_%C5%9Eirket_Kurallar%C4%B1?auto=download&emal_work_card=download-paper, 26 Mayıs 2021.

Erarslan, Sevgi : "Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılması Sorunu: Açık Rıza Kapsamında Bir Değerlendirme", **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, C. 1, S. 1, 2021, s. 82-115, (Çevrimiçi) https://khm.info.tr/wpcontent/uploads/2021/04/ERARSLAN_C1S1.pdf, 28 Nisan 2021.

European Commission : "Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A European Strategy for Data", 19 Şubat 2020, (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1593073685620&uri=CELEX%3A52020DC0066, 22 Şubat 2022.

European Commission : "Regulation on Data Governance – Questions and Answers", 25 Kasım 2020, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_20_2103, 22 Şubat 2022.

European Commission : "Shaping Europe's Digital Future: Data Act", (Çevrimiçi) https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act, 4 Mart 2022.

European Commission : "Types of EU Law", (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_en, 27 Ekim 2021.

European Commission Migration and Home Affairs : "Fight Against the Financing of Terrorism", (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/counter-terrorism/fight-financing-terrorism_en, 5 Ağustos 2021.

European Data Protection Board : "Approved Binding Corporate Rules", (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/our-work-tools/accountability-tools/bcr_en?page=0, 22 Şubat 2022.

European Data Protection Board : **Frequently Asked Questions on the Judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-311/18 – Data Protection Commissioner v Facebook Ireland Ltd and Maximillian Schrems**, 2020, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/20200724_edpb_faqoncjeuc31118_en.pdf, 28 Haziran 2021.

European Data Protection Board : **Guidelines 1/2019 on Codes of Conduct and Monitoring Bodies under Regulation 2016/679**, Version 2.0, 2019, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/f

ile1/edpb_guidelines_201901_v2.0_codesofconduct_en.pdf, 26 Eylül 2021.

European Data Protection Board : **Guidelines 2/2018 on Derogations of Article 49 Under Regulation 2016/679**, 2018, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_2_2018_derogations_en.pdf, 29 Haziran 2021.

European Data Protection Board : **Guidelines 2/2020 on Articles 46 (2) (a) and 46 (3) (b) of Regulation 2016/679 for Transfers of Personal Data Between EEA and non-EEA Public Authorities and Bodies**, Version 2.0, 2020, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202002_art46guidelines_internationaltransferspublicbodies_v2_en.pdf, 2 Temmuz 2021.

European Data Protection Board : **Guidelines 3/2018 on the Territorial Scope of the GDPR (Article 3)**, Version 2.1, 2019, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_3_2018_territorial_scope_after_public_consultation_en_1.pdf, 24 Mayıs 2021.

European Data Protection Board : **Guidelines 04/2021 on Codes of Conduct as Tools for Transfers**, 2021, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/system/files/202107/edpb_guidelinescodesconducttransfers_publicconsultation_en.pdf, 26 Eylül 2021.

European Data Protection Board : **Guidelines 05/2020 on Consent Under Regulation 2016/679**, Version 1.1, 2020, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf, 5 Temmuz 2021.

European Data Protection Board : **Guidelines 05/2021 on the Interplay Between the Application of Article 3 and the Provisions on International Transfers as per Chapter V of the GDPR**, 2021, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/system/files/2021-11/edpb_guidelinesinterplaychapterv_article3_adopted_en.pdf, 1 Aralık 2021.

European Data Protection Board : **Guidelines 07/2020 on the Concepts of Controller and Processor in the GDPR**, Version 1.0, 2020, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/consultation/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_en.pdf, 8 Temmuz 2021.

European Data Protection Board : "Pre-GDPR BCRs Overview List", 26 Ocak 2021, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/system/files/2021-03/edpb_information_20210126_pregdpr_bcrs_overview.pdf, 22 Şubat 2022.

European Data Protection Board : **Recommendations 01/2020 on Measures that Supplement Transfer Tools to Ensure Compliance with the EU Level of Protection of Personal Data**, Version 2.0, 2021, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/system/files/2021-06/edpb_recommendations_202001vo.2.0_supplementarymeasurestransferstools_en.pdf, 18 Temmuz 2021.

European Data Protection Board : **Recommendations 02/2020 on the European Essential Guarantees for Surveillance Measures**, 2020, (Çevrimiçi) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_recommendations_202002_europeanessentialguaranteessurveillance_en.pdf, 18 Haziran 2021.

European Data Protection Supervisor : **EDPS Case Law Digest: Transfers of Personal Data to Third Countries**, 2021, (Çevrimiçi) https://edps.europa.eu/system/files/2021-06/21-06-09_case-law-digest_en.pdf, 30 Kasım 2021.

European Data Protection Supervisor : **Opinion 6/2019: EDPS Opinion on the Negotiating Mandate of an Agreement Between the EU and Japan for the Transfer and Use of Passenger Name Record Data**, 2019, (Çevrimiçi) https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/19-10-25_opinion_recommendation_pnr_japan_en.pdf, 4 Aralık 2021.

European Data Protection Supervisor : **Opinion on the Data Protection Reform Package**, 2012, (Çevrimiçi) https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/12-03-07_edps_reform_package_en.pdf, 10 Eylül 2021.

Ferracane, Martina F. : "Restrictions on Cross-Border Data Flows: a Taxonomy", ECIPE Working Paper No. 1/2017, 2017, (Çevrimiçi) https://ecipe.org/publications/restrictions-to-cross-border-data-flows-a-taxonomy/, 22 Şubat 2022.

Ferracane, Martina F. : "The Costs of Data Protectionism", **Big Data and Global Trade Law**, Ed. Mira Burri, Cambridge, Cambridge University Press, 2021, s. 63-82, (Çevrimiçi) https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/A97AC3D1E4EAD2A8B90F33EEF605D672/9781108843591c3_63-82.pdf/the-costs-of-data-protectionism.pdf, 22 Şubat 2022.

Fuster, Gloria Gonzalez : "Un-Mapping Personal Data Transfers", **European Data Protection Law Review**, C. 2, S. 2, 2016, s. 160-168, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.

Gemicioğlu, Bora / Gemicioğlu, Zeynephan : **Kişisel Verilerin Korunması Mevzuatı Uluslararası Düzenlemeler ve İçtihatlar**, 2. bsk., İstanbul, On İki Levha, 2020.

Gültekin Varkonyi, Gizem : "Yolcu İsim Kayıtlarının Terörle Mücadele Kapsamında Yurt Dışına Yasal Aktarımı: Avrupa Birliği Uygulamaları ve Türkiye", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 132, 2017, s. 339-382, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-132-1690, 3 Kasım 2021.

Gür, İkbal : **Kişisel Verilerin Korunması Hususunda AB ile ABD Arasında Çıkan Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları**, Ankara, Turhan, 2010.

Henkoğlu, Türkay : **Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Yetkin, 2015.

Herrman, John / Browning, Kellen : "Are We in the Metaverse Yet?", 10 Temmuz 2021, (Çevrimiçi) https://www.nytimes.com/2021/07/10/style/metaverse-virtual-worlds.html, 29 Ekim 2021.

Hizarcı, Emine: : **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun AB Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi**, Ankara, Yetkin, 2020.

Information Commissioner's Office : "What does Adequacy Mean?", (Çevrimiçi) https://ico.org.uk/for-organisations/dp-at-the-end-of-the-transition-period/what-does-adequacy-mean/, 1 Ocak 2022.

Kalyon, Arzu : "Türk Vergi Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması", Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, İstanbul, 2020.

Kama Işık, Sezen : **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış: 2016/679 sayılı GVKT (GDPR) ile 6698 sayılı KVKK'nın Detaylı Analiz ve Karşılaştırması ile**, İstanbul, On İki Levha, 2020.

Kamara, Irene v.d. : **Data Protection Certification Mechanisms: Study on Articles 42 and 43 of the Regulation (EU) 2016/679**, Final Report, Brussels, European Commission Directorate-General for Justice and Consumers, 2019, (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/data_protection_certification_mechanisms_study_publish_0.pdf, 8 Aralık 2021.

Kasap, Neslihan / Bilgili, Ali Cem : "GDPR ve Sınır Ötesi Uygulanabilirlik", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Ed. Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 209-218.

Kaya, Cemil : **Assessing the Transfer of Personal Data in the European Union in the Light of the Data Protection Directive**, İstanbul, On İki Levha, 2011.

Kaya, İslam Safa / Tolun, Yüksel : **Uygulayıcılar İçin Türkiye'de ve Avrupa'da Kişisel Verilerin İşlenmesi: KVKK-GDPR Karşılaştırması**, Ankara, Adalet, 2020.

Kaya, Mehmet Bedii : **Elektronik Ticaret Hukuku: Ticari Elektronik İletiler**, 2. bsk., İstanbul, On İki Levha, 2020.

Keser Berber, Leyla : **Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık (Online Behavioral Advertising) Uygulamaları Özelinde Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha, 2014.

Kessler, David J. / Nowak, Jamie / Khan, Sumera : "The Potential Impact of Article 48 of the General Data Protection Regulation on Cross Border Discovery from the United States", **The Sedona Conference Journal**, C. 17, S. 2, 2016, s. 575-611, (Çevrimiçi) https://thesedonaconference.org/sites/default/files/publications/Impact%20of%20GDPR%20Art.%2048.17TSCJ575.pdf, 22 Şubat 2022.

Kılınç, Doğan : "Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 61, S. 3, 2012, s. 1089-1169, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/623968, 22 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, Ankara, KVKK Yayınları, 2018, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7d5b0a2fe0ea-41e0-bf0b-bc9e43dfb57a.pdf, 10 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Temel Kavramlar**, Ankara, KVKK Yayınları, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.g

ov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/45af208d-3718-49ed-b51a-9be9edde6ff2.pdf, 10 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar**, Ankara, KVKK Yayınları, 2020, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ca752cda-c3df-4645-8d5ee2a507e63200.pdf, 9 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar - 2**, Ankara, KVKK Yayınları, 2022, (Çevrimiçi) https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d077b665-66b6-4615-975a-249f93e084ba.pdf, 4 Ocak 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **Açık Rıza,** Ankara, KVKK Yayınları, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/66b2e9c4-223a-4230-b745-568f096fd7de.pdf, 10 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi**, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134f57bc727af7d.pdf, 10 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)**, Ankara, KVKK Yayınları, 2018, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7512d0d4-f345-41cb-bc5b8d5cf125e3a1.pdf, 10 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları,** Ankara, KVKK Yayınları, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFol

derServer/CMSFiles/8c90423f-97ea-4d81a7c1-ace74295c2b8.pdf, 10 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular**, Ankara, KVKK Yayınları, 2018, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/334ee925-1a83-453d-9b589b4ffab4b30e.pdf, 3 Kasım 2021.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi**, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f35c628468646.PDF, 10 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması,** Ankara, KVKK Yayınları, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ca163cb6-39ad-4024870a-8a9508c92387.pdf, 10 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : **Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a23bfe08-9b3a-4c2f-8a97-a259dcc0e667.PDF, 9 Aralık 2020.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kuralları Başvuru Formu", (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/0aa5e8ce-8e4e-403c-a444-7212f581ad23.docx, 6 Ocak 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : "Veri Sorumluları İçin Bağlayıcı Şirket Kurallarında Bulunması Gereken Temel Hususlara İlişkin Yardımcı Doküman", (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/62fb06e5-d623-404d-b3a1-c492891a3bbb.docx, 6 Ocak 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : "Veri Sorumlusundan Veri İşleyene Aktarım", (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d4ef9857-ff4e-4c5b-925c-fdd3e4eca73d.doc, 5 Ocak 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : "Veri Sorumlusundan Veri Sorumlusuna Aktarım", (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/9243078f-3a85-4f02-ae4b-e9b18048f43f.doc, 5 Ocak 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu : "Yeterli Korumaya Sahip Ülkelerin Belirlenmesinde Esas Alınacak Kriterler", (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a68d64da-0985-4bf4-ac79-60dae065d355.docx, 10 Ocak 2022.

Kocabaş, Gediz : "KVKK'da Yer Alan Kurum ve Kavramların TMK ve Kıta Avrupası Hukuk Sistemi Kapsamında Değerlendirilmesi", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Ed. Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 83-120.

Kong, Lingjie : "Data Protection and Transborder Data Flow in the European and Global Context", **The European Journal of International Law**, C. 21, S. 2, 2010, s. 441-456, (Çevrimiçi) https://web.b.ebscohost.com/, 7 Aralık 2020.

Korkmaz, İbrahim : **Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması**, Güncellenmiş 2. bsk., Ankara, Seçkin, 2019.

Kosta, Eleni : **Consent in European Data Protection Law**, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2013, (Çevrimiçi) https://ebookcentral.proquest.com, 8 Aralık 2020.

Kuner, Christopher : "Extraterritoriality and International Data Transfers in EU Data Protection Law", **International Data Privacy Law**, C. 5, S. 4, 2015, s. 235-245, (Çevrimiçi) https://academic.oup.com/idpl/article/5/4/235/2404454, 18 Ekim 2021.

Kuner, Christopher : "Reality and Illusion in EU Data Transfer Regulation Post Schrems", **German Law Journal**, C. 18, S. 4, 2017, s. 881-918, (Çevrimiçi) https://www.cambridge.org, 7 Aralık 2020.

Küzeci, Elif : **Kişisel Verilerin Korunması**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. bsk., Ankara, Turhan, 2019.

Layton, Roslyn : "The 10 Problems of the GDPR: The US Can Learn from the EU's Mistakes and Leapfrog Its Policy", American Enterprise Institute, 2019, (Çevrimiçi) https://www.judiciary.senate.gov/imo/media/doc/Layton%20Testimony1.pdf, 22 Şubat 2022.

Lindsay, David : "The Role of Proportionality in Assessing Trans-Atlantic Flows of Personal Data", **Trans-Atlantic Data Privacy Relations as a Challenge for Democracy**, Ed. Dan Jerker B. Svantesson, Dariusz Kloza, United Kingdom, Intersentia, 2017, s. 49-84, (Çevrimiçi) https://www.cambri

dge.org, 7 Aralık 2020.

Long, William RM v.d. : "European Union Overview", **The Privacy, Data Protection and Cybersecurity Law Review**, Ed. Alan Charles Raul, 4. bs., Londra, Law Business Research Ltd, 2017, s. 5-25, (Çevrimiçi) https://iapp.org/media/pdf/resource_center/Privacy-Law-Review-2017.pdf, 4 Mayıs 2021.

Madiega, Tambiama Andre : "Digital Sovereignty for Europe", EPRS Ideas Paper: Towards a More Resilient EU, 2020, (Çevrimiçi) https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651992/EPRS_BRI(2020)651992_EN.pdf, 22 Şubat 2022.

Mutlu, Muhammet Sefa : **Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması**, Ankara, Adalet, 2020, (Çevrimiçi) https://www.turcademy.com, 8 Aralık 2020.

Orak, Beşir : **Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması**, Ankara, Yetkin, 2020.

Özcan, Göknil : **Bankacılık İş ve İşlemlerinde Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha, 2020.

Özdemir, Hayrunnisa : **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması**, Ankara, Seçkin, 2009.

Özkan, Oğulcan : **Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Yetkin, 2020.

Reisoğlu, Seza : **Bankacılık Kanunu Şerhi: Madde 65-159: Cilt II**, Son Değişikliklerle Gözden Geçirilmiş 2. bsk., Ankara, Yaklaşım, 2015.

Saygı, Samet : "6698 Sayılı Kanun'un Sistematiğinde Yargısal Başvuru Yolları", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 2, S. 2, 2020, s. 30-61, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1106037, 30 Eylül 2021.

Schwartz, Paul M. : "Global Data Privacy: The EU Way", **New York University Law Review**, C. 94, S. 4, 2019, s. 771-818, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.

Selek, Ozan : "Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza Açıklaması", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 21, S. 2, 2019, s. 911-951, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/854204, 3 Kasım 2021.

Solove, Daniel J. / Schwartz, Paul M. : **Privacy, Information, and Technology**, 3. bs., United States of America, Wolters Kluwer Law & Business, 2011.

Spies, Axel : "Global Data Protection: Whose Rules Govern", **Sedona Conference Journal**, 12, 2011, s. 105-120, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.

Sullivan, Clare : "EU GDPR or APEC CBPR? A Comparative Analysis of the Approach of the EU and APEC to Cross Border Data Transfers and Protection of Personal Data in the IoT Era", **Computer Law & Security Review**, C. 35, S. 4, 2019, s.

380-397, (Çevrimiçi) https://www.sciencedirect.com, 7 Aralık 2020.

Svantesson, Dan : **Data Localisation Trends and Challenges: Considerations for the Review of the Privacy Guidelines**, OECD Digital Economy Papers No. 301, Paris, OECD Publishing, 2020, (Çevrimiçi) https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/7fbaed62en.pdf?expires=1645711390&id=id&accname=guest&checksum=10BE4E46A176D6A8D52D3CEE0E9874C1, 22 Şubat 2022.

Tansuğ, Çağla : "2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Karşısında Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Bağımsızlığı", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 16, S. 183, 2018, s. 1159-1178.

Taştan, Furkan Güven : **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha, 2017.

Tekin, Nurullah : "Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Türkiye'deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, S. 4, 2014, s. 222-262, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155566, 3 Kasım 2021.

Theodorakis, Nikolaos I. : "Cross Border Data Transfers Under the GDPR: The Example of Transferring Data from the EU to the US", Stanford-Vienna TTLF Working Paper No. 39, 2018, (Çevrimiçi) https://www-cdn.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2018/09/theodorakis_wp39.pdf, 22 Şubat 2022.

Topaloğlu, Mustafa : **Bilişim Hukuku**, Adana, Karahan, 2005.

Toparlak, Rüya Tuna : "Genel Veri Koruma Tüzüğünde Bağlayıcı Şirket Kuralları: Avrupa Birliği Hukukunda Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, **Türk-Alman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı**, İstanbul, 2021.

Toy, Alan / Gunasekara, Gehan : "Is There a Better Option than the Data Transfer Model to Protect Data Privacy", **University of New South Wales Law Journal**, C. 42, S. 2, 2019, s. 719-746, (Çevrimiçi) https://heinonline.org, 4 Aralık 2020.

Turan, Metin : **Bilişim Hukuku**, Güncellenmiş 4. bsk., Ankara, Seçkin, 2020.

Turan, Metin : **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, Güncellenmiş 2. bsk., Ankara, Seçkin, 2019.

Turan Başara, Gamze : "Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, S. 16, 2020, s. 57-90, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1472674, 21 Aralık 2021.

Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu : "Tıbbi Cihaz Veri Koruma", (Çevrimiçi) https://titck.gov.tr/verikoruma, 22 Şubat 2022.

Uncular, Selen : **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve AB Genel Veri Koruma Tüzüğü Kapsamında: İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. bsk., Ankara, Seçkin, 2018.

United Nations : **Data Protection Regulations and International Data Flows: Implications for Trade and Development**, New York and Geneva, United Nations Publication, 2016, (Çevrimiçi) https://unctad.org/system/files/official-document/dtlstict2016d1_en.pdf, 22 Şubat 2022.

UYAP Bilişim Sistemi : "Altyapı", (Çevrimiçi) https://uyap.gov.tr/Altyapi, 25 Eylül 2021.

Ünsal Özden, Sevgi / Uz, İdil / Karamustafaoğlu, Mert : "Kişisel Veri Aktarımı ve Bankacılık Kanunu Madde 73 Değişikliği", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 3, S. 1, 2021, s. 17-40, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1111257, 30 Eylül 2021.

Van Alsenoy, Brendan : **Data Protection Law in the EU: Roles, Responsibilities and Liability**, United Kingdom, Intersentia, 2019, (Çevrimiçi) https://www.cambridge.org/core, 27 Eylül 2021.

Van Overstraeten, Tanguy / Rousseau, Sylvie / Couneson, Guillaume : "Transfer and Monitoring: Two Key Words in the Current Data Protection Private Practice: A Legal Practitioner's View", **Data Protection in a Profiled World**, Ed. Serge Gutwirth, Yves Poullet, Paul De Hert, Dordrecht, Springer, 2010, s. 271-286, (Çevrimiçi) https://link.springer.com, 27 Eylül 2021.

Voss, W. Gregory : "Cross-Border Data Flows, the GDPR, and Data Governance", **Washington International Law Journal**, C. 29, S. 3, 2020, s. 485-532, (Çevrimiçi) https://web.b.ebscohost.com, 7 Aralık 2020.

Wright, David : "Enforcing Privacy", **Enforcing Privacy: Regulatory, Legal and Technological Approaches (Law, Governance and Technology Series)**, Ed. David Wright, Paul De Hert, C. 5, Switzerland, Springer International Publishing, 2016, s. 13-49.

Yılmaz, Süleyman : **Bilişim Hukuku Güncel Sorunlar**, Ankara, Yetkin, 2020.

Yılmaz, Süleyman / Çavuşoğlu, Gökçe Filiz : **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**, Ankara, Yetkin, 2020.

Yücedağ, Nafiye : "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 1, S. 1, 2019, s. 47-63, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/737938, 3 Kasım 2021.

Yücedağ, Nafiye : "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. LXXV, S. 2, 2017, s. 765-790, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470647, 3 Kasım 2021.

Zalnieriute, Monika : "Developing a European Standard for International Data Transfers after Snowden: Opinion 1/15 on the EU-Canada PNR Agreement", **The Modern Law Review**, C. 81, S. 6, 2018, s. 1046-1063, (Çevrimiçi) https://onlinelibrary.wiley.com, 8 Aralık 2020.